

આ લખ વાંચીને બીજા જ્ઞાસુઓને વાંચવા આપશો.
 આ બાબદ હકતે હકતે કૃષ્ણ-ગર્દાસાં લેવામાં આવશે.

૧૧૧

અમર જ્યોતિ ઝરથુશ્ત્ર :

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબની જીવંતગીનો કનૂમીક દ્રષ્ટીથી ચિતાર.

લખનાર :—એચદ શ્યાવક્ષ માણેકજી ભાયા
 પંથકી, બોધસ દરેમેહેર, બેલગમ.

“ જાકેબ ” ની કલમથી રચાયેલા શરેહો સાથના

“ જ્યાલો-ઝરથુશ્ત્ર ”

સહીત.

પ્રગટ કરનાર :

ધી પારસી વેજીટેરીયન એન્ડ ટેમ્પરન્સ સોસાયટી.

૧૨૪, દાદીશેઠ હાઉસ, કાવસજી પટેલ સ્ટીટ, કોટ, મુંબઈ.

૬૦ સ૦ ૧૯૪૦.

૫૦ ઝ૦ ૧૩૦૯.

(સર્વ હક્ક રવાધીન.)

શું તમે ખરેખર જરથોશ્તી દ્યોન અને તેની સંસ્થાઓ
(દોખ્મું, આતશબહેરામ વીગેરે) પર શીદા છો, તો વાંચો
એક અતી સસ્તી વાંચવા અને ભેટ આપવા લાયક કેતાબ :

દેનૂમ હાર-માળા નં ૩ :

દોખ્માની બુલંદ જરથોશ્તી તલ્લેસમ :
સાયન્ડીફીક અને ઇતિહાસીક મદેહતજગથી તેનો ઉકેલ.

જ્યાન.

પીઓનાં

૪ પડે

વીગત :

કારી

નો જવાબ :

૧ માર

પારસીને દાટવું અને જરથોશ્તી દેન એ બે તદ્દન સામસામી ચીજ છે.

લખનાર :—ડૉક્ટર ફરામરોઝ સોરાબજી ચીનીવાલા,

બી.એ., એલ. એમ. એન્ડ એસ., ઓરિએન્ટલ સરજન.

પ્રગટ કરનાર :—શ્રી પારસી લેજીસેરીયન એન્ડ ટેમ્પરન્સ સોસાયટી.

આશરે ૨૫૦ પાનાનું દળદાર ચોપાનું.

ફક્ત નામની કીંમત આના બાર; વી. પી. પોસ્ટેજ ૬ આના વધુ.

મળવાનું ઠેકાણું :—પારસી લેજીસેરીયન એન્ડ ટેમ્પરન્સ સોસાયટી,

૧૨૪, દાદીશેઠ હાઉસ, કાવસજી પટેલ સ્ટીટ, કાટ, મુંબઈ.

પ્રજ્ઞાપત્ર નંબર ૧૦૦૦

જાહેર કરવામાં આવેલું

૧

સામગ્રી ૨૨૧૪૪ કિલો

૨૪૪૨ જ્યોતિ ૪૨૪૨

વર્ગીકૃત ૫૦૦/૧૩૩

ઢાઢબી ઇદમ (જ્ઞાન) મેળવવા માટે ધીરજ સાથ ખંત
એજ મોટું ધન છે !

શું તમને જરથોશ્તી ધર્મનું ખરું નાદર
જ્ઞાન મેળવવાની ખરેખરી હિંસ છે ?

તો,

કાંય નહી તમો નાચલે ઢેકાણે કાંઈબી ફી વગર નાયમીત
દર સોમવારે (તેહેવાર સીવાય) સાંજે
સ. ટા. ૬૫ થી ૭૫ સુધી ચાલતા મીં જલંગીર સો. ચીનીવાલાના
તેમજ

મનીવારે સાંજે સ. ટા. ૬ થી ૭ સુધી ચાલતા
મીં દીનશાહ શા. મસાનીના

ઇદમે-દનૂમના ક્લાસમાં હાજરી આપતા ?

વળી જાણીતા એરવદ રસ્તમ દીનશાહ દરતુર મેહેરજીરાણાનાં
બુધવારનો અવસ્તા ક્લાસ (સ. ટા. ૬૫ થી ૭૫)
નો પણ લાભ લેઓ.

ક્લાસ ખાનુઓ તથા ગૃહસ્થો માટે ખુલા છે.

ઢેકાણે : પારસી લેન્ડેરીયન એન્ડ ટમ્પરન્સ સોસાયટી, ત્રીજે માળે,
૧૨૪, દાદાશાહ હાલ્ડી, હોંડોન બેન્કની સામે
કાયસજી પટેલ સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઇ.

આ લેખ વાંચીને બીજા જાણુઓને વાંચવા આપશોજી.

આ બાબદ હપતે હપતે ફ્રેશો-ગર્દમાં લેવામાં આવશે.

અમર જ્યોતિ ઝરથુશ્ત્ર;

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબની જીંદગીનો ફનૂમીક દ્રષ્ટીથી ચિતાર.

લખનાર :—એરવદ શ્યાવક્ષ માણેકજી ભાધા,
પંચમી, બોઈસ હરમેલેર, બેલગામ.

“ જાહેબ ” ની કલમથી રચાયેલા શરેહો સાથના

“ જ્યાલે ઝરથુશ્ત્ર ”

સહીત.

પ્રગટ કરનાર :

ધી પારસી વેળટેરીયન એન્ડ ટેમ્પરન્સ સોસાયટી.

૧૨૪, હાલીશોડ હાઉસ, કાવજી પટેલ સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઈ.

૪૦ રાં ૧૯૪૦.

૫૦ ઝં ૧૩૦૯.

(સર્વ હક્ક સ્વામીન.)

ગુજરાત વિધાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૌપીરાઈટ-સંગ્રહ
૨૨૧૪૪

૫૮૪૫૬:૨૨

આ પુસ્તક મીં દીનશાહ શાપુરજી મસાની, જી. એ., એ મુંબઈના કોટ
નંં ૧૯, બેંક ઓફ કોસ લેન ખાતે ધી “ક્રીશ્ચીયન પ્રીન્ટીંગ
પ્રેસમાં છાપ્યું છે, અને ધી પારસી વેજીટેરીયન એન્ડ ટેમ્પરન્સ
સોસાયટી માટે તેના ઓં સેક્રેટરી મીં દીનશાહ શાપુરજી
મસાની, જી. એ., એ નંં ૧૨૪, કાવસજી પટેલ સ્ટ્રીટ,
કોટ, મધે મુંબઈમાં પ્રગટ કર્યું છે.

નઝર--નામે

યાને

અર્પણ--પત્રીકા.

આપણી કેામના જાણીતા અને માનીતા, રાંક એકમાગીં, પરમાર્થીં ગૃહસ્થ ડાં કાવસજી નશરવાનજી સથ્યાએ પોતાનાં ગુજર પામેલાં ંહાલાંઓ, નામે—બહેશત-બહેરેહ માદર બેં જીવનબાઈ બેં એદલ, બહેશત-બહેરેહ પેદર બેં નૌશીરવાન બેં રતન, બહેશત-બહેરેહ કદબાનુ બેં પુતલીબાઈ બેં માણેક, બહેશત-બહેરેહ દોખ્તર બેં મેહરબાઈ બેં કાવસ અને બહેશત-બહેરેહ ખીરાદર બેં બાપુજી બેં નૌશીરવાન એઓની નેક નૈયતે આ લેખ છપાવી બહાર પાડવા સંગીન નગદ મદદ પારસી વેજીટેરીયન એન્ડ ટેમ્પરન્સ સોસાયટીને કરી છે તેથી હું અતી ખાકસારી સાથે આ લેખ તે પાંચે બેહશત-બહેરેહોને અર્પણ કરતાં એવી દુઆ ગુબરૂં છું કે “જે પ્રમાણે દાદાર અહુરમઝદ પોતીકા હુમત-દૂખ્ત હવશર્ત મુજબ કુલ સૃષ્ટી રચનાને મીનોઈ વૃધ્ધિમાં આગલ અને આગલ વધારી રહ્યા છે, તેજ પ્રમાણે સૃષ્ટિના તમામ ઉરવાનો પોતીકા હુમત દુખ્ત-હવશર્ત મુજબ પોતાનાં ફરોહરોની તુફેલમાં પોતીકા ખાતેન આતશની મારફતે સદા વૃધ્ધિમાં આગલ અને આગલ વધી રહ્યાં છે, અને તેજ પ્રમાણે ઉપર જણાવેલાં પાંચે બેહશત-બહેરેહ અનુશેહ રવાનો.

બેહશત-બહેરેહ બેં જીવનબાઈ બેં એદલ

” બેં નૌશીરવાન બેં રતન

” બેં પુતલીબાઈ બેં માણેક

” બેં મેહરબાઈ બેં કાવસ

” બેં બાપુજી બેં નૌશીરવાન

—એઓ પણ કુદરતના અણુદીઠ આલમનાં જેથી મરકઝ ઉપર હોય ત્યાંથી તેઓ અશો સરોશ યજ્ઞની શાંતી ભરી ગોઢમાં પોસ્ત-પનાહી સેતાબ પામે, અને ઉસુલ માઝકયક્ષની જરથોસ્તી દએનના મીથ્ર-માંથ્ર અને યસ્નના મીથ્રોમાં પોતાના રવાનના હોશને જોડેલો (ગુમ્બ) રાખી, પોતપોતાના ફરોહરોની તુફેલમાં પોતાના ખાતેન આતશોને ખીલવી, પોતીકા ખુદાના આશીશોથી પોતાના હુમત-હુખત-હુવર્ત મુજબ સદા આગલ, આગલ અને આગલ વધે અને “યથા,” “અષેમ્,” અને “યેંઘહે હાતાંમ્” ના નાદર સ્તોતો પ્રાપ્ત કરે!

આમીન ! આમીન ! આમીન !

સરોશ અશો ફીરોઝગર યાર વ પાદાર
 વ નેગેહુદાર વ ગુરદાર વ પાના વ પાસ્થાન-
 ધ-અતુશૈહુ રવાન-ધ-
 બેહુરત-બહેરૈહુ બેંજવનબાધ બેં એહલ
 , બેં નૌશીરવાન બેં રતન
 , બેં પુતલીબાધ બેં માણુક
 , બેં મેહુરબાધ બેં કાવસ
 , બેં બાપુજ બેં નૌશીરવાન
 બાશ ! અપમ વૉદૂ (૩).

આ કેતાબની પ્રસંશા તથા એક ઉડતો ખ્યાલ.

જ્યારે અમે નાના બાળક તરીકે ગુજરાતી ચોથી ચોપડી શીખતા હતા, ત્યારે મરહુમ એરવદ સાહેબ એદલત કેરશાસ્ત્રી આંટીઆની “જરથોસ્તી ધર્મ શિક્ષક” નામે એક કેતાબ રકુલમાં સવારે અરપો કલાક બાણેલા એરવદ સાહેબો શિક્ષક તરીકે અમેને સમજાવતા હતા. તેની અંદર અશો રિપતમાન જરતોસ્ત સાહેબના બાળમાં તેવજુની જીંદગીની હેકાયત તથા મોજેજઓ જે પહેલવી કેતાબોમાં રચેલાં બેદોમાં જણાવેલા છે તે એમના એમ કંઈની બેદી અર્થો સમજાવ્યા વીના શીખવવામાં આવતા હતા. તે વખતે બચગીની હાલત અને નાની સમજશક્તિને લીધે કંઈ પણ તે મોજેજઓની મતલબ સમજી નહીં શક્યા હતા, પણ મોટા થઇને કોલેજમાં અવસ્તા પહેલવીને અભ્યાસ કરતી વખતે પણ જ્યારે આ મોતેબર મોજેજઓનો અર્થ કાઢી શિક્ષક નહીં સમજાવી શક્યા ત્યારે તે મોજેજઓ તથા પેગામ્બર સાહેબની જીંદગીના અદ્ભુત બનાવો બાબે ગુમાન અને શક્ય પેદા થઇ rationalised reason જે તર્કશક્તિ પશ્ચિમની કળવણી લીધે કાંચ, કેમ, ક્યારે સવાલો પુછવા લાગી તેને આ બધું તદ્દન નહીં માનવા જોગ અને હાંબ લાગવા માંડ્યું.

તેજ વખતે ખુદાના શુક કરવાનો મોકલો આવી લાગ્યો, અને જરથોસ્તી “ઇસ્મે-ક્તુમ” ના બહેસ્ત-બહેરેહ ઉસ્તાદ સાહેબ બહેરામશાહ નવરોજી શરાફનાં ચરણે જ્યારે આ બધી પહેલવી જરથોસ્ત નામાની તથા ગાથા અને વંદીદાદમાં જણાવેલી પેગામ્બર સાહેબની જીંદગીની બાબદોના બોલાસાઓ જણવામાં આવ્યા, ત્યારેજ ખબર પડી કે જરથોસ્તી ધર્મ ફક્ત બાષાના તરજુમાની મદદથી શીખવા જવામાં ધણું નુકસાન છે, અને યુનીવરસીટીની ડીગ્રી સાથે જો જરથોસ્તી ધર્મ અસલ પંતુજની ઢપ ઉપર શીખાડવામાં આવે તો ખરા સાચા એતેકાદની ગેરહાજરીમાં હમદીનો જર નાસ્તીક અને અ-જરથોસ્તી થઇ જાય તેમાં નવાઇ નથી.

આ કેતાબ “અમર જયોતિ જરથુસ્ત્ર”ના લખનાર એક સાધારણ શીખેલા એરવદ સાહેબ છે, જેવજુ બેગગામની બોઇસ અગ્યારીના પંથકી છે. તેવજુ એક એવી ઇસ્મે-ક્તુમની રોશનીમાં લખાયેલી મહાન કેતાબ ઉપરથી પોતે તાત્પર્ય પચાવીને આ પોતીકી કેતાબ રચી છે કે જે કેતાબ “નીદીઝ-ઇ-વહેદીન”ને નામે અમારા વડીલ બાઇબંધ ડોક્ટર ફરામરૉઝ સોરાબજી ચીનીવાલા, બી. એ., એલ. એમ. એન્ડ એસ., આફથેમીક

સરજ્યને લગભગ ખારસો ખારસો પાનાનાં બે મોટાં સુંદર વોલ્યુમોમાં હાલ સુધીમાં પ્રગટ કરી છે. જરથોસ્તી ધર્મે-ક્તુમ તથા તે સાચવનારા ગોફેનશીન આબેદ સાહેબ દેલાનસાહેબો તથા તેઓના હિંદુસ્તાનના ખાસ કાસદ બહેસ્ત-બરેહેહ બેહરામશાહ નવરોજી શરાફની કાયમની યાદગારી બળવનારાં આ “ભાલી દીનની ગુપ્ત સમજણ આપનારાં નીકીઝ-ઇ-વહેદીન”નાં વોલ્યુમો સહા યાદગાર સ્તંભ તરીકે ઉભાં રહ્યાં કરશે.

આ નીકીઝનાં પહેલાં વોલ્યુમમાં વખ્શુરે-વખ્શુરાન સાહેબનાં રવાનનો દરજ્જો, તથા તેવણના મોજેજ અને જીંદગીનાં કાર્યની જે સમજણ ડોક્ટર ફરામરોજ ચીનીવાલાએ આપી છે તેને આધારે એરવદ સ્વાવક્ષ બાધા આ “અમર જ્યોતિ જરથુસ્ત્ર” લખીને બતાવી આપે છે કે જરથોસ્તી ધર્મે-ક્તુમનો ખરો ઠાવકો ધીરજવંત અબ્યાસી કેવી રીતની જરથોસ્તી ધર્મની કેતાબો લખી શકે અને કોમને ખરે રસ્તે દોરવી શકે.

અફસોસ છે કે આપણામાં જે ધર્મજ્ઞાન સ્કુલોમાં મોટી ડીંગો મારીને હજારો રૂપિયા ખર્ચીને આપવામાં આવે છે-હાખલા તરીકે “જરથોસ્તી જશ્ન કમીટી”, “જરથોસ્તી ધર્મ” જ્ઞાન ફેલાવનારી મંડળી”, “કામા અથોરનાન ઇન્સ્ટીટ્યુટ” તથા “અથોરનાન મદરેસા” વગેરે તેઓ તરફથી અસલનો એકનો એક પીબનપાતલો અશો સ્પિતમાન જરથુસ્ત્ર સાહેબની જીંદગી તથા મોજેજ બાબે બરડાવવામાં આવે છે. શા માટે તેઓ જરથોસ્તી ધર્મે-ક્તુમની રોશનીમાં જે કેતાબો પ્રગટ થાય છે તેનો અબ્યાસ કરીને તે મોજેજઓના અકકલપસંદ ખુલાસાઓ ઉધરતી ઓલાદનાં મગજ ઉપર ઠસાવતા નથી તેનું કારણ સમજી શકાતું નથી. “તુર-બરાતુર” અને જરથુસ્ત્ર સાહેબ”ની મારામારીની ક્તુમની તાવીલની સમજણ આપવાને બદલે આતશબહેરામના મકાનમાં આ બે જણાઓએ ગોથા એકમેકનું ખુન કરીને મારી નાંખ્યા હતા તેવો પીબનપાતલો હજારો રૂપિયા ખર્ચીને કુમળાં મગજને શીખાડવામાં શો ફાયદો છે તેજ આપણને સમજ પડતું નથી.

ઉપર જણાવેલાં ખાતાઓના સુકાનીઓને બે હાથ જોડી અરજ છે કે જરથોસ્તી ધર્મ” વાસ્તવીક જ્ઞાન જે તેઓ આપવા નહીં ચાહતા હોય તો વાળેજ છે કે હવે ધર્મજ્ઞાન ખોટી Stereotyped રીતે આપવાનું માંડી વાળવાનો વખત આવ્યો છે જેથી જરથોસ્તી દીન જેવી ખુલ્લું બાબદોની હશી થતી અટકી શકે.

આ કેતાબ માટે હું લંબાણથી કહેવા માંગતો નથી, કારણ કે અમારા એક અગ્રીક મીત્ર ડોક્ટર જહાંગીર મેરવાનજી પાવરીએ “આ કેતાબ માટે બે બાલ” foreword લખવાની મહેરબાની કરી છે, જેમાં

તેવણે “અમર જ્યોતિ જરથુસ્ત્ર”ની કેતાળ બાળે ત્રણ ભાગમાં આ કેતાળની સમજણ ટુંકમાં આપી છે અને અશો સ્થિતમાન જરાતોસ્ત સાહેબ યજ્ઞદી તોરના અને સાધારણ ઇન્સાન નહીજ હતા તે બાળે તેવણે બાર મુકયો છે, અને અથોરનાનનો પેશો કરનારાઓ ધર્મજ્ઞાનનો અભ્યાસ કરીને ધર્મજ્ઞાન પાછું બીજાઓને આપવામાં રોકાય તો કામને કેટલો બધો ફાયદો મળે તે બાળે ડોક્ટર સાહેબ જહાંગીર પાવરી વાસ્તવીક રીતે ઉદગાર કરે છે.

આ લગભગ સવામો પાનાની કેતાળ બહાર પાડવા માટે અમારા એક બીજા ભલા મીત્ર, ખેરખાહ, અને જરથોસ્તી ઇસ્મે-હુમના તલબગાર ડોક્ટર કાવશાહ નશરવાનજી સહુ જેવા શાંત મદદગારનો ખાસ ઉપકાર આ પારસી વેણટેરીયન એન્ડ ટેમ્પરન્સ સોસાયટી તરફથી માનવામાં આવે છે, કેમજે આ ભલા ડોક્ટર સહુએ પોતીકા બહેસ્ત-બહેરેહ ધણીઆણી પુતલીબાઇ તથા બહેસ્ત-બહેરેહ બેટી મહેરબાઇની તેમજ પોતીકા વહાલાં બે. બે. માતાપીતા તથા બાઇની પવીત્ર યાદ ખરાં જ્ઞાન રૂપે કાયમ રાખવાની મક્કસુદથી આ કેતાળ પ્રગટ કરવા માટે ધણી સંગીન મદદ આપી છે, જે મદદની બરકતથીજ આ હજાર ૧૮૦ પાનાની સુંદર કેતાળ એક નાનકડાં જરથોસ્તી નામાં તરીકે ઇસ્મે-હુમની રોશનીથી બરપુર ફક્ત બે આનાની નજીવી કીમતે (પોસ્ટેજ ભુલું) હમદીનોમાં આશકારા કરવાનું આ કાગળની મોંઘવારીના વખતમાં બની શક્યું છે. આ કેતાળની પહેલી આવૃત્તિ જો ખપી જશે તો અને વધુ નકલોની માંગણી થવે બીજી એવીજ સસ્તી આવૃત્તિ પ્રગટ કરવા માટે આ સોસાયટી ખુદાની મહેરથી મુરાદ રાખે છે. દરેક નાનાં કે મોટાં, ગરીબ કે તવંગર જરથોસ્તી કુટુંબે પોતાનાં ઘેરમાં આ કેતાળ રાખી તેનું નિયમીત વાંચન કર્યાથી જરથોસ્તી ધર્મની ખરી કદર બુજી શકશે.

“ફીરોઝખાદ ખુરેહ-ઇ અવીજેહ વેહદીન-ઇ માજદયસ્નાન !”

“હાદ દીન-ઇ વેહ માજદયસ્નાન આગાહી રવાઇ વાવરંગાની ખાદ ! હકૂત કેશ્વર જમીન અએદુનખાદ !”

યાને:

“નેક ભલી માજદયસ્ની દીનતું ખોરેહ તથા પ્રતાપ ફતેહ પામે.”

“ભલી માજદયસ્ની દીન તથા કાયદો તેની અસલ સમજણ તથા એતેકાદ સાથે આશકારા અને ન્યાદતી પામે ! સાતે કેશ્વરોના વીસ્તારમાં એ પ્રમાણે આમીન થાઓ ! આમીન !”

તા. ૨૧ મી માર્ચ ૧૯૪૦.

ફીરોઝ શાપુરજી મસાની.

પાક અહુર મઝદાનાં નામથી.

અ ર છા પં છુ.

“ દાઘત્યો અએરમે બુયાઓ,
દાઘત્યો બઓધદી બુયાઓ,
દાઘત્યો પિથિવ બુયાઓ,
દાઘત્યો ઉપસયને બુયાઓ;
પેરેનાયુશ હરેથે બુયાઓ,
દદાયાશ હરેથે બુયાઓ,
આતર્શ પુથ અહુરહે મઝદાઓ.

સઓએ બુથે અહુમ્ય ન્માને, મત્ સઓએ બુથે અહુમ્ય ન્માને, રઓચહિ બુથે અહુમ્ય ન્માને, વક્ષથે બુથે અહુમ્ય ન્માને, ફરેથેમચિત્ અધપિ જરવાનમ, ઉપ સૂરાંમ ક્ષેષા-ફરેતીમ, હદ સૂરયાઓ વંધહુયાઓ ક્ષેષા-ફરેતોધત્.”

“ અહુરમઝદની તરફના સધળી ચીજોને પવિત્ર કરનાર અએ આતશ!—એસમમાં તું લાયક થજે! (તને અપંછુ હોજો!) બોયમાં—પુથબોમાં—તું લાયક થજે! પવિત્ર ખોરેહવાલા ખોરાકમાં તું લાયક થજે! સુક્ષાં લાકડાંનાં ગાંઠમાં તું લાયક થજે! અહુરમઝદની તરફના સધળી ચીજોને પાક કરનાર અએ પવિત્ર આતશ! ખોરાકમાં લાંબો વખત સુધી બરેલો તું થજે! ખોરાકમાં લાંબો વખત સુધી બલો તું થજે!

“ અએ પવિત્ર આતશ! લાંબો વખત સુધી શૂર—જેર—આપનાર રસ્તાખેજના વખત સુધી તથા હિંમત આપનાર બક્ષા કયામતના વખત સુધી આ ધરમાં તું ઝગકતો રહેજે! આ ધરમાં તું ચળકાટમાં બળતો રહેજે! તથા આ ધરમાં તું વૃદ્ધિ પામતો અમર રહેજે!”

આ અને પેલી દુનિયાના તમામ પ્રકાશિત આતશ પાદશાહોનાં ચરણમાં ઉપલી દુવાઓ ઇચ્છતાં બેલગામની મરહુમ શેઠ બેલસની દરેમેહુરના પવિત્ર કેબલા સાહેબને ચરણે આ વિષય બંદગીનાં રૂપમાં ધરં છું. મુજ ગુનેહગાર અદના બંદાની આ ખરાં હૃદયની દુવાઓ દાદાર અહુરમઝદની પવિત્ર દરગાહમાં મંજુર કરાવી તેનો બલો બદલો એ પવિત્ર પિતા! જરથેસ્તી દીન, જરથેસ્તી કામ, અને પવિત્ર ઝરથુસ્ત્ર સાહેબને માટે બલા યઝદી પ્રવાહો મારફતે આ જગત ઉપર ઉતારજે! પવિત્ર ધરાનશાહને, પવિત્ર કેબલા સાહેબને, અને જગતના તમામ આતશ પાદશાહોને, કરોડો કરોડ નમન હોજો!

અથ જમ્યાત્ યથ આદ્રિનામી.

Foreword.

આ કેતાબ માટે બે બોલ.

આ ફાતી જેહાનમાં મનુષ્ય માત્રની ઉત્પત્તિ, આબાદી, અને આઝાદી અર્થે સેવા એક અમુલ્ય સાધન છે. ના, એટલુંજ નહીં, પણ મનુષ્ય જાતીની સ્વાર્થ રહીત સેવા, તે ખુદ પાકની સેવા બરોબર છે; કારણ “He who serveth man, serveth God” નું સુત્ર દરેક પેગામ્બર સાહેબો તથા મહાન નર-નારીઓ શીખાડી ગયાં છે. તમામ પ્રકારોની સેવામાં, ધર્મ એટલે કે મીનોષ જ્ઞાન ફાહેશ કરવાની સેવા સર્વોત્તમ શ્રેષ્ઠ છે. આ સીદ્ધાંત અનુસાર, આ અતી ઉપયોગી કેતાબના કર્તા વીદ્વાન બાઇ એરવદ શ્યાવક્ષ માણેકજી બાધાએ પોતાના જ્ઞાન અને કાબેદ્યતના પ્રતાપે પુણ્ય પેગામ્બર અશો સ્પીતમાન જરથુસ્ત્ર અને તેમની શીખાડેલી મહાન દીન માટે જે બેમુલ જ્ઞાન પોતાની જાતી ખંતીલી મહેનતથી સંપાદન કર્યું છે તેને સ્વાર્થ બની પોતાના સીનામાંજ ન છુપાવી રાખતાં સામાન્ય રીતે કુલ જગતજનો માટે અને ખાસ રીતે કુલ ખસ્તે-કુસ્તીઆન જરથોસ્તીઓની સેવા અર્થે, જાહેર કરવાની જે અતી ખંતીલી જહેમત લીધી છે, તે માટે એ બહા અથોરનાન બાઇને ખરો ધન્યવાદ આપું છું. બહા બાઇ એરવદ શ્યાવક્ષ મા. બાધાનો દાખલો લઇ જો અથોરનાન બાઇઓ પોતાનો ફાજલ વખત દીની જ્ઞાન સંપાદન કરવામાં, તે મુજબનું વર્તન ચાલુ રાખવામાં અને તે જ્ઞાનને લાયકાતથી ફેલાવો કરવામાં રોકતાં શીખે, તો તેઓ પોતાના ઉચ્ચ દરજ્જાને જેમ આપવા સાથે જગતજનોની સાચી રહનુમાઇ ધાર્મિક જ્ઞાન માર્ગે કરવાનું પરમાર્થી કાર્ય કરતા રહે, જેમાંજ તેઓની તેમજ સાથે સાથે જગતજનોની ઉત્પત્તિ, આબાદી અને ખરી આઝાદી સમાયલી છે એમ લખવામાં હું કરી પણ અતિષ્ઠાકિત કરતો નથી એમ સમજી વાંચનાર કબુલ રાખશે.

કર્તાએ આ કેતાબ “અમર જ્યોતિ જરથુસ્ત્ર” ને ઘટતો ઇનસાફ આપવા માટે ત્રણ ભાગોમાં વહેચી છે : ૧) લો ભાગ પુણ્ય અશો સ્પિતમાન જરથુસ્ત્ર પેગામ્બર સાહેબનો જન્મ અને એવણ સાહેબની જીંદગીના સંબંધનો અહેવાલ, તેમજ બહી મજદયસ્તી જરથોસ્તી દીન મટે ધણાજ અક્કવપસંદ ખુલાસાઓ સાથે ખ્યાલ આપે છે. ૨) જો ભાગ મજદયસ્તી જરથોસ્તી ધર્મનાં રહસ્યનો ઢુંકમાં પણ અસરકારક ખ્યાલ આપે છે, અને

૩) જા ભાગમાં એ દીનના નીતીશાસ્ત્ર અને અમૃત વચનોનો ટુંક ખ્યાલ આપવાની અતી ઝહેમતભરી કાશેશ કરી છે.

પહેલા ભાગમાં પેગામ્બર સાહેબને જન્મ લેવામાં કુદરતમાં શો હેતુ છે, તેમજ એવણુ સાહેબ માટે ખુદ મીનોષમાં કેવી મહાભારત કાર-રવાઇ ચાલી રહી હતી, અને ખુદ ગેતીમાં એવણુની આગમચની નવ પહેડીથી કેટલી બધી બીકટ પરહેઝગારીથી તે માટેની સાવચેતીઓ લેવાઇ હતી તે માટેનો સુંદર ખ્યાલ આપવા બાદ, ખુદ પેગામ્બર સાહેબના અશો માત-પીતાએ કેટલી ઉંચ દરજ્જેની મીનોષ જીંદગી તે માટે ગુજરી હતી તેનું વર્ણન કર્યું છે, જે સધળાં બ્યાનો ઉપરથી સાધારણુ સમજશક્તિવાળો ઇનસાન તુરત સમજી શકશે, કે પુજ્ય પાક પેગામ્બર રપીતમાન જરથુશ્ત્ર સાહેબ ઇનસાનના લેખાસમાં એક ચજ્જ મીસાલ હતા. અશો યાદના મહા ધુરંધર પહેલવી ઓલમાઓએ અશો રપીતમાન જરથુશ્ત્ર સાહેબના જન્મવા સાથના મોજેગઓ, જે અલંકારીક ભાષામાં ખાસ કારણો થકી વર્ણવ્યા છે, તે મોજેગઓનું રહસ્ય કત્તાએ “ઇદમે-ફીનૂમની ચાવી વડે” ધણી સરલ ભાષામાં સમજાવી, અનેક પ્રકારની ગેરસમજુતીઓ દૂર કરવાની કાશેશ કીધી છે, જે રતુતીપાત્ર છે. ખાસ કરી પેગામ્બર સાહેબનાં મરણ બાબેનો અલંકારનો ભેદ સમજાવવા માટે એ ભાષ્યે જે બીજી શાહદતો ટાંકી છે, તે ઉપરથી વાંચનાર સમજી શકશે કે એ ભાષ્યે પોતાના ધર્મનું વારતવીક જ્ઞાન હોવા ઉપરાંત બીજા અન્ય ધર્મેનું પણ સારું જ્ઞાન છે, જે ખુશનસીબીની વાત છે. વધુમાં પેગામ્બર સાહેબની ધણીઆણીઓ, છોકરીઓ, તથા છોકરાઓ માટેનાં અલંકારીક બ્યાનોને પણ તેવીજ રીતે સમજાવી ધણી તારીફલાયક સંવા એ ભાષ્યે કરી છે. ફક્ત ભાષાશાસ્ત્ર (Philology) નેજ અધારે જ્યારે પણ ધર્મને લગતા અલંકારો સમજાવવાની જે જે પંડીતોએ કાશેશો કરી છે ત્યાં પરીણામમાં ગેરસમજુતી અને યકીનનું ઝમાડોળપણુંજ આવ્યું છે. આ કેતાબનો અબ્યાસ કરવાથી દરેક સમજી માનવી કબુલ કરશે કે માઇન્ડ-કલ્ચર (Mind-Culture) ને હાર્ટ-કલ્ચર (Heart-Culture) થી જ્યારે રોશન (enlightened) કરવામાં આવે છે, ત્યારેજ ધર્મનું ખરું રહસ્ય સમજી તેમજ સમજાવી શકાય છે.

હવે, બીજા ભાગમાં ધર્મનાં રહસ્યનો ટુંક સાર સમજાવતાં, કત્તાએ તરીકતો યાનેજ સુખી કુદરતાનુસારનુંજ જીવન ગુજરવાના નીચમો, તેમજ એ ધર્મનો મુળ પાયો જે “અષ” કહેતાં કુદરતના અચળ અને અચુક કાયદાઓ ઉપર રચાયેલો છે, તેની ધણી સારી સમજ આપી છે.

જેઓ ધર્મનાં મહા બુદ્ધંદ ફરમાનોનું રહસ્ય ન સમજવાથી બાજે વખતે કોઈ ફરમાનો પ્રત્યે બીનધ્વજીવા જોગ રીતે વર્તે છે, તેઓ આ કેતાબનો શ્રાંત મને અભ્યાસ કરવાથી પોતાની ગાફેલીમાંથી બીહાર થઈ, સદ્ગુણાં ફરમાનો પ્રત્યે માન અને વફાદારીથી વર્તતાં થશે એવું મારું અંગત માનવું છે તેનું તોલ કરવા સમજી વાંચનાર ઉપરજ છોડું છું.

નીતીશાસ્ત્રને લગતા ત્રીજા ભાગમાં કર્તાએ બારે એકમત લઈ અવસ્તા અને પાજાંદ બહુતરોમાંથી અનેક ફકરાઓનો અર્થ આપી, એક બસ્તે-કુસ્તીઆન જરથોસ્તી કેવો હોવો જોઈએ, તેનો ધણોજ સુંદર ખ્યાલ આપ્યો છે. વધુમાં, એ ભાગમાં કુદરતના અચુક અને અચળ કાયદાઓ જેવા કે, કેશાશ યાને કર્મનો કાયદો, તનાસક યાને પુનર્જન્મનો કાયદો, બહેસ્ત તેમજ દોજખને લગતી હોશને લગતી સ્થીતી, તેમજ ચીન્વત પુલ્લને લગતી બાનની સ્થીતી, વીગેરેનો ખ્યાલ આપવાની સારી કોશેશ કરી છે. ટુંકમાં આ કેતાબમાં કર્તાએ જરથોસ્તી ધર્મ અને તેના મહાન પેગામ્બરને લગતું ધણું સારું ખ્યાન સાદી સરલ ભાષામાં કરી ફકત ધર્મ અને કોમનીજ સેવા કરી નથી, પણ કોઈ પણ કોમના સમ્યાપના શોધ-કોને માટે સારો ખોરાક પુરો પાડવા સાથ, એ મહાન ધર્મની શીઝસુરી જે “ધદમે-ફતૂમ” નાં નામથી ઓળખાય છે, તેનો અભ્યાસ કરવા માટે કોમ-પરકોમનાઓને પ્રેરણા પુરી પાડી છે.

આ ચોપડીના કર્તા એરવડ શ્યાવક્ષ માણેકજી બાધાએ પોતાની આ કેતાબને જે ઇનસાફ આપ્યો છે, અને તેમ કરી, અશી સ્પીતમાન જરથુસ્ત્ર, અને તેમની દીન માટે, જે શ્રેષ્ઠ વીચારો પુરા પાડ્યા છે તેમાં કશું પણ સદ્ગરાગાતી તત્વ નથી એ પુરવાર કરવા કાજે થોડાક જીદીન સાવાંઓના મતો અત્રે રજી કરે છું :—

“સ્પીતમાન જરથુસ્ત્રે જજરા બેદબરમેના પરદા ખસાડી નાંખી આપણી નજરને તદનજ રાસન અને ખરી બનવાી છે, જેના દરેક કલામ (અવસ્તા માંધ્રાણી) સાંમળતાં અથવા જાણતાં દીઝ પાક બની આપણને પાપી બનવાની લોભ લાલચ અંતરમાંથી એકદમ નાણુઃ થાય છે. તે જે શીખાડી ગયો છે, તે ખુદાઈ રાસતી અને પતીત્રાઈ છે.”

—પ્રખ્યાત કવિ લોર્ડ બાયરન.

“પેગામ્બર સ્પીતમાન જરથુસ્ત્રે સાથી મોટું તેમજ મહાહારત કાર્ય એ કીધું છે કે સર્વથી બુદ્ધંદ એક ખુદાતાલાની પરસ્તેશ

કરવા સાફ સર્વે મોતેબર કીયા માર્ગ ચાલુ કીધી, અને ફરેસ્તા-
ઓને આરાધવાનો ઉમેરો કીધો.”

—સર વીલીયમ જેન્સ.

“ પારસીઓના જરથોસ્તી ધર્મ સંબંધી જે માયાકુલ મત હું જાંધી
સુક્યો છું, તે મત એ વાતથી મોતેબરી પકડતું ગયું છે કે, એ ધર્મ
માત્ર નીતીના માર્ગ દેખાડનારો છે એટલુંજ નહીં, પણ નેક
ખસલતની, સાચી શ્રેષ્ઠ યુન્યાદી ધરાવનારો છે, જેથી એ ધર્મ
પાળનાર મરદો પ્રમાણીક, તથા ઓરતો પતિવ્રત રહે છે. પ્રથમ-
થીજ મારો મનજીત અભીપ્રાય એ છે કે પારસીઓ ખુદા-પરસ્ત છે.”

—સર વીલીયમ આઉસલી.

“ હું એટલુંજ દેખાડવા માગું છું કે ધડ પાયાના વીચારોમાં, તથા
મુળ હેતુમાં, અશો સ્પીતમાન જરથુસ્ત્રનો ધર્મ આજના વખતમાં આગળ
વધેલા વીચારો સાથે બહુજ અગત્યજ નેવી રીતે મળતો આવે છે, જે
ધર્મ હાલની વપરાસમાં આવતી હાજતોને અનુકુળ થવાને તથા
“ઝમાન” અને “વીજ્ઞાન” વચ્ચેની લડાઇ સાંધવાને બીજા
બધા ધર્મો કરતાં ઘણેજ આગળ વધેલો છે.”

—સેમ્યુઅલ લૅંગ.

“ ખુદાએ અશો જરથુસ્ત્રને એવું કહેલું છે, કે જે ચીજો પ્રકાશે
છે, તેઓમાં માર્ગ તુર છુપું હોય છે. આ ઉપરથી, એ પેગામ્બરનો ધર્મ
પાળનારાંઓ દરેક ઇલાહતખાનામાં પોતાની ફરજ અદા કરતી વેળાએ
પવિત્ર આતશ, જે આફરગાનીયામાં રોશન બળતો રહે છે, તે તરફ પોતાનું
મોંઢ ધરે છે, અને જ્યારે તેઓ ખુલ્લી હવામાં બંદગી કરે છે, ત્યારે
આફતાબ તરફ મોંઢ ધરે છે,—જે રોશનીઓમાં શ્રેષ્ઠ ગણાય છે, અને
જેનાથી ખુદા પાકે પોતાની ઇશ્વરી રોશની ફેલાવી નાંખી પોતાની પેદા-
યશોનાં સર્વ કામો ચાલુ રાખેલાં છે. જરથુસ્ત્ર સ્પીતમાન સાહેબનાં મહા-
ભારત પુસ્તક “ઝંદ-અવસ્તા” માં જે ઘણીખરી બીનાઓ આવેલી
છે તે ઘણીજ ઉમદા અને નીતીથી ભરપુર છે, અને એવી છે કે
જેથી ઉદ્યોગ તેમજ નેકીમાં વધારો થાય છે. જે ધર્મ અશો
સ્પીતમાન જરથુસ્ત્રે શીખાડ્યો છે, તેનાં મુખ્ય ફરમાનો પવિત્રાઇ અને
ખુદાઇ છે.”

—સર જોન માલકમ (મુંબઇના માજી હાકેમ.)

“જરથોસ્તી ધર્મ દુન્યામાં ફેલાયલા એક ખુદામાં માનનારા પંથો-
માંનો સર્વથી સરસ છે. સઘળા ધર્મોમાં વગર શકે એ ધર્મ પોતાની
શીલસુરીના ઉંડા ભેદને લીધે, તથા તેમાં જણાવેલાં મત અને વીચારો
ખુદાઇ હોવાને લીધે, તેમજ તેમાં જણાવેલી નીતીની ચોખ્ખાઇને લીધે
સર્વથી ઉત્તમ અને પ્યારો છે.

—પ્રોફેસર વીલયમ વદીતની, (જરમન.)

“પારસીઓ પોતાંકા બાપીકા ધર્મને એટલો તો પ્યારો ગણીને
એટલું તો માન આપતા હતા, કે મોત અથવા દેશનીકાળ જેવી મોટી
આફતો ખમ્યાં છતાં, પોતાનો ધર્મ તર્ક કરી શક્યા નહી. તેવા પાકીજેઠ
ધર્મવાળાઓને જો કે જમાનની ગીરદેશથી અરખોના લશ્કરોએ તાબે
કીધા, અને તેઓને ફરમાનના પહાડો અને હિન્દુસ્તાનના કેસ્તાઓ સુધી
હઠાડ્યા, અને મહમદી ધર્મ કચુલ કરવાને માટે તેઓ ઉપર ભારે સીતમ
ગુજારવામાં આવ્યો, તો પણ જે વખતે કાસ્પીયન સમુદ્રથી, તે ધરાની
અખાત સુધીનાં મુલકમાનું દરેક ગામડું પોતાના ભપકાદાર તે આતશ-
કહેદથી શણગારેલું હતું, જે વખતે (ધરાની શહેનશાહત વખતે) એક
સુરજમુખી ડુલની મીસાલે, જ્યાં સુર્યની આંખ ફરતી તે તરફ કદીમ
ધરાન ફરતું હતું; કહેવાની મતલબ એ કે કદીમ ધરાનનો વીસ્તાર
એટલો તો બહોલો હતો કે, ત્યાં સુર્ય કદી અસ્ત પામતો નહી
હતો, (જેવું હાલમાં ખ્રીડીશ સલતનત માટે છે,) તે વખતે, તેવા
વખતને મગરૂરીથી ધ્યાનમાં રાખી સઘળી બારીકીઓ સાથે
ક્રીયાકામો બજાવીને પોતાના ધર્મને નહી છતી શકાય તેવા
ઝતુનથી વળગી રહ્યા હતા.”

—પ્રોફેસર ડબ્લ્યુ. આર. ઓલજર, (જરમન.)

“જે ધર્મોનું મેં ટુંક બ્યાન આપ્યું છે, તેઓમાં જરથોસ્તી ધર્મ
અતી વખાણુને લાયક છે, અને તેમાં શીખાડેલી પવીત્રાઇ અતી નીમળ
છે. ધરાનીઓની બંદગી ઝંદ ભાષામાં લખાયેલી છે, કે જે ભાષા
એટલી તો મધુર છે, કે તે કાનને પણ ખુશી આપે છે. તેઓની
બંદગીઓના શબ્દો તેઓના ધર્મની શરૂઆતથીજ ઘણાજ પવિત્ર
છે, અને તેઓના અર્થો એટલા તો સારા અને ઉંડા ભેદો ધરાવે
છે કે, હજુર સુધી કોઇ પણ પુરતી રીતે તેઓને (ઝંદ-અવસ્તાને)
સમજી શકતું નથી.”

—રેવરંડ એસ. જી. થીઅરબ.

“ ખુદા એકજ છે, એવો પેગામ આપીને ખુદા જે માણસોને ક્ષ-
ચીતજ આ દુન્યામાં મોકલે છે, તેવા માણસોમાં સ્પીતમાન જરથુસ્ત્ર
જીવાય બીજો કોઈથી માણસ પહેલી પંઠતીપર આવતો નથી. એ ધર્મનો
પાયો નાખવાનું મોટું કામ, તેને ખુદા તરફથી સોંપવામાં આવ્યું હતું.”

—એડવર્ડ કલેસાહ.

“ જરથોસ્તી ધર્મ માણસોની અકલ્પને મળતો છે. એ ધર્મથી માણસ
પોતાના પેદા કરનારને, તથા તેની પેદા કીધેલી ચીજોને માન સાથે પીછાણે
છે, તેથી બાપ અને બચ્ચાં, ખાવીંદ અને મોહરદાર, રાગ અને પ્રભ,
ગુર અને ચેલા, એઓનો એકબીજા ઉપર પ્યાર અને વફાદારી રહે છે, જેનું
માન એ ધર્મ લાવનાર અશો સ્પીતમાન જરથુસ્ત્રને ઘટે છે.”

—મોંઝ આંકુટીલ કુપેરો.

“ ખરેખર મરણ પામેલા મહાન પુરુષો સાથે મીનોષ દુન્યામાં સવાલ
જવાબ કરવાની જે આપણને રાગ મળે તો કદાચ એનું બને કે લગભગ
તવારીખ સર થઇ તે અગાઉ અશો સ્પીતમાન જરથુસ્ત્ર જીવ્યા હતા અને
મીનોષ હાપણ શીખાડી ગયા હતા. તે (જરથુસ્ત્ર) ધર્મ સંબંધી મુળ
આદર્શો માલમ પડે છે, જેણે શીખાડેલા પાઠોથી (યાને અવસ્તાઓ
અંદરથી) આપણાં મગજને અને દીલને એટલો બધો તો વારસો મળ્યો
છે કે આપણાથી વીચારી શકાતું નથી, કે જે અશો સ્પીતમાન જર-
થુસ્ત્ર પેદા નહીં થયા હોત તો માણસ જાતનું યકીન આજે કેવું
હોતે ?”

—મીસીસ એફ. કૉબે.

જેવટમાં મારી બહાલી પારસી જરથોસ્તી ઠામના દરેક દરેક નર-
નારીઓને અતી માનભરી વીનંતી કરે છે, કે પ્રથમમાં આ કેતાબ
તેઓએ ધણીજ સ્મૃતિથી વાંચવી અને તેમ કર્યા બાદ તેઓનાં યકી-
નમાં તેમજ જીવનમાં શુભ ફાયદો માલમ પડવે એ સુંદર કેતાબ
પોતાનાં દરેક નાનાં તેમજ મોટાં છોકરાંઓને, તેમજ ખેશીઓ
અને હોસ્તઆસનાવોને તે વાંચવા અને વંચાવવા આગ્રહ કરી, એકમેક
પ્રત્યેની દરજતું કરજ પુર ખુશાળી સાથે અદા કરવું. કુલ દુન્યાની પ્રજા-
ઓમાં દરેક બાબદોમાં મહા અંધાધુંધી હાલમાં આલી રહી છે. આ અતી
ગુંચવણુકર્યાં ઔપામમાંથી મનુષ્ય માનનીજ નહી, પરંતુ બીજી તમામ
પેદાપરોતું પશુ, દરેક પ્રકારોતું રક્ષણુ, આબાહી, વૃક્ષી, સાંતી અને
આબાહી જેઓ લાવવા માહતા હોય, તેવા દરેક શુભેચ્છકોને મારી બહુ

નત્ર વીનંતી છે કે તેઓએ અશો રપીતમાન જરથુસ્ત્ર સાહેબે શીખાડેલા મહા પુરાતન જરથોસ્તી આર્ય ધર્મ અને તેની પવિત્ર શીલસુરી જે “ફ્રેન્ડ્સ” ને નામે ઓળખાય છે તેનો અતી ધીરજથી અને ખંતથી અભ્યાસ કરી, તેનાં સીદ્ધાંતોને પોતાનાં જીવનમાં ઉતારી, જેઓના સમા-ગ્રમમાં આવે તેઓને તેવા થવા ખુદ જાતી ચારીત્રથી પ્રેરવા; તોજ જાતી કલ્યાણ સાથે જગતનું પણ કલ્યાણ જરૂર થશે, કારણકે પવિત્ર એજમતી ગાથાવાણીમાં ખુદ જરથુસ્ત્ર સાહેબનો અશો કોલ છે, કે “જેઓ મારાં શીક્ષણ અનુસાર આ ગેતી જેહાનમાં જીવન ગુજારશે, તેઓને અત્રેથી રહેલત પામ્યા બાદ હું (જરથુસ્ત્ર) પુલગુજાર કરાવીશ. (યાને આ ગેતીનાં દુઃખોમાંથી મુક્ત કરી મીનોઇમાં હમેશ માટે રહેવા લાયક કરીશ દુઃખમાં મરણ-જીવણના દુઃખદાયક ચક્રાવાઓમાંથી બુખતગી, યાને મોક્ષ liberation પ્રાપ્ત કરાવીશ.)”

પ્રીય વાંચનાર ! આ સરજત આપણુ દરેક માનવી માટે ખુદા પાકે મુકરર કીધેલી છે, માત્ર આપણે માનવીઓ, તેને લાયકતા થવા માટે કેવું જીવન અત્રે ગુજર્યે છીએ તે ઉપર આધાર રાખે છે. માટે જે કોઇ ચાહે તે થોડા ચક્રાવાઓમાં યા ધણા ચક્રાવાઓ પછી પણ તેને પામનાર છે, તો પછી આ દુઃક વખતની અત્રેની હૈયાતી દરમ્યાન પણ જો અશો રપીત-માન જરથુસ્ત્ર સાહેબે શીખાડેલા અશોઇનાજ માર્ગે, બને તેટલું શાંતી અને સચુરી સાથે જીવન ગુજરીશું તેમાં આપણીજ ફત્તેહ અને સામ્યી અમર આબાદી છે—જે ખરું “ઉશ્તા” યાને અમર સુખ છે.—જે સૌને તેની લાયકાત પ્રમાણે મુખ્યારક થાઓ એવી દુવા બંદગી સાથે આ કેતાબ બાબેનો લગાર લંબાણ થયલો દીખાયો અત્રે ખતમ કરું છું.

આમીન ! આમીન !

લી૦ કમતરીન સેવક,

(ડૉ૦) જહાંગીર મેરવાનજી પાવરી.

પ્લોટ નં ૧૧, મોદી બીલ્ડીંગ,

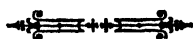
તા ૦ ૨૧ મી માર્ચ ૧૯૪૦.

હયુઝ રોડ, મુંબઈ, ૭.

પાક અહુરા મઝદા.

આ કેતાબ લખનાર તરફનો ખુલાસો.

“અમર જ્યોતિ ઝરથુશ્ત્ર”નો આ અદના વિષય વાંચક મિત્રો સમક્ષ રજૂ કરવાની મને તક મળી છે તે માટે, તે પવિત્ર પિતા અહુર-મઝદના ચરણોમાં કરોડો શુક અદા કરું છું.

મહા ગુરૂ અષો સ્પીતમાન ઝરથુશ્ત્ર સાહેબની જીંદગીનું સંપૂર્ણ વૃત્તાંત લખવું, અને સમજાવવું, એ કાંઈ પણ કલમ કે જુઓનની શક્તિની બહાર છે. આ વિષયમાં તો માત્ર એ પવિત્ર સાહેબનાં જીવનનો તદ્દન અદ્ય ખ્યાલ આપવાની કાશીષ માત્ર કરવામાં આવી છે. એમાંની કાંઈ પણ બાબતને પુરો ઇન્સાફ તો આપી શકાયોજ નથી અને કાંઈક લખમાં તેની તાકાત પણ નથી.

એવળું સાહેબની જીંદગીને સમજાવવા કે સમજાવવા, કાગળની સપા-ટીએ અધુરું સાધન છે. ફક્ત હૃદયની ગંભીરતા, અને અંતરનો અચાજ, કદાપી તેનો ઝાંખો ખ્યાલ આપણી કલ્પનામાં ઉતારી શકે. આ નાનકડાં પુસ્તકનો “ફોરવર્ડ” લખનાર વિદ્વાન ડૉ. પાવરી કહે છે તેમ “માઇન્ડ કલચરને જ્યારે હાર્ટ કલચરથી રોશન કરવામાં આવે, ત્યારેજ કાંઈક સમજી શકાય.” અને ખચીત, તેમાં આત્મજ્ઞાન વિના, આની ઉંડી વાતો આપણી સમજમાં ઉતરતી મુશ્કેલી થઈ પડે છે.

આ વિષયને નાના નાના ત્રણ ભાગોમાં વહેંચવામાં આવ્યો છે.

પહેલા ભાગમાં, ઝરથુશ્ત્ર સાહેબની જીંદગીના થોડા બનાવો, અને તેઓ સાહેબને માટેના અવસ્થા વચનો.

બીજા ભાગમાં, જરથોસ્તી દીનનાં ધર્મ રહસ્યનો ટુંક સાર આપી જવામાં આવ્યો છે, જેમાં પરકોમના ભાઈઓ પણ જરથોસ્તી દીનના રીત-રીવાજો શું છે અને તેની ખુશીઓ કેવી છે, તે સમજી શકે એવી અદના કાશીષ કરવામાં આવી છે; અને ત્રીજા ભાગમાં જરથોસ્તી દીનનાં અસંખ્ય નિતિ વચનોમાંના થોડાં વચનો આપવામાં આવ્યાં છે. જે કુલ ઇન્સાન જાતને માટે આશીર્વાદાયક છે.

આ સમજણ, ટુંકમાં લીધેલું હેવાથી દરેક બાબતને પુરતો ઇન્સાફ આપી શકાયો નથી, છતાં વાંચક મિત્રોને વિનંતિ છે, કે આપણી દીનની મોટાઈ, અને તેની ખુલ્લું ખુશીઓ, ભાઈઓ કે મોને સમજાવવા માટે તેનો બની શકતો ઉપયોગ જરૂર કરે, અને તે કારણેજ સેવકને લાગે-

વળગે છે ત્યાં સુધી વિષયની બાબતમાં સહેલા શબ્દોનો, અથવા હિંદુ શાસ્ત્રના કેટલાક શબ્દોનો ઉપયોગ કરેલો છે.

આ વિષયનો મુખ્ય આધાર “ઇલ્લે ક્રિસ્તમ્”ના સત્તા સમાન ગણ્યતા, વિદ્વાન પુરૂષ ડૉ. ફરામરોઝ સોરાબજી ચીનીવાલા બી. એ., એલ. એમ. એન્ડ એસ., ઓફ થેલ્મીક સરજનના “ક્લુમ નીકીઝે વેલ્દીન”, અને બીજાં પુસ્તકોનો લેવામાં આવ્યો છે, જે માટે, એ અન્નેડ બલા ગૃહસ્થનો આભારી છું.

આ વિષયની શરૂઆતથી છેવટ સુધી બારીક તપાસ લઈ તેમાં સુધારાવધારા કરવા માટે મારા વડીલ મિત્ર બાઈ દીનશાહ શાપુરજી મસાનીએ બહુ મહેનત લીધી છે તે માટે પણ એ બલા બાઈનો હું આભારી બન્યો છું.

આ અદના વિષય માટે કાળજીપૂર્વક મહેનત લેનાર અને આ વિષયનો “ફારવડ” લખનાર મારા માનવંત મિત્ર ડૉ. જેહાંગીર મેહેરવાંનજી પાવરી M. B., B. S., નો હું ખરાં જીગરથી આભાર માનું છું. આ બલા અને વિદ્વાન ધર્મ અભ્યાસીથી વાંચક મિત્રો કદિ અગ્નિ ન હોય; કેમકે એમનાં વિદ્વતા લય્યાં બાપણો, આજે કોમમાં એક અવાજે વખણાયાં અને માન પામ્યાં છે. એવા એક વિદ્વાન મિત્રે, આ વિષયને પોતાનો સહકાર અને ટેકો આપવામાં એક મોટું પુણ્ય હાંસીલ કર્યું છે. એઓ બાઈએ પોતાના “ફારવડ”માં મારે માટે જે વિશેષણો વાપર્યાં છે તેવી કોઈ લાયકાત કે કાયનાત મારામાં નથી, પણ તેવી લાયકાત મેળવવા જેવી ખુદાપાક બુદ્ધિ અને શક્તિ આપે એવી પ્રાર્થના તો હું જરૂર કરીશ.

જરથોસ્તી દીનની શ્રેષ્ઠતા, અને મોહટાઈ વિષે પરકોમી વિદ્વાનોનાં ધણાં મતો એઓ બાઈએ ટાંકેલાં છે અને તે ઉપર વાંચક મિત્રો વિચાર કરે એવી વિનંતિ છે.

મહાન શાયરાંન શાયર “શીરદૌશી તુશી” તો એટલે સુધી આગળ વધીને કહે છે કે:-

“બ યઝદાં, કે હરગીઝ ન બીનદ બહેશ્ત,
હરઆં કે ન દારદ રહે ઝરદોહેશ્ત.”

યાને “ખુદાના કસમ સાથે કહું છું, કે જે કોઈ શપથ ઝરથોસ્તની રાહ નહિં પાળતો હોય, તે કદિ પણ બહેશ્ત જોઈ શકનાર નથી.”

તે પાકઝાદ મહાન શાયરના આટલાજ શબ્દો યાદ રાખવામાં આવે,

તો એક પણુ બસતે કુસ્તીઆન, જરથોસ્તી રાહ છોડીને આડે મારે જવા વિચાર પણુ કરી શકે નહિં.

મહાનામી પેગમ્બર સાહેબ ઝરથુસ્ત્રની જીંદગીના બેઠી બનાવોનો ગુપ્ત બેઠ સહેલાઈથી સમજાવવા માટે, આજને કાલ તો આપણે એકજ અષો રહના આભારી છીએ, તે મરહુમ શેઠજી ગરોધમાન બેહેસ્ત-બહેરેહ બેહરામશાહ ન. શરાફ છે, જેમનાં અષો રહ ઉપર સદ હઝાર આફ્રીન હોજે !

“ઇદમે દ્દનૂમ”ના અમુક સવાલો સાથે કોઇ બાઇબલોને મતફેરી હોય તો પણુ, એટલું તો તદ્દન ખરૂંજ છે, કે આ જ્ઞાનમાંથી જરથોસ્તી દએન બાબે ધણું ધણું નવીન અને પહેલીજવાર જાણવાતું અને વિચાર કરવાતું મળી શકે છે. જે જ્ઞાન ખુદાઇ રાહ જતાવવા માટે ઉપયોગી હોય, તેનો અભ્યાસ કરવો અને તેમાંથી જે કંઇ બહુ અને આત્માની વૃદ્ધિને લાયકતું હોય, તે ગૃહણ કરવું, એ દરેક ઇન્સાનની દરજ ગણવી જોઇએ.

આ વિષય લખવા માટે મારાં મનમાં ઉમીદ હતી, અને તેટલાં મારા એક મિત્રે વિષય લખવાની મને અનાયક સુચના કરી, અને તે માટે ખાસ આગ્રહ કર્યો; અને એ બાઇબની સુચનાએ મારાં મન ઉપર પણુ અસર કરી, અને ખુદાપાકનાં નામથી, આ વિષય લખવાતું શરૂં કર્યું. વાંચક મિત્રો જો કશુંલ રાખે તો એટલી વાત હું જાહેર કરી દેવા ઇચ્છું છું? જ્યારે જ્યારે, આ વિષયમાંની કોઇ બાબત મારી સમજમાં ન ઉતરતી, ત્યારે ત્યારે, મને કોઇ ગેળી શકિતઓ તરફથી અચાનક પ્રેરણા મળી રહેતી, કે જે પરિત્ર યજ્ઞદી શકિતઓનાં ગુપ્ત કાર્યોમાં હું માનનારો છું. આથી મને પુરી શ્રદ્ધા છે, કે આ વિષય વાંચક મિત્રોની સમજમાં ઉતરવા માટે પણુ તે પરિત્ર શકિતઓ પ્રેરણા આપી રહેશે.

આ વિષયમાં જે અવસ્તાના ફકરાઓનો આધાર લેવામાં આવ્યો છે, તે મોટે ભાગે, મરહુમ એરવદ સાહેબ કાવસજી એદલજી કાંગાની અવસ્તા-બા-માયની, અને માનવંત ડોઁ સાહેબ ફરેદુન ફરશારપજી દાદાચાનજી, સોલીસીટરની “અવસ્તાના ઝવાહીરો”વાળાં પુસ્તકોનો છે; અને તે માટે એ સહેઓનો હું આભારી છું.

વળી અમુક બાબતોમાં મારા વિદ્વાન મિત્ર અરદેશર ન. ખીલીઓયાં ‘ચેરાગ’ના અધીપતીનો પણુ હું આભારી છું.

આ વિષયને પુસ્તક રૂપે છાપી પ્રગટ કરવા માટે “ધી પારસી વેજી-ટેરચન અને ટેમ્પરન્સ સોસાયટી”નો હું આભારી બન્યો છું. સોસાયટીના ઉત્સાહી બલા અને પરમાર્થિ ઑઁ સેક્રેટરી, બાઇદીનશાહ શા. મસાનીએ મારા

આ વિષયને પ્રગટ કરવાનું કામ એકજ યોગે માથે ઉપાડી લીધું છે, અને એમનાં સિધ્ધાંત મુજબ, કેાઇ પણ જાતના સ્વાર્થ વગર એ જાણ બાધએ બહુ મહેનત ઉઠાવી છે. વળી લગાઇ જેવા મોંઘવારીના સમયે છાપવામાં ઢીલ ન કરતાં, આ કામ સરળતાથી અને કુશળતાથી પાર પાડ્યું છે તે માટે એઓ બાધનો હું ખરાં જીગરથી અત્યંત આભાર માનું છું.

આ પુસ્તક છપાવી જરથોસ્તી કામમાં નામની શીર્ષા બહોળી રીતે ફેલાવવા માટે સખળો ખર્ચ, સોસાયટીને જાણ અને પરમાર્થિ ગૃહસ્થ, ડૉ. કાવસજી નશરવાનજી સધ્યાએ બાધ દીનશાહ મસાની અને ડૉ. પાવરીની સુચનાથી એકે યોગે આપ્યો છે, જે જાણ ગૃહસ્થનું નામ અને કામ એટલું બધું તો કામમાં જાણીતું છે કે તે બાધે વધુ બોલવાની કશી જરૂર નથી. તેવા મુગે મોઢે પરમાર્થ કરનારા આ જાણ પરગજી દીનદાર ગૃહસ્થનો હું દીક્ષાજનથી આભાર માનું છું, અને ખુદાપાક પાસે દુવા ગુમરું છું, કે આ વિષયમાં એક અથવા બીજી રીતે મદદ કરનારા બાધઓને તે સાહેબ, આત્માની વૃદ્ધિમાં તેનો જાણ બહોળો આપે. આમીન !

આ વિષયમાં જે કાંઇ જાણ અને જાણવા જોગ છે, તે જરથોસ્તી શાસ્ત્રો અને જરથોસ્તી સાહિત્યો રચનારા વિદ્વાન સાહેબોનું છે, અને જે કાંઇ જાણવુંક દેખાય તે સેવક તરફની સમજી લઇ વાંચક મિત્રો જાણ કરે એવી વિનંતિ છે.

આ કેતાબની સુંદરતામાં વધારો કરવા માટે એના ચોથા ભાગ તરીકે બાધ કેખશરૂ ખરજોરજી જામીના, “ જકેય ” ની કલમથી રચાયેલો એક સુંદર ખ્યાલ આપવામાં આવ્યો છે. બાધ જામીના “ ખ્યાલ ” ના શોખીન છે અને ધાર્મિક ગાયદોને લગતા ખાસ વીચારો ઇલ્મે ક્દૂમની લાઇનથી મઠી લઇને એવજી અત્યાર આગમજ અનેક જુદા જુદા ખ્યાલો તેમજ ગાયજી રચ્યાં છે. આ ૧૦૧ લાઇનના નવા ખ્યાલની અંદર એવજી પેગમ્બર સાહેબ જરથુસ્ત્રની જીંદગીનો ક્દૂમીક ચિતાર ધણીજ કામેલીયતથી ગુંથી લીધો છે જે માટે એ બાધને ખરજીતજ ધન્યવાદ ઘટે છે. વધુમાં આ ખ્યાલમાં આવેલી જુદી જુદી પચીસ ખ્યાલોની ક્દૂમને આધારે સમજણ આપનારી લંબાણ શરેહો પણ એ બાધએ લખી છે, જેથી એ ખ્યાલ મોજ સાથે જ્ઞાન આપનારો થઇ પડે છે.

આ પુસ્તકમાં પેગમ્બર સાહેબનો ફોટો દાખલ કરવા માટે કેટલાક મિત્રોએ આગ્રહ કર્યો હતો પણ બાધ દીનશાહ શાપુરજી મસાનીના શખ્દો સાથે હું તદ્દન એકમત છું, કે આ મહાન સાહેબનાં ખોરેહનાં બનેલાં જીર-માની નુરી શરીરનો ફોટો કદિ ઉતરી શકે નહિં, અને છે પણ નહિં, અને જે

હાથે હસ્તીમાં છે તે પણ છપાયા પછી ગમે ત્યાં જઈ પડે છે, અને તેની બરાબર જાળવણી થતી નથી. આ કારણે આ પુસ્તકમાં ફેટાં દાખલ થઈ શકાયો નથી. પણ પેગમ્બર સાહેબની જન્મભૂમી ખતાવનારો ઇરાનનો નકશો દાખલ કરવા માટે બાઈ દીનશાહ શા. મસાનીએ કાળજી રાખી છે તે માટે આપણે એઓ બાઈના આભારી છીએ.

આ વિષય, બેલગામની ફરેહમેહેરના પાક કેળા સાહેબને મેં ધણાં ધણાં માન અને પ્રેમ સાથે અર્પણ કર્યો છે, કેમકે એમની બંદગી માર-ફતેજ, આ કામની શરૂઆત ઉપર મેં દાદાર અહુરમઝદના આશીરવાદો માર્યા હતા, અને તે આજે સફળ થાય છે. શુક્ર તે પરવરદીગારના !

વાંચક મિત્રોને મારી આગ્રહ બરી વિનંતિ છે, કે આ વિષય વાંચી, બીજા બાઈઓને વાંચત્રા આપશો, અને, બાઈબિંધ કોમોમાં પણ એતું મહત્વ સમજાય એવી કોશીષ કરશો. આ વિષય હિંદી, મરાઠી, અંગ્રેજી વિગેરે ભાષાઓમાં પણ પ્રગટ થાય તે માટે, લેખકને જ્યાં સુધી લાગતું વળગતું હોય ત્યાં સુધી, એને પ્રગટ કરનાર પારસી વેબ્સ્ટેરીયન એન્ડ ટેમ્પરન્સ સોસાયટીની પરવાનગી લીધા પછી એનો ઉપયોગ કરવાની તમામ છુટ રહેશે.

“અમર જ્યોતિ ઝરથુસ્ત્ર”ને ચરણે કરોડો કરોડો નમન સાથે એમનો તાબેદાર દાસ

શાવકદ્દા માણેકજી ભાષા.

બેલગામ, તા. ૬-૨-૧૯૪૬.

“Should modern Science deem it worthy and be able to understand the real meaning of the spirit of the Avesta, it would soon find out that Zoroaster knew all the laws and operations of Nature, far better than all the philosophers, scientists, and astronmers of today. Galileo, Newton, and Keplar would have had to learn from their Master Astronomor. Darwin would be put to shame if he understood the theory of Evolution as taught by Zoroaster.

“Practically all the precepts of purity, all moral and religious exercises, all sacrifices and healings

were based upon the deepest and profoundest studies of Nature's laws in all domains, physical, spiritual, and intellectual."

Dr. David Ammann.

પ્રખ્યાત અમેરીકન માઝદસ્તાન ડૉ. ડેવીડ અમ્માન લખે છે કે:-

“આ દુનિયાના તમામ શીલસુફે સાયન્ટીસ્ટો કે ખગોળ શાસ્ત્રીઓ ને એટલું જાણી લીએ કે “અમર જ્યોતિ ઝરથુશ્ત્ર” કુલ સૃષ્ટી રચનાના કાયદા અને ક્રમ તેઓ કરતાં ધણુ ઉંચા પ્રકારનું જાણુતા હતા અને આજકાલની આ દુનિયાની સાયત્સ પણુ ને એ બાબત વિચાર કરવાનું વાજબી સમજે તો ગેલીબીઓ ન્યુટન અને કેપ્લર જેવાઓને પણુ આ મહાન ગુરૂઓના ગુરૂ ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ પાસેથી ધણું શીખવાનું મળી શકતે.

ધર્વોદ્યુશ્ન એટલે પ્રગટીકરણનાં સિધ્ધાંતનો સમજવનાર ડારવીન પણુ ને અમર જ્યોતિ ઝરથુશ્ત્રનું શિક્ષણ સમજ્યો હતે તો ખરેખર શ્રમભયો હતે.

આ મહાન જગતગુરૂએ ખરેખર દરેક નિતિજ્ઞાન અને ધર્મજ્ઞાનને લગતી વિધિઓ તથા દરેક જાતનાં પવિત્ર સિદ્ધાંતો જે બતાવ્યાં છે તે બધાં ધણુંજ ઉંડાં મહાન અને દરેક જાતનાં શાસ્ત્રો શારીરીક, માનસિક, આત્મીક મીનોષ વિગેરે ક્ષેત્રોમાં કુદરતના કાયદા ઉપરજ રચાયલાં છે.”

સાં કે ડ્યું.

પાનું.

ભાગ પહેલો : પાનાં ૧ થી ૭૩

૦. આ કેતાળનું નામ “અમર જ્યોતી ઝરથુસ્ત્ર” આપવાનું
કારણ ૧
૧. ધર્તીમાતા ઉપર સેતાનના બુદ્ધો—પૃથ્વીના આત્માનો
કકળાટ—પેગામ્મરો આ જગત ઉપર કયારે ઉતરે છે?... ૧
૨. અવસ્તા પ્રમાણે “ગેઉશ્શ ઉરવાન” નો પોકાર ... ૨
૩. હિન્દુ શાસ્ત્રો પ્રમાણે “પૃથ્વી” નો પોકાર ... ૨
૪. નવ પેઢી અગાઉથી ઝરથુસ્ત્ર સાહેબના જન્મ માટે
ચાલેલી કુદરતની તૈયારી ૩
૫. નદીને કીનારે ઝરથુસ્ત્રના પીતાજી પોઉરશ્સ્પનું તલેસમાતીક ધર. ૩
૬. શાન્ત અને ખુશનુમા વાતાવરણ : પોઉરશ્સ્પની ૭
મુઆરક ગાયો ૪
૭. ઝરથુસ્ત્ર સાહેબના “ચીથ્ર” અને “ફરોહર” ને આ
જગત ઉપર ઉતારવાનું મહાન યઝ્દી કાર્ય ૪
૮. ઝરથુસ્ત્ર સાહેબની આમદ માટેનાં અમૃત પીણાથી દેવ-
દૈત્યોની સેનાઓમાં ભારે ગભરાટ ૬
૯. માતાજી દોગદોને થયેલી વેદના—દેવો એટલે દૈત્યોએ તેનો
ગેરલાઝ લેવાના કરેલા પ્રયત્નો—કુદરતની બહી યઝ્દી
શક્તિઓ તરફથી દક્ષીણ દીશામાં થયેલી આકાશવાણી ... ૬
૧૦. પેગામ્મર સાહેબના જન્મથી કુત્ર કુદરતની પેદાયશોમાં
ફેલાયેલી ખુશાલી ૮
૧૧. અવસ્તાનો ભેદી અને અલંકારી નાદ—“ઉશ્તા નો ઝાતો
આથ્રવ થો સ્પીતામો ઝરથુસ્ત્ર!” તેનો ભેદ—આ શબ્દો,
આ નાદ, આજે પણ અવસ્તાની મારફતે કુદરતની બહી
પેદાયશોમા જોડાયેલો છે, તે કેવી રીતે ? ૮
૧૨. ઝરથુસ્ત્ર સાહેબના જન્મની ત્રણ દીવસ અગાઉ સુર્યની
રોશની રાત દીવસ ચાલુ રહી હતી ૮
૧૩. ઝરથુસ્ત્ર સાહેબ જન્મ વેળા હસ્યા હતા તેનું કારણ ?— ૯
૧૪. જન્મ વેળા ઝરથુસ્ત્ર સાહેબે મોઢેથી ઉચ્ચારેલા અવસ્તા
શબ્દો, અને તેનો મળેલો ગેળી જવાળ ૧૦

૧૫. દેવો-દૈત્યોના કાવાદાવા, “ દુરાસુખ ” જાદુગરના ફેરવા-
યલા હાથે। ૧૧
૧૬. દેવ-દૈત્યોએ બીજાવેલી પ્રપંચની જાળો, તેને તોડવા માટે
પોહિશ્શરપે શું શું કયું ? અરથુક્તને તેઓથી બચાવવા માટે
પીતા પોહિશ્શરપે અવલ અરથુક્ત સામે લીધેલી ઉલટી
વળણનો ભેદ ૧૨
૧૭. અરથુક્ત સાહેબને મારી નાખવા દૈત્યોએ આતશની ચેહ
બનાવી, જે બળતું લાઇ શકીજ નહિ, તેનો ભેદ ... ૧૩
૧૮. બાળક અરથુક્તનો ઘોડાના ટોળાંમાંથી થયેલો ગેબી બચાવ. ૧૪
૧૯. બાળક અરથુક્તનો બળદોના ટોળાંમાંથી થયેલો ગેબી બચાવ. ૧૫
૨૦. અરથુક્ત સાહેબની સરઆતની જીવાની—દેવ-દૈત્યોનું નબળું
પડેલું જોર—અરથુક્ત સાહેબની હીંમત, બુદ્ધીબળ અને શક્તિ. ૧૬
૨૧. નદીનાં પાણી ઉપરથી ચાલીને અરથુક્ત સાહેબે પાણી લાવવું—
બેહમન અમશારપદનો મેળાપ—ખાકી હાલતને મીનોષ
હાલતમાં ફેરવવું ૧૭
૨૨. અરથુક્ત સાહેબનું ચમત્કારીક શરીર—અહુરમઝદ સાથે
એકતાન—એકવીસ નરક અને ગાથાઓની મીનોષ રચના—
અહુરમઝદની દુન્યામાંથી મીનોષ સંગીતનું ઉતરવું ... ૧૯
૨૩. અરથુક્ત સાહેબ માટે દેવ-દૈત્યોના વધુ પ્રપંચો—શાહ ગુસ્તારપ-
ના કાન બંધેરયા, જેથી અરથુક્ત સાહેબને પરહેજ કર્યા ૨૦
૨૪. ગુસ્તારપ પાદશાહના “ અરપે-સીહા ” ના પગો પેટમાં ઘુસી
ગયા; અરથુક્ત સાહેબે તે બહાર કાઢી આપ્યા—અરથુક્ત
સાહેબનું કેદખાતું અને બીજાનામાં “ નસો ” એ હકીકતનો
ભેદી ખુલાસો ૨૧
૨૫. આગલા જમાનામાં “ અરપ ” શબ્દનો ઉપયોગ ... ૨૩
૨૬. ગુસ્તારપ શાહની દરબારમાં અરથુક્ત સાહેબનું આગમન—
દેવ-દૈત્યોની નાસભાગ અને શરણે આવવું—અમશારપદોનું
આકાશ માર્ગે ઉતરવું—અરથુક્તના ગાથાના સંગીત ઉપર
દીવાની બનેલી તમામ પેદાયશો ૨૪
૨૭. અરથુક્ત સાહેબના પ્રથમ ચેલાઓ—તેઓને આપેલી
ચમત્કારની ચાવી—ગુસ્તારપ શાહના ટા “ રૂઢતતન

- અસ્પંદ્યાર "તું" બનાવેલું પોલાદી શરીર—"અરથુસ્ત્રી દીન" નો
થયલો ઝડપી ફેલાવો ૨૫
૨૮. ગુસ્તાસ્પ શાહને ત્યાં પૂર્ણ થયેલું અમશાસ્પંદોનું વચન—
ગુસ્તાસ્પ શાહના બેઠા દસ્તુર પેશોતનને અરથુસ્ત્ર સાહેબે
અમર અને ઉંધ, બુખ કે તરસ વગરના બનાવ્યા ... ૨૬
૨૯. અરથુસ્ત્રના એક મહાન ચેલા અને શાહ ગુસ્તાસ્પના "વઝીર
જમાસ્પ" ઉપર અરથુસ્ત્ર સાહેબે કરેલી બક્ષેશ ... ૨૭
૩૦. અરથુસ્ત્ર સાહેબના હાથમાં આતશ—કોઇ પણ જાતની
કાઠી કે બળતણ વગર ઝળકતા રહેતા આતશબેહરામનું
પરથવું; તેનો ભેદ ૨૭
૩૧. અરથુસ્ત્ર સાહેબે સ્થાપેલી મીનોઇ સ્કુલો અને શિક્ષકો—
અરથુસ્ત્ર સાહેબનું અદ્રશ્ય શરીર ૨૮
૩૨. અરથુસ્ત્ર સાહેબના તેજસ્વી શરીરનું અજ્ઞાનબીભયું
બંધારણ—એમનો ઉંચ તોખમી ખોરાક ૨૮
૩૩. સર્વનું ઝાડ, નવગીરેહની લાકડી, એકવીસ નક્કની બના-
વટ—"જામે જહાનુમા"—"પાવમહેલ;" દેવ-દેત્યોને
મારવાના હથારો—એ સધળાંનો ભેદ... ... ૨૯
૩૪. અરથુસ્ત્ર સાહેબની સુનાનાં પત્રાંઓ ઉપર પહેલવીમાં
લખાયેલી ૨૧ લાખ એતો લેમાં શું હતું અને તે ક્યાં છે ... ૩૨
૩૫. શું અરથુસ્ત્ર સાહેબ સાધારણ ઇન્જ્ઞાન જેવા સંસારી પુરુષ
હતા? તેમનાં બૈરી છોકરાં એ શું ચીજો છે? અરથુસ્ત્ર
સાહેબ આ જગતના યજ્ઞ અને "અખંડ પ્રજ્ઞચારી" છે.
શ્રી કૃષ્ણની ૧૬,૦૦૦ ગોપીઓ છતાં તેઓ "અખંડ
પ્રજ્ઞચારી" કેમ? ૩૩
૩૬. અરથુસ્ત્ર સાહેબના "ત્રણ ધણીઆણી" તેનો અર્થસુચક
ખુલાસો... ... ૩૪
૩૭. અરથુસ્ત્ર સાહેબ ગેતીના યજ્ઞ હતા: તેવણ ત્રણ બૈરીના
મોહ-પાસમાં ફસે એ વાત સાધારણ અક્ષલમાં પણ ઉતરી
શકે નહિ ૩૫
૩૮. અરથુસ્ત્ર સાહેબની ત્રણ શીરેસ્તારૂપ દીકરીઓ—તેઓ કેમ
પેદા થઇ? તેઓનું મહાન કાર્ય ૩૬

૩૬.	સાધારણ ઇન્સાન માટે લગનની ફરજ—ઝરથુસ્ત્ર સાહેબની “ ખેત્વોદય ” મીસાલની ધણીયાણીનો બેદ	૩૮
૪૦.	ઝરથુસ્ત્ર સાહેબના ત્રણ શીરેસ્તારૂપ ખેટાઓ : તેમને સોંપાયલાં મહાન કાર્યો	૩૯
૪૧.	ઝરથુસ્ત્ર સાહેબને થઈ ગયાં કેટલાં વર્ષ થયાં ? ...	૪૦
૪૨.	“ ઝરથુસ્ત્ર ” નામનો અર્થ	૪૧
૪૩.	ઝરથુસ્ત્ર સાહેબની જીંદગી કેટલી લાંબી હતી ? ...	૪૧
૪૪.	“ રમજ-ગો,” બેદમાં ખેલનાર—અને ખીખાં વીશેષણો... ..	૪૩
૪૫.	ઝરથુસ્ત્ર સાહેબનો મહાન દરજ્જો	૪૪
૪૬.	ઝરથુસ્ત્ર સાહેબનું આ જગતથી “ વીખીઝ ” એટલે અદ્રશ્ય થવું કેટલા ઉંચા પ્રકારનું હતું ! જગતનાં તારણ અને બચાવ માટેનો એમનો અશ્વાધારણ મોટો ભોગ ...	૪૫
૪૭.	એમની ખુલ્લેદીની તીર યસ્તમાંથી મળતી શાહદત ...	૪૬
૪૮.	“ તુરખરાતુર ” નો બેદ	૪૮
૪૯.	“ ધુમકેતુ ” વિશે ઇશારો	૫૦
૫૦.	ધરતીકંપ વિગેરે સાથે ધુમકેતુનો સંબંધ	૫૧
૫૧.	પયગામ્બર સાહેબનો કહેવાનો ખુની “ તુરખરાતુર ” અને ધુમકેતુ વચ્ચે રહેલો સંબંધ—ધુમકેતુને ... .. લગતી ખરી ક્ષત્રીક સમજણ	૫૩
૫૨.	આજના ટેલીસ્કોપ (દુરગ્રીનો) માંથી દેખાતા ગ્રહોમાં દુન્યવી ચીજો અને પદાર્થો દેખાવાનું કારણ	૫૫
૫૩.	શરીર સાથે અદ્રશ્ય થયેલા ખીખ મહાત્માઓ અને સંતો. ...	૬૦
૫૪.	ઝરથુસ્ત્ર સાહેબને ચરણે : ઝરથુસ્ત્ર સાહેબના મહાન આત્મીક મરતયા વીષે ખુદ અવસ્તાની શાહદતો ...	૬૨
૫૫.	હિન્દુ ધર્મના મહાન સાહેબોનાં કાર્યો ઉપરથી ઝરથુસ્ત્ર સાહેબનાં કાર્યોના આવનો ખુલ્લું ખ્યાલ	૭૩

લાગ ખીજો : પાનાં ૭૪ થી ૮૧.

૫૬.	ઝરથોસ્ત્રની ધર્મ રહસ્યનો હુંક સાર—પારસીઓ સૃષ્ટીના એકજ પેદા કરનાર અદુરમઝદને માનનારા યજ્ઞાં-પરસ્તો છે, તેઓને આતશ-પરસ્ત કહેવાની બૂલ : “ સૃષ્ટી- રચનામાં આતશનું મહાન કાર્ય ”	૭૪
-----	--	----

૫૭.	જરથોસ્તી ધર્મનાં મૂળ સિદ્ધાંતો	૭૭
૫૮.	દિવસની પાંચ વારની બંદગી	૭૭
૫૯.	જરથોસ્તી ધર્મનાં બીજાઓને વટલાવવાની મનાઈ ...	૭૭
૬૦.	જરથોસ્તી દીનની શીલસુરીઓ સામાન્ય મનુષ્ય જાતિના લાભ માટે છે : એ દીનના પરકામના અભ્યાસીઓ અને આશંકા	૭૯
૬૧.	જરથોસ્તી ધર્મ છવાયલાં શિતળ વૃક્ષ જેવો છે : બીજા ધર્મો ઉપર એનો પ્રભાવ	૭૯
૬૨.	જરથોસ્તી ધર્મના કેટલાક જાણવાજોગ શુભ નિયમો, ફરમાનો અને તરીકતો એટલે કુદરતાનુસાર જીવંત ગુજારવાના કાયદાકાનુનોની ટુંક રૂપરેખા	૮૦
૬૩.	સૃષ્ટિમાં કામ કરતી એ સામસામી શક્તિઓ	૮૭
૬૪.	હિન્દુઓ અને પારસીઓમાં “દેવ” શબ્દનો અર્થ ...	૮૮
૬૫.	પારસીઓનું નિર્મળ ધર્માભિમાન	૮૯
૬૬.	જરથોસ્તી દીન પાળનારાઓની ચઢતી પડતી	૮૯

લાગ વીજો : પાનાં ૯૨ થી ૧૫૩.

૬૭.	જરથોસ્તી ધર્મના અસંખ્ય નીતી વચનોમાનાં થોડાં વચનો—“સત્ય”—વચન પાળનાર—વચન તોડનાર વિષે	૯૨
૬૮.	અમર જ્યોતિ ઝરથુસ્ત્ર પિતાને ચરણે—(દરતુર મુદ્દલાં-શીરોઝ સાહેબની મોનાજાત)	૧૧૬
૬૯.	એં શીરોઝ શાપુરજી મસાનીતું ઝરથુસ્ત્ર સાહેબની સીફતમાં અંગ્રેજી લખાણ	૧૧૯

લાગ ચોથો : પાનાં ૧૨૬ થી ૧૫૩.

૭૦.	ખ્યાલો-ઝરથુસ્ત્ર : ખ્યાલમાં આવેલી બાબદોની ક્ષુભીક સમજણ આપનારી શરેહો સાથે—(રચનાર :—મીં કબશાર અરજોરજી જામીના “જકેબ”)	૧૨૬
-----	---	-----

અમર જ્યોતિ ઝરથુશ્ત્ર.*

ધર્તીમાતા ઉપર સેતાનના બુદ્ધિમો.

પૃથ્વીના આત્માનો કકળાટ—પેગામ્બરો આ જગત
ઉપર ક્યારે ઉતરે છે ?

આ ધર્તી ઉપર જ્યારે જ્યારે પાપ, દુષ્ટ કર્મો, ચોરી, લુટફાટ, ખુન-બિચાર, લડાઈ, દગાબાઝી, જહુગરી વીગેરે બદીઓ અસાધારણ હોય વધી જાય છે, દેવ-દેવો અને દુર્જનુંજ સેતાની રાજ્ય થઈ પડે છે, મનુષ્યો તમામ પ્રકારની ઇન્સાન્યતને ભૂલી જાય છે, ખુદ ખુદાની હસ્તીને પણ માનવામાં આવતી નથી; દુઃકમાં માતા-પૂત્રની કે બહેન ભાઈની સગાઈનો પણ અંદાજ કે વિચાર રાખવામાં આવતો નથી, ત્યારે ત્યારે તે બધાં પાપોના ભયંકાર ગુબારો (હવામાં બંધાયેલા અણુદીઠ પડો) થી ધર્તીમાતાનો ભાર ધણોજ વધી જાય છે. તે વખતે ધર્તીમાતા કકળાટ કરે છે, પોકાર પાડે છે, અને પૃથ્વીનો આત્મા દાદાર અહુરમઝદને બંદગી કરતાં કહે છે કે “મને કેમ બનાવી? શા માટે બનાવી? દેવચરનીને બુદ્ધિ મારી ઉપર ધણો પડે છે, મારો નાશ થઈ જશે, શું જગતમાં મારે માટે નાશ જેવું કંઈ છે? બચાવ! મને બચાવવા માટે કોઈ મોટો

* આ વિષયનું નામ “અમર જ્યોતિ ઝરથુશ્ત્ર” એવું પસંદ કરવામાં આવ્યું છે.

‘જ્યોત’ નો અર્થ પ્રકાશ અને ‘જ્યોતિ’ પ્રકાશ આપનાર એવો થાય છે, જેથી અમર પ્રકાશ આપનાર ઝરથુશ્ત્ર અથવા પ્રકાશ આપનાર અમર ઝરથુશ્ત્ર એવા અર્થના હેતુથી આ નામ પસંદ કર્યું છે.

અવસ્તામાં ઝરથુશ્ત્ર સાહેબને “જોતી” કહા છે, અને જન્મની સાથેજ એવણુ સાહેબને “યથા અહુ વધયો જુઓતા ફા મે ઝૂતે” થી ચક્ર સાહેબોએ સંબોધેલા છે. વળી દાદાર અહુરમઝદને પણ ‘જુઓતા’ તરીકે અવસ્તામાં કહેલા છે. ગુજરાતી શબ્દકોષમાં પણ ‘જોતા’ શબ્દને જ્યોતિ અર્થમાં મૂકેલો છે. આ બેવડાં કારણોથી આ નામ બંધવેસ્તું થઈ પડશે એવું લેખકનું માનવું છે.

સત્તાધારી સરદાર મોકલી આપ, કે જે આ બધા બોજભારી મને છોડવે અને રાહત આપે.”

આ પ્રમાણે પૃથ્વીનો આત્મા પોકાર પાડે છે. મનુષ્યને જેમ આત્મા અને સારી માઠી લાગણીઓ છે તેમ કુદરતની તમામ પેદાશોને તેમજ પ્રુદ પૃથ્વીને અને તેની રજેરજને પણ આત્મા અને લાગણી છે. એ વાત મહાન સાયનટીસ્ટોએ પણ હાલમાં પૂરવાર કરેલી છે. સર જગદીશ ચંદ્ર બોઝ અને “જેમ્સ જીન” જેવા આ જમાનાના મહાન વિજ્ઞાનશાસ્ત્રીઓએ એ વાત પૂરવાર કરેલી છે.

અતિ પૂરાતન ગાથાના પવિત્ર અવસ્થામાં પણ એ બાબતનો પૂરાવો મળે છે.

અવસ્થા પ્રમાણે “ગેઉશ ઉરવાન” નો પોકાર.*

અવસ્થા સાહિત્યો અને બીજી ગણતરી પ્રમાણે આજથી લગભગ ૧૧,૦૦૦ વર્ષ પહેલાં પૃથ્વી ઉપર એવું દુજી શક્તિઓનું જોર અસાધારણ હોઈ વધી ગયું, ત્યારે દુનિયાની ઉપર સરદારી ભોગવતા યજ્ઞતી આત્મા (નામે ગેઉશ ઉરવાએ) ઉપર પ્રમાણે પોકાર કરી દાદાર અહુર-મઝ્દ પાસેથી દાદ માંગી અને દાદાર અહુરમઝ્દે “ગેઉશ ઉરવાન” ને એટલે ધરતિના રાહબર યજ્ઞતી રવાનને ધીરજ આપીને ઝરથુસ્ત્ર પેગામ્બર સાહેબનું તેજસ્વી કેહપું બતાવ્યું કે “આ પવિત્ર સરદાર દુનં સમયમાં ઉતરશે અને તારે માથેનો બોજ ઓછો કરશે.”

હિંદુ શાસ્ત્રો પ્રમાણે “પૃથ્વી” નો પોકાર.

હિંદુ ધર્મ શાસ્ત્રોમાં પણ એ વાતની પૂરી સાબિતી મળે છે કે “ગર્વિષ્ઠ અને રાજ્યોનો ડોળ ધાલનારા હજારો અને લાખો દૈત્યોની સેનાઓના ભારથી દબાઈ ગયેલી આ પૃથ્વી ગાયનું ૩૫ ધારણ કરીને રૂદન કરતી ધધરને શરણે ગઈ. ધધરે તેનું દુઃખ સાંભળ્યું અને ભગવાને પૃથ્વી માતાને કહ્યું કે ભગવાન (શ્રી કૃષ્ણ) હવે જન્મ લેશે અને ધરતિ માતાનો બોજ હલકો કરશે માટે ધીરજ ધરો.”

આ પ્રમાણે પુરવાર થાય છે કે ધરતી ઉપર પાપોનો અસાધારણ બોજ વધી જાય છે ત્યારે જ મહાન પેગામ્બરો જન્મ લે છે.

* આ બાબતની વધુ જાણ માટે જુઓ ડૉ. કરામચૌડ સોરાબજી ધોનીવાલાની દેનૂમ-નીકીએ-વેહદીન વૉલ્યુમ ૧ કું, પાનાં ૨૩૪, ૨૩૮, ૨૭૬, ૩૦૨, ૪૨૧, ૫૩૮.

નવ પેહડી અગાઉથી ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ માટે ચાલેલી કુદરતની તૈયારી.*

“ઝરથુશ્ત્ર પેગામ્બર સાહેબ” મહાન યજ્ઞની શક્તિઓ ધરાવનારા જેતી જગતના ફીરેશતા હતા. તેઓનું આ જગત ઉપર ઉતરવું ધણું અસાધારણ કાર્ય માટે હતું. અને દાદાર અદુરમઝદે જમાનાઓ અગાઉથી તે વખત આવવાનો છે એવું જાણીનેજ નવ પેહડી અગાઉથી તેમને માટે બધી તૈયારીઓ કરવા માંડી હતી. આ જગત ઉપર ઇન્સાનનાં રૂપમાં એક મહાન યજ્ઞને ઉતારવા માટે જે પવિત્રાઇ, અષોષ અને ખાનદાનીની બારીક જાળવણી થતી જોઇએ તે સધળી અમશાસ્પંદો મારફતે દાદાર અદુરમઝદ સાહેબે કરી રાખી હતી. “રૂપીતામ” નામના ઝરથુશ્ત્ર સાહેબના છેક દક્ષી પહેડીના વડવાથીજ આ બધી તૈયારીઓ ચાલેલી હોવાથી પેગામ્બર સાહેબને “ઝરથુશ્ત્ર રૂપીતમાન” ના એલકાબથી ખાસ આપણે ઓળખ્યે છીએ, તે એજ કારણને લીધે છે, કે એવજીના દક્ષી પહેડીના વડવા “રૂપીતામ” થી કુદરતના રૂપીત=સફેદ અસર-રોશનીનાં મહાન કાર્યો કરવાની અને તેના મહાન ગુબારો જગતનાં કદમાણુ અર્થે બાંધવાની ઉમદા “સફેદ” એટલે યજ્ઞ જેવી ખરલત ઝરથુશ્ત્ર સાહેબનાં રૂવેરૂવામાં ઉતરી આવેલી હતી. ઝરથુશ્ત્ર સાહેબના નેક પીતાજીનું નામ તો પોઉરૂશસ્પ હતું, છતાં અવસ્તામાં એવજીને “રૂપીતમ ઝરથુશ્ત્ર” ના ઉંચ પ્રદકાબી સેફાતી નામથીજ હમેશાં ઓળખવામાં આવ્યા છે. નવ પહેડી આગમયથી એવજીની કુન્યત બાંધવાની શરૂ કરવામાં આવી હતી, જેથી “રૂપીતામ” ની કુન્યત વડીલોના વારસા તરીકે એવજી સાહેબમાં સંપૂર્ણતામાં ઉતરી આવી હતી.

નદીને કિનારે ઝરથુશ્ત્રના પીતાજી પોઉરૂશસ્પનું તલેસમાતીક ઘર.†

જેમ એમના વડીલોમાં અષોષની તૈયારીઓ ચાલતી રહી હતી, તેમ એમનાં જન્મ સ્થળને માટે પણ તેવીજ તૈયારીઓ કુદરત તરફથી થઇ રહી હતી.

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબના અષો પીતાજી “પોઉરૂશસ્પ” નાં લગ્ન “દોગદો” સાથે કુદરતને કાયદે થયાં હતાં. ઇરાન વેજમાં “દરેજી જખાર” નામની સૌથી પવિત્ર અને મોટી ગણાયલી નદીને કિનારે ‘રૂએ’ શહેરમાં પોઉરૂશસ્પનું મુબારક ઘર હતું. આ ઘર તલેસમાતીક અને કરામતથી ભરપૂર હતું એમ પહેલવી સાહિત્ય સાક્ષી આપે છે.

* વધુ માટે જુઓ નીકીઝ-વહેદીન વૉલ ૧ હું, પાનાં ૫૨૨-૫૨૪, ૫૩૩.

† વધુ માટે જુઓ નીકીઝ-વહેદીન વૉલ ૧ હું, પાનાં ૫૪૩-૫૫૧, ૬૬૪-૬૬૮.

હિંદુ શાસ્ત્રો પ્રમાણે જેમ ગંગા અને જમના નદી પવિત્ર મનાય છે, તેમાં સ્નાન કરતાં પાપો ધોવાય એવી શ્રદ્ધા હિંદુઓમાં છે, તેવી આ “દરેણ” નદી પવિત્ર અને યજ્ઞદી પ્રવાહોથી ભરપૂર હતી, અને ત્યાં “જળ્યાર” નામનો યજ્ઞદી પ્રવાહો વાળો પહાડ હતો, કે જેમાંથી તે ‘દરેણ’ નદી નિરંતર વહેતી હતી.

શાંત અને ખુશનુમા વાતાવરણ : પોઉરશસ્પની

છ મુખ્યારક ગાયો.*

આ કિનારા આગળ “જળ્યાર” પહાડની તળેટીમાં એક તલેસમી જગ્યા હતી જ્યાં પોઉરશસ્પ રહેતા હતા. આ ખાસ જગ્યા ઉપર કુદરતની બલીહારી અસાધારણ આકર્ષીત હતી. અષોષના ખોરેહનો પ્રકાશ (અલ્બો) ત્યાં હરહંમેશ પડતો હતો, અને આકાશી સંગીત સાથે વસંતનો બહાર પણ હરહંમેશ ચાલુ રહેતો હતો. આ જગ્યા ઉપર એક “દુઝ” યાને અષોષનાં વાતાવરણથી બાધવામાં આવેલો કીલ્લો હતો, તેમાં આ “દરેણ” નદીના યજ્ઞદી પ્રવાહો ઉતરતા હતા. તેની આસપાસ ગાયરણની જગ્યા હતી, અને ત્યાં પોઉરશસ્પ સાહેબની છ ગાયો નિરંતર ચરતી હતી. જેમ ઝરથુશ્ત્ર સાહેબનાં ઉત્તમ યજ્ઞદી કેહર્પને ઉતારવા માટે નવ પહેડી અગાઉથી કુદરતે તૈયારીઓ કરી હતી, તેમ તેમનાં ખોરાકને માટે અને તેમનાં ચીથ્ર (ખીજ) ને તેશ્તર સેતારાની મારફતે ઉતારવા માટે આ છ ગાયોમાં પણ તેજ જાતની અષોષની તૈયારીઓ કરવામાં આવી હતી. આ છ ગાયોનો ખોરાક પણ તેવોજ ચોકખો અને નિર્મળ હતો, અને આસપાસ ઉગાડેલાં “હોમ” નાં પવિત્ર પાંદડાંઓથી આ ગાયો ખોરાક મેળવી તર થતી હતી, અને પવિત્ર તેટલાંજ શાંત વાતાવરણમાં ઉછરતી હતી.

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબનાં “ચીથ્ર” અને “ફરોહર” ને આ જગત

ઉપર ઉતારવાનું મહાન યજ્ઞદી કાર્ય.†

જ્યારે પેગામ્બર ઝરથુશ્ત્રને આ જગત ઉપર ઉતારવાનો વખત પાકેલો થયો, દેવ-દૈત્યોનું જોર અસાધારણ હદે વધી ગયું, અષો લોકોની ઉપર દૈત્યોએ જીલમ ગુજારીને ‘ખુદા’ પાકની હસ્તી પણ બૂસાવી દેવા જેવો કંગાળ વખત આણી મૂક્યો, અને ધરતી માતાની સહનશક્તિની હદ પણ ખુટી ગઈ, ત્યારે દાદાર અહુરમઝદે અમશાસ્પદોને ફરમાવ્યું કે આ હોમનાં ઝાડમાં ઝરથુશ્ત્ર સાહેબનાં પવિત્ર ફરોહરને ઉતારવામાં આવે.

* વધુ માટે જુઓ નીકીએ-વહેદીન વૉલ ૧ હું, પાનાં ૫૩૬, ૫૪૨, ૫૫૪.

† વધુ માટે જુઓ નીં વેં વૉલ ૧ હું, પાનાં, ૫૫૧-૫૫૬, ૭૩૧.

આ પ્રમાણે અમશારપદ સાહેબોએ અહુરમઝદના હોકમ મુજબ ઝરથુશ્ત્ર સાહેબનાં પ્રકાશિત ફરોહરને આ હોમનાં ઝાડમાં ઉતાયું. આ વખતે આકાશ ઉપર આ પવિત્ર ફરોહરનો પ્રકાશ થયો, અને ધરતી પણ એક અભયમય રોશનીથી પ્રકાશિ રહી. ત્યારે અષો લોકોએ આગાહી કીધી કે હવે જગત ઉપર કોઈ મહાન પુરુષ અવતાર લેશે.

જેમ ખીજા ધર્મોમાંથી પણ એવી સાહદતો મળે છે કે અમુક પેગામ્બરોના જન્મ વેળા પૃથ્વી ઉપર અમુક જાતનો પ્રકાશ પડે છે, તેમ આપણા મહાનામી પેગામ્બર સાહેબનું અષો ફરોહર જ્યારે હોમનાં ઝાડમાં ઉતારવામાં આવ્યું ત્યારે અસાધારણ પ્રકાશ થયો હતો. આ તનનું પવિત્ર ચીથ્ર અને ફરોહર બેહમન અને અદર્શિતેશ્વર અમશારપદોએ તેસ્તર સીતારાની મારફતે વાદળોમાં દાખલ કરીને વરસાદ મારફતે પોઉશ્શરપનાં ધરતી આસપાસ ચરતી ગાયોના ચારામાં અને પવિત્ર હોમનાં ઝાડમાં ઉતાયું હતું, અને તે ધાસચારો તે અષો ગાયોના ખોરાકમાં ખાવામાં આવ્યો, અને ધર્મ સાહિયો પ્રમાણે તેમાં જલ્દયા વગરની જે બે ગાયો હતી તેમાં દુધ પેદા થયું. એ પણ એક આગાહી હતી. માતાજી “દોગદો” એ તે દુધ દોહવ્યું, અને પિતાજી પોઉશ્શરપે પેલાં પ્રકાશિત હોમનો પાલો લધને માંથ્ર અને ક્રિયાઓથી તે હોમને કુટીને રસ કાઢ્યો, અને બન્નેને એકરસ કરીને તે અષો જોડું આ અમૃત પીણું પી ગયાં. આપણી મહાન ક્રિયાઓમાં પણ આજ સુધી દુધ અને હોમના રસને “હોમ જીવાંમ” ને ક્રિયાઓથી એકત્ર કરીને પીવામાં આવે છે. આ પવિત્ર અને અષોધનાં ચીથ્ર સાચનું અમૃત પીણું પીધા પછી માતા દોગદોને “હમેલ” રહ્યા.

અહીંયાં થોડા ખુલાસાની જરૂર છે કે આ જગતમાં ઇન્સાનો કે જાનવરો, જેમ હવસી સંબંધથી ઓલાદ પેદા કરી શકે છે, તેવો આ કોઈ પેગામ્બર માટેનો હવસી સંબંધ ન હતો પણ યજ્ઞ અમશારપદો જેમ “મીનોઈ ઇશ્ક” કે જે આપણી કલ્પનામાં ઉતરી શકે નહીં એવો છે તે ધરાવે છે, તેવા યજ્ઞી પ્રવાહોનઃ “મીનોઈ ઇશ્ક” થી માતા દોગદોને હમેલ રહ્યા હતા. અને તે પવિત્ર સાહેબનું ચીથ્ર-ખીજ આ પ્રમાણે યજ્ઞોને મળતી “યજ્ઞને” જેવી પવિત્ર ક્રિયાઓની મારફતે દુધ અને હોમમાં કુટીને માતાનાં પવિત્ર ઓદાનમાં ઉતારવામાં આવ્યું હતું. ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ સાધારણ ઇન્સાન ન હતા. તેવણુ પૂરા પાકા આ જગતના યજ્ઞ-કૃતિશી હતા. તેમના સંબંધમાં દાદાર અહુરમઝદ તરફથી આવી અદભુત ગોઠવણો અને રચનાઓ થાય તે સાધારણ અક્ષત્રમાં પણ ઉતરી શકે એવી વાત છે.

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબની આમદ માટેનાં અમૃત પીણાંથી દેવ-દૈત્યોની સેનાઓમાં ભારે ગભરાટ.*

ઉપર પ્રમાણે જ્યારે માતા દોગદોએ દોહોમાં દુધમાં તે પ્રકાશિત “તનુ” ઉતર્યું, તથા પિતા પોઉરશ્વરપે કુટેલાં હોમમાં તેને એકન કરવામાં આવ્યું, ત્યારે આ મહાભારત ક્રિયાથી દેવ-દુગ્ધે યાને દૈત્યોના ટોળાંઓમાં ભારે હોહોકાર મચી રહ્યો. દૈત્યોના સરદારે એક મોટી મીજ-લસ ભેગી કરી અને તેમાં ભારે પ્રપંચ બચું બાપણુ આપ્યું કે, “ઝરથુશ્ત્રને પેદા કરવા માટે પેલો હિંચો આત્મીક ખોરાક પોઉરશ્વરપે તૈયાર કર્યો છે. એ રવાન જો આ ધરતી ઉપર જન્મ લેશે તો આપણો નાશ અને પાયમાલી નક્કી છે, માટે દોડો અને તે ખોરાકને બરબાદ કરી તેનો નાશ કરી નાખો.” આથી તમામ દૈત્યો ભારે ગભરાટમાં પડ્યા, અને કોષ પણુ ભોમે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબના જન્મને અટકાવવાના પ્રયત્નો અને કાવાદાવા કરવા પાછળ આકાશ અને પાતાળ એક કરવા લાગ્યા.

પોઉરશ્વરપતું ધર ઉપર જણાવ્યા મુજબ એજમતી વાતાવરણથી બાંધી લીધેલા અખંડ કીટલાની અંદર આવેલું હોવાથી તથા ઝરથુશ્ત્ર સાહેબનાં ફરોહરની પાસાંની કુદરત તરફથી નેમાયલા ખાસ યજ્ઞ સાહેબો કરતા હોવાથી દૈત્યોના કાવાદાવા ત્યાં ઘીલકુલ ફાવી શક્યા નહિં.

અહીંયાં યાદ રાખવાની જરૂર છે કે તે વેળા પોઉરશ્વરપને મદદ કરનારા તેમના કુટુંબીઓ અને ખેશીઓ જેઓને “પેશરવો” તરીકે ઓળખાવવામાં આવ્યા છે તેઓ પણ હૈયાત હતા. પરંતુ દૈત્યોનાં અતિ-ધણ્યાં જોર અને કાવત્રાંઓ સામે તેઓ ફાવી શકે તેમ ન હતું. અંદરથી તેઓ પોઉરશ્વરના પૂરેપૂરા મદદગાર અને સલાહકાર હતા, અને ઝરથુશ્ત્રની પધરામણી માટે તેઓ અતિધણ્યાં ઇંતેજાર અને તલબગાર હતા.

માતાજી દોગદોને થયલી વેદના—દૈત્યોએ તેનો ગરલાલ લેવાના

કરેલા પ્રયત્નો—યજ્ઞ સાહેબો તરફથી દક્ષીણ

દીશામાં થયલી આકાશ વાણી.†

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબતું ફરોહર અને ચીથ્ર તેમના માદર દોગદોનાં પવિત્ર ઓહાનમાં દાખલ થયું તે પહેલાં તેમનાં શરીરનું ખોરેહ ધણું પ્રકાશિત થયું હતું. પેગામ્બરના જેવી તમામ ખાસ્યતો અને ચમત્કારીક ફેરફારો તેમની જીંદગીમાં દાખલ થયા હતા. તેમનો મુખારક ચેહરો ખોરેહના

* વધુ માટે જુઓ નીં વેં વૉં ૧ હું, પાનાં ૬૨૩-૬૨૮, ૬૪૨, ૫૭૫-૫૭૬.

† વધુ માટે જુઓ નીં વેં વૉં ૧ હું, પાનાં ૫૫૭-૫૫૯, ૫૬૫-૫૬૮, ૧૮૫, ૧૮૭.

પ્રકાશથી ઝળકતો હતો, અને આસપાસ અષોષનું જ વાતાવરણ બરપા થયું હતું. આ બધું હોવા છતાં ઝરથુસ્ત્ર સાહેબનું અસાધારણ તનુ એટલું બધું જોરાવર રીતે પોખાતું ગયું કે વખત જતાં દોગદો માતાનાં પેટમાં તે સમાવું મુશ્કેલ થઇ પડ્યું. ઝરથુસ્ત્ર સાહેબનું શરીર ખુદ ખોરેહ અને આતશી તેજવાળું હોવાથી તેનો પ્રકાશ ખમવાની તાકાત માતા દોગદોમાં હવે વખત જતાં રહી નહિં. એમને ભારે વેદનાઓ થવા લાગી. દેવ-દુન્યેએ પોતાની મેલી વિદ્યાઓનું જોર અજમાવવા માંડ્યું, અને ઝરથુસ્ત્ર સાહેબનું મોત તેમનાં માતાજીના હમેલમાં જ લાવવાના ભારેમાં ભારે પ્રયાસો કર્યાં. આવાં અસાધારણ દુઃખ અને વેદના વચ્ચે પણ માતાજીએ હિંમત છોડી નહિં. છેવટે વેદો અને હકીમોની મદદ લેવાનો વિચાર કરવામાં આવ્યો. દૈત્યેએ પોહિરશ્વરપને વશ કરવાની કોશિશ કીધી, અને આ વેદના દુર કરવા માટેની દવાઓ આપવાનું જણાવ્યું. પોહિરશ્વરપ પણ આ વેદના જોઇને અકળાટમાં પડેલા હોય તેમ દેખાવ કરી દૈત્યોની સલાહ પ્રમાણે કરવા તૈયાર થયા, કે જેથી દેવોની આખી ફૂન જાણી લઇને તેને છુપી રીતે પોતેજ ઉંધી વાળી શકે. જાદુગરોએ આ તકનો લાભ લઇ ઝેરી પદાર્થ આપીને બાળ-ઝરથુસ્ત્ર સાથે દોગદોને પણ મારી નાખવાનું નક્કી કર્યું. પણ જ્યાં યજ્ઞ સાહેબોની પાસખાની હતી ત્યાં આ અષો માતા-પૂત્રનો બાલ કોણ વાંકો કરી શકે ?

હજી તો આ જાદુગરોના ઉપાયો દોગદો અને પોહિરશ્વરપની જાણમાં આવ્યા તેટલાં તો દક્ષીણ દીશાએથી (દાદારે ગેહાન તરફથી) યજ્ઞ સાહેબોએ આકાશ વાણી કીધી અને આ બચંકર કાવત્રાને નાશુદ કરવાની આ જોડાને તદખીર બતાવી. યજ્ઞ સાહેબોએ તેઓને કહ્યું કે “હે કન્યા ! જે તારે ઉપાયોજ કરવા હોય તો અમારી તરફ આવ. આ હકીમના વેશમાં જાદુગરો છે તે જાદુગરો તરફ ના જ, કારણ કે તેઓ જોખી કાંઇ કરશે તેમાં બચંકર ખાનાખરાખી સમાયલી છે. તારા બેઉ હાથો પાક કર. તે પાવ હાથોથી સુકાં લાકડાં લાવ અને તારા બાળકની સલામતી ખાતર આતશ સળગાવ અને ગાયનાં ધીમાં ‘ગવ’ નો સેરવો બનાવીને તે તું પી જા.”

યજ્ઞ સાહેબોની ઉપલી આકાશ વાણી પ્રમાણે દોગદોએ કીધું અને તેમની વેદના નાશુદ થઇ.

આ ઉપર જણાવેલા “ગવના સેરવા” ને કેટલાકો સાધારણ ગોસ્તના સેરવા તરીકે ઓળખાવે છે, પણ ‘ગવ’ તો એક જાતનું નુર છે જે શ્વાનમાં પડેલું હોય છે યા ખીલવવાનું હોય છે. કુદરતની બલી બહમનની

પેદાયશોમાં તે એક જીવને જીવાડવાનો ઉમદા ગુણ છે, એ ‘પમ્પુ-પમ્પ’ ની આવી બેદી ક્રીયાથી રૂવાનના બધા છુટા પડેલા અંશોને એક કરવાની અત્તેવદ્યની ક્રીયા કરીને દોગદોએ પોતીકા રૂવાનનાં બળને બહુજ વધારી દીધું હતું, જેથી તેક પુત્ર જરથુશ્ત્રના રવાનનો ભાર પ્રકાશ તેઓ ખમવા શક્તીવાન થયાં હતાં. બાકી, યજ્ઞી શક્તિ ધરાવનાર તુરમંદ પેગામ્પરને માટે અમશાસ્પંદો ગોસ્તનેા સાધારણ સેરવો ફરમાવે એ સાધારણ અક્ષલમાં પણ નહિ ઉતરે તેવી વાત છે.

આખર કરેને માતા દોગદો કુદરતની અક્ષેશ પામેલાં છતાં એક ઇન્સાન હતાં, જ્યારે તેમનાં પેટમાંના પૂત્ર ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ ઇન્સાનના લેખાસમાં યજ્ઞ હતા. એવા એક મહાન યજ્ઞનાં શરીરનું આતશી તેજ દોગદો જેવાં ઇન્સાન ન ખમી શકે એ સ્વભાવિક હતું; અને તેથી યજ્ઞ સાહેબોએ આકાશ વાણીથી અમુક જાતનું ગવ નામનું મીનોષ ઔષધ ફરમાવ્યું, જેનાથી તેમનાં પેટમાંનો ભાર અને વેદના ઓછાં થયાં.

કુદરતની પેદાયશોમાં ફેલાયલી ખુશાલી.†

પેગામ્પર ઝરથુશ્ત્રના જન્મનો દિવસ નઝદીક આવતો ગયો તેમ તેમ જગતની બધી પેદાયશોમાં ખુશાલી-આનંદનું વાતાવરણ અને વસંતની બધીહારી વધતાં ગયાં. ખુદાને માનનારા યજ્ઞાં-પરસ્તોને બહુ ધીરજ આવતી ગઈ. જ્યાં જુઓ ત્યાં અવસ્તાનો બેદી અને અલંકારી એકજ નાદ સંભળાતો હતો કે “ઉશ્તા નો ઝાતો આથ્રવ યો રપીતામો ઝરથુશ્ત્ર.”

ગોયા આકાશવાણીમાં કુદરતની બધી પેદાયશો ગાતી હતી કે “નીસ્તીને ગોયા હરતીમાં ફેરવનાર, જગતના અંધકારને રોશનીમાં ફેરવનાર, યજ્ઞી તન સાથના અય પવિત્ર આથ્રવન ઝરથુશ્ત્ર ! રપીતામના ખાનદાનથી તમે બલે પધાર્યા; હવે અમને ઉશ્તા=અમર સુખના પ્રવાહો હાંસલ થશેજ.”

આ શબ્દો, આ નાદ, આજે પણ અવસ્તાની મારફતે કુદરતની બધી પેદાયશોમાં ગુંથાયલો જોડાયલો છે.

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબના જન્મની ત્રણ દિવસ અગાઉ સુર્યની રોશની રાત દિન ચાલુ રહી હતી.†

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબના જન્મનો દિવસ નઝદીક આવ્યો તેની ત્રણ દિવસ અગાઉ કુદરતે એક આગાહી રૂપ મોજેજો-અમરકાર—આ જગત ઉપર

* ‘ગોશ્ત’ શબ્દ ‘ગવેશ્ત’ છે એટલે કે ઉત્તમમાં ઉત્તમ સંપુર્ણ ગવ (તુર) મેળવવી એમ અર્થ થાય છે.

† વધુ માટે જુઓ નીં વેં વાં ૧ હું, પાનાં ૩૨૭, ૫૬૬-૫૭૧.

‡ વધુ માટે જુઓ નીં વેં વાં ૧ હું, પાનાં ૨૪૬, ૫૫૬, ૫૭૧.

ખતાઓ હતો કે ત્રણ દિવસ ને રાત, સુર્યની રોશની શહેરમાં એકસરખી રીતે ફેલાઇ રહી હતી. રાતનો અંધકાર ખીલકુલ દેખાયો ન હતો. આ અમત્કારથી કુદરતી રીતે દેત્યો અને દુનિયા બારે ગભરાતમાં પડ્યા હતા, અને તેઓએ અજ્ઞાન લોકોને ઉશ્કેરી મૂક્યા હતા, કે ઝરથુશ્ત્ર જન્મ પામનાર છે તે એક મોટો જાદુગર છે, અને તેનાથી આ શહેરોનો તમામ નાશ થશે, તેની આગાહી આકાશ મારફતે થઇ રહી છે. આથી અજ્ઞાન લોકો નાસભાગમાં પડ્યાં, અને શહેર છોડીને ચાલી જવા નીકળ્યાં. આ રીતે ત્રણ દિવસ અને રાત અનેક ગુચવણોમાં પૂરી થયા પછી, જગતના આ સાથી મહાન તારણહાર અષો ઝરથુશ્ત્ર સાહેબનો મુખારક જન્મ પોહિ-શસ્પનાં ધરમાં થયો.

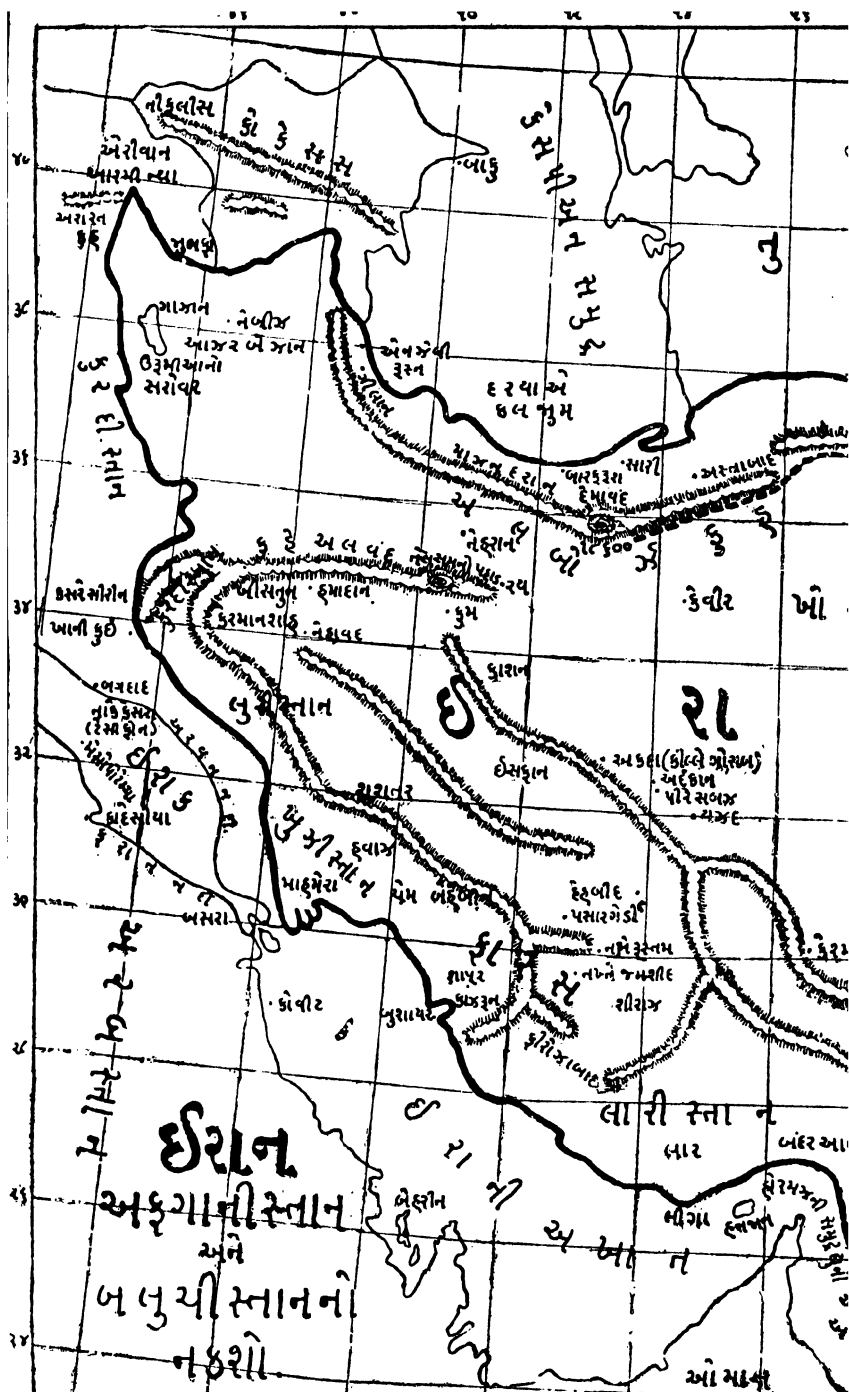
અવસ્તા અને સાહિત્યો કહે છે કે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબના જન્મ વેળા, ઉંચ આકાશી ભૂવનો ઉપર યજ્ઞ અમશાસ્પંદ સાહેબો મીથ્ર-માથ્ર અને યસ્નેથી યજ્ઞસ્નેની ક્રિયાઓ કરતા હતા, અને તેના પ્રતાપે, આ જગત ઉપર ભલાં અષોધનાં ખીયાં (અપ-ચીથ્ર, વહ-ચીથ્ર) નો વરસાદ વરસ્યો હતો.

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ જન્મ વેળા હસ્યા હતા. તેનું કારણ ?

સાધારણ ઇન્સાનને રડવાનું કારણ ?*

સાધારણ ઇન્સાન હમેશાં જન્મ વેળા રડે છે, જ્યારે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ જન્મ વેળા હસ્યા હતા. આ એક અસાધારણ બનાવ જાણીતો છે. હસવાનું કારણ એજ હતું કે એમની પધરામણીથી દેત્યો અને જાદુગરો બારે ગભરાટમાં પડીને અનેક પ્રકારના કાવાદાવાઓ અને મેલી વિદ્યાઓ અજમાવવા મથી રહ્યા હતા; પણ એમના બચાવ માટે યજ્ઞ સાહેબો દાદાર અહુરમઝદ સાથે એકતાન થઇને યજ્ઞસ્નેની મહાન ક્રિયાઓ કરી રહ્યા હતા. આ બધું ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ પોતાની મીનોઇ નજરે જોઇ રહ્યા હતા. દરેક બાળકની જન્મ વેળા “મીનોઇ ચસ્મ” તો ખુલ્લીજ હોય છે, અને તે પોતાની આસપાસ આ જગતમાં આકી ઇન્સાનો કાણ છે, અને શું કરે છે, તે જાણતું નથી, પણ પોતાની આસપાસ જે ભેદી અને ગેબી અદ્રશ્ય શક્તિઓ કાર્ય કરે છે, તેઓને તો તે બાળક પોતાની નિર્દોષ નજરે જોઇ શકે છે. અને આ જગતના કાવાદાવા અને પ્રપચોનું વાતાવરણ તેની આસપાસ ફરી વળે છે, સારે સાધારણ રીતે તે હમેશાં રડે છે કે “આવાં જગતમાં રહીને હું ઉપરથી જે આશાઓ બાંધીને ઉતર્યો છું તે કેમ સફળ થશે ! અને મારી ફરજો હું કેમ પૂરી કરી શકીશ !” આવા

* વધુ માટે જુઓ નીં ૦ વેં ૧૦ ૧ છું; પાનાં ૩૨૫, ૫૭૩-૫૭૪.

વિચારથી તે ઘેરાઈ જાય છે અને તેને રડવું આવે છે. જ્યારે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ તો જગતના એવાં અનેક પ્રપંચો અને કાવાદાવાનાં વાતાવરણો છતાં હરયા હતા કે “યઝદ સાહેબોની મને પાસખાની છે, તેથી હું આ જગત પ્રત્યેની મારી તમામ ફરજો બજાવી શકીશ.” બીજાં બાળકોને આ જગતની મોહમાયા પોતા તરફ ખેંચીને ગભરાવી મારે છે, તેમ ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ જગતની મોહમાયામાં ખેંચાયા ન હતા. તેમને આ જગતની કોઈ પણ પ્રકારની ઇચ્છા વારના ઘેરી શકી નહિ, અને તેથી તેવણને ગમ કરીને રડવાનું કોઈ કારણ રહ્યું નહિ; તેથી ઉલટું દાદાર અહુરમઝદનાં દર્શન, અને યઝદ સાહેબોની રખેવાલીથી તેવણનું જીગર ખુશનુદ અને ખુશાલ શાદમાન બન્યું, જેથી તેવણ સાહેબ જન્મ વખતે હરયા.

સાધારણ રીતે ઇન્સાન જ્યારે મરણ પામે છે ત્યારે તેણે આખી જીંદગીમાં કીધેલાં પાપનાં કે પુણ્યનાં કર્મો તેની આસપાસ ફરી વળે છે. અને સીનેમાનાં રૂપમાં તે પોતાની આખી હાલત જોઈ શકે છે. તેમ, દરેક ઇન્સાન જન્મ વખતે પણ પોતાનાં આગલા જન્મોનાં શું શું કર્મો આ જગત ઉપર ભોગવવાનાં છે અને લેણદેણ પુરું કરવાનું છે તે—બાળ નજરે—જોઈ શકે છે. જ્યારે તે આ જગતને મુશ્કેલી અને મુંઝવણોથી ભરેલી, કાવાદાવા, ઇળકપટ અને અસલથી ભરપૂર, પુષ્કળ કષ્ટવાળી, જોય છે, કે જેની સુગંધમાંથી છટકવાનો તેને કોઈ ઉપાય દેખાતો નથી, ત્યારે તે રડે છે, જ્યારે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબને તો આ જગતમાં પોતાનાં કોઈ પણ આગલાં કર્મોનો ભોગવટો કરવાનો હતોજ નહિ, પોતાનાં આગલાં ભવોનું કોઈ પણ જાતનું લેણદેણ ચુકવવાનું હતુંજ નહિ, એટલે કુદરતી રીતે તેવણનું મોહકું સદા હરતું અને ખુશાલ રહ્યું. તેવણને તો ફક્ત દાદાર અહુરમઝદ તરફથી એક યઝદ તરીકેનું જે કાર્ય સોંપવામાં આવ્યું હતું, તે દ્રઢતા અને સંપૂર્ણતાથી બજાવવાનું હતું, એટલે યઝદને માટે રડવાપણું હોયજ શેનું ?

જન્મ વેળા ઝરથુશ્ત્ર સાહેબે મોઢેથી ઉચ્ચારેલા અવસ્તા શબ્દો,
અને તેનો મળેલો ગેબી જવાબ.*

જેમ ઝરથુશ્ત્ર સાહેબનો જન્મ વેળા હસવાનો બનાવ બાણીતો છે, તેમ હરતે મોઢે અવસ્તાના પવિત્ર કલામો બાણવાનો બનાવ પણ અગત્યનો છે.

જન્મ વેળા એવણ સાહેબ “યથા અહૂ વધયોઁ ઝઘોતા ફા મે ઝૂતે” એ શબ્દો બોલ્યા હતા. એનો ખુલાસો અને કારણ આ છે, કે

* વધુ માટે જુઓ નીં વેં વૉં ૧ હું, પાના ૨૪૬, ૨૫૦, ૫૭૦.

યઝ્ઞ અમશાસ્પદ સાહેબો એમનાં મહાન મીશનમાં મદદ કરવા માટે દાદાર અહુરમઝ્દ સાથે એકતાન થઇને યઝ્ઞસ્નેહી પવિત્ર ક્રિયા કરતા હતા, તે ક્રિયા મારફતે જન્મતાંતી સાથેજ ઝરથુસ્ત્ર સાહેબે દાદાર અહુરમઝ્દ સાથે સત્તાજ જવાબ કર્યો કે “જેવી અદ્ભૂતની ઇચ્છા છે તે અને તેની હવા તું ઓ જોતી—અહુરા—મને જીવંદીથી આપ.” આ માંથને તુરતજ ગેળી જવાબ મળ્યો કે “અથા રતુશ અષાત ચીત્ હય ” યાને ‘મારો હુકમ મારી માઝદયસ્ની દીન તું જાહેર કર. તે જાહેર કરવાની તારી ફરજ યાદ રાખ. તું અષો અને વિદ્રાન છે, તેથી તારે તે જાહેર કરવીજ જોઇએ,’ આવા પવિત્ર કલામોથી ઝરથુસ્ત્ર સાહેબ ખુશી થઇને હસ્યા હતા.

બીજી બાજુ, ઝરથુસ્ત્ર સાહેબના જન્મની સાથેજ તેમને મોઢેથી “યથા” ની એજમતી તીરંગ નીકળી અને “અહુરમઝ્દની ઇચ્છા પ્રમાણે થાય” એવું જગતમાં જાહેર થઇ ગયું, જેથી આ “યથા”ના પવિત્ર કલામો અંત્રમેન્યુશની જાવણીમાં તીરની માફક લાગ્યા, અને તેઓ વધારે અકળાટમાં પડી ગયા. દેવો (દૈત્યો) ના સરદારે ધણાજ ગુસ્સા અને ગંભીરતાથી પોતાની સેનાને હુકમ કર્યો, કે આપણું સઘળું બળ સાથે ઝરથુસ્ત્ર તરફ હલ્લો લઇ જવો, અને તેમાં જો તમે નિષ્ફળ નીવડશો તો “યથા” ના આ એજમતી તીરોથી આપણી તમામ આલ-ઓલાદ નાશ પામશે. આથી દેવો (દૈત્યો) પૂરતાં જોર સાથે હુમલો લઇ ગયા, પણ યઝ્ઞ સાહેબોએ અવસ્તા કલામોથી તે હલ્લાને દાગી દીધો. દૈત્યોના કાવાદાવા “દુરાસ્તુ” જાદુગરના ફેરવાયલા હાથો.

ઉપર કહ્યું છે તેમ દેવો (દૈત્યો) જ્યારે સામટા હુમલાથી પણ શીકસ્ત પામ્યા, ત્યારે તેઓએ ઝરથુસ્ત્ર સાહેબને મારી નાખવા માટે અનેક જાતની બીજ તદબીરો વાપરી.

“દુરાસ્તુ” નામે એક મોટો જાદુગર હતો, જે મેલી વિદ્યામાં અને સેતાનનાં કાર્યો કરવામાં પ્રવિણ હતો. ધણી જુરી કરામતો તે કરી શકતો હતો, અને કાવાદાવાનો પહેલા નંજરનો સરદાર હતો. તેણે પિતા પોઝિશસ્પને હાથમાં લીધા. તેવજુને ખુબ લમારીને પોતે તેવજુને ધણે ખેરખાહ અને જાતી નિત્ર હોય તેવો ઢોંગ કરીને તે ઝરથુસ્ત્ર સાહેબને જોવા અને તેવજુને આશીરવાદ આપવાને બહાને તેવજુને ઘરે ગયો. તેનો મુળ કપટી હેતુ એજ હતો કે ઝરથુસ્ત્ર સાહેબને પોતાના બોળામાં લઇને તેવજુ સાહેબનું માથું કચડી નાખવું. પણ ઝરથુસ્ત્ર સાહેબનું ખોરેહ એટલું તો તેજસ્વી હતું કે જુરો દેવ (દૈત્ય) તેવજુને અડકી પણ શકે

તેમ ન હતું. દુરાસુએ પોઉરશ્વરને ધરે જઈ તે બાળક ઝરથુશ્ત્રને જોવા મગયું, અને તેમની દ્રષ્ટી પડતાંજ આ યુરા જનુગરના બન્ને હાથો એવી રીતે પાછળ ફરી ગયા કે તે આખી જાંઘી સુધી પોતાના હાથો વડે ખોરાક કે પાણી લઈ શક્યો નહિં. કહે છે કે ત્યાર પછીથી તે યુરા દેવ (દૈત્ય) હમેશાં ઢોર જનવરોની માફકજ ખોરાક પાણી લઈ શકતો હતો. મતલબ કે યુરાઈ ઝરથુશ્ત્ર સાહેબની પહેલી નજરથીજ તેવણના દાખમાં આવતી ગઈ.

દૈત્યોએ બીજાવેલી પ્રપંચની જાળો, તેને તોડવા માટે પોઉરશ્વરે શું કર્યું?*

આ પ્રમાણે દુરાસુએ તદ્દન અશક્ત થઈ પડવાથી કુદરતી રીતે બારે ક્રોધાયમાન થયો, તેણે બીજા મોટા દૈત્યોને સાથે મેળવ્યા, અને તેઓ આગળ પોતાની હકીકતો રજુ કરી દુરાસુએ તેઓને કહ્યું કે “ઝરથુશ્ત્રની શક્તિ એટલી બધી બળવાન છે કે તે જરૂર આપણી તમામ સેનાઓ (લશ્કરો) અને સંસ્થાઓનો નાશ કરશે. તેવું ખોરેહતું તેજ શરીરથી તે છેક સુર્ય સુધી પૂગેલું છે. આવા શખ્સનો નાશ કરવાની આપણામાં તાકાત નથી તે છતાં હું બીજી બીજી યોજનાઓ ધડી રહ્યો છું, અને તેમાં તમે મદદ કરજો. આપણાં કોઈપણ હથ્થારો એની ઉપર અસર કરી શકવાનાં નથી માટે આપણે હવે જુદીજ રીતે કામ લેવાની જરૂર છે.”

આ પ્રમાણે ગોઠવણો કરીને દુરાસુએ એક યોજના ધડી કાઢી; અને તેને અમલમાં મુકવા પહેલાં—યજ્ઞ સાહેબોની પ્રેરણાથી—પોઉરશ્વરને પણ બધી બજારો પડી ગઈ હતી. કેમ કામ લેવું તે માટે માત-પિતાએ નક્કી કરી રાખ્યું હતું. તેઓને અચળ શ્રદ્ધા હતી કે દેવોના-દૈત્યોના ગમે તેવા કાવાદાવામાં આપણે ઝરથુશ્ત્રને મૂકીશું, તો પણ તેમનો ગેજી બચાવ થવાનોજ છે. દુરાસુએ પોતાના કાવાદાવા પોઉરશ્વર ઉપર પ્રથમ અજ-માવ્યા, તેમની ઉપર પોતાની મેલી વિદ્યાઓ પૂર જોશ સાથે વાપરી અને તેમને વશીકરણથી વશ કરવાની કોશિશ કરી. આ વખતે પોઉરશ્વર પણ લાચાર બની ગયા હોય તેમજ દેખાવ કર્યો, કેમકે દૈત્યોનાં અસાધારણ જોર સામે બળતવારીથી લડવાની તેમનામાં શક્તિ ન હતી. આથી તેમણે દૈત્યોના ટોળામાં ભેળાઈનેજ તેઓના પ્રપંચોને જાણી લઈને તોડવાનો વિચાર કર્યો હતો. તેથી પોઉરશ્વરે તે જનુગરના હાથમાં પૂરેપૂરા રમી

* વધુ માટે જુઓ નીં ૧૦ વૅ ૧૦ ૧ છું, પાના ૨૬૨-૨૬૫, ૫૭૫-૫૮૪.

ગયા હોય તેવો દેખાવ કર્યો. આ તેમની તાળતલાવટભરી રીતો કુદરતને કાયદે જુદી પડતી હતી, તો પણ “જ્યાં રથેસ્તારી ફાવી શકે તેમ ન હોય ત્યાં વાસ્તીયોશી કરવી જોઈએ,” (જ્યાં બળ ન ફાવે ત્યાં કળ-કુનેહ વાપરવી જોઈએ,) એ નિયમ મુજબ તેમને માટે કપરી પ્રપંચોની સામે નિર્દોષ કળ-તાળ (Tact) વાપરવા સિવાય બીજો કોઈ ઉપાય ન હતો.

ઝરથુસ્ત્ર સાહેબને મારી નાખવા દૈત્યોએ આતશની ચેહ બનાવી, જે બળતું લઘ શકીજ નહિ.*

ઉપર પ્રમાણે દુરાસુએ પોઉરશ્વરપને હાથમાં આવેલા માતી લઇને તેમના કાનો ખુબ ભંભેરવા માંડ્યા, કે “આ તારે ત્યાં જન્મેલું બાળક પૂરેપૂરું જાદુગર છે, એવું હું મારા ઇલ્મનાં જોરે જોઇ શકું છું. એ જગતમાં બહુ નાશકારક નિવડશે અને તારાં કુટુંબ તથા ખાનદાનની પાય-માલી કરશે. માટે કોઇપણ બોલે એને મારી નાખવું જોઈએ.” પોઉરશ્વરપે તે જાદુગરની આ વાતો સાથે જાણે એકમત થયા હોય તેવો ગંભીર દેખાવ કર્યો; અને કંઈ રીતે આ બાળકને મારી નાખવું તે પૂછ્યું. દુરાસુએ એક રસ્તો બતાવ્યો કે “લાકડાંની એક મોટી ચેહ બનાવ, તેમાં આ બાળકને મુક, અને પછી તે ચેહને સળગાવી દે.” આ ઉપાય અજ-માવવાતું પોઉરશ્વરપે કબુલ કયું. તેઓ ધરે ગયા. યજ્ઞ સાહેબોની મદદથી પવીત્ર નીરંગના જોરે લાકડાંની મોટી ચેહ બનકી. પોઉરશ્વરપે તે લાકડાં મિથ્ર અને માંથ્રની અસરો સાથે એવી રીતે ગોઠવ્યાં હતાં, કે ગમે તેવી કાશીષ છતાં કોઈ પણ રીતે સળગેજ નહિ. તે ચેહમાં બાળક ઝરથુસ્ત્રને સુવડાવ્યા અને ‘દુરાસુબ’ ની હાજરીમાં તે ચેહ સળગાવવાની સઘળા-ઓએ કાશીષ કરી; પણ ગમે તેટલાં ફાંફાં મારવા છતાં તે લાકડાં ગમે તેવી રીતે પણ સળગી શક્યાંજ નહિ. દુરાસુએ તે સળગાવવા પોતાની જાદુઈનાં મંત્રો પણ વાપરી જોયાં; પણ તે લાકડાં બીલકુલ બળતું લઘ શક્યાંજ નહિ. આ રીતે બનવાથી દુરાસુના અફસોસનો પાર રહ્યો નહિ. તે સાથે પોઉરશ્વરપે પણ તેવોજ દીલગીરી અને અફસોસનો ભાગ લખ્યો, કેમકે જો દેવો (દૈત્યો) આગળ તેવલુ ઝરથુસ્ત્રના દુશ્મન તરીકે પોતાને નહિં ઓળખાવે તો તેઓ પોઉરશ્વરપને અલગ રાખીને છુપા કાવાદાવા કરે, અને તેથી પોઉરશ્વરપને ઝરથુસ્ત્ર સાહેબના બચાવ માટે થું કરવું તેની આગમચથી ખચર ન પડે.

હવે યજ્ઞોની પ્રેરણાથી પેગામ્બર સાહેબના માતાજી તે જગાએ પુગી ગયાં અને બાળ ઝરથુસ્ત્રને પોતાની જમણી કેડપર લઇને ધોરી સળંગ રસ્તે સહિસલામત ઉપાડી લઇ ગયાં.

* વધુ માટે જુઓ નીચે વેળે ૧ છું, પાના ૫૭૯.

બાળક ઝરથુશ્ત્રનો ઘોડાનાં ટોળાંમાંથી થયેલો બચાવ.*

હવે દેત્યો અને જાદુગરો બીજા કેવા ઉપાયો અને કાવાદાવા અજ-
માવે છે તે જાણી લેવા માટે પોર્ટિશ્શરપ ફરીથી દુરાસુખ આગળ ઝરથુ-
શ્ત્રના દુષ્મનનો ભાગ ભજવતા ગયા. તેમણે અફસોસ કરવાના દેખાવો
કરીને કહ્યું : “આતશની ચેહ પણ સળગી નથી અને ઝરથુશ્ત્ર જીવતા
રહ્યા છે. હવે એને મારી નાખવા માટે બીજો શું ઉપાય કરવો ?”
દુરાસુખે અગાઉથી રચી રાખેલો પોતાનો બીજો પ્લાન પોર્ટિશ્શરપ આગળ
જાહેર કર્યો. તેણે જણાવ્યું કે “પાણીથી ભરેલી એક ઊંડી ખાડી અમૂક
ઠેકાણે છે, તેનાં મુખ આગળ ઝરથુશ્ત્રને મૂકી દે, અને ત્યાંથી ઘોડાઓનાં
ટોળાંને દોડાવી લઇ જા, કે ઝરથુશ્ત્ર કચડાઇ જશે અથવા પેલી પાણીની
ખાડીમાં ગુંગળાઇ જશે.” પોર્ટિશ્શરપે તે પ્રમાણે કરવા કબુલ્યું. દેવાની
નજરમાં તો પોર્ટિશ્શરપે આ કામ પોતે થઇને કરવાનું હતું, પણ તેમાંથી
ઝરથુશ્ત્રનો બચાવ કરવા માટે પણ બીજા બાજુ પોતાને માથે જવાબદારી
હતી તેનું તેમને ભાન હતું. તેઓએ જેમ—જાકડાં નહિં સળગે તેવી—
હીકમત વાપડી હતી, તેમ ઘોડાનાં ટોળાં માટે પણ અગાઉથી બચાવ થાય
એવો અદોષસ્ત રાખ્યો હતો.

મુકરર કીધેલા વખતે બાળક ઝરથુશ્ત્રને તે ખાડીનાં મુખ આગળ
સુવાડવામાં આવ્યા, અને તે સાંકડા રસ્તા ઉપરથી કેળવેલા ઘોડાઓનાં
ટોળાંને હંકારી જવામાં આવ્યું. આ વખતે પણ દેત્યોની હાજરીમાં એવો
ચમત્કાર થયો કે ઘોડાઓમાંથી એક ધણો કદાવર ઘોડો આગળ દોડ્યો,
અને બાળક ઝરથુશ્ત્રને પોતાના ચાર પગોની વચ્ચે ઘેરી લઇને મજબુતીથી
ઊભો રહ્યો, અને બીજા ઘોડાઓ તેની આસપાસથી બહાર નીકળી ગયા.
આ રીતે એક ઘોડાએજ બાળક ઝરથુશ્ત્રનું રક્ષણ કયું અને તેમને
બાકી પણ વાંકો થયો નહિં. આ ઘોડો માટે કહે છે કે તે મજબુત
ખરીવાળો અને પીળા કાનવાળો હતો; જેમાં તેની બુઝોર્ગી અને
બુદ્ધિ વાપરવાની શક્તિ સમાયજાં હતાં.

ઝરથુશ્ત્રના અષો માતાજી દોગદો તેમને આતશની ચેહમાંથી પણ
ઊઠાવીને જેમ છાતીએ ચાંપીને લઇ ગયાં હતાં, તેમ આ ઘોડાઓનાં ટોળાં-
માંથી થયેલા બચાવ પછી પણ તેમજ મગર અને ઉછળતાં જીરે આ
અષો પૂત્રને પોતાની જમણી કેડ પર ઉપાડી લઇ ગયાં હતાં, જેના
ઇસારાઓ પહેલવી સાહિત્યોમાંથી મળી શકે છે, તેમાં ભરમ સમાયેલો છે.

* વધુ માટે જુઓ નીચે વે ૦ વૉ ૧ હું, પાનાં, ૫૭૯-૫૮૦.

બળદોનાં ટોળાંમાંથી થયેલો ગેબી બચાવ.*

ઉપર પ્રમાણે ઝરથુસ્ત્ર સાહેબનો ઘેડાઓનાં ટોળાંમાંથી ગેબી બચાવ થયો હતો. સાર પછી ‘દુરાસ્તુય’ ની ખાહેશથી પોઉરશસ્ત્રે તેમને બળદોનાં એક મોટાં ટોળાંમાં પણ મૂક્યા હતા, જેમાંથી પણ ઉપર પ્રમાણેજ તેમનો ગેબી બચાવ થયો હતો.

વિકાળ વરૂઓની ગુફામાં બાળક ઝરથુસ્ત્રનો થયેલો ગેબી બચાવ.†

આ રીતે બધી કાશીષો નિષ્ફળ ગયલી જોઈને દુરાસ્તુયના અફ-સોસનો પાર રહ્યો નહિં. તે રાત દિવસ મોટી શીકર ચિંતામાંજ ગુંટાઈ રહ્યો. તેણે એક વધુ હીકમત શોધી કાઢી અને પોઉરશસ્ત્રને તે પ્રમાણે કરવા જણાવ્યું. તેણે વિકાળ વરૂઓની એક ગુફા શોધી કાઢી, અને પોઉરશસ્ત્રને કહ્યું કે આ ગુફામાં બચ્ચાંવાળી વરૂ માતા છે તેનાં બધાં બચ્ચાંને મારી નાખ, અને તેની જગ્યાએ ઝરથુસ્ત્રને મૂકી આવ, જેથી તે વરૂની માતા પોતાનાં બચ્ચાંઓને મારી નાખેલાં જોઈને ઝરથુસ્ત્રને તુરતજ ફાડી ખાશે. આવાં વિકાળ પ્રાણીથી ઝરથુસ્ત્રનો બચાવ કરવાનું કામ પોઉરશસ્ત્ર માટે ભારે મુશ્કેલ હતું; તો પણ યજ્ઞ અમશાસ્ત્રદોની મદદ મેળવીને તેમણે ઝરથુસ્ત્રને તે વરૂની ગુફામાં મૂક્યા. આ વખતે એક બહુ ગોસ્પંદ—ઘેટાંની માતા,—ત્યાં જઈ પૂગી, અને તેણે આખી રાત ઝરથુ-સ્ત્રનો બચાવ કર્યો અને તેવજુને દુધ પાડું. યજ્ઞ અમશાસ્ત્રદોની ત્યાં રાહબરી હતી, અને પેલી વરૂની માતા તે ગુફામાં દાખલ થઈ કે તુરતજ તે મરેલાં બચ્ચાંઓને તેનું મોઢું લાગતાં તે સઘળાં તેણીનાં મોઢાંની આસપાસ વળગી ગયાં. આ રીતે ઝરથુસ્ત્ર સાહેબનો અહીંયાં પણ ચમત્કારીક બચાવ થયો. યજ્ઞ સાહેબોની પ્રેરણાથી ઝરથુસ્ત્રનાં માતાજી તે ગુફા આગળ દોડી ગયાં, અને બચાવ પામેલા ઝરથુસ્ત્રને પોતાની જમણી કેડ ઉપર મારીને ઝડપથી ધરે લાવ્યાં. આ વખતે તેમણે જે શબ્દો ઉચ્ચાર્યા હતા તે હજી પણ અવસ્તામાં જળવાયેલા છે કે :—“મારા પ્યારા પૂત્ર ! હવે હું તને કહી પણ છુટો મૂકીશ નહિં. કદાવર પહેલવાનો રાગ અને નવદર સાથે મળીને આવે તો પણ નહિં.” પછી તેણીએ તે પાસબાની કરનારાં બલાં ગોસ્પંદનો પણ આભાર માન્યો, કે “પેલું વરૂ જેટલું મારા પૂત્ર તરફ બહુ છે તેટલું તું મારી તરફ બહુ થયું છે.”^૧

* વધુ માટે જુઓ નીં ૦ વેં ૧૦ ૧ હું; પાનાં ૫૭૭-૫૭૮.

† વધુ માટે જુઓ નીં ૦ વેં ૧૦ ૧ હું; પાનાં ૫૮૦-૫૮૧.

૧ ઉપર જે દ્રેજ-જબાર, છ ગાયો, તેમજ ગવ-બસરીયાં માટે ધરાશે ક્યાં છે તે ઉંડા ગુપ્ત રહસ્યો ધરાવે છે, જે માટેની ખરી સમજણ લેવા (કુટનોઠ માટે જુઓ પાનું ૧૬ મું.)

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબની શરૂઆતની જીવાની—દૈત્યોનું નબળું પડેલું
જેર—ઝરથુશ્ત્ર સાહેબની હિંમત, બુદ્ધિબળ અને શક્તિ.*

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબના આવા ચમત્કારીક બચાવોથી દૈત્યો (દેવો†) નાં
સૈન્યોમાં ભારે તરખાત મચી રહ્યો. તેઓ હવે ઢીલા થતા આદ્યા, તેઓમાં
અંદર અંદરના ઝઘડાઓ ઉત્પન્ન થયા, અને તેઓનું જેર જેટલું બળવાન
બન્યું હતું તેટલું હવે ધીમે ધીમે નબળું પડતું આદ્યું. તે છતાં દૈત્યોના
સરદારો તો પોતાનાં કાવાદાવા અને કાવત્રાઓ ચાલુજ રાખતા રહ્યા. તેમ
બીજી બાજુ ઝરથુશ્ત્રની ઉમર વધતી ચાલી અને તેમનું ખોરેહ પણ
તેજસ્વી બનતું આદ્યું. બચપણથીજ તેમની હિંમત, દુશ્વારી અને હીકમતો
ભારે આશ્ચર્ય પમાડે એવાં હતાં. દૈત્યોનાં ટોળાંમાં તેવણ હિંમતથી ધુસી
જતા, ધણી નત્રતાથી અને શબ્દબાણોથી તેઓને સમજાવીને પોતા તરફ
ખેંચવાની કોશીષ કરતા. અહુરમઝદની હસ્તી જે દૈત્યો ભૂલી ગયા હતા
અને પોતેજ ખુદા થઇ બેઠા હતા, તેઓને અહુરમઝદની હસ્તીનું જ્ઞાન
કરાવવાની કોશીષો કરવા લાગ્યા. શહેરનાં અજ્ઞાન લોકો જેઓ દૈત્યો અને
જદુગરોનાં ફાંદામાં ફસીને સેતાનને ખુદા તરીકે માની બેઠાં હતાં, તેઓ
પણ હવે ધીમે ધીમે ઝરથુશ્ત્રનાં પ્રતાપિ ખોરેહથી આકર્ષાઈને તેઓ તરફ
ખેંચાવા લાગ્યાં. હવે લોકો સેતાનની વાતો સાંભળવાની છોડીને અહુર-
મઝદની વાતો સાંભળવા લાગ્યાં. ઝરથુશ્ત્રમાં જન્મથીજ જ્ઞાન હતું, બુદ્ધિ-
બળ હતું, મિનોઇ જગતની બેદી વાતો અને બેદી રચનાઓ તેવણ પોતાની
ખાકી આંખોએ પણ જોઇ શકતા હતા. જન્મથીજ તેવણને “યથા” ના

પાને ૧૫ મે થી કુટનોટ ચાલુ.)

ચાહનારને ડાં ફરામરોઝ સો. ચીનીવાલાની “ફ્રીમ-નીડીએ-વેહદીન”
ભાગ ૧ લો જોઇ લેવા બલામણુ કહ્યું છું. જુદી જુદી બાબદને લગતાં
પાનાંઓનાં નંબરો આ ચોપડીમાં દરેક પાનાંની ઉપર કુટનોટમાં જણાવેલાં છે.

ઉપર જણાવેલા આતશની ચેહમાંથી, ઘોડાનાં અને બળદોનાં ટોળાંઓ-
માંથી, તથા વડીની ગુફામાંથી ઝરથુશ્ત્ર સાહેબના થયેલા બચાવની બાબદો પણ
ધણી ઉઠી, ભારે ચમત્કારીક અને અર્થસૂચક છે. એ વિષે અહીંયાં ખુલાસાઓ
લખવાથી લંબાણ થવાનો સંભવ છે. માટે જેઓએ આ ગ્રંથ બાબદની ચાવી
જાણવી હોય તેઓએ કુટનોટમાં દેખાડેલાં ડાં ફરામરોઝ સો. ચીનીવાલાની
ઉપલી ફેતાબના પાનાઓ જોઇ લેવાં એવી વીનંતી છે.

* વધુ માટે જુઓ નીં વેં બૅ૧ ૧ છું, પાનાં ૫૮૬-૫૮૯.

† ધરાની શબ્દ દએવ અને હીંદુ શબ્દ દેવ એ બે વચ્ચેનો તફાવત સમ-
જવા માટે જુઓ નીં વેં બૅ૧ ૧ છું, પાનાં ૭૯-૮૪.

પવિત્ર કલામોનું એજમતી હથીયાર મળ્યું હતું; અને તેનાં બળથી તેઓ ગમે તેવી સેતાની અને જાદુગરી શક્તિઓને તોડીને વશ કરી શકતા હતા. આ રીતે તેમની ભર જીવાની ખુદાઇ સંદેષ પાછળજ વહેતી ચાલી.

નદીનાં પાણી ઉપરથી ચાલીને ઝરથુશ્ત્ર સાહેબે પાણી

લાવવું—એહમન અમશાસ્પંદનો મેળાપ—ખાકી

હાલતને મીનોઇ હાલતમાં ફેરવવું.*

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ પોતાનું ખુદાઇ કાર્ય બખબા જતા હતા, તેમ દૈત્યોના સરદારો પણ ઝરથુશ્ત્રને લોકોમાં અળખામણ બનાવવા, અને તેમનો નાશ કરવા આકાશ અને પાતાળ એક કરતા હતા, પણ ઝરથુશ્ત્ર સાહેબનું એજમતી હથીયાર “યથા” ના એજમતી કલામો હતા, જેનાથી દૈત્યો દિવસના દિવસો સુધી પોતાનું કાર્ય પણ ભૂલીને સુસ્ત થઇને પડી રહેતા હતા. અને તેવી તકનો લાભ ઝરથુશ્ત્ર લોકોને અહુર-મઝદની માન્યતા અને શ્રદ્ધા તરફ ખેંચવામાં લેતા હતા.

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ જન્મ વેળા યજ્ઞ સાહેબોની ક્રિયાનો જવાબ આપતાં જે શબ્દો બોલ્યા હતા, તે વાત યાદ રાખવાની જરૂર છે, કે ત્યારથી ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ યજ્ઞ સાહેબોની મિનોઇ ક્રિયાઓ વિષે જાણતા હતા, અને હોમ કુટીને ખુદાઇ અસરો અને વાતાવરણો પેદા કરવાની ક્રિયાઓ અને બંધગીઓ “રંધહુ અને દંધહુ” નદીને કિનારે એકાંતમાં કરતા હતા.

લગભગ ત્રીસ વર્ષની ઉંમરે તેવણ આ પ્રમાણે “વંધહુ દાઇત્ય નદી” ને કિનારે હોમ ગાળવાની ક્રિયા કરવા માટે ગયા ત્યારે અર્દી-એહેસ્ત અને એહમન અમશાસ્પંદનો તેવણને મેળાપ થયો હતો.

* વધુ માટે જુઓ નીં ૦ વૅ ૧૦ ૧ હું, પાનાં ૫૬૨-૫૬૮.

૧ “રંધહુ અને દંધહુ” નદી તેમજ “હરખેરેજઇતી” યાને અલખઝઝ પહાડ, ઇત્યાદી શબ્દો ખાસ લોઘતીક સૈન્સમાં વપડાયલા છે, જે સઘળું બાતેન સુક્ષ્મ શરીર જેને અવસ્તામાં “કેહરપેમ” કરી ઓળખાવ્યું છે, જેને ખીજી રીલસુરીમાં Mental & Causal Body કહે છે, તેના અંગો માટેના ભેદી અલંકારીક ઇશારાઓ અત્રે કીધા છે, જે ભેદોનાં રહસ્ય સમજવા કાળે તેમજ સર્વે-કેશ્મર (સરોવરનાં બાડ)નો ભેદ ઉકેલવા કાળે પવિત્ર ક્ષેત્રનાં જ્ઞાનની ખાસ જરૂર છે. આ “ક્ષેત્ર” નાં જ્ઞાનની ચાવી વગર આ ભેદી શબ્દોનો ફક્ત શબ્દાર્થ અર્થ કરવાથી પાક મઝદયશની જરથોશ્તી દીન તેમજ તેના મહાન સ્થાપક પરમપુન્ય અશો સ્પીતમાન ઝરથુશ્ત્ર કે જેવણને “રઝ-ગુ” યાને ભેદમાં બોલનાર તરીકે ઓળખાવ્યા છે, તેની બુલંદી અને મહાભારત દરજ્જાનો સાચો ખ્યાલ આવી શકતો નથી. આ સળખ થકી ૩૦ ફ. સો. ચીનીવાલાની “નીકીજ” નાં પુસ્તકોનો અભ્યાસ કરવા ફરી અત્રે ખાસ અરજ કરે છું.

ઝરથુસ્ત્ર સાહેબ મહાન યોગીઓના પણ યોગી હતા એ વાત યાદ રાખવાની જરૂર છે.

તેવણ હંમેશાં આ નદીનાં પાણી ઉપરથી ચાલીનેજ બીજે પાર જતા હતા, અને અમુક ઠેકાણેતુંજ પવિત્ર પાણી લાવીને હોમ ગાળવાની ક્રિયા કરતા હતા.

એક દિવસ આ પ્રમાણે તેવણ નદી ઉપરથી ચાલીને પાણી લાવતા હતા, ત્યારે કિનારેથી આવતાં એક અષો મરદ તેવણની નજરે પડ્યો. તેનું ખોરેહ પ્રકાશિત હતું, અને કોષ “ ખુદાના દૂત ” તરીકે તરતજ પિછાણી શકે તેમ હતું. તેમના હાથમાં એક મોટું “ સર્વ-ધ-કેશ્મર ” નું ઝાડ પકડેલું હતું. આ ઝાડ તેવણ એટલી સહેલાઈથી ઉપાડી લાવતા હતા કે ગોચા તે તેમની સાથે સાથે ચાલતું હોય એમ સામાની નજરે દેખાતું હતું. ઝરથુસ્ત્ર સાહેબ કિનારે આવ્યા ત્યારે તે અષો મરદ સાથે તેમનો મેળાપ થયો. તેમણે ઝરથુસ્ત્રને પૂછ્યું “ તું કોણ છે ? કોણનાં ખાન-દાનનો છે ? તું શા માટે જેહમત ઉઠાવે છે ? તારી ઇચ્છા શું છે ? ” આ સવાલો પૂછનાર અષો મરદ તે જેહમન અમશાસ્પંદ ઇશ્વરના પ્રતી-નીધી પોતે હતા, અને તેમને ઝરથુસ્ત્રની ઉલટ તપાસ માટે આવા સવાલો પૂછ્યા હતા. ઝરથુસ્ત્રે જવાબ આપ્યો “ હું સ્પીતામનાં ખાનદાનનો ઝરથુસ્ત્ર છું, હું પવિત્રાઈ અને અષોઈને ખાતર જેહમત ઉઠાવી રહ્યો છું. કુલ જગતનાં લોકોને અહુરમઝદનો પેગામ આપી અષોઈને માર્ગે વાળવાની એકજ માત્ર ઇચ્છા રાખું છું.”

જેહમન અમશાસ્પંદે ઝરથુસ્ત્રને શાખાશી અને મુખારકબાદી આપતાં કહ્યું : “ અએ સ્પીતામ ખાનદાનના ઝરથુસ્ત્ર ! તારૂં તેજ અને ખોરેહ પ્રકાશીત છે, છતાં આ માયાવી જગતમાં વસતાં તે જગતનો અનાસરી પાસ તને લાગ્યા વગર રહેતો નથી માટે તારી આ હાલતને “ કાંમ્ નેમોઈ ઝામ્ ” નાં માંઘના કલામોથી હવે અહુરમઝદી નુરમાં બદલી નાખ. તને જે અષોઈની શક્તિ આપવામાં આવેલી છે અને તારામાં જે “ આસ્તે વીર ” ની યજ્ઞતી અક્રત્ર અને યુદ્ધીબળ મુકવામાં આવ્યાં છે, તેને ખીલવવાની જરૂર છે તે ખીલવ. પછી આપણે બેઉ જણા વૃદ્ધી કરનાર ગીનો—અહુરમઝદ—જેના પ્રતિનિધી તરીકે હું તારી આગળ આવ્યો છું તેની આગળ જઈએ.”

પછી જેહમન અમશાસ્પંદની યરકતથી, ઝરથુસ્ત્ર સાહેબે પોતાની શક્તિઓને ખીલવી, અને તેઓ બન્ને સાથે આગળ ચાલ્યા, જેને માટે બેદમાં કહેવામાં આવ્યું છે કે ઝરથુસ્ત્રે પોતાનાં (ખાકી) કપડાં ઉતારી બીજાં (મીનોઈ) કપડાં પહેરી લીધાં.

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબનું ચમત્કારીક શરીર—અહુરમઝદ સાથે એકતાન—
એકત્રીસ નસ્ક અને ગાથાઓની મીનોષ રચના—અહુર-
મઝદની દુનિયામાંથી મીનોષ સંગીતનું ઉતારવું.*

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબે બેહમન અમશ્વરપંદ પાસેથી અહુરમઝદની મીનોષ દીક્ષા લીધી હતી. પોતાનાં ખાફી તનને મીનોષ નુરમાજ ફેરવી નાખ્યું હતું. તેવણુમાં પાવરકુલ શક્તિ છતાં ઇ-સાનનું શરીર જે અત્યાર સુધી ધરાવતા હતા, તે શરીરનાં અનાસરી બોલ્યાંને બદલી નાખી મીનોષ બોરેહવાળું રોશન સુક્ષ્મ શરીર (જેને ગાથાનું નુરનું શરીર કહે છે) ધારણ કર્યું. તેમનાં શરીરમાં એવા ચમત્કારીક ફેરફારો થઈ ગયા કે તેમની સામે અમુક કદમ દુર સુધી કોષ જઈ શકતું ન હતું. તેમનું શરીર પારદર્શક બની ગયું હતું. તેમના શરીરનો બીજકુલ ઓળો પડતો ન હતો. તેમનાં શરીરમાં મીનોષ આતશની એવી ગતીઓ ચાલુ થઈ હતી કે જેથી કોષ પણ તેમને અડકે તો તુરત ઇલેક્ટ્રીકના જેવો મજબુત ઝટકો (shock) લાગતો હતો. આવાં નુરમંદ શરીર સાથે એવણુ સાહેબ “હુરબેરેઝધતી” ના પહાડ ઉપર ગયા. ત્યાં તેવણુ અહૂનું મનન કરી યોગથી આકાશ, પૃથ્વી અને પાતાળની તમામ પેદાવશો અને સાતે જમાનાઓને પોતાની પ્રલક્ષ નજરે જેવા લાગ્યા. પૃથ્વી ઉપરના જે જે બનાવો અને ઘટનાઓ તેવણુ જોઈ રહ્યા હતા, તેમાં દેવોએ (દેત્યોએ) અત્યાર સુધીમાં કીધેલાં સેતાની પ્રચાર-કાર્યોને તોડવા માટે શું શું ઉપાયો લેવા અને ક્યાં ખાસ હથ્થારો અને મંત્રોનો ઉપયોગ કરવો, તેનું જ્ઞાન તેવણુ સાહેબ બેહમન અમશ્વરપંદ અને અર્દીબેહસ્ત અમશ્વરપંદની મારફતે અહુરમઝદ સાથે એકતાન થઈને અહુરમઝદ પાસેથી સીધું મેળવવા લાગ્યા.

ઘણો લાંબો વખત સુધી એવણુ સાહેબે અહુરમઝદ તરફથી બહુ મીનોષ જ્ઞાન સંપાદન કર્યું, અને જગતનાં તારણ માટે હુરબેરેઝધતીના પહાડ ઉપરથી અવસ્તાના પવિત્ર અને એજમતી કલામો મારફતે ચમત્કારીક કાર્ય બજાવ્યું.

યઝદોની મીનોષ દુનિયામાં જે સુખશાંતિ અને સ્વચ્છ વાતાવરણ હોય છે, જેમાં દુઃખ દરદ કે મોત જીવતનું નામ પણ નથી, ત્યાં કેવી રચનાઓથી કાર્ય થઈ રહ્યું છે, ત્યાં સુખ અને શાંતિ અને અમર્ગી કેવી રીતે વ્યાપી રહે છે, અને તેના સાધનો શું છે, એ બધું એવણુ સાહેબે

* વધુ માટે જુઓ નીં ૦ વેં ૧૦ ૧ છું, પાનાં ૬૦૦-૬૦૪, ૬૩૨, ૬૪૫-૬૪૮, ૬૬૩-૬૬૫, ૬૬૭-૬૬૯.

આ મીનોષ મેળાપ અને મનનથી જોઈ લીધું. તે ઉપરથી એવળુને “યશ્ત-ફરોહર” કહ્યા છે. ત્યાં રમી રહેલા અવસ્તાના સ્તોતો અને મધુર મીનોષ નાદના સંગીતોને પોતે પકડી લીધાં, કે જેનાથી ત્યાં સુખ અને શાંતિ અને અમર આનંદ છવાઈ રહ્યાં હતાં. આ કુદરતમાં પડેલા યજ્ઞતી ઝ્યાન=અવસ્તાના સ્તોતોને એવળુ સાહેબે “એકવીસ નસ્ક” નાં ૩૫માં જગતને બહેશ કરેલાં છે, કે જેમાં જ્ઞાનોનું જ્ઞાન ભરેલું છે. સૃષ્ટી-રચનામાં એક પણ એવી વાત કે વિષય ન હશે કે જે આ ૨૧ નસ્કનાં મીનોષ જ્ઞાનચક્ર કહેા કે મહાન આત્મીક એનસાઇકલોપીડયા કહેા તેમાંથી ન મળે !

એવળુ સાહેબે મૂખ્ય પાંચ ગાથાના એજમતી કલામો, કે જેનાથી યજ્ઞો પોતાની દુનિયામાં સુખી હતા અને છે, તે કલામો ખુદ દાદર અહુરમઝદની જ્યાનથી સાંભળ્યા અને મેળવ્યા હતા. “અહુન” (તું જ સીવાય કોઈનો હોકમજ નહીં) ના પવિત્ર નાદ—સંગીત—માંથી તેમણે “અહુનવદ ગાથા મેળવ્યા, “ઉશ્તા” (મીનોષ આનંદ) ના પવિત્ર સંગિતમાંથી “ઉશ્તવદ ગાથા” પકડી લીધા, “સ્પેન્તી” (મીનોષ વૃદ્ધિ) ના પવિત્ર સંગિતમાંથી “સ્પેન્તોમદ ગાથા” ઉત્પન્ન કીધા, બહમન અમશાસ્પંદની “વોહુ” ની પવિત્ર ગતીઓ અને તેના અધીકારી નાદોને પકડીને “વોહુક્ષથ ગાથા” રચ્યા; અને છેલ્લે બહેસ્તની ઉત્તમમાં ઉત્તમ ઇચ્છ્યાઓગ હાલત પાંચરનાર “વહીશ્તેમ અહુમ” ના નાદમાંથી “વહીશ્તોધશ્ત ગાથા” બનાવ્યા. આ રીતે ખુદ અહુર-મઝદની અમર દુનિયામાં જે ગાથાઓનું મીનોષ સંગિત યજ્ઞો તરફથી ગવાઈ રહ્યું હતું તે ગાથાઓ, કે જે અશો ઝરથુશ્ત્ર સાહેબની મીનીટ મીનીટની ફરજયાત બંદગીજ હતી, તેવા ગાથાના મીનોષ નાદોને પોતે લલકારીને, તેની સાથે મનન અને ચિંતન કરીને તે નાદને, તે સુરને, અને તેજ અહુરમઝદી શબ્દોને આ જગતમાં સુખ અને શાંતિ પાંચરવા માટે કુદરતનીજ જ્યાનમાં યાને અવસ્તામાં ઉતાર્યા, અને રચીને જગતને ભેટ આપ્યા.

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ માટે દૈત્યોના વધુ પ્રપંચો—

શાહ ગુશ્તાસ્પના કાન ભંભેરવા.*

આ પ્રમાણે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબે પોતાની “આસ્તે વીર” ની શક્તિથી હરખેરેલા પહાડ ઉપર એકા એકા જગતનાં તમામ ભૂવનોમાં અને અણુદીઠ આલમોમાં શું ચાલી રહ્યું છે, તે સઘળું પોતાની રહાની આખોથી જોયું, અને મીનોષ ભૂવનો ઉપરથી અવસ્તાના પ્રવાહો ઉતારી

* વધુ માટે જુઓ નીં વેં વૌં ૧ હું; પાનાં ૬૨૮.

તેને કલામોમાં મઢી કીધા. આ વખતે તેમનામાં શ્રદ્ધા રાખનારા પવિત્ર પુરૂષો તેમનાં આગમન માટે, અને તેમનાં પેગામને મદદગાર થવા માટે, વાતાવરણ સ્વચ્છ કરવાની કોશીષો કરી રહ્યા હતા, જ્યારે બીજા બાજુ દેવ-દુબ્બે અને દૈત્યોની કેમ્પમાં અસાધારણ તરખાટ મચી રહ્યો હતો. અદેખાઈ અંટસ અને કોથ સાથે તેઓ ઝરથુશ્ત્રનાં દરેક કાર્યોને તોડવા જીવ ઉપર આવી ગયા હતા. અનેક જાતના કાવાદાવાના પ્લાનો, જુદા ફતવાઓ અને અફવાઓ (false propaganda) પાછળ તેઓ દિવસ અને રાત એક કરી રહ્યા હતા. ખરેખર કહીએ તો અહુરમઝદના સ્પેન-મેન્યુશ અને સેતાનના અંગ્રેમેન્યુશ વચ્ચેના ભારે યુદ્ધની તૈયારીઓ ચાલી રહી હતી. ઝરથુશ્ત્ર સાહેબને માટે અનેક જાતની પ્રપંચ જાળો બીછાવવામાં આવી હતી, અને દેવોએ (દૈત્યોએ) છેવટે “ગુસ્તાસ્પ પાદશાહ” ની દરઆર સુધી લાગવગો વાપરીને અને ખુદ દરઆરમાં બેળાખને શાહને વશ કરીને શાહના કાન બંભેરી ઝરથુશ્ત્રને તેમના એક મોટા દુશ્મન તરીકે ચિતાર્યા હતા.

ગુસ્તાસ્પ પાદશાહના “અસ્પે-સીહા” ના પગો પેટમાં ધુસી ગયા : ઝરથુશ્ત્ર સાહેબે તે બહાર કાઢી આપ્યા—ઝરથુશ્ત્ર સાહેબનું કેદખાનું અને બીજાનામાં “નસો” એ હુકીકતોનો ભેદી અલંકાર.*

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબના જીવન સાથે એક એવી દંતકથા જોડાયેલી છે કે ‘દેવોએ ગુસ્તાસ્પના કાન બંભેરી ઝરથુશ્ત્રને કેદમાં નખાવ્યા, તેમનાં બીજાનામાં બાલ નખ વિગેરે નાખીને, તેમને જહુમર તરીકે ઓળખાવ્યા, અને જ્યારે ગુસ્તાસ્પને “અરજાસ્પ” સાથે લડાઈ જગી ત્યારે ગુસ્તાસ્પના “અસ્પે-સીહા” નામના કાળા ઘોડાના પગો તેના પેટમાં ગળાઈ ગયા, તે ઝરથુશ્ત્રે કાઢી આપ્યા તેથી ઝરથુશ્ત્રની દીન ગુસ્તાસ્પે કબુલી, અને જગતમાં ફેલાવી.’ આ દંતકથાની પાછળ રહેલો ગુપ્ત અર્થ સમજવાની અહીંયાં જરૂર છે, કેમકે ઝરથુશ્ત્ર કે જેવણુ નુરમંદ શરીર ધરાવતા હતા, જેમની નઝદીક જવાતું ન હતું, જેમનાં શરીરમાં આતશી ગતી હોવાથી ઝટકો લાગતો હતો, જેમનું શરીર પારદર્શક, અને ઓળા વગરનું હતું, જેમની પાસે ગાથાના ગીનોના કલામો અને સંગીત હતાં, જેમની પાસે અવસ્તાના એજમતી હથ્યારો હતાં, તેવા અષો ઝરથુશ્ત્રને

* વધુ માટે જુઓ નીચેના પાના ૧ થી ૩, પાનાં ૩૮૧-૩૮૫, ૬૨૮-૬૩૨, ૬૩૭-૬૩૮.

કોણ પકડી શકે ? કોણ કેદ કરી શકે ? અને કોણ મારી શકે ? પણ આપણા આગાહી જાણનારા વિદ્વાન વડીલોએ આ વાતોને ગુપ્ત અર્થમાં જોડીને હાલના જમાનાને માટે સાચવવા આપેલી છે. એનો અર્થ જાણવાની અત્રે કાશીષ કરીશું.

દૈત્યોના ભમાવવાથી અને તેઓની વશીકરણ વિદ્યાથી ગુસ્તાસ્પ પાદશાહ દોરવાઇ ગયા હતા, કેમકે તેમનામાં કાન (અર્થ) ની કસર હતી. તેવણમાં “અસ્પે-સીહા” એટલે અમુક જાતની કસરો (Defects) હતી, તેથી તેવણના દીલમાં ઝરથુશ્ત્રને માટે વસવસો અને વહેમ પેદા થયો. તે વહેમ—તે અસ્પે-સીહા—એટલો તો તેમનાં દીલમાં ઉડેા ગયો કે જેમ ઘોડાનાં પેટમાં ઘોડાના પગો ગળી જાય. આ હકીકતને દંતકથામાં જોડવામાં આવી. આગળ ચાલતાં આ અસ્પે-સીહાથી દોરવાઇને ગુસ્તાસ્પે ઝરથુશ્ત્રને કેદ કરવાનો હુકમ કર્યો. એનો અર્થ એજ કે ગુસ્તાસ્પે દૈત્યોને તેઓનું જોર અજમાવવા કહ્યું, અને હરજેઝ પહાડ ઉપરથી તેવણ ઉતરેજ નહિ, ત્યાંજ કેદ પડેલા રહે, એની તદખીર કીધી અથવા કરાવી. દૈત્યોએ તેમના ખીજાનામાં બાલ અને નખ જેવા નસા નાખીને તેમને જાદુગર ગણાવ્યા એનો અર્થ એજ કે ઝરથુશ્ત્રનું ખીજાનું તે ગેતી જગત, કે જેમાં તેમણે શાંતિ પાંધરવાની હતી, આ શાંતિના ખીજાનામાં દૈત્યોએ જાદુગરી વિદ્યામાં કામ આવતી ચીજો જેવી કે, નખ, બાલ, માથાંની ખોપરી કે માણસોનાં મુરદાં, એ બધું નાખીને પોતાની મેલી વિદ્યાઓ પુર જોશ સાથે અજમાવી, કે જેથી તેના જોરે ઝરથુશ્ત્ર પાછળ હટે. આ વાતોને દંતકથામાં, અલંકારમાં ગોઠવવામાં આવી. હવે આગળ ચાલતાં જેમ દૈત્યો ઝરથુશ્ત્રને પાછળ હાંવવા જેહમત ઉઠાવી રહ્યા હતા, તેમ ઝરથુશ્ત્રમાં શ્રદ્ધા રાખનારા “અધેા પેશરવેા” પણ ત્યાં રહેતા હતા. તેઓ આ બધાં ફંદોને તોડવા માટે કોશીષો કરી રહ્યા હતા. આ રીતે બન્ને પક્ષો વચ્ચે ભારે રસાકસી ચાલી રહી હતી, જેને લગાઇનું રૂપ આપવામાં આવ્યું, અને ખચીત તે એક ભારે લગાઇ જેવાંજ વાતાવરણમાં ફેરવાઇ ગયું હતું. હવે આ લગાઇમાં ગુસ્તાસ્પને ઉતરવાની ફરજજ હતી, કેમકે આખાં રાજ્યમાં અંધાધુંધી ફેલાઇ ગઇ હતી. પણ એમાં કયા પક્ષને ન્યાય આપવો તે તેઓ સમજી શક્યા નહિં, અને ભારે ગુંચરાડામાં પડી ગયા, કેમકે તેવણની અક્ષત્તનો ઘોડો “અસ્પે સીહા” ઉપર કહ્યું છે તે રીતે, વિટંબ-જાની પૃથ્વીમાં ગરક થઇ ગયો હતો. તેમણે ધણા દાનાવોની સલાહ લીધી કે ખર્શું છે તે કાઢી જતાવે, અને આ અસ્પે-સીહાના પગો પેટમાંથી બહાર કાઢે. પણ તેમને કાઢી વેદ યાને દાનાવ મળી શક્યો નહિં.

આવી અઘાધુંધી ઝરથુસ્ત્ર સાહેબે ત્યાંથી બેઠા બેઠા જોઇ, અને ગુસ્તાસ્પની અક્ષયના ‘અસ્પે-સીહા’ ના પગો પોતે બહાર કાઢશે યાને ખરી હકીકત પોતે પૂરવાર કરી આપશે એવું તેમણે જાહેર કીધું. આથી ઝરથુસ્ત્રને હરબેરેઝઇતીનાં કેદખાનામાંથી છોડીને શાહની દરબારમાં બોલાવવામાં આવ્યા. આ હકીકતોને આપણા વડીલોએ અલંકારમાં ગોઠવીને સાચવી રાખેલી છે તેઓનાં પવિત્ર રૂહો ઉપર સદે હઝાર આક્રીન હોયો !

આગલા જમાનામાં “અસ્પ” શબ્દનો ઉપયોગ.

ગુસ્તાસ્પ શાહના અસ્પે-સિહાના પગો બહાર કાઢવાનો જે અલંકાર આપણે જોયો છે તે બાબે આ દલીલ સાચી છે કે આગલા જમાનામાં અમુક જાતની કે અમુક બળની શક્તિઓ બતાવવા માટે “અસ્પ” શબ્દ લાગુ પાડવામાં આવતો હતો. જેમ હાલે અમુક બળ બતાવવા માટે “હોર્સ પાવર” શબ્દ વપરાય છે તેમ આ અસ્પ—એટલે ઘોડો શબ્દ વપરાતો હતો. બળવાન પૂરપોના નામની છેવટે પણ અસ્પ શબ્દ લાગુ પડતો હતો. જેમકે ગુસ્તાસ્પ, લોહોરાસ્પ, કેરશાસ્પ, પોઉરશસ્પ, પેતેરસ્પ, હેયતઅસ્પ, વિગેરે તે જમાનામાં “ઘોડા” નામને અને ઘોડા પ્રાણિઓને બારે વજન આપવામાં આવતું હતું, કેમકે તમામ લડાઇ-ઓનો, અને પેહેલવાનોનો પણ આધાર ઘોડાઓ ઉપરજ હતો. રસ્તમને તેના ‘રખશ’ વગર ચાલતું ન હતું, કેખશર અને બેજનના પ્રખ્યાત ઘોડાઓ હતા, અને શાહનામામાં પણ ઘોડાઓનાં વળુનો તેના સ્વારની સાથે સાથેજ લેવાયલાં જોવાય છે.

જરથોસ્તી ધર્મ શીલસુરી પ્રમાણે પુરશેદ યઝ્દ—સુર્ય—ને પણ “અઉર્વત અસ્પ” તેજ ઘોડાવાળા એવા શબ્દો લાગુ પાડેલા છે. આ રીતે ગુસ્તાસ્પ શાહનો ‘અસ્પે-સીહા’ તે સાધારણ ઘોડો નહિ, પણ તેમની બુદ્ધિનો અલંકારીક ઘોડો છે. આવીજ બેદી રીતે અવસ્તા સાહિત્યમાં ગવ, બરસમ, અનુમય ઇલાદી ખાસ “લોગતો” યાને deep technical terms વાપડ્યા છે, જેનો માત્ર શબ્દાર્થ અર્થ સમજવાથી અને તેઓમાં ગુપ્ત રહેલું રહસ્ય ન સમજી શકવાથી અવસ્તા સાહિત્યની ખુબી અને તેની એજમતી રચના તથા વીદ્યતાથી સાધારણ ઇનસાનો બેખબર છે. પવિત્ર ક્ષત્રમનાં જ્ઞાનની રોશની વડે તેઓનું રહસ્ય સમજી શકાતું હોવાથી જ્ઞાસુઓને ક્ષત્રમનું જ્ઞાન સંપાદન કરવા આ લખી વીનંતી કરું છું.

ગુસ્તાસ્પ શાહની દરબારમાં ઝરથુશ્ત્ર સાહેબનું આગમન—
 દૈત્યોની નાશભાગ અને શરણે આવવું—અમશાસ્પદાનું
 આકાશ માર્ગે ઉતરવું—ઝરથુશ્ત્રના ગાથાનાં સંગીત
 ઉપર દીવાની બનેલી તમામ પેદાયશો.*

આ રીતે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ પોતાનાં શરીરની આતશી ગતીઓને નરમ બનાવીને દરબારમાં હાજર થયા. તેમનાં પ્રતાપ અને પ્રભાવથી આખી દરબાર અંબા ગઈ. તેમનાં દર્શન માત્રથીજ સઘળે શાંતિનું વાતાવરણ પેદા થઈ ગયું. તેમનાં ચેહરા ઉપરનાં પ્રકાશિત નુરથી રાજ્યનાં તમામ મનુષ્યો અને પ્રાણીઓ પણ અંબા ગયાં. ગુસ્તાસ્પ પાદશાહ પણ તેમનાં દર્શનથી પોતાની હાલત પણ ભૂલી ગયા; અને આ રીતે ફક્ત તેમનાં આગમનથીજ અહુરમઝદનો મીનોષ પેગામ મળી ગયો હોય તેમ સર્વત્ર શાંતિ અને આનંદ ફેલાઈ ગયો. સૌ કોઈ તેમનાં ફરમાનો ઝીલવાને ઇંતેજાર બની ગયાં. આ જોઈ દૈત્યોનું જોર તો અહીયાંજ તૂટી ગયું. તેઓ હવે ધબરાટના માર્યા નાશભાગમાં પડ્યા, કેમકે તેઓની ખાત્રી થઈ ગઈ કે ઝરથુશ્ત્રે ગુસ્તાસ્પ પાદશાહના ‘અસ્પે-સીહા’ ના પગે બહાર કાઢી નાખ્યા છે, અને હવે ગુસ્તાસ્પ દૈત્યોનો નાશ કરવાનું ફરમાન આપી તેઓને ત્યાંજ જમીનદોસ્ત કરશે. આવી હાલત જોઈને ધણાખરા દૈત્યો તો ઝરથુશ્ત્ર સાહેબને શરણે આવી ગયા, અને તેમના સંદેશનો અંગીકાર કર્યો.

આ વખતે એ તેજસ્વી પુરૂષો, જેઓ ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ કરતાં પણ વધારે પ્રભાવશાળી દેખાતા હતા, તેઓ આકાશને માર્ગે દરબારમાં દાખલ થયા. તેઓએ ગુસ્તાસ્પને ધીરજ આપી કહ્યું “જેહાંના પાદશાહ ગુસ્તાસ્પ! અમે દાદાર અહુરમઝદના અમશાસ્પદો બેહમન અને અર્દી-બેહસ્ત છીએ. આ ઝરથુશ્ત્ર જે પેગામ અને દીન લાવ્યા છે તે અહુરમઝદની પોતાની દીન છે, એ તું કબુલ કરજો, અને જગતમાં ફેલાવજો, તેના બદલામાં તને એક “પેશોતન” નામે અમર અને પ્રખ્યાત બેટાની બક્ષેશ કરવામાં આવશે. અગરજો તું તેમ નહિં કરે તો આક્રતનાં ભારે વાદળો તારે માથે ઘેરાશે.”

હવે ઝરથુશ્ત્રે પોતાના ગાથાના કલામો મીનોષ સંગિતનાં રૂપમાં દરબારમાં ગાયા. આ વખતે તમામ દરબારજ નહિં, પણ કુદરતની તમામ પેદાયશો જ્ઞાન ભૂલી ગઈ, અને આ મધુર અસરકારક અવસ્તા સંગીતની સાથે નાચવા લાગી.

* વધુ માટે જુઓ નીચેના વૈ. ૧૦ ૧ હું, પાના ૬૩૫-૬૩૮.

હિંદુઓના પેગામ્બર શ્રી કૃષ્ણને માટે જેમ કહે છે કે તેવણુ જ્યાં મધુર સંગીત સાથની વાંસળી વગાડના, ત્યારે તમામ જગત દીવાની બની તેમની વાંસળીની સાથે નાચવા લાગતી, પ્રાણીઓ અને ગાયોનાં ટોળાં તરફ ખેંચાઇ આવતાં, અને ગોળીઓ પોતાનું ધરખાર કે સંસાર પાં બૂલી જતી. તે રીતે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ જ્યારે ગાથાનું મીનોષ સંગીત ગાત ત્યારે તમામ મનુષ્યોજ નહિં પણ પ્રાણી માત્ર, તથા બીજી સઘળી પેદાશો પોતાનું આ જગતનું બાન બૂલીને મીનોષ દુનિયા સાથે એકતા અને લીન થઇ જતાં.

આ રીતે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબે પોતાના પ્રભાવથી, અને ગાથાનાં સંગીતથી તમામ જગતને આકર્ષીને પોતા તરફ ખેંચી લીધું. ગુસ્તાસ્પ શાહ પણ હ પોતાનાં કર્તવ્યો માટે પશ્ચાતાપ કરવા લાગ્યા, તેમને શાંતિ આપી ઝરથુશ્ત્ર અહુરમઝદી દીન સમજાવી અને તમામ જગતમાં તે પેગામ પુગાડવું ફરમાવ્યું.

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબના પ્રથમ ચેલાઓ—તેઓને આપેલી ચમત્કારને ચાવી—“રૂઘનતન અસ્પંદયાર” નું બનાવેલું પોલાદી શરીર—

“ઝરથુશ્તી દીન” નો થયેલો ઝડપી ફેલાવો.*

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબે પોતાની અહુરમઝદી દીન ફેલાવવા માટે અમુક પરહેજગાર અને દાનાવ પુરૂષોને તૈયાર કર્યા, તેઓને અવસ્તા અને નીર ગોની બેદી ચાવીઓ બતાવી, જેના પ્રતાપથી તેઓનાં શરીર એટલે મજબુત અને તેજી બન્યાં કે તેમનાં શરીર ઉપર તાવેલી ધાતુ રેડવામાં આવે તો પણ જરા પણ હાની ન પહોંચે. એવા બીજા અનેક જાતના ચમત્કારો થઇ શકે એવી ચાવીઓ ઝરથુશ્ત્ર સાહેબે પોતાના ચેલાઓ આપી, જેના પ્રતાપથી જગતનાં લોકો આશ્ચર્ય પામ્યાં, અને અહુરમઝદ ઝરથુશ્તી દીન રોજ-બ-રોજ ફેલાવા લાગી. એમના સાથી પહેલા ચેલ તે એમના કાકાના દીકરા “મેદીઓમાહુ” ગણાયલા છે. બીજા “અરમે બનવંત” છે.

ગુસ્તાસ્પના બહાદુર અને લડવૈયા બેટા “અસફંદયાર” ને અને લડાઇઓમાં ઉતરવું પડતું હતું અને લડાઇને લગતો તમામ વહીવટ તેમના હાથમાં હતો. તેમના પીતાજી ગુસ્તાસ્પે તેમને ફરમાવ્યું હતું ઝરથુશ્તી દીન જગતમાં આશકારા કરવી. જ્યાં લડાઇ લડવાની જરૂર પડ્યાં દુર્ગે અને દેત્રો સામે લડીને પણ આ પવિત્ર દીનનો પેગામ પુગાડવે આ કામ માટે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબે અસફંદયાર ઉપર એક મોટી બક્ષેશ કરી

* વધુ માટે જુઓ નીચે વેળે ૧ છું, પાના ૩૮૬, ૬૩૬-૬૪૨.

હતી. અરથુક્ત સાહેબે ચોક્કસ જાતનો “મીનાઇ દાડ” અવસ્તાની નીરંગોથી તૈયાર કર્યો અને તે અસફંદયારને પી જવા ફરમાવ્યું. આ દાડ તેવણ આંખો બંધ કરીને પી ગયા. આ દાડથી તેમનું આખું શરીર પોલાદી બની ગયું. તેમનાં શરીર ઉપર કોઇ પણ જાતનાં કાતિલ ઝેરી હથોળાઓની અસર થતી નહીં. તેમનું શરીર ગોયા પોલાદના પહાડ જેવું મજબુત બની ગયું હતું, અને તેથી તેવણ આજ સુધી તવારીખમાં “રૂઢનતન અસફંદયાર” તરીકે પ્રખ્યાત અને અમર છે. અરથુક્ત સાહેબે હદ અને ઇન્સાફની લગામ પોતાને હાથ રાખી હતી. એમણે અસફંદયારનું આખું શરીર “કાંસા” જેવું કોઇની ઝેર સામે ટકે તેવું બનાવ્યું હતું, પણ આંખો બંધ કરીને દાડ પીવાથી તેમની આંખો નાજુકજ રહેવા પામી હતી. આમાં તેવણ સાહેબનો હેતુ હદ અને ઇન્સાફની નેમ જાળવવાનો હતો. જ્યારે નિર્માણ થયેલો વખત અને પ્રસંગ આવ્યો, ત્યારે અસફંદયાર જેહાં પહેલવાન રક્તમના હાથે આ નાજુક આંખોથીજ માર્યા ગયા હતા. અરથુક્ત સાહેબે કુદરતના “ઇન્સાફ અને હદ” ની નેમ ધ્યાનમાં રાખીનેજ અસફંદયારને “રૂઢનતન” બનાવ્યા હતા.

ગુસ્તાસ્પ શાહને ત્યાં પૂર્ણ થયેલું અમશારપંદોનું વચન—
દરતુર પેશોતનને અરથુક્ત સાહેબે અમર અને ઉંઘ ભૂખ
કે તરસ વગરના બનાવ્યા.*

જ્યારે ગુસ્તાસ્પની દરબારમાં અમશારપંદો ઉતર્યા હતા ત્યારે તેઓએ ગુસ્તાસ્પને વચન આપ્યું હતું, કે તારે ત્યાં આ દીન ફેલાવવાના બદલામાં એક અમર પૂત્રની બક્ષેશ થશે. આ વચન પરિપૂર્ણ થયું. ગુસ્તાસ્પ શાહને ત્યાં એક નુરમંદ પૂત્ર પેદા થયો. અરથુક્ત સાહેબે અમુક અવસ્તાની નીરંગોથી “આખે-હયાત” અમર પીણું બનાવ્યું અને તે ગુસ્તાસ્પના આ બેટા “પેશુતન” ને પાડ્યું; જેનાથી અમશારપંદ સાહેબોના વચન પ્રમાણે આ નુરમંદ “પેશુતન” અમર અને ઉંઘ ભૂખ કે તરસ વગરના બન્યા. આજે પણ તેવણ કુદરતના અમુક મરકઝ યાને જીવન ઉપર હેયાત અને અમર છે, અને ગુજર પામેલાં અરથુક્તી રવાનો માટે અમુક કાર્ય—મહાન પરમાર્થ—બજાવી રહ્યા છે. ત્યાંની તમામ સત્તા અને વહીવટ કુદરતે એમનાં હાથોમાં આપેલી છે, અને તંદુરસ્તીના બાજુતરમાં આજે પણ દરેક અરથેક્તીઓ “દરતુર પેશોતન રા” એમ ક્રુવા ગુજરીને, આ અમર નરની યાદ કરે છે. આગાહી કરનારા પવિત્ર આબેઠ સાહેબો કહી ગયા છે કે “એહુરામ વરઝાવંદ” અરથુક્તી દીન સુધારવા ઉતરશે,

* વધુ માટે જુઓ નીં વેં વૅં ૧ છું, પાના ૩૮૬, ૧૩૬, ૭૦૬-૭૧૦.

તેમની સાથે દરતુર પેશોતન પણ જાહેર દેખાવ દેશે. ખુદા પાક વે દિવસ જલદી લાવેા.

“વઝીર જમારુપ” ઉપર ઝરથુશ્ત્ર સાહેબે કરેલી ખસેશ.*

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ પોતે તો “આસ્ને વીર” ની શક્તિ ધરાવતા હતા. આ શક્તિ એવી હતી કે તેવણુ સ્વર્ગ-મૃત્યુ કે પાનાળ—ની તમામ દુનિયાઓમાં શું બની ગયું છે, શું બને છે, અને હવે પછી શું બનશે એ તમામ કાળોની હકીકતોની આગાહી જાણુતા હતા. નાનામાં નાની વાતથી તે મોટામાં મોટા વિષય સુધીની તમામ હકીકતો એમની નજરમાં રમી રહેતી હતી. જમાનાઓ સુધીના ધણાં દુરનાં ભવિષ્યની હકીકતો પણ એમની નજર સામે હતી. આ શક્તિ જેવી થોડી શક્તિની ખસેશ એમણે શુક્તારૂપના વઝીર “જમારુપ” ઉપર કરી હતી. અમુક નીરંગોથી ઇંગ્લેન્ડ ‘અનાર’ એમણે જમારુપને ખવડાવ્યું હતું અને તેની બરકતથી જમારુપ સાત કાળના જાણુનાર થયા હતા. ઝરથુશ્ત્ર સાહેબે પોતાની એક કેહપ રૂપી શક્તિ “જમારુપ હકીમ” ને આપી હતી જેનાથી તેઓ ‘ફી’ યાને આગાહી જાણુનાર બન્યા. એમનાં નામ સાથે જોડાયેલાં એક પ્રખ્યાત પુસ્તકને પણ “જમારુપી” તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. તેમાં ગમે તેટલી ભાંગીતૂટી હકીકતો જળવાયેલી છે, તે છતાં તેમની ભવિષ્ય વાણીઓ આજે શબ્દે શબ્દ ખરી પડતી આપણે જોઈએ છીએ, જેથી એવણુ સાહેબની ‘ફી’ યાને આગાહી કરવાની શક્તિનો આપણને ઝાંખો ખ્યાલ આવી શકે છે.

આ રીતે જમારુપ સાહેબને અમુક કેહપ રૂપ શક્તિ આપવાથી એવું કહેવાયું છે કે ઝરથુશ્ત્રે પોતાની “પોઉર-ચીસ્તી” નામની દીકરી એવણુ સાથે પરણાવી હતી. આ દીકરી તે કંઈ લોહી માસનું જન્મેલું કોઈ બાળક ન હતું, પણ તે તેવણુના રવાનની એક મીનોષ શક્તિ હતી જે વિષે આગળ ચાલતાં જોઈશું.

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબના હાથમાંના આતશ—કોઈ પણ જાતની કાઠી કે બળતણ વગર ઝળકતા રહેતા આતશખેહરામનું પરથવું.†

હવે એમના બીજા ચમત્કારો વિષે જોઈશું.

એવણુ સાહેબ પોતાની સાથે આતશનો એક ગોળો હાથમાં પકડીને બહેસ્તમાંથી લાવ્યા હતા. આ હકીકત જાણીતી છે. એનો ભેદ એવો છે કે એવણુ સાહેબના હાથની હથેલીમાંથી કુદરતનાં મરકજ ઉપરના ખુર-

* વધુ માટે જુઓ નીં. વેં. વૉ. ૧ છું, પાના ૨૫૫, ૩૮૫, ૭૨૫-૭૨૬.

† વધુ માટે જુઓ નીં. વેં. વૉ. ૧ છું, પાના ૭૧-૭૨, ૬૪૫-૬૫૬.

શેઠના આસ્માનને લગતા એજમતી આતશ “આદરે ધુરજીન મહેર” નો પ્રવાહ ચાલુ નીકળતો હતો, અને તેથી સામાની નજરે એવું જ દેખાતું હતું કે એમણે તે આતશ પોતાના હાથોમાં જ પકડેલો છે. આ આતશનો પ્રવાહ એમની હથેલીમાંથી ચાલુ વહવાજ કરતો, અને તેના તાપથી કોઈ પણ પ્રકારની દુજી કે દેવચસ્તી એમની સામે ચાલી શકતી ન હતી.

કહે છે કે આ પવિત્ર આતશના પ્રવાહમાંથી એવણુ સાહેબે એક પહેલું આતશબેહરામ પરંથું હતું. તેમાંના આતશ હમેશાં કોઈ પણ જાતની કાઠી કે બળતાણ વગર હમેશ રોશન રહેતા.

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબે સ્થાપેલી સ્કુલો અને શિક્ષકો—

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબનું અદ્રષ્ય શરીર.*

એવણુ સાહેબે પોતાની માઝદયસ્તી દીનના પ્રચાર માટે જગતમાં કેટલીક સ્કુલો—મદરેસાઓ સ્થાપી હતી, અને કેટલાક ચેલાઓને શિક્ષક તરીકે નેમ્યા હતા જેને સોશ્યન્તો અને “મગવ મંડળ” તરીકે ઓળખાવેલું છે. તે શિક્ષકોને ગુપ્ત જ્ઞાનની ચાવીઓ આપી હતી. અને તેનાથી તેઓ દીની બેદી જ્ઞાન સહેલાઈથી આપી શકતા હતા. પોતાની દીનના ફેલાવા માટે એવણુ સાહેબને જાતે કાર્ય કરવાનું થોડું જ રહેતું, કેમકે ચેલાઓ અને બીજા સરદારો તે કામ પુર ઉલટથી બજાવતા હતા. એવણુ સાહેબ જાહેર દેખાવમાં હવે ઝાઝા રહેતા ન હતા. અદ્રષ્ય શરીર ધારણ કરીને ગમે ત્યાં રહેતા હતા. એમનું મૂખ્ય કાર્ય એકાંતવાસમાં ઉંચ ક્રિયાઓ (યરનો) મારફતે જગતમાં લલાઈ અને શાંતિ અને આનંદના પ્રવાહો ફેલાવવાનું હતું. જ્યારે જ્યારે ચેલાઓને—શિક્ષકોને—કોઈ સલાહમાં એવણુની રાહબરીની જરૂર પડતી, ત્યારે એવણુ જાહેરમાં દેખાવ દેતા, અને પાછા અદ્રષ્ય થઈ જતા. એવણુ નજદીક હોય છતાં કોઈ જોઈ શકે નહિં એવું એવણુ અદ્રષ્ય (invisible) શરીર બનાવતા, ધારણ કરતા.

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબનાં તેજસ્વી શરીરનું અબજબીભયું બંધારણ—
એમનો ઉંચ તોખમી ખોરાક.†

એવણુ સાહેબ જ્યારે જાહેર થતા ત્યારે એમનાં તેજસ્વી ખોરેહનો પ્રકાશ એટલો બધો પડતો હતો, કે અમુક કદમ સુધી નજદીકમાં કોઈ આવી શકતું ન હતું. કોઈનેથી નજદીક આવવાની જરૂર પડતી ત્યારે તેવણુ

* વધુ માટે જુઓ નીં વેં વાં ૧ છું, પાના ૪૧, ૪૬, ૭૦, ૨૫૧, ૪૪૧, ૪૬૬-૪૬૮, ૪૯૬, ૬૭૪, ૬૯૦, ૭૯૮-૮૦૦.

† વધુ માટે જુઓ નીં વેં વાં ૧ છું, પાના ૪૭૦-૪૭૫, ૫૭૪, ૫૮૦, ૬૪૬-૬૪૮.

પોતાનાં આ તેજ ઉપર અમુક જાતનો ઓળો નાખી તેને ઝાંખી રાશ-
નીમાં ફેરવતા.

એમનાં શરીરને કદી અડકી શકાતું ન હતું કેમકે તેમાં એટલો બધો
ખોરેહનો જલવો યાને ધક્કેત્રો-મેગનેતીક પાવર હતો કે તેનો સ્પર્શ
થતાંજ મજબુત ઝટકો (shock) લાગતો.

એમનું શરીર જેમ અદ્રવ્ય હતું, તેમ તે પારદર્શક હતું. કોઈ પણ
જાતનું હથીઆર એમનાં શરીરની આસપાસ પસાર થઈ જતું કે જેમ
પાણીમાં હથીઆર ફેરવો અને તેનો કાંઈ પણ ધા થતો નથી કે નિર્શાણી
રહેતી નથી અથવા હવામાં હથીઆર ફરી ગયું હોય તેવોજ ભાસ થતો
હતો. એવું એમનું પારદર્શક પાણી કે ઇથર જેવું નિર્મળ શરીર હતું.

એમનાં શરીરનો ઓળો પણ પડતો ન હતો કેમકે એમનું શરીર
ખોરેહનુંજ બનેલું હોવાથી ખોરેહ પોતેજ પ્રકાશ છે, અને તેથી બીજો
કોઈ પણ પ્રકાશ એમનો ઓળો પાડી શકે તેમ ન હતું.

આવાં તેજસ્વી શરીરને ખોરાક કે પાણીની પણ જરૂર શી હોય ?
પરંતુ જ્યારે તેવણુ આ ગેતી જગત ઉપર જાહેર થતા ત્યારે જગતની
આક્રમક પાસ એવણુને પણ લાગુ પડતો, અને તેથી એવણુ થોડા પ્રમા-
ણમાં ગાયનું દુધ પીતા હતા. આ ગાય તે પણ સાધારણ ન હતી, પણ
હિંચ ખવાસની પહેલા નંબરનો ખોરાક ખાનારી હતી. જીવતાં કે ઉપયોગી
ઝાડપાનો, કે ધાસચારો તે ખાતી ન હતી પણ ઝાડ ઉપરથી પાકીને ખરી
પડેલાં નિર્દોષ પાંદડાંજ ફક્ત ખાઈને તે ગાય અરથુક્ત સાહેબને માટે દુધ
પેદા કરતી.

આવું યઝ્ઘી શરીર ધરાવનારા પરમ પૂજ્ય પેગમ્બરના પવિત્ર રૂહ
ઉપર સદ હજાર આક્રીન હોજો !

સર્વનું ઝાડ, નવગીરેહની લાકડી, એકવીસ નરકની બનાવટ—

“જમે જહાનુમા” “પાવમેહેલ” દૈત્યોને મારવાનાં

હથીઆરો—એ સઘળાંનો ભેદ.*

અરથુક્ત સાહેબ પોતાની સાથે શું શું ચીજો લાવ્યા હતા તે દંતકથા
રૂપમાં આપણી પાસે સચવાયલી છે, જેમાં હાથમાંના આતશની બાબત

* સર્વ-કેશમરના ઝાડના વધુ ભેદ માટે જુઓ નીં. વેં વાં. ૧ હું,
પાનાં ૩૮, ૪૨, ૭૩-૭૫, ૬૩૪-૬૩૮, ૬૭૫-૬૭૬.

નવગીરેહની લાકડીના વધુ ભેદ માટે જુઓ નીં. વેં વાં. ૧ હું,
પાના ૨૩૬, ૨૪૨, ૨૪૬-૨૫૨, ૨૭૮.

(ચાહુંકુટનોટ માટે જુઓ પાનું ૩૦ મું.)

આપણે જોઈ લીધી છે. બીજું “સરવતું ઝાડ,” “નવગીરેહની લાકડી” અને “૨૧ નરક” વિષે આપણે જોઈશું.

ઋથુસ્ત્ર સાહેબના મોજેમ અને ચમત્કારો તે તેવણુ સાહેબની જીવતી જગતી ફેરફારોના રૂપમાં હતા, જેમાં “સરવ-ઇ કેશ્મર” નામની એક ફેરફારરૂપ શક્તિ પણ સમાઈ જાય છે. આ ફેરફાર તે “સરવ-ઇ કેશ્મર” નાં ઝાડનાં રૂપમાં હતી. આ ઝાડ ગુસ્તાસ્પતી દરબારમાં અમશાસ્પંદોએ બતાવ્યું હતું. ગુસ્તાસ્પતી અયવાન—આગ—માં તેને રોપવામાં આવ્યું હતું. તેની રચના અને ખુબી ધણી આકર્ષક હતી, તે સીધું સત્યની ગવાહી આપતું હતું. તેનાં પાંદડાં બેશુમાર હતાં અને તે દરેકની ઉપર લખેલું હતું કે “બેપઝીર દીને બેહી” એટલે સાથી શ્રેષ્ઠ દીન કબુલ કર. આ “સર્વે કેશ્મર” વિશાળ રૂપે વધતું હતું અને તેનાં દરેક પાંદડાં ઉપર એવાજ શબ્દો લખેલા રહેતા હતા. ઋથુસ્તી દીન બેપઝીર અને સર્વે ધર્મેતિ ઇંચડો—આસરો—આપનારી વિશાળ ઝાડ રૂપે છે, એવો એનો અર્થ અને બેદ હતો. આ ઝાડની ઉપરના લેખથી ગુસ્તાસ્પ શાહની પૂરી ખાત્રી થઈ હતી. ત્યાર પછી આ ઝાડને આ આમંત્રિતના છોડવાને આતશબેહરામમાં રોપવામાં આવ્યો, તેની આસપાસ મેહેલ બાંધવામાં આવ્યો. આ મેહેલ તે ઇંચ મટોડાંનો નહિ, પણ ૩૩ આલાનોનો “પાવમહેલ,” જે યજ્ઞ સાહેબોના પંચેવંદમાં છે, તે બાંધવામાં આવ્યો. અને તેમાંથી બીજાં અનેક આતશબેહરામો, અને ધર્મ સંસ્થાઓની સ્થાપના થઈ. આ રીતે દીન વધુ અને વધુ ફેલાતી ગઈ.

સર્વનાં ઝાડની સાથે ઋથુસ્ત્ર સાહેબે “જામે જહાનુમા” નામની એક તલેસમાતીક કીતાબ ગુસ્તાસ્પ શાહને આપી હતી. આ “જામે જહાનુમા” ની અંદરથી સાત કાળતું તમામ જ્ઞાન નજરે દેખાતું હતું. જમીનમાં દટાયલું, કે આકાશ ઉપર ધણે ઉંચે હોય, એવું તમામ જ્ઞાન, આ “જહાનુમા” માં જોઈ શકાતું હતું. આની મારફતેજ દીનને આરાસ્તે કરી શકાતી હતી. નીરંગો, તલેસમો, વરો, કે દઝો, (મીનોઈ કીલ્લાઓ)

(પાને ૨૯ મે થી કુટનોઽ ચાલુ)

એકવીસ નરકોની ખનાવટની વધુ વીગત માટે જુઓ નીં વેં ૧૧૦ ૧ છું, પાના ૧૮, ૪૧, ૩૩૩, ૪૬૭, ૬૭૬.

જામે-જેહાનુમાના વધુ ભેદ માટે જુઓ નીં વેં ૧૧૦ ૧ છું, પાના ૩૬, ૪૨-૪૩, ૬૩૮, ૬૭૫-૬૭૬.

પાવમહેલ અને દેવાને મારવાના હથેયોની વધુ વીગત માટે જુઓ નીં વેં ૧૧૦ ૧ છું, પાના ૬૭, ૬૫૨, ૬૬૩-૬૬૬, ૬૭૪, ૭૬૨-૭૬૩.

બાધવા માટે આનો ઉપયોગ થઇ શકતો હતો. આ “નમે જહાનુમા” નું જ્ઞાન અત્યારે તો ગુપ્ત થઇ ગયું છે, છતાં તે શક્તિ મહાન આબેદ સાહેબો આજે પણ ખીલવી શકે છે, અને સાતે કાળના બનાવોની તાસીર તેમાં જોઇને મેળવી શકે છે. જો ખુદાનું ચાહવું હશે તો વખત પાકે થતાં, કામ ઉપર તે માલેકની મેહેર થતાં, આપણી દીનને ફરીથી આરાસ્તે કરવા માટે તે સાહેબો જરૂર તેનો ઉપયોગ કરશે, એવી દરેક શ્રદ્ધા છે.

જેમ “સર્વ કેશ્મર” નું ઝાડ કેરદાર રૂપે હતું તેમ “નવગીરેહની લાકડી” પણ એવણુ સાહેબના ખોરેહની શક્તિમાંથી ઉત્પન્ન થયેલી “અષ” ની શક્તિ રૂપ હતી. આ ‘અષ’ નું તેજસ્વી ખોરેહ એમનાં શરીરની આસપાસ, હમેશાં છત્રનાં રૂપમાં વિંટળાયેલું રહેતું હતું. તેવણુ જ્યાં જાય ત્યાં આ “અષ” અથવા “નવગીરેહની આસાની લાકડી” પ્રકાશ તરીકે તેમની સાથેની સાથેજ જતી હતી, કમકે તે તેમનાં શરીરમાંથી નીકળતો એક પ્રકાશજ હતો. અને સામાની નજરે એમજ દેખાતું કે તેમણે નવ વિભાગોવાળી એક લાકડી પોતાની સાથે રાખેલી હોય. આ નવ વિભાગોમાંજ એમનો આખો સુક્ષ્મ સંસાર હતો, જેને ઐરી છોકરાંના રૂપમાં હંતકથામાં જોડેલો છે, જે આગળ ચાલતાં જોઇશું. વળી નવ ગીરેહની આ આસા-લાકડીના પ્રવાહમાંથીજ ૨૧ નસ્કો પણ પેદા કર્યા હતાં, જે હસ્તી અને નીસ્તી સાથે સંબંધ ધરાવતાં હતાં.

આ નવગીરેહની લાકડી એવણુ સાહેબે પોતાના પિતાજી પોહિશ્શરૂપનાં ધરમાં બનાવી હતી, તેમજ દેવોને મારવાના હથીઆરો પણ એમણે ત્યાંજ બનાવ્યાં હતાં; એનો અર્થ એજ છે કે પોહિશ્શરૂપનાં ધરમાં એવણુ સાહેબે પોતાની ‘અષ’ ની શક્તિને સંપૂર્ણતામાં ખીળવીને આ લાકડીરૂપ ખોરેહ તેજસ્વી બનાવ્યું હતું, જે પથ્થર કે લોખંડ કરતાં પણ સખત હતું, એટલે કે દેવોને (દેત્યોને) મારવામાં એવાં હથીઆરો જે કામ ન કરે તે કરતાં વધારે ઉંચકા કાર્ય આ નવગીરેહનો પ્રકાશ બજાવતું હતું. વળી પોતાનાં પિતાજીનાં ધરમાં હથીઆરો બનાવવાનો પણ એજ અર્થ છે, કે ત્યાં એમણે માંત્ર અને યસ્નની મહાન ક્રિયાઓ આ ‘અષ’ મારફતે કરી હતી, અને તે ક્રિયાઓ અને માંત્રીક કલામે દેત્યોને મારવાનાં હથીઆર રૂપ બની હતી. એવણુ સાહેબને લોખંડી કે પોલાદી હથીઆરોની જરૂર હતીજ નહિ. એવણુ દેવોને પણ પોતાની અશોષ અને ખોરેહનાં બળે પોતાના પક્ષમાં જીતી લઇ, તેઓ પાસેથી ખુદાઇ કાર્યો કરાવતા. તેઓની ગતી અને મતી તદ્દન ફેરવી નાખીને સુધારતા, અને ખુદાઇ રાહ ઉપર મૂકતા. જેઓ સમજાવટથી નહીં સુધારતા તેઓને ઇચ્છવા જોગ સત્તા અને મીનોઇ બળ પણ વાપરીને ઠેકાણે લાવતા.

એવણુનો મૂખ્ય સિદ્ધાંતજ એ હતો, કે અંધકારને રાશ્નનીમાં, અજ્ઞાનતાને જ્ઞાનમાં ફેરવી નાખવાં; ધુરને બધાંમાં ફેરવી નાખવાં. અને તેજ સિદ્ધાંત ઉપર એમણે પોતાના મહાન ધર્મની તરીકતો અને રીવાજો સાયન્ડીરીક રીતીથી ગોઠવેલા છે

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબની સુનાનાં પત્રાંઓ ઉપર લખાયલી

૨૧ લાખ બેતો—તેમાં શું હતું અને ક્યાં છે ?*

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ જે અવસ્થા ૨૧ નરક લાવ્યા હતા તેને ૨૧ લાખ બેતોમાં પણ ઉતારવામાં આવી હતી. તવારીખ પ્રમાણે આ ૨૧ લાખ બેતો પહેલવી બાષામાં લખાયલી હતી. કહે છે કે કેખશરૂએ—શાવકજ્ઞાનના વખતના આતશબેહરામમાં આ ૨૧ લાખ બેતો સુનાનાં પત્રાંઓ ઉપર લખીને રાખવામાં આવી હતી. આ બેતો આજે પણ હૈયાત છે, અને પહાડોની તળેટીમાં ચમત્કારીક બાંધેલા તલેસમમાં તે રાખવામાં આવેલી છે, જે ખુદા પાકની ઝરથુશ્તી દીન ઉપર ફરી એક વાર રહેમ થશે ત્યારે જરૂરજ જાહેરમાં આવશેજ, અને તે વખતને માટેજ હજી તે સચવાયલાં છે. જે કાંઈ નાશ પામ્યું છે તે તો પાછળથી થયલી નકલો છે. કેમ શ્રદ્ધા રાખે કે એ અસલ જળવાયલું છે, અને તે તેનો નિર્માણ થયેલો વખત આવતાં જરૂર જાહેર થશેજ.

આ ૨૧ લાખ બેતોમાં સાતે કાળનું તમામ જ્ઞાન અને બાબતો ભરેલાં હતાં, જેમાં ઝરથુશ્તી દીનની ક્રિયાઓ, મિથ્રો, માંથ્રો, નિરંગો, તાવીજો, રીવાજો, તરીકતો, તવારીખ, ભુત વર્તમાન ભવિષ્ય, જ્યોતિષ વિદ્યા, આકાશી વિદ્યા, બૂગોળ શાસ્ત્ર, ખગોળ શાસ્ત્ર, સાયન્સને લગતી તમામ શોધખોલો, ખીજા ધર્મોનાં વર્ણનો, વૈદક શાસ્ત્ર, દવા દારૂ, જન્મ મરણની બાબતો, ઉપલાં કે નીચલાં જીવનોનાં વર્ણનો, ઢુંકમાં જે કહેા તે સઘળું તમામે તમામ આ ૨૧ લાખ બેતોમાં સમાયલું હતું. આજની સાયન્સના પ્રયોગોથી લોકો અજાણ થાય છે, પણ આ મહાન મિનોષ સાયન્ડીરીકે એટલું મહાભારત સાયન્સ આ બધામાં ભરેલું હતું કે જેની કલ્પના પણ આવવી મુશ્કેલ છે. આજનું સાયન્સ તો જગતના નાશ પાછળ મડેલું છે, પણ તે પવિત્ર સાયન્સ—મિનોષ જ્ઞાન—તો જગતના ઉદ્ધાર માટેજ રચાયલું હતું. આ ૨૧ લાખ બેતોમાંની કેટલીક નકલો આરખોના હાથમાં ગઈ હતી, અને જાંગીતુટી હાલતમાં તેઓ પાસે હોવી જોઈએ, કેમકે કેટલાક “આરખ લખનારાઓ” એના અર્થના અનર્થ કરી ગયા છે.

* વધુ માટે જુઓ નીચેનાં વૉલ ૧ છું, પાના ૫૬૬, ૫૬૦-૫૬૨.

શું ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ સાધારણ ઇન્સાન જેવા સંસારી પુરૂષ હતા? તેમનાં ઐરી છોકરાં એ શું ચીજો છે? ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ આ જગતના યજ્ઞ અને “અખંડ બ્રહ્મચારી” છે—શ્રી કૃષ્ણની ૧૬,૦૦૦ ગોપીઓ છતાં તેઓ “અખંડ બ્રહ્મચારી” કેમ?*

દંતકથાઓમાં કેટલેક ઠોકણે એવું બતાવવામાં આવ્યું છે કે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબના ત્રણ ધણીઆણી હતા, ત્રણ દીકરા, અને ત્રણ દીકરીઓ હતા. આ દંતકથાનો ખરો ભેદ અને ખરો અર્થ અંધારામાં રહેલા પામ્યો છે તેથી સાદી નજરે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબને એક સંસારી ઇન્સાન ગણીને, સાધારણ પંક્તિ ઉપર મૂકી દેવામાં આવે છે. ખરી રીતે તેણે લોહી માસનાં ઉત્પન્ન થયેલાં ઇન્સાન રૂપ બાળકો પણ ન હતાં, અને ઇન્સાન રૂપ ધણીઆણી પણ ન હતાં. ઝરથુશ્ત્ર સાહેબને ગાથામાં દાદાર અહુરમઝદે “અએવો” કહેલા છે. એનો અર્થજ એ છે કે તેઓ જગતમાં જોડી વગરના છે. એમની સાથે કોઈ બીજા ઇન્સાનનું જોડાણજ નથી. ત્યારે ઐરી અને છોકરાં ખરા અર્થમાં શું ચીજો છે તે જાણવાની જરૂર છે.

એવણુ સાહેબ તો સંપૂર્ણ અને વિચારવાણી અને કર્તવ્યથી “મગવાન-મગવ” યાને જન્મથીજ “અખંડ બ્રહ્મચારી” હતા. જેમનું શરીર પારદર્શક, જેનો ઓળો નહિં, જેમનું શરીર ઇલેક્ટ્રીસીટીથી ભરપૂર, જેમનું ખોરેહ અને તેજ એટલાં બધાં પ્રકાશિત કે જેથી પાસે પણ જઈ શકાય નહિં; જેમનાં કાર્યો, મહાન દેવો-દૈત્યો અને રાક્ષસોને માંડ્રના કલામોથીજ તોડવાના, જે આ જગતના યજ્ઞ જેવા, જેમને દાદાર અહુરમઝદે પોતાની સાથના તરીકે ગણેલા, તેવા એક યજ્ઞ આ ગેતી ઉપર ખાકી ઇન્સાન સાથે લગ્ન કરે, સંસારનો ભોગવટો કરે, બાળબચ્ચાંના મોહ પાછળ ફરી પડે એ વાત શું સાધારણ ભેળાંમાં પણ ઉતરી શકે તેવી છે? ત્યારે આ ઐરી અને છોકરાં એ શું ચીજો છે તે જાણવાની ફરેક જરૂરોસ્તીની ગંભીર ફરજ છે.

હિંદુ ધર્મ શાસ્ત્રોમાં “શ્રી કૃષ્ણ” ને ૧૬,૦૦૦ ગોપીઓના પતિ તરીકે વર્ણવવામાં આવ્યા છે, જ્યારે બીજા બાળુ તેમને “અખંડ બ્રહ્મચારી” કહેવામાં આવ્યા છે. આ ઉપરથી જણાશે કે તેમની આ ૧૬,૦૦૦ ગોપીઓ તે ખરેખર પત્નીઓ ન હતી પણ એમાં બીજો ગુપ્ત અર્થ સમાયેલો છે. “ગીતા” માં તો તેમને અખંડ બ્રહ્મચારી તરીકે ઠોકી

* વધુ માટે જુઓ નીચે વેળે ૧ છું, પાના ૧૨૬-૧૩૦, ૨૫૧, ૬૭૮, ૭૨૫-૭૨૮, ૭૬૮-૮૦૩.

ઠાકીને કહેવામાં આવ્યું છે. આ રીતે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ પણ સૌથી વધારે અખંડ પ્રજ્ઞચારી હતા. તેમનાં પત્ની અને બાળકો તે તેમની મીનોષ કેરદાર રૂપ બનેલી જીવતી જાગતી રૂઢાંની શક્તિઓ હતા.

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબનાં “ત્રણ ધણીઆંણી” : તેનો

અર્થસુચક ખુલાસો.*

જેમ એવણુ સાહેબના હાથમાંનો આતશનો અલંકાર છે, જેમ સરવના ઝાડનો, અને નવગીરેહની લાકડીનો અલંકાર આપણે જોયો છે તેમ આ ધૈરી છોકરાનો પણ અલંકાર જોવાની જરૂર છે. ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ પોતાની “અષ” ની લાકડી મારફતે, જે જે મિનોષ કાર્યો કરતા હતા તે દરેક કાર્યો જીવતાં કેહપ^૧ રૂપના થતાં હતાં, અને તે કેહપો એમના દરેક હુકમની બજાવણી કરી શકતાં, જેઓને “અફ્રદી” અથવા “જીવતી વ્યક્તી રૂપ કેહપ^૧” (ઉડતા ધોડાઓ) કહેવામાં આવે છે. આ શક્તિ દરેક ઇનસાન ઓછાં વધતાં પ્રમાણમાં ધરાવી શકે છે. દાખલા તરીકે ઇનસાન જ્યારે મરણ પામે છે ત્યારે મરણ પ્રસંગે, તેનાં જીવતી જીંદગીમાં કીધેલાં વીચાર આચારો અને કાર્યોની ‘કેરદાર’ જે અત્યાર સુધી અદ્રશ્ય હતી તે જીવતાં જાગતાં રૂપમાં તેની સામે ખડી થઇને ઉભી રહે છે. એ વાત જાણીતી છે કે આપણામાં એવી મક્કમ માન્યતા ચાલતી આવી છે કે મરણ પછી જે બહેસ્તમાં જવાનું હોય તો ખુબસુરત સ્ત્રી સામી લેવા આવે છે, અને દોજખમાં જવાનું હોય તો બદસુરત ઓરત સામે મળીને હેરાંન પરેશાંન કરી નાખે છે. આ સ્ત્રી તેજ મરનારનાં તમામ કર્મોની કેરદાર-મુર્તી (image) છે, કે જે જીવતી જીંદગીમાં અણુદીઠ વાતાવરણમાં ચાલુ બંધાતી રહે છે અને મરણ પછી તેને અવશ્ય આવીને જીવતાં જાગતાં રૂપમાં સામે મળે છે. જ્યાં સુધી આ ખાકી શરીર ધુરા વાતાવરણમાં ઘેરાયલું છે ત્યાં સુધી આપણે તેને નરી આંખોએ જોઇ શકતા નથી, પણ જેમની મિનોષ ચશમ ખીજેલી અને ખુદ્દી હોય છે, તે તો જરૂર આ કેરદારોને નરી આંખોએ જોઇ અને પીછાણી શકે છે, અને તેની દેરવણી જીવતાં જીવત કરી શકે છે.

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ કરતાં ઉતરતા દરજ્જાના મહાન આખેદ સાહેબો, અને પરહેજગાર પૂરપો આ રીતે જે જે લલાઇનાં કામો અને ઉચ્ચ મીશ્ર-માંશ સાથની ક્રિયાઓ (યરનો) કરતા હતા તેની “અફ્રદી” યાને કેહપ^૧ રૂપ દરેકસ્તાઇ વ્યક્તી થતી હતી, અને આ કેહપ^૧ની શક્તિ પાસે તેઓ કામ-

* વધુ માટે જુઓ નીં વેં વૅં ૧ છું, પાના ૨૪૬-૨૪૭.

કાર્ય કરાવી શકતા હતા, અને તેની મારફતેજ તેઓ જાતજાતના ચમત્કારો અને મોજેમોજો પણ કરતા હતા, અને તેથી સાધારણ ઇન્સાનોને અજબની લાગતી. આખેદ સાહેબોનાં ક્રિયાકામથી અનેથી આવી કહેવું ૩૫ શકિતઓ ખુદ આતશબેહરામની ખોય દેતી, આતશબેહરામ સાહેબની રખેવાલી અને પાસખાની કરતી, એ બધી વાતો આજ સુધી જાણીતી છે.

જેમ બધાં ધાર્મિક કાર્યોની આવી બધી ખુબસુરત ફેરફારો અને છે, તેમ પાપી કાર્યોની પણ બદસુરત ફેરફારો અણદીઠ વાતાવરણમાં અને છે. મેથી વિદ્યા જાણનારા લોકો આવી જુરી શકિતઓને હાથ કરીને નાના નાના જાદુખના ચમત્કારો કરી શકે છે, તેનાથી લોકો અંજાઈ જાય છે અને તેવાઓના ફાદમાં ફસી પડે છે. પણ આવી મેલી વિદ્યાની શકિતઓ ઝડપથી તેવાઓના હાથમાં દોડી આવે છે, જ્યારે બધી શકિતઓ એમ સહેલાઈથી અપોષનાં બળ વગર આવતી નથી, અને પરહેજગાર પૂરેષો જ્યારે અપોષથી તેવી શકિતઓને મેળવી શકે છે ત્યારે તેઓ હમેશાં સ્વાર્થ રહીત બલાખનાં અને મિનોષ કાર્યોજ તેની મારફતે કરે છે.

ત્યારે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબની આ બધી અપો અને ખુબસુરત કાર્ય ૩૫ ફેરફારો હતી જે જીવતાં જગતાં સ્વરૂપમાં ઝરથુશ્ત્ર સાહેબનો હુકમ બળ બાવતી હતી, જેને અલંકારમાં “ઝરથુશ્ત્રના ઉડતા ઘોડાઓ” પણ કહેવામાં આવ્યા છે. ઝરથુશ્ત્ર સાહેબને ત્રણ બૈરીઓ હતી એમ સાધારણ રીતે કહેવું અને માનવું, એ ૪ તેમનું મોટું અપમાન અને આપણી અઘોર અજ્ઞાનતા બતાવે છે. આ ત્રણ બૈરીઓ જે અલંકારીક શબ્દોમાં પહેલવીમાં જણાવેલી છે તે તેમનાં ખોરેહમાંથી અશોષનાં સૌથી ઉંચ બળે ઉપર જણાવ્યું તેવી ક્રિયા અને કાર્યોમાંથી ઉત્પન્ન કીધેલી જીવતી જાગતી ફેરફારો હતી, જેઓનું બંધારણ હસ્તીના નવ ભાગોનું ચઝતી તોરનું રવાન-અઓદાંગ-ફવથી સાથનું હોવાથી તેઓને છુટાં છુટાં રવાનો તરીકેજ યાદ કરવામાં આવે છે, જે ફેરફારો તેમને એટલી બધી ઉપયોગી વફાદાર અને તાબેદાર હતી, કે તેઓને ઝરથુશ્ત્ર સાહેબનાં તેવાં વફાદાર અને તાબેદાર ધણીઆણીઓના ૩૫માં બતાવેલી છે.

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ ગેતીના ચઝદ હતા—તેવણ ત્રણ બૈરીના મોહ-પાસમાં ફસે એ વાત સાધારણ અક્ષરમાં પણ ઉતરી શકે નહિ.*

અહિં યાદ રાખવાની જરૂર છે કે તે સોનેરી ચમત્કારીક જમાનામાં ઝરથુશ્ત્ર સાહેબે બનાવેલી આ ત્રણ મિનોષ ફેરફારો જીવતાં જાગતાં ઇન્સાનનાં ૩૫માં ઝરથુશ્ત્ર સાહેબની સાથેની સાથેજ રહીને મીનોષ કાર્યોમાં

* વધુ માટે જુઓ નીં વેં વૅં ૧ હું, પાના ૨૪૧-૨૪૨, ૨૫૨-૨૫૩, ૭૬૮-૮૦૩.

મદદગાર બની, અને ખુદ ઝરથુસ્ત્ર સાહેબે તેઓને જગતના ઉદ્ધાર માટે કામે લગાડી; તેઓને જુદા જુદા પ્રકારનાં કાર્યો સોંપવામાં આવ્યાં. આ રીતે “હુવેવી,” “ઉરવીજ” અને “ઝોરનેજ અરદાથ” એમ ખુદ ઝરથુસ્ત્ર સાહેબનાં રવાનનીજ ત્રણ પ્રકારની શક્તિઓને ત્રણ બૈરીઓ તરીકે અલંકારમાં ઓળખાવવામાં આવેલી છે.

જે યજ્ઞ છે, તેને સાધારણ ઇન્સાન જેવો હવસી ભોગવટો કદીબી હોઈજ ન શકે, એ સાદી અક્ષલમાં ઉતરે તેવી વાત છે. સેતાનનાં કાર્યોમાં હવસ ઉત્પન્ન કરવાનું કાર્ય પણ એક અંગ તરીકે સમાયલું છે. આવાં સેતાન્યત અંગોને તોડવા જેમણે જન્મ લીધો તેવણ શું તેજ મોહ-પાસમાં સપડાઈ જાય? દરેક ઇન્સાનને આ જગતનો મોહપાસ લાગુ પડે છે, જમાનો અને વાતાવરણ તેઓની ઉપર ફાવી શકે છે, પણ આવા યજ્ઞોની ઉપર તે કદી ફાવી શકતો નથી.

ઝરથુસ્ત્ર સાહેબની ત્રણ શ્રીરેસ્તાઈય દીકરીઓ—તેઓ કેમ પેદા થઈ હતી? તેઓનું મહાન કાર્ય.*

ઝરથુસ્ત્ર સાહેબ અને તેમનાં આ ત્રણ મિનોઇ અલંકારીક ધણી-આણીઓનાં ભેગાં કાર્યોથી ઉત્પન્ન કરવામાં આવેલી બીજી ત્રણ ફેરદાર રૂપ શક્તિઓ, તે તેમની ત્રણ દીકરીઓ હતી. અહીંયાં યાદ રાખવાની જરૂર છે, કે ઝરથુસ્ત્ર સાહેબને ગેતીને ફ્રોશ-ગર્ડ તરફ લઈ જવાનું પોતાનું મહાન મીશન આ જગત ઉપર પાર પાડવા માટે અહુરમઝદ સાહેબ તરફથી મીનોઇ અધીકારો—સત્તાઓ અને શક્તિઓ આપવામાં આવી હતી, અને આ સત્તાનો ઉપયોગ જરૂર પડતાં કરીને તેઓ આવાં ફેરદાર રૂપ મીનોઇ ફ્રેસ્તાઇ શક્તિઓ પેદા કરીને તેમાં તેઓ ચેતનાત્મક શક્તિઓ મૂકી શકતા હતા અને મહાન ચેલાઓને એનાયત કરતા હતા. જેમ ઇન્સાનો કે જનવરો હવસી ઇશ્કથી પેદા થાય છે તેમ મિનોઇ શ્રીરેસ્તાઓ મિનોઇ ઇશ્કથી મિનોઇ યસ્ન ક્રિયાઓથી એકમેકમાંથી ઉત્પન્ન થાય છે. તેજ પ્રમાણે ઝરથુસ્ત્ર સાહેબના આ આલા યજ્ઞતી દરજ્જાનાં શ્રીરેસ્તા રૂપ ફરજંદો તે તેમની ત્રણ દીકરી અને ત્રણ દીકરાઓ હતા, જેઓને અવસ્તામાં “પિથ્રે વા પુથાઇ આથ્રે વા હુદો જાતાઇ” એવી ઉંચ ઇઆરતમાં બતાવેલા છે.

એમની આ ત્રણ દીકરીઓ તે પણ ફેરદારની—કાર્ય રૂપ બોરેહની—બનેલી શ્રીરેસ્તા જેવી અશોષની નુરમંદ પુતળીઓ હતી. આ ખચીત

* વધુ માટે જુઓ નીં વેં વૉં ૧ હું, પાના ૨૫૪-૨૫૫, ૭૬૬.

જીવતી જગતી દીકરીઓ સમાનજ હતી, અને તેઓને પણ જગતના ઉદ્ધારનાં કાર્યો માટે પેદા કરવામાં આવી હતી. આ મહાન શક્તિઓમાં એક “પોઉરૂચીસ્તી” જે ‘ચીસ્તી’ એટલે મીનોષ અહુરમઝદી ડહાપણનો સંપૂર્ણ ભંડાર રાખનારી હતી, જે ડહાપણ અથવા મહા જ્ઞાનનો ભંડાર ધરાવતી હતી, જેનાથી આ જગતનાં ઉદ્ધારનાં કાર્યો કરવાનાં હતાં, તેણી મહા જ્ઞાનનું ડહાપણ પુરું પાડનારી અને દરેક ઇન્સાનોને ખુદાઇ રાહ ઉપર ચાલવા માટેનું ડહાપણ અને જ્ઞાન પ્રદાન કરનારી હતી. તેણી સાતેસાત કાળની જાણનાર અને આગાહી કરનાર એક રહાની શક્તિ અથવા ઝર-થુસ્ત્ર સાહેબની મીનોષ કેરદાર હતી જેને “પોઉરૂચીસ્તી પૂત્રી” તરીકે અલંકારમાં સાચવી રાખવામાં આવેલી છે.

“બીજી પૂત્રી ફ્રેની” જે પણ ઝરથુસ્ત્ર સાહેબની અશોષની એક કેરદાર રૂપ શક્તિ હતી, જે દરેક જગતના બાતેની યાને છુપા કે જાહેર તથા ઇન્સાનોમાં રહેલા અમુક જગતના મિનોષ આતશોની ગતિ-ઓને ઉભરાવવાનું, મીનોષ ઇશ્ક લગાડવાનું અને તેની મારફતે ઇન્સાનો પાસે ખુદાઇ કાર્યો કરાવવાનું મહાન કાર્ય અજાવતી હતી, અને જગતની દરેક દરેક ધુળની રજમાંથી પણ અહુરાનો નાદ કઢાવવાનું કાર્ય અજાવતી હતી.

“ત્રીજી પૂત્રી શ્રીતી” જે દરેક ઇન્સાનોને સુધારવાનું, યુનેહ-ગારોને રાહ ઉપર લાવવાનું અને દરેક પ્રકારનું જન સેવાનું કાર્ય અજાવવા માટે—મીનોષ દાઇ યાને નર્સ તરીકે—ઓળખાતી હતી, જે પણ ઝરથુસ્ત્ર સાહેબની કેરદાર રૂપ મિનોષ શક્તિ હતી.

આવી મહાન શક્તિઓ ધરાવનાર કેરદારો તે શું સાધારણ ઇન્સાન જેવા લોહી માસનું શરીર ધરાવનારાં કદિ પણ હોઇ શકે? આ ત્રણે દીકરીઓ યાને શક્તિઓ ઝરથુસ્ત્રના મહાન ચેત્તાઓને સ્વાધીન આપવામાં આવી હતી, જેથી તેણીઓને તેઓ સાથે પરણાવી એમ અલંકારમાં કહેવામાં આવ્યું છે. આ રીતે ઝરથુસ્ત્ર સાહેબે પોતાની અપની ત્રણ ગતીઓને પોતાની ત્રણ દીકરીઓના રૂપમાં ઉભી કીધી; રૂવાન, બચ્ચોદ, અને ફવષીવાળી તેઓને બનાવી. આ ગતી અતિ ખુબસુરત અને રચોમંદ તનની પુર આકર્ષણ શક્તિવાળી, મીનોષ કાર્યોનું ભાન કરાવનારી ફરેસ્તા રૂપ પુતલીઓ—રૂપ-સુંદરીઓ—કન્યાઓ હતી.

સાધારણ ઇન્સાન માટે લગ્નની ફરજ—ઝરથુસ્ત્ર સાહેબની “ ખેત્વોદથ ” મિસાલની ધણીઆણી.*

ઝરથુસ્ત્ર સાહેબનાં ત્રણ ધણીઆણીઓ માટે અહીંયાં થોડા વધુ ખુલાસાની જરૂર છે. એમનાં મૂખ્ય ધણીઆણી તે “ હવોવી ” ગણાયલાં છે. સાધારણ ઇન્સાનને આ જગતમાં લગ્નની અને એવી બીજી ફરજો માથે નાખવામાં આવેલી છે, કેમકે તે આ જગત ઉપર પોતાનાં કર્મનો બાકી રહેલો ભોગવટો કરવા માટેજ ઉતરે છે, અને તેનાં કર્મોનાં પરિણામ રૂપે તેની સરજતમાં જે સ્ત્રી લખાયેલી હોય તેની સાથે તેનું લગ્ન થાય છે. આપણે જોઈએ છીએ કે હજારો માઇલ દુર પડેલાં સ્ત્રી પૂરૂષો અન્યથા જેવા સંજોગોમાં એકત્ર થાય છે અને પરણે છે. એ કાંઈજ નહિં પણ તેનું કર્મ જ્યાં જોડાયેલું હોય ત્યાંજ તેને તે લઈ જાય છે. યજ્ઞદાની દુનિયામાં સ્ત્રી-પૂરૂષો જેવો ભેદભાવ નથી, કેમકે તેઓનાં રવાનનાં મરદ-ઓરત મીસાલ કદીની પહેલેથી ભાગલા થતાજ નથી. તેઓનું રવાન સદા કાળ માટે અખંડ રહે છે. જ્યારે આ જગતનાં સાધારણ ઇન્સાનોના બાળમાં રવાનના ભાગલા થાય છે, જેને સાધારણ રીતે મરદ-ઓરત તરીકે ઓળખીએ છીએ. આ પ્રમાણે ઝરથુસ્ત્ર સાહેબનું રવાનની પહેલેથીજ અખંડ—ભાગલા થયા વગર યજ્ઞદી તોરનું ઉતરેલું હતું. તેવણનાં કર્મનો કોઈ જાતનો ભોગવટો ગેતી જગતમાં કશી રીતનો પહેલેથીજ હતોજ નહિ તો પછી તેવણને આપણી માફક લગ્નની કે સંસારની ફરજ કે બાધ હોયજ ક્યાંથી ?

તેમના ધણીઆણી “ હવોવી ” તે તેમની “ ખેત્વોદથ ” મીસાલ બનેલી અવ્વલ નંબરની અષોઘની શક્તિ હતી,† જે ઝરથુસ્ત્રનાંજ ખોરેહમાંથી ઉભી થયેલી હતી જેથી હવોવી મૂખ્ય ધણી-આણી ગણાયાં, અને તેવાજુ ઝરથુસ્ત્રની સાથે લગ્નલગ્ન રહીને ઝરથોસ્તી દીનને આરાસ્તે કરવાનું કામ કરવા લાગ્યાં, જ્યારે બીજી એ શક્તિઓ તે “ ઉરવીજ ” અને “ ઓરનેજ-ખરદાય ” હતી, જેઓમાં “ ઉતયુષતી ” અને “ ઝરઝદાષતી ”ની (યાને છેક ઉપરથી સીધો સીધસીધો રાખનારી અને અંતઃકરણની શીદાગીરી રાખનારી) શક્તિઓ સમાયેલી હતી, જેઓને ઝરથુસ્તી દીનથી ઉતરતા પ્રકારની બીજી જીરમોની દીનો યાને કેમોને દોરવવાનું કાર્ય સોંપવામાં આવ્યું હતું. ઝરથુસ્ત્ર સાહેબની આ ત્રણે

* વધુ માટે જુઓ નીં ૦ વેં ૧૦ ૧ છું; પાના ૨૭૬-૨૮૬, ૩૨૧-૩૨૫.

† વધુ માટે જુઓ નીં ૦ વેં ૧૦ ૧ છું; પાનાં, ૭૬૮-૮૦૩.

અપની શક્તિઓ આજે પણ જગત ઉપર ગુપ્ત રીતે કાર્ય અગવી રહી છે, અને અમર છે. આજે પણ દંતકથામાં એવી હકીકતો જોડાયલી છે કે “હોશેદર માહ” “હોશેદર યામ” અને “સોશ્યોશ” આ જગતમાં ઝરથુશ્ત્રની ભવીશ્યની અલંકારીક બધરીઓનાં પેટેજ પેદા થશે.” એનો અર્થ એજ છે કે આ શક્તિઓ હૈયાત અને અમર છે, અને તેઓ ઝરથુશ્ત્ર સાહેબની દીનને નિર્માણ થયલા શુભ યર વખતે સુધારવા માટે એવા મહાન પૂરષોને ઉભા કરશે કે જેઓ જગત ઉપર આવીને ઝરથુશ્ત્રી દીનને ફરીફરીથી સજીવન કરી અસલ સ્થિતિ ઉપર મુકી આપશે. ખુદ પાકના હુકમથી તે દિવસ જલદી આવે.

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબના ત્રણ ફીરેસ્તારૂપ બેટાઓ—

તેમને સોંપાયલાં મહાન કાર્યો.*

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબની “અપ” ની ફેરદારોમાં જેમ તેમની ધણીઆણીઓ અને દીકરીઓ વિષે આપણે જોયું તેમ એવણુ સાહેબની અપની પવિત્ર ફેરદારો ત્રણ છોકરાઓના રૂપમાં પણ હતી, જેમનાં નામ “ઇસ્તવાસ્ત્ર” “ઉર્વતત નર” અને “હુવરે ચીથ્ર” હતાં. આ ત્રણ ફેરદારો તે જીવતી જાગતી વ્યક્તિરૂપ હતા. ઝરથુશ્ત્ર સાહેબને મળેલી ખુદ અહુરમઝદ સાહેબ તરફની સત્તાની રૂએ તેઓને જગતના ઉદ્ધારનાં કાર્યો માટે ઉત્પન્ન કરવામાં આવ્યા હતા. આ પણ લોહી માસનાં સાધારણ ઇન્સાનરૂપ પૂત્રો ન હતા પણ પોતાના જેવાજ યજ્ઞદી તોરના શીરેસ્તારૂપ પૂત્રો હતા, જેઓને ઝરથુશ્ત્ર સાહેબે પોતાના તાબેદાર ફરમાનબરદાર અને અષો પૂત્રો તરીકે જગતમાં જાહેર કર્યા હતા.

આ ત્રણ પૂત્રોમાં વડા “ઇસ્તવાસ્ત્ર” ને આબેદોના આબેદ દસ્તુરાંન દસ્તુરનો દરજ્જો આપવામાં આવ્યો હતો, માઝદયસ્ની દીનને લગતા તમામ સવાલોનું નિરાકરણ કરવાની અને જરથોશ્ત્રી મીથ્ર-માંથ્ર અને યસ્ન (ક્રિયા માર્ગો) ને ૮૧,૦૦૦ વરસના અયામ સુધી “રાહું ઝરથુશ્ત્ર” ઉપર ચલાવવાની શક્તિ અને સત્તા એમના હાથમાં હતી.

બીજા “ઉર્વતત નર” હતા, જેમને જમાનાની આખેરીએ થનારી ‘જગ રેલ’ Deluge) જેવી પાયમાલીઓ વખતે દીન, અને ધર્મોનાં રક્ષણ માટે અગાઉથી મુકરર કરી અમુક કાર્યો સોંપવામાં આવ્યાં છે. યીમે ક્ષએતે એટલે સોશ્યોસે તેમજ શાહ જમશેદે બાધેલા અદ્રબ્ય અને

* વધુ માટે જુઓ નીં ૧૦ વૅ ૧ હુ, પાનાં ૨૫૫-૨૫૬, ૪૬૮-૪૬૯, ૭૬૬-૮૦૨.

તલેસમાતીક “વર” (ગુફાઓ) નાં રક્ષણ અને પાસખાની એમને સ્વાધીન રાખવામાં આવેલી છે. ગર્ભે તેવા જગતના નાશ કહો, કે આખર હઝારામાં પણ ઝરથોશ્ટ્રી દીનને, કે ઝરથોશ્ટ્રી કોમને કશી અલવલ આવવાની નથી તેનું આ મુખ્ય કારણ છે કે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબનું ત્યાં રક્ષણ મૂકેલું છે.

ત્રીજા “હવરે ચીથ્ર” હતા જેવણને “ક્ષત્ર” — યાને કુદરતની મરજી પ્રમાણે કામ કરવાની શક્તિ અને સત્તા — ના સરદાર તરીકે નેમવામાં આવેલા છે. દરેક જીવ-કોમના મનુષ્યોને જેઓ ન સુધરતાં હોય તેઓને પણ આ ક્ષત્રથી સુધારવાની એમનામાં શક્તિ અને સત્તા મૂકેલાં છે. પારકાના બલાનું કાર્ય એમને સોંપવામાં આવેલું છે. અમર પેશોતન દસ્તુરના લશ્કરની સરદારી — રથેસ્તારી — નું કાર્ય એમને સોંપાયલું છે, જે કુદરતનાં અમુક ભૂવન ઉપર એવણુ સાહેબ પોતાનું મુકરર કરેલું કાર્ય બજાવી રહ્યા છે.

આ બધા ઝરથુશ્ત્ર સાહેબના ખરાં જીવતાં જગતાં ફરજંદો હતાં એ વાત ખરીજ છે. પણ તેઓ અપવાદ ૩૫ મીનોઘ ભોગવટાનાં, કહો કે મીનોઘ કેરદાર ૩૫નાં હતાં. તે જમાનો સોનેરી હતો, ઝરથુશ્ત્ર જેવા મહાન ચમત્કારીક યજ્ઞ ધરતીના તટ ઉપર ઉતરેલા હતા; દૈત્યો અને સેતાનો જેમના તાપથી નાસભાગમાં પડ્યા હતા, જેમનાં આક્રમણથી ભલ-ભલાઓ અંબાઇને શરણ થયા હતા, તેવા મહા જ્ઞાની, મહા શક્તિવાન સાહેબનાં આવાં તેજસ્વી અને મીનોઘ ભોગવટાનાં ફરજંદો હોય એમાં જરા પણ અજ્ઞયખીની કે નહિં માની શકાય એવી વાત નથી.

આતશને અવસ્તામાં “અહુરમઝદના પુત્ર આતશ” તરીકે વર્ણવેલા છે, એ પવિત્ર આતશ તે આ જગતના આતશોમાં સર્વથી બળવાન અને સત્તાધારી મીનોઘ આતશ છે તેજ પ્રમાણે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબનાં પુત્રો અને પુત્રીઓ મીનોઘ તેજ — પ્રકાશ — ના જેવી આતશી શક્તિઓ હતી. અહુર-મઝદના પુત્ર આતશની કલ્પના જે ધ્યાનમાં લેવામાં આવે તો ઝરથુશ્ત્ર જેવા યજ્ઞ સાહેબના પુત્ર પુત્રીઓ કેવાં હતાં અને કેમ ઉત્પન્ન થયાં હશે તેનો ઝંખો ખ્યાલ આવી શકશે.

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબને થઈ ગયાને કેટલાં વર્ષો થયાં ?*

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ કયા સાલમાં અને કેટલાં વર્ષો ઉપર થઈ ગયા તેનો અંદાજ કાઢવાનું કામ ધણું મુશ્કેલ છે, કેમકે જે વાતને હજારો વર્ષ વહી ગયાં છે, તે વાતની ગણતરી કરવી તેટલીજ કઠણ ગણી શકાય.

* વધુ માટે જુઓ નીચે વે. વૈ. ૧ છું; પાનાં ૬૫૮-૬૬૧.

આગલા જમાનામાં સને અને સાલો ધણી રીતે ગણવામાં આવતાં હતાં. સુર્યની ચાલ ઉપર, ચંદ્રની ચાલ ઉપર, કે ગૃહ સીતારાશીની ચાલ ઉપર પણ મહિનાઓ અને વર્ષોની ગણતરીઓ થતી હતી, એવા અનેક જમાનાઓ પસાર થઇ ગયા છે છતાં આપણાં જળવાઇ રહેલાં પુરાતન પુસ્તકો આપણને અમુક અંદાજ કાઢવામાં તો જરૂર મદદગાર થઇ શકે છે. કેટલાંક પુરાતન પુસ્તકો અમુક જાતની નિશાણીઓ બતાવે છે, દાખલા તરીકે “સીકંદર” ની અમુક વર્ષો અગાઉ, અથવા “યઝદેગદ” ની અમુક વર્ષો અગાઉ અથવા ફલાણુ શહેનશાહની અમુક વર્ષો અગાઉ. આ જાતની નિશાણીઓ ઉપરથી એટલું તો અનુમાન નીકળી શકે છે, કે ગુસ્તાસ્પ પાદશાહને થઇ ગયાને નવ હજાર વર્ષથી ઓછો વખત થયો નથી. “દીન-કર્દ, બુનદહેસ્ત, અરદાવીરાઝ નામે” વિગેરે પુરાતન કેતાઓ પણ એટલા જમાનાની ગવાહી પુરે છે. ઓછામાં ઓછી ગણતરી કરનારાઓ આઠ હજાર વર્ષની ગણતરી કરે છે, છતાં એટલું તો ચોક્કસ છે કે ગુસ્તાસ્પ શાહનો જમાનો નવ હજાર વર્ષ ઉપર મૂકવો બરાબર બંધબેસતું થઇ પડે તેમ છે. ગમે તેમ હોય, પણ વર્ષોની ગણતરી અને મતફેરીઓ પાછળ બીજી અગત્યની બાબતોને છોડી દેવી જોઇતી નથી.

“ઝરથુશ્ત્ર” નામનો અર્થ.*

આગલા જમાનામાં બાળકોનાં નામ પાડવા માટે અમુક સંજ્ઞા રાખવામાં આવતી હતી. ઘણે ભાગે બાળકના બંધબેસતા ગૃહો અને રાશીઓને, તથા તેને લગતા ગુણોને અનુકૂળ થતાં નામો પાડવામાં આવતાં હતાં.

“ઝરથુશ્ત્ર” એ મુબારક નામનો અર્થ “જગતનો ઝળકતો સીતારો” એવું પણ થઇ શકે છે તેમ “બુદું ઉંટ રાખનાર” એટલે કે “મીનોઇ ધલમ રાખનાર દાનાવ” એવો થઇ શકે છે. એ અર્થના ઉંડાણમાં ઉતરવાની જરૂર નથી, પણ એટલું તો કહી દેવું જોઇએ કે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ ઝળકતા સીતારા સમાન મીનોઇ દુનિયાનું મહાન જ્ઞાન ધરાવનારા દાનાવ યઝદ હતા અને તે ઉપરથી તેમનું નામ પાડવામાં આવ્યું હતું. ઝરથુશ્ત્ર એટલેજ કહીરને સુન્નામાં ફેરવનાર એવો બુલંદ ભાવાર્થ એ નામમાં છે અને એ નામના સ્મરણથી પાપી ધનસાન પણ પવીત્ર બની જાય છે.

“ઝરથુશ્ત્ર” સાહેબની જીંદગી કેટલી લાંબી હતી?†

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ આ ગેતી જગત ઉપર ૭૭ વર્ષ અને ૪૦ દીવસ

* વધુ માટે જુઓ નીં વેં વૉ ૧ છું, પાનાં ૬૮૦-૬૮૧.

† વધુ માટે જુઓ નીં વેં વૉ ૧ છું, પાના ૬૬૨-૬૭૦.

રહ્યા હતા એવી દંતકથા છે. ખરી હકીકત એ છે કે એવણુ સાહેબની જીંદગી તો ઘણી લાંબી હતી. એ ૭૭ વરસો માહનાં કર સાલની ગણતરીનાં હતાં તેથી એને ૨૭ થી ગુણીએ તો આપણી ગણતરીના ૨,૦૭૬ વરસો આવે છે. હરખેરેઝ ઉપર અહુરમઝદનાં મનનમાં ૩૦ વર્ષ અને તે પછી જાહેરમાં એવણુ સાહેબ દેખાવ દેતા તેના ૪૭ વર્ષ એમ ૩૦+૪૭=૭૭ વર્ષ (માહનાં કર સાલના) ગણવામાં આવ્યાં છે. બાકીની મુદત એવણુ સાહેબે અહુરમઝદ સાથે એકતાન થવામાં—સવાલ જવાબો કરવામાં—યોગમાં, અને જગતના ઉદ્ધાર માટે યત્ન ક્રિયાઓ કરવા માટે અદ્રશ્ય રહેવામાં ગુજર્યાં હતાં. એવણુ સાહેબે કુલે ૨,૦૭૬ વર્ષની લાંબી જીંદગી ગુજારી હતી, જેમાં ઉપર કહ્યું તેમ ગેતીનાં જાહેર જીવનમાં ૭૭ વર્ષ પસાર કરેલાં હોવાથી એમની ઉંમર દંતકથામાં ફક્ત ૭૭ વર્ષની જ ગણાતી રહી છે. આટલી લાંબી જીંદગી માટે અન્યથા થવા જેવું કાંઈ જ નથી. હીમાલયન રૂપી મુનીઓ આજે પણ ૩૦૦ થી ૭૦૦ વર્ષ જેટલી લાંબી જીંદગીના હૈયાત હોવાનું જણાયું છે. ટીબેટ અને ચીનના મુલકોમાં સાધારણ જીંદગી ગુજારનારાં ઇન્સાનો ૨૫૦ થી ૨૦૦ વર્ષની જીંદગી બોગવે છે એવું જણાયલું છે. અને ખરેખર તો તે જમાનામાં સાધારણ ઇન્સાનો પણ એટલી લાંબી જીંદગી તો સહેજે બોગવતા હતા. “ શાહ જમશેદ ” કે જેવણુ પણ એક મોટા “યોગી” મહાત્મા કહો કે સૌશ્યન્ત થઇ ગયા છે, તેવણુ તો પોતાનાં વખતમાં મોતના દૈત્યને જ બંધ કર્યો હતો. તો ઝરથુષ્ટ્ર જેવા મહાન યજ્ઞ પોતાનાં આવાં મોટાં ‘મીશન’ ને પાર પાડવા માટે આટલી જીંદગી ગુજારે એ સહેજે સમજી શકાય એવી વાત છે.

હિંદુ ધર્મ શાસ્ત્રોમાં અનેક રૂપી મૂનીઓની, અને સંત મહાત્માઓની સેંકડો વર્ષોની લાંબી જીંદગી બતાવેલી છે. વળી શ્રી રામે તો દસ હજાર વર્ષ સુધી રાજ્ય કર્યાનું બતાવેલું છે.

અવસ્તામાં પણ વર્ષની ગણતરી જુદી જુદી રીતે બતાવેલી છે. વંદીદાદની ૨ જી પરગદમાં જમશેદ પાદશાહે બતાવેલા એક ખંડ (વર) માટે ત્યાં લખેલું છે કે :—

“ તેઓ—આ વરમાં વસનારાંઓ—એક વર્ષને એક દિવસ ગણે છે. ચાલીસ શિયાળાઓ એટલે ચાલીસ વર્ષે તેઓમાં એક સ્ત્રી અને એક પુરૂષ ઉત્તમ પ્રકારના પેદા થાય છે. અને એજ પ્રમાણે ઢોરની જાતમાં પણ નિયમ છે.”

(વંદીદાદ પરગદ ૨ જી.)

ઉપલા વર=ગુફા જે છેક ઉત્તર ધ્રુવ તરફ પૃથ્વીના એક ભાગ જેવા

છે, અને તે આજે પણ પામરનાં નામે છુપા હસ્તીમાં છે જ્યાં જરથોસ્તી દીન, તેનો ઇશ્વર અને અમલ તેના પૂર બહારમાં જળવાયેલી છે. અને સાંના જરથોસ્તીઓ, આખેદો-દસ્તુરો પણ મોટી ઉંમર ભોગવનારા છે. આપણે અગાઉ જોયું છે કે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબના બીજા પૂત્ર “ ઉર્વતતનર ” ને આ “ વર ” ની સરદારી સોંપવામાં આવેલી છે, અને તેવણ સાહેબ તેનું રક્ષણ અને પાસબાની કરી રહ્યા છે, જેથી જરથોસ્તી દીન ગમે તેવા દુરના જમાનામાં પણ હયાત અને અમરજ રહેવાની છે.

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબનો પેગામ આખાં જગતને માટે હતો—એમનો ધર્મ માનનારાઓની અસાધારણ સંખ્યા.*

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ ધરાનમાં જન્મ્યા પણ તેવણ સાહેબનું કાર્ય આખાં જગતના ઉદ્ધાર માટે હતું. તેવણ સાહેબે પોતાનો અદુરમઝદી પેગામ ફક્ત ધરાનને જ નહિ પણ આખાં જગતને આપ્યો હતો. તેવણ સાહેબના તેજસ્વી ખોરેહના પ્રતાપથી જ તે વેળાનું આખું જગત આકર્ષાઈને શરણે ગયું હતું. એમણે વીસ વર્ષમાં પોતાના અનુયાયી—ધર્મ માનનારાઓની—સંખ્યા ૩૫ કરોડની ઉપર મૂકી હતી. જમાનાની ગીરદેશ કોઈને છોડ્યા નથી, એકવારના આ પવિત્ર મહાજન માનનારા ૩૫ કરોડ જરથોસ્તીઓ આજે એક લાખની સંખ્યામાં છતાં હિંદુસ્તાનમાં એક આગેવાન કોમ તરીકે વસી રહ્યા છે જે આ પવિત્ર મહાજનના પ્રતાપે જ છે. અગાઉ જણાવી જવામાં આવ્યું છે તેમ જરથોસ્તી કોમ કે જરથોસ્તી ધર્મનો ગમે તેવા જગરેલ કે આખર હજારમાં કદી નાશ થવાનો નથી તેનો આ એક પૂરાવો છે. હવે વખત ખુદા પાકની મેહેરથી નજદીક આવતો જાય છે કે જ્યારે આ એક લાખની વસ્તી, પાછી લખખો ઉપર મુકાયેલી આપણે નહિં તો આપણાં વંશજો જરૂર જોવાનાં છે.

“ રમજ-ગો, ” બેદમાં બોલનાર—અને બીજાં વિશેષણો.

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબને “ આસ્તે વીર ” કહ્યા છે એટલે તમામ કાળોના જાણકાર આગાહી કરનાર અને તમામ કાળોને પોતાની નરી આંખોએ જોનાર યાને યઝદી હોશ ધરાવનાર.

એવણ સાહેબ દરેક બાબતો બેદમાં બોલનારા અને તે બેદની ચાવીઓ ઉકેલનારા હતા. ખુદ એમના અવસ્થા પણ બેદમાં રચાયેલા છે, જેની ગુપ્ત ચાવી આજના જમાનાને માટે મોહોરઅંદ કાઢેલી હોવાથી કોઈ તેને ઉકેલી શકતું નથી. ફક્ત તેના લાપાને આધારે અર્થો કરવા પાછળ અને લુખખા તરજુમાઓ જાણવા પાછળ આપણે ફેકટનાં ફાંફાં માર્યે છીએ, જ્યારે

* વધુ માટે જુઓ નીં ૦ વેં ૦ વોં ૧ હું; પાના ૪૫-૪૬, ૭૧.

એના ગુપ્ત બેદો, અને એની બેદી તલેસમાતીક અસરોનો આપણને વિચાર પણ આવતો નથી. અને તેથીજ સમગ્રતી ભાષામાં બંદગી કરવાના મૂર્ખાઈભર્યા ફતવાઓ બહાર પાડવામાં આવે છે. એવણુ સાહેબના આવા બેદી અવસ્તા રચવાનાં કારણેજ એમને “ રમ્મ-ગો ઝરથુશ્ત્ર ” યાને “ ભેદમાં બોલનાર ” તરીકે ઓળખવામાં આવેલા છે.

બીજાં ધણાં ધણાં વિશેષણો એવણુ સાહેબને માટે વપરાયલાં છે જેમાં રતુ અને રતુગીરી કરનાર=યાને આ જગતના સરદાર અને પ્રધાન-પણું ભોગવનાર.

રથોમંદ=મીનોષ અંતરજ્ઞાનવાળા, “ વીર તન કહ્ ” ની શક્તિ ધરાવનાર યાને નુર—ખોરેહ—માંથી ઇન્સાનરૂપ કાપા ઉભી કરીને તેની પાસેથી કામ લેનાર કે જેમ એમના સંસારી વિભાગમાં જોયું છે.

વીરીઆવી=આરને વીરની ઉપર જણાવેલી શક્તિ ધરાવનાર.

“ સલીમ તોર ”=ઉંચામાં ઉંચો દરજ્જે ધરાવનાર.

“ હુક્ષત્ર ” ધરાવનાર=ખરી અહુરમઝદ તરફની સત્તા ધરાવનાર.

“ અએવો ”=જોડી વગરના.

“ અસર રોશની ”=ચઢદોતી રોશની.

“ અષોતુમ ”=અષોનો અષો. વીગેરે, વીગેરે.

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબનો મહાન દરજ્જો.*

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબને અહુરાના ઝરથુશ્ત્ર તરીકેનો સૌથી મહાન દરજ્જો મળેલો છે. અવસ્તામાં અહુરમઝદ સાહેબ પછી અહુરમઝદની ઝરથુશ્ત્ર ગાથાની યજ્ઞતી શક્તિની આરાધના મૂકેલી છે, જે ગાથાની યજ્ઞતી શક્તિ-માંથી દાદાર અહુરમઝદે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબનાં ફરોહરને તેવાંજ નામ-કામ અને મીશન સાથે આ જગત ઉપર ઉતાર્યું હતું. ઝરથુશ્ત્ર ગાથાની આરાધના પછી બીજા યજ્ઞદ અમશાસ્પંદ સાહેબોને મૂકેલા છે.

“ અહુરેમ મઝદાંમ અષવર્નેમ અષહે રતુમ યજમઘદે, ઝરથુશ્ત્રેમ અષવર્નેમ અષહે રતુમ યજમઘદે, ઝરથુશ્ત્રહે અષ-ઓનો ક્રવષીમ યજમઘદે, અમેષે સ્પંતે અષઓનાંમ યજમઘદે.....” (પાંચે ગેહ.)

એ ઉપરાંત ઝરથુશ્ત્ર સ્પીતમાન સાહેબની પોતીકી ખાસ અવસ્તા ક્તૂમન બનેલી છે કે જેમ યજ્ઞદ અમશાસ્પંદ સાહેબોની અને દાદાર અહુરમઝદની ક્તૂમન અવસ્તામાં છે. એજ એવણુ સાહેબનો ગેતીના મહાન યજ્ઞ તરીકેનો દરજ્જો પુરવાર કરે છે.

* વધુ માટે જુઓ નીં ૦ વેં ૫૧૦ ૧ હું, પાનાં ૨૩૩-૨૪૮, ૩૪૦, ૫૦૫-૫૦૬, ૫૨૨.

હિંદુ શાસ્ત્રો પ્રમાણે ‘શ્રી રામચંદ્રજી’ ને તથા ‘શ્રી કૃષ્ણ’ વિગેરેને ભગવાનના અવતાર માનવામાં આવે છે તેમ પેગામ્બર ઝરથુસ્ત્ર સાહેબને અહુરાના અવતાર માનવામાં આવતા નથી. પણ એટલું તો નક્કીજ છે કે અહુરમઝદની ઇચ્છાને આધીન ઝરથુસ્ત્ર ગાથાનું રવાન અહુરામાંથીજ બહાર પડેલો એક રોશનીરૂપ અંશ છે, કે જે ઝરથુસ્ત્ર ગાથાની શક્તિ સાથે ઝરથુસ્ત્ર પેગામ્બર સાહેબના રવાનને ઘાડો સંબંધ છે. અને તેઓ સાહેબ આવી રીતે અહુરાના સિદ્ધા સંબંધના અને યજ્ઞદ અમશારપંદ સાહેબો મારફતેજ આ જગત ઉપર ઉતર્યા હતા.

અહુરમઝદની ઇચ્છાને આધીનજ અને અહુરમઝદની ગાથાની અંગત શક્તિ માફકજ તેવણુ સાહેબ કુલ આદમ જાતનાં રવાનોને દોરવવાનું પોતાનું મહાન મીશન પાર પાડવા માટે આ જગત ઉપર ઉતર્યા હતા જેથી તેવણુ સાહેબ અહુરમઝદની સૈથી નજદીકનાજ ગણાયલા છે.

હિંદુ શાસ્ત્રો પ્રમાણે પણ ઇશ્વર જે સર્વવ્યાપક અને સર્વશક્તિવાન છે, તે જે ચાહે તે અને ચાહે લારે કરી શકે છે, તો પછી તેને પોતાને આ ખામીવાળી જગત ઉપર ઉતરવાની અને તકલીદી કાયા ધારણુ કરવાની કશી જરૂર રહેતી નથી. પણ તે પવિત્ર સાહેબ જરૂર પડે લારે પોતાનીજ શક્તિઓમાંના એક અંશને આ જગત ઉપર ઉતારે છે અને તેની મારફતે જગતનું કલ્યાણુ કરે છે. એવી મહાન શક્તિ ધરાવનારા સાહેબોને ઇશ્વરને નામે બોલવાનો અધીકાર પ્રપ્ત થતો હોવાથી જગતના લોકો ભૂલથીજ તેમને ઇશ્વરના અવતાર અથવા ખુદ ઇશ્વર તરીકે માની લેય છે.

હોશિયામની બંદગીમાં ઝરથુસ્ત્ર સાહેબને “આહુદરીશ ઝરથુશરીશ” એટલે ઝરથુસ્ત્ર ગાથાને લગતા અહુરમઝદની લગોલગના ગણેલા છે. દાદાર અહુરમઝદ પોતાની “વીત” ની શક્તિથી બધેબધ પહોંચી શકે છે અને તેથી તે પવિત્ર સાહેબ સર્વવ્યાપક છે. બાકી, દાદાર અહુરમઝદ કાંઈ તમારાં-મારાં શરીરની અંદર તેમ કુલ જગતની રજેરજની અંદર પેઠેલા નથીજ. ઝરથુસ્ત્ર સાહેબનું આ જગતથી “વીખીઝ”—અદ્રબ્ય—થવું કેટલા ઉંચા પ્રકારનું હતું! જગતના તારણુ અને બચાવ માટેનો એમનો અસાધારણ મોટો ભોગ.*

“તિશરીમ સ્તારેમ રએવન્તેમ ખરેન્ઘઉહન્તેમ યજ્ઞમધદે.
યિમ રતૂમ પધતી દએમ્ય, વીરપેષાંમ સ્તારાંમ, ફદથત અહુરે.

* ઝરથુસ્ત્ર સાહેબનું તુરબરાતુરને મારી, આ ગેતીમાંથી નફસે-મવાલીદા કરી, વીખીઝ થઇ, પાહલુમ-અહવાનમાં જવું, એ બાબેના સંપુર્ણ ખુલાસા માટે જુઓ નીં ૦ વેં ૦ વેં ૧ છું, પાનાં ૩૧૪-૩૧૫, ૬૬૫-૬૬૬, ૬૮૨, ૬૭૧, ૬૮૦, ૬૬૨-૬૬૭, ૭૨૩-૭૨૬.

મજ્જદાઓ, યથ નરાંમ જરથુશ્ત્રીમ યિમ નોધત મેરેઘેન્તે અંઘરો મધન્યુશ, નોધત યાતવો પધરીકાઓસ્થ, નોધત યાતવો મધ્યાનાંમ નએદ વીરપે હુથ દએવ, મહરકથાધ ઉપ દદેઝનવન્તી.”

યાને “ચળકાટવાળા તથા ખોરેહવાળા તેસ્તર સીતારાને અમે યાદ કર્યે છીએ. જેમ દાદાર અહુરમઝદે પેગામ્બર ઝરથુશ્ત્રને માણસેનો સરદાર ઠેરવ્યો, તેમ તેસ્તરને તમામ સીતારાઓના સરદાર તથા નીગેહ્યાની રાખનાર તરીકે મૂકરર કીધા. પેગામ્બર ઝરથુશ્ત્રને એહેરેમન, અથવા જાદુગર પરીઓ, અથવા જાદુગર માણસો, તે સાથે તમામ દેવો લેગા મળીને પણ મારી શકતા નથી અથવા મારી નાખવાની હિંમત કરી શકતા નથી.”

(તીર યસ્ત.)

(મરહુમ કાવસજી કાંગા સાહેબની અવસ્તા યા માયનીમાંથી.)

પેગામ્બર ઝરથુશ્ત્ર સાહેબના આ જગતમાં પોતાનું મહાન મીશન ફત્તેહમંદી સાથે પાર પાડ્યા પછી જગતથી પોતાનો શારીરીક સંબંધ છુટો કરવા વિષે આપણા લોકોમાં અનેક જાતની વાતો અને દંતકથાઓ ચાલી આવેલી છે, જેમાંની એક મૂખ્ય દંતકથા એવી છે કે “ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ એક આતશબેહરામમાં બંદગી કરતા હતા ત્યાં તુરબરાતુર નામનો એક તુરાની શખ્સ ધસી આવ્યો અને તેમની પીઠ પાછળ ધા કરીને તેમનું ખુન કર્યું, અને ઝરથુશ્ત્ર સાહેબે મરતાં મરતાં પોતાના હાથમાંની તરબીહ (હાદી) તે તુરબરાતુર તરફ ફેંકીને તેને પણ મારી નાખ્યો.”

આ દંતકથાનો ખરો મામિંક અર્થ સમજવાની કોશીષ કર્યા વગર કે તેનો ભેદ ઉકેલ્યા વગર ઝરથુશ્ત્ર જેવા તેજસ્વી ખોરેહના ચમત્કારીક યઝદ માટે ગમે તેવો વિચાર બાંધી લેવો અથવા તેવા વિચારોનો પ્રચાર કરવો એ તેવણની છાંદગી માટેનું અજ્ઞાનપણુંજ ગણી શકાય અને તેવણના દરજ્જાને માટે અતી અપમાનકારક લેખ.ય.

આ લેખની શરૂઆતમાં ટાંકેલા “તીર યસ્ત” ના અતિ પુરાતન અવસ્તા ખુદ્દી અને મુસ્તકીમ સહાદત પુરી પાડે છે કે “પેગામ્બર ઝરથુશ્ત્રને ગમે તેવા દેવો=ખુરી શક્તિઓ સાથે મળીને પણ મારી શકતા નથી અથવા મારવાની હિંમત કરી શકતા નથી.”

તીર યસ્ત ઉપરાંત અવસ્તાના બીજા ફકરાઓ પણ સત્તાવાર રીતે કહે છે કે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ મરણ પામ્યા નથી અને એમને માટે સાધારણ મરણ સરખાવુંજ નથી.

ઉપર જણાવેલી દત્તકથા માત્ર આપણા પૂર્વજોએ એક મહાન બનાવની જળવણી તરીકે અલંકારીક રસીલાં રૂપમાં ગોઠવી આપેલી છે. એનો ભેદ ઉકેલીને જોઈશું તો જણાશે કે અરથુશ્ત્ર સાહેબનું આ જગતથી રહેલત થવું એક ઉંચામાં ઉંચા પ્રકારનું અને ચમત્કારીક હતું.

અરથુશ્ત્ર સાહેબ સાધારણ ઇન્સાન ન હતા પણ આ ગેતી જગતના યજ્ઞ અને રતુ=સરદાર હતા. એટલે કે અરથુશ્ત્ર ગાથાના તેમજ સરોશ યજ્ઞના નાયબ હતા. કુદરતે એવણુ સાહેબને મોટી સત્તાઓ અને શક્તિઓ આપીને આ જગત ઉપર ઉતાર્યા હતા. એવણુ સાહેબ ગમે તેવાં દૂર દૂરનાં જૂત, વર્તમાન, અને ભવિષ્ય કાળોનાં જાણુકાર અને મહાન આગાહી કરનારા નજીમી હતા. શાસ્ત્રોમાં જણાવેલા તમામે તમામ યુગો—જમાનાઓ—સાતેસાત ઝરવાને અકરને કે જોનો એક “થવએચ” અનેલો છે તેના બનાવો એમની આરને વીરનો શક્તિથી એટલે કે બહુમન અમશા-રપંદને પુગવાની અક્કલ શક્તિથી એમની નજર સામેજ રમી રહેતા હતા. “જમારપ” જેવા પોતાના અનેક ચેલાઓને એવણુ સાહેબે અનેક કાળોના જાણુકાર નજીમી બનાવ્યા હતા, તેવા “નજીમીઓના મહા ગુર” અરથુશ્ત્ર શું પોતાનાં મોતને માટે જાણુકાર ન હોય? અરથુશ્ત્ર સાહેબનાં અનેક બીકટમાં બીકટ કાર્યો અને પ્રસંગોએ દાદાર અહુરમઝદના યજ્ઞ અમશારપંદ સાહેબોએ પ્રત્યક્ષ હાજર થઇને મદદો અને રાહબરી આણુ કરી હતી, તો શું એમનાં મોત જેવા ગંભીર પ્રસંગે તે પવિત્ર સાહેબો બેદરકાર બની જાય?

અરથુશ્ત્ર સાહેબને તીશ્તર સીતારાની બરોબરના ગણેલાં છે. જેમ તીશ્તર તીર યજ્ઞ આ જગતની તમામ પેદાયશોને ચિત્ર—બીજ—ના રૂપમાં વરસાદની મારફતે આ જગત ઉપર ઉતારે છે. અને જગતની તમામ ઉત્પત્તીને ઉતારવાનાં મહાન કાર્યની શક્તિ અને સત્તા એવણુ સાહેબ ધરાવે છે, તેટલીજ શક્તિ અને સત્તા અરથુશ્ત્ર સાહેબને આ ગેતી જગતના અહુ=શાહ અને રતુ=સરદાર તરીકે દાદાર અહુરમઝદ તરફથી મળેલી હોવાથીજ એવણુ સાહેબની સરખામણી તીશ્તર તીર યજ્ઞની સાથે સરોબર મૂકેલી છે. આવી સત્તા અને શક્તિ ધરાવનાર યજ્ઞ અરથુશ્ત્રને કોણુ મારી શકે? કયું હથિયાર લાગી શકે? કોઇજ નહી.

અરથુશ્ત્ર સાહેબની શક્તિ અસાધારણ અને અપાર હતી. એમની સામે કોઇ જઇ શકતું ન હતુ, એમના શરીરમાંથી નીકળતા એજમતી પ્રકાશિત પ્રવાહોનો મજબુત ઝટકો લાગતો હતો, એમનું શરીર નક્કર ખોરેહનું બનેલું પ્રકાશિત અને પારદર્શક હતું, કોઇ પણ જાતનું હથીઆર એમનાં શરીર ઉપર અસર કરી શકતું ન હતું. ઉલટું એમનાં શરીરને

ટય થતાં મજબુત અટકો લાગતો હતો. ટુંકમાં એમનું શરીર સાધારણ લોહી માસ કે હાડકાનું બનેલું ન હતું. આ બધી એમનાં શરીરની શક્તિ-એને જે ધ્યાનમાં રાખવામાં આવે તો સહેલાઈથી સમજી શકાશે કે એવણુ સાહેબને કોઈ અડી કે મારી શકે નહિં અને એમનું સાધારણ રીતનું મૃત્યુ પણ હોષ શકેજ નહિ. મહા બચંકર દૈત્યરૂપી દેવો એમના પ્રકાશિત પ્રભાવથી ખાખ રાખ થઈ ગયા હતા તો કહેવાતા તુરખરાતુરના શા ભાર !

ઝરથુસ્ત્ર સાહેબને કોઈએ માર્યા નથી તેમ એવણુ સાહેબનું સાધારણ ઇન્સાન પેઠે મરણુ પણ થયુંજ નથી. જે તેમ હતો તો આવી મોટી જાહોજલાલી ભોગવતી ઇરાની શેહેનશાહત તેમનાં મરણુની યાદગારીમાં મોટી મજબુત પૂંઘમારતો ઉભી કરતે, અને કાંઈજ નહિં તો આજે તેવું કાંઈ પણ ખાંધકામ ખંડીએરના રૂપમાં માનથી જળવાયલું રહેતે; એટલુંજ નહિં પણ કાષ્ટર, મહમુદ અને બીજા પેગામ્બર સાહેબોની મરણુભૂમીઓ જેમ તિથિ યાત્રાના ધામ જેવી થઈ પડેલી છે તેમ તે ભૂમી જરૂર યાદગાર અને યાત્રાના ધામ જેવી થઈ પડી હતે. વળી તેમનાં મરણુનાં બનાવોનું વર્ણન, તેમની પાયદસ્ત ક્રિયાનું વર્ણન, તેમાં હાજરી આપનારા રાજા પાદશાહોના નામો, તેમાં થયેલાં યાદગાર વિવેચનો એ બધું આજે અવસ્તા પહેલવીનાં રૂપમાં જળવાયલું હતે, અને તેવાં પુસ્તકો કે “નસ્કો” આજે કામમાં મોટાં માન સાથે જોવામાં આવતે પણ તેવું કશું છેજ નહિં. તેથી ઉલટું અવસ્તામાં એવણુ સાહેબનાં અદ્રશ્ય થવાની આડકત્રી સાહદતો મળી આવે છે. વળી મરહુમ ખ. રૂ. કામાજી જેવા દ્રઢ વિચારના, ચિત્તવટ શોધખોળ કરનારા અઠંગ અભ્યાસીએ એમના જીવનના પૂખ્ત અભ્યાસ અને શોધખોળ પછી ખુદલું જણાવેલું છે કે ઝરથુસ્ત્ર સાહેબનાં મરણુ વિષે એવી કોઈજ હકીકત હસ્તીમાં નથી. અલબત્ત આ દંતકથા છે પણ તે અલંકારમાં ગોઠવાયલી છે, કે જેમ ખુદ અવસ્તાના પુસ્તકોમાં અને કીયા જાણતરોમાં એવા અલંકારો છે કે જે સાદી નજરે આપણે માનવા પણ ના પાડી શક્યે. ખુદ ઝરથુસ્ત્ર સાહેબને પોતાને પણ “રમ્જ-ગો” એટલે બેદમાં—અલંકારમાં—બોલનાર તરીકે ઓળખાવેલા છે. માંઝવાણી એ તલેસમરૂપી અલંકાર-વાણી છે કે જેમાં દાદાર અહુર-મઝદે—કુલ સૃષ્ટિ-રચનામાં કાંધેલી કાદેરી-કારીગરીનું બ્યાન છે.

હવે સારે આ દંતકથાનો ખરો બેદ શું છે તે આપણે જોઈશું.

“તુરખરાતુર” એ કોઈ ઇન્સાન કે સાધારણ દેવ-દેસ ન હતો પણ અંત્રમંત્રન્યુશની દુનિયામાં મહા ભુરી દ્રુજ શક્તિઓના એક મોટા બંધાયેલા ગુબાર યાને અણુદોહ વાદળાનું આ એક જાતનું ઉભાણુ-કેહપું હતું. તે જમા-

નામાં સેતાનના આ દુશ્મના ગુનારો એટલા તો મજબુત અને વિષાળ બની ગયા હતા કે તેના ધુરા પ્રવાહોથી આ જગતના ઇન્સાનો ખુદાનો માર્ગ ભૂલીને સેતાનને માર્ગે વળી ગયા હતાં. વળી કુદરતની તમામ ભક્તી પેદાયશોનો એનાથી નાશ થઇ રહ્યો હતો, જગત ઉપર મોટી મોટી ભેદી આફતો વરસી રહી હતી. સેતાનની શક્તિઓએ ઇન્સાનનાં શરીર અને આત્માનો કબજો મેળવી લીધો હતો. આ અંધકારરૂપ ગુનારોમાંથી નીકળતા “અસરે-તારીફી” ના જલ્મ પ્રવાહોથી જગત ઉપર મરકી, કાલેરા, અનીતીઓ, દુકાળ, રેલ, લડાઇ, લુટફાટ, જાદુગરી, ખુનામરકી, ધરતિકંપો વિગેરે જેવા ભયંકર અસાધ્યારો અને આફતો વરસી રહી હતી, અને ધરતીમાતા કમ-કમીને પોકાર કરતી હતી કે “મને બચાવનાર કોઇ મહાન શક્તિવાન સરદારને મોકલ.” આ સ્થિતિ એટલી બધી હદની બહાર ગઇ હતી કે જેમ કુવો, તળાવ-નદી કે સમુદ્ર ભરાઇને પાણીને રહેવાનો માર્ગ ન હોવાથી પાણી બહાર પડે અને ભયંકર રેલોની આફત આવે તેમ આ દુશ્મનું ઉભાણુ હદની બહાર ગયું હતું. તમામ બનીઓના આ ભયંકર ઉભાણુ-તેજ—સેતાન્યત-અહીરીમનીની ટોંચનેજ “તુરબરાતુર” ના અલંકારીક નામથી ઓળખાવેલું છે. તુર=સૌથી બળવાન, બરા=છટ્ટી વિભક્તી : એ ઉપરથી સૌથી બળવાનોનો બળવાન એટલે કે “બદીનું” સૌથી વધુ ઉભાણુ” એવોજ અર્થ તુરબરાતુરનો થાય છે.

તુરબરાતુરની મહા ભયંકરતાનો ખ્યાલ આપણી સાધારણ બુદ્ધિમાં ઉતરી શકે એવો નથી. અંગ્રમઇન્યુશનો આ એક મોટામાં મોટો “વર” — કિદનો—હતો. જેમ જમશેદ, હોશંગ વિગેરે પાદશાહો અને પેહેલવાનોએ તલેસમાતીક છુપા વરો—ગુફાઓ—ખાંખ્યા હતા, અને જે આજે પણ અદ્રબ્ય જગતમાં કુદરતના અમુક મરકજો ઉપર હસ્તીમાં છે; દેમાવન્દ, પછરીદઝ, બહમનદઝ, પામર, સીરાઝ, શીરદોશ, ગંગદઝ, કંગદઝ, વરજમ કર્ક, ચીમ કર્ક—વર વીગેરે વરો મોટા આત્મિક શક્તિવાળા પાદશાહ પેહેલવાનોએ ખાંખ્યા હતા, જેમાંથી ભક્તી, શાંતિભરેલી અને કુદરતની પેદાયશોને મદદ કરી તેઓનાં રૂવાને આગળ વધારનારી ગુપ્ત આશીશવાળી અસરો ઉતરતી રહે છે, તેજ પ્રમાણે કુદયાતી સેતાને પણ (કે જેને અવસ્થામાં કાળા ઢેરેસાની તરીકે ઓળખાવેલો છે) એટલે કે તમામ આદમીઓની હોવીયતના જગીલાએ બનામીનની ફન-ફુરનાવટથી એથી ઉલટા બદીથી ભરેલા મહા ભયંકર ખરાબી કરનારા પ્રવાહો ઉતારનારા મેલી વિદ્યાના વરો—ગુનારો—ખાંખ્યા છે, અને તે બધા વરોનું કુદરતના અણુદીઠ મરકજ ઉપર ઉભું થતું સામટું ઉભાણુ તે આ “તુરબરાતુર” છે. કહો

કે આ બધા ગુપ્તારોનું તે એક મોટામાં મોટું “બુદ્ધ કેહુર્પ” હતું, જેને તોડનાર ગતી જગત ઉપર ફક્ત ઝરથુશ્ત્ર સિવાય બીજો કોઈ પણ થયો નથી અને થશે પણ નહિજ, કારણકે તેમના રવાનમાં અહુરાની પોતીકી મીનોષ ગાથા ઝરથુશ્ત્ર નામની શકિતનો સિધ્ધો સંબંધ હતો.

આ જગત ઉપર અણદીઠ ગ્રહો જુદી જુદી જાતની અસરો ઉતારે છે, તેમાં કેતુ, રાહુ વિગેરે ગ્રહો પણ જગતની તમામ પેદાયશો ઉપર માઠી અસરો ઉપજાવે છે. આ બધું અંત્રમધન્યુશના ગુપ્તારોનું કાર્ય છે. ‘ધુમકેતુ’* આ જગત ઉપર મહા ભુરી અસરો ઉતારે છે અને એનું નામ સાંભળતાંજ ગભરાટ છુટે છે. આ ધુમકેતુ તે કોઈજ નહિ પણ “તુરખરાતુર” ને મરતાં જે તેની સહેજ પણ અસર વાતાવરણમાં રહી ગયલી તેમાંથી પેદા થયેલા એક ગુપ્તારનો માત્ર નાનો અંશ છે. જેમ સાંપ ચાલી જાય પણ તેના લીસોટા તો રહી જાય છે, તેમ તુરખરાતુર એક મહા ભયંકર સાંપ સમાન છે, અને તેના ફક્ત લીસોટા, તે આ ધુમકેતુ અને તેને મળતા બીજા બદ ગુપ્તારોના પડછાયા છે. આ ઉપરથી જોઈ શકાશે કે ધુમકેતુની અસર આજે પણ આટલી બધી છે. તો પછી તેના દાદા-ઓના દાદા જેવા તુરખરાતુરની અસર અને બળ કેટલું જોરાવર હશે ! આ ધુમકેતુ એ પણ માત્ર એક નાનો પડછાયો અથવા આક્રમક નિશાણીજ છે જે આગળ ચાલતાં જોઈશું.

તા. ૧૨ મી જુલાઈ ૧૯૩૯ ના અરસામાંજ કેનેડામાં ધુમકેતુનો માત્ર પડછાયો દેખાયો હતો, અને તેનાથી ભારે અકળાટ ગભરાટ ફેલાઈ ગયો હતો, તે વિષે વર્તમાન પત્રોમાં નીચલી હકીકત છપાયેલી છે.

“એક ભારે ઝળકાટવાળા ધુમકેતુથી આકાશ માંડ્યો સુધી ઝગઝગતું દેખાય છે, ઓનટેરીઓની દક્ષીણ પશ્ચિમે જમીનથી ફક્ત પા માંડલની ઉંચાઈએજ તેની રેખા દેખાય છે, સધળો વહેવાર બંધ થઈ ગયો છે, અને લોકો ભયભિત બની ગયાં છે.

પાછળથી ધુમકેતુ અદ્રશ્ય થઈ ગયો છે, પણ આકાશમાં તેને રથાને ધુમાડાના ગોટેગોટા ચાલુ દેખાયા કરે છે,” વિગેરે.

“ચૈરાગ” ના ૧૯૩૫ ના કેટલાક અંકોમાં તેના વિદ્વાન અભ્યાસી અધીપતી મી. એ. ન. બીલીમોરિયોએ “ધરતિકંપ” નાં મથાળાં હેઠળ કેટલાક અગત્યનું અજવાળું પાડનારા લેખો લખેલા છે. આ લેખો-માંથી કેટલીક જરૂરી વિગતો આપણે અહીંયાં જોઈશું.

પૃથ્વી ઉપર થતા કેટલાક અગત્યના ફેરફારો આકાશમાં રહેલા સુર્ય મંડળ કે ગ્રહ મંડળને આધારે થાય છે જેમાં રૂપના ફેરફારો તથા ભરતી

* વધુ માટે જુઓ ની. વે. વૉ. ૧ છું, પા. ૧૬૩.

ઝોટ, વરસાદ, ધરતિકંપ, રેસ, દુકાળ અને મરડી, કાલેરા જેવા ખીજ ભયંકર રોગો વિગેરે અમુક જાતના ગ્રહો ઉપર આધાર રાખે છે. આ બધાનું મૂળ પૃથ્વીમાંજ નથી પણ મોટે ભાગે આકાશમાં છે. એવું ‘કોમીન્સ બોમન્ટ’ નામના સાયન્ટીસ્ટે “મેડી ધુમકેતુ” (The Mysterious Comet) નામના પુસ્તકમાં દાખલા દલીલો સાથે સાબીત કરેલું છે.

આ લેખક પોતાનાં પુસ્તકમાં ચિત્રો અને પુરાવા સાથે સાબેત કરે છે કે પૃથ્વી ઉપર આવી પડતી આકૃતિનાં સધળાં મૂળ કારણો ધુમકેતુ, ખરતા તારા, નવા તારા, વિગેરે છે. જગતમાં જ્યારેમી ધરતિકંપ, જ્વાલા-મૂખીઓનું ફાટવું, મોટી રેસો, કે ગજબનાક આકૃતો વર્ષાં છે ત્યારે દરેક વખત એવા બનાવોની થોડો વખત અગાઉ ‘ધુમકેતુ’ નો ચમકાટ દેખાયલો નોંધાયલો છે. આ વાતોને ખીજ મોટા સાયન્ટીસ્ટો પણ ટેકા આપે છે અને ધરતિકંપ વિગેરે સાથે ધુમકેતુનો સંબંધ પુરવાર કરે છે. આ ધુમકેતુ અને ખરતા તારાઓ પુછડીના આકારમાં પણ દેખાય છે અને તેથી તેને પુછડીઆ તારા તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે. આ તારાઓ કોઈ શુદ્ધ સફેદ, કોઈ લાલ, લીલા, પીળા, વિગેરે રંગના; કોઈ પુછડી સાથના, કોઈ ગોળ, કોઈ શિંગડાંવાળા, કોઈ પંખા કે તલવારના આકારના હોય છે. એ બધાનું ખારીક અવલોકન ખગોળ શાસ્ત્રને આધારેજ થઈ શકે તેમ છે.

આ તારાઓમાં અને તેની ઓપોઝીટ (સામેના) પૃથ્વીના દરેક ભાગમાં મેગ્નેટીક પ્રવાહો ચાલુ વહેવાથી તે એકખીજ તરફ ખેંચાય છે અને તેનાથી જગત ઉપર ભયંકર ઉથલપાથલો થાય છે.

આવા ‘ધુમકેતુ’ વિષે મૅડમ બ્રાવાટસ્કી એક મોટા સાયન્ટીસ્ટના શબ્દો ટાંકે છે કે :—

“કનેક્ટીકટમાં એક ગજવર કદનો ૧૮૦૦ શીટની મધ્ય રેખા સાથનો—ખરતો તારો એક આખા અમેરીકન પ્રાંતનો નાશ કરતો જણાયો હતો અને પછી તે હવામાં જ્યાંથી આવ્યો હતો ત્યાં પાછો ઉચકાઈ ગયો હતો.” આ બાબે મૅડમ બ્રાવાટસ્કી કહે છે કે કુદરતના ચમત્કારો અખ-યય છે, તેમાં નહિં માનવા જેવું કે અશક્ય જેવું કંઈ હોતું નથી. આવો એક ખરતો તારો પૃથ્વીને અઠડીને પાછો હવામાં ઉચકાઈ ગયો; અગરજો તે પૃથ્વી ઉપર પડ્યો હતો તો જરૂર અમેરીકાના મોટા પ્રાંતનો નાશ કરતો.

આ દાખલા ઉપરથી ખુલ્લું માની શકાશે કે ઝરથુસ્ત્ર સાહેબે તુર-
બરાતુર જેવા ભયંકર 'ધુમકેતુ' ઓના સરદારનો પ્રસાધાત આ જગત
ઉપર—ઉપર પ્રમાણે—પડવા ન દેતાં પોતાનાં શરીર ઉપર ઝીલી લીધેા
અને જગતનાં તારણને માટે પોતાનાં સર્વસ્વનો ભોગ આપ્યો.

અમેરીકાના ઍરીમોના પ્રગણામાં એક ધણો ગંજવર કદનો
ખરતો તારો પડ્યો હતો તે આજે પણ “કુનખટ” ને નામે
ઓળખાતો ત્યાં પહોડરૂપે મોબુદ છે અને તેનું વજન એક લાખ
ટનનું જણાવવામાં આવે છે. આવા ગંજવર કદના પહોડો ખરતા
તારાના રૂપમાં પૃથ્વી ઉપર આવી પડે છે અને ત્યારે કેવી અને કેટલી પાય-
માલી થઇ શકે તે સહેજે કદપી શકાશે. આ પત્થરમાંથી ધણી જાતની
ધાતુઓ, હીરા, અને રસાયણો મળી આવ્યાં હતાં. “સર રીચર્ડ ગ્રેગરી”
કહે છે કે આ ખરતો તારો જો લાંડન ઉપર પડ્યો હતો તો આખું લાંડન
તારાજ કરી નાખતે. આવી વાતો જો વાર્તાના રૂપમાં હોત તો તેને કદપીત
ગણી કાઢવામાં આવતે, પણ આ તો સાયન્ટીસ્ટોની શોધખોળો અને
અભ્યાસના પરિણામે સત્તાવાર જાહેર થયેલી ખીના છે.

‘ધુમકેતુ’ એ માત્ર આક્રમીનો પડછાયો જેવો છે, જેને અંગ્રેજ
કવીઓએ “બટકતો પરોણો” ગણેલો છે. પ્રખ્યાત કવી શેક્સપીયર
કહે છે કે :—

“જ્યારે બીખારીઓ મરણ પામે છે ત્યારે ધુમકેતુ દેખાતા નથી,
પણ મહાન પુરૂષો—રાજાઓ—નાં મરણ વખતે ધુમકેતુ દેખાય છે.”

મીલ્ટન કહે છે કે “ધુમકેતુ મરકી અને લડાઇ જેવા ભયંકર
રોગોની નીશાણી છે.”

સીલ્વેસ્ટર કહે છે કે :—

“તે ગંજવર બહુકો, તે જાણવાળો ધુમકેતુ, તે લાંબો ફેલાયેલો તારો,
જે પૃથ્વી ઉપર દુકાળ, મરકી અને લડાઇનો ભય ફેલાવે છે.”

પ્રખ્યાત જ્યોતિષી “ઝેડકીલ” પોતાની “ટેકસ્ટ બુક ઓફ એસ્ટ્રો-
લોજી” માં ધુમકેતુ, ધરતિકંપ, ગ્રહણો વિગેરે માટે અગત્યનાં પ્રકરણો
લખે છે.

‘ઓમન્ટ’ કહે છે કે ‘ધુમકેતુ’ ની પૂછડીના ભાગમાંથી ઝેરી ગેસો
વિગેરે બહાર પડતી હોવાથી તે મરકી જેવા રોગોનો પૃથ્વી ઉપર ફેલાવો
કરે છે.” અને આ જાતના ધુમકેતુથી મરકી જેવા રોગોની રફર યાદી,
ડૉ. ટી. ફોસ્ટરે પ્રગટ કરીધેલી છે.

કવેટાના છેલ્લા ધરતીકંપ વખતે પણ એવા બનાવો ફટલાકોએ નજરે જોયા હતા કે જેનાથી સાયન્ડીસ્ટો અને ખગોળશાસ્ત્રીઓએ અનેક જાતની શોધો કરી છે.

આવા બનાવોની આગાહી પવિત્ર પૂરૂષોને અને પશુપક્ષીઓને અગાઉથી થાય છે.

કવેટાના ધરતીકંપ વેળા એક ફકીરે ખેત્રાતના ખાનને અગાઉથી તેનો મેહેલ ખાલી કરી જવાનું કહ્યું હતું અને તે પ્રમાણે ખાન પોતાનાં કુટુંબ અને રસાલા સાથે ખાલી કરી ગયો હતો, તે પછી ધરતીકંપમાં તેનો આખો મેહેલ તારાજ થયો હતો. જો આ ફકીરે ચેતવણી ન આપી હોતે તો સેંકડો માણસો વધારામાં માર્યા ગયાં હોતે.

કૃષ્ણજી—માસાયુસેત્સ—ના સાયન્ડીસ્ટોની મણત્રી મુજબ તા. ૨૬ મી મે (૧૯૩૫) ને દીને પશ્ચિમ માસાયુસેત્સની ઉપર પંદર માઇલને છેટે આકાશમાં એક રાક્ષશી કદનો તારો ફાટ્યો હતો અને તે પછી ઘણી ઝડપથી તે આકાશ તરફજ અદ્રબ્ય થયો હતો. તેઓના જણાવ્યા મુજબ ફક્ત એક સેકન્ડના ગાળાથી દુનિયા એક મોટી આફત-માંથી બચી જવા પામી હતી. પૃથ્વીનાં વાતાવરણમાંથી તે તારો પસાર થયો ત્યારે જે ભયંકર ધડાકો થયો હતો તે સંખ્યાબંધ માઇલો સુધી સંભળાયો હતો.

આવા અનેક દાખલાઓ આજનાં સાયન્ડીસ્ટીક સાહિત્યને પાને પડેલા છે પણ તે લંબાણ કરવાની જરૂર નથી. આટલા દાખલાઓ આપવાનું એકજ કારણ છે કે ઝરથુસ્ત્ર સાહેબે “તુરખરાતુર” નામના અંત્ર-મધન્યુશના ભયંકર ગુનારોનાં ઉભાણનાં કેદર્પને તોડી તેના વળા પ્રત્યા-ઘાતને રોશનીના રૂપમાં ફેરવીને પોતાની પીઠ ઉપર ઝીલી લીધો અને પોતે અદ્રબ્ય થયા. આ પ્રત્યાઘાત કેટલો જાનરહસ્ત હશે તેનો ફક્ત ઝાંખો ખ્યાલ આપવા માટે ઉપલા “ધુમકેતુ” ના ઘણા નાના અને નજીવા દાખલાઓ રજુ કરેલા છે.

પેગામ્બર સાહેબનો કહેવાતો ખુની તુરખરાતુર,—એની વચ્ચે અને ધુમકેતુ વચ્ચે રહેલો સંબંધ—ધુમકેતુને લગતી

ખરી કિનૂમીક સમજણ.

તુરખરાતુરને આદમી તરીકે લેવામાં ભુલ છે. અશો ઝરથુસ્ત્રની પાસે દેવો આવી શકતા નહીં, તેવણનાં ખોરેહથી આંધલા થતા, તો પછી આદમી કેમજ આવી શકે ? પણ આ તુર-ખ-રાતરવક્ષ આદમી નથી

એ તો આખી ઝામની અંદર પંથરાયલું કેહપ' છે જેનો કર્તા કેરેસાની છે. ઝામ અને અસ્મની વચમાં તીરે-ગોહર પંથરાય છે, જેની અંદર કેરેસાનીએ ક્ષફન (અંધકાર) પાંચરીને જપ્પર Volcanio ગતી રાખતું કેહપ' કીધું છે, જે જમીનથી અદષ્ટરી દખ્ખુ લગી પુગી શક્યું છે, જેની મતલબ ગેડેશ ઉરવા અને ગેડેશ તપાને જુદા રાખી, એકખીજથી મદદ નહિ લઇ શકે એમ કરી તેઓનો તેમજ ગાળ્યોદાદનો નાશ કરી, ઉરવ-નનો નાશ કરી હોરમઝદની ઉપર હલ્લો કરવાની છે માટે એને કરપ કહ્યું છે, જે અહુ-પરસ્તીને માનવું નથી.

આ તુર-ઇ-અરાદર-વક્ષને જે અશો ઝરથુસ્ત્રે તોડવું હતે નહિ, તો ખરેજ ઝામ અને અસ્મ વચ્ચે અકુ=ગેરવ્યવસ્થા જામતે અને ગેડેશ ઉરવા મરી જતે અને કુદરતી કાર Phenomena noumena કંઇખી ચાલી શકતે નહિ. અશો ઝરથુસ્ત્રે સારે આ મોટામાં મોડું કામ કીધું છે. આ કેહપ'ની ગતી શું હશે તેનો કંઇક ખ્યાલ Comets ધુમકેતુની ગતી ઉપરથી આવશે. આ Comets ની ઉત્પત્તી તીરેહ-ગોહરની જડ થતી ગતીની ઉપર રહી છે. જે કે તીરેહ-ગોહરમાં જુરં કરપતું કેહપ' જે તુર-અરાતુર હતું તે હવે ગયું છે અને તીરે-ગોહર હવે સુક્ષ્મ થઇ છે, છતાં તે છેજ, જેમાં જમાનાના દોરને લીધે જ્યારે સીદાઇ (કાલાશ-પુરાઇ) વધે છે સારે તે સીદાઇમાંથી આવા કેતુઓ જન્મે છે. જેમ સાંપ જાય અને લીસોટા રહી જાય, તેમ તુરઅરાતુરનો સાંપ તો ગયો પણ તેના લીસોટા તીરે ગોહરમાં રહી જાય છે, જે લીસોટા ઝામ અને અસ્મની વચમાં છે. તે કાળા લીસોટાની trail mark ના અપ્પન્ટમાં જ્યારે ધનસાનોની ખુરી કરણીથી વધુ સીદાઇ જામે છે સારે તે લીસોટો ઉડે થાય છે અને આવા દેખાવો (Comets વીગેરે) નજરે પડે છે. સારે કેતુ એ પેલા તુરઅરાતુરનાં મોટા લીસોટાનો નાનો ભાગ છે, જેની ક્ષફન વધવે તે ગતી પકડે છે, જે ગતી તેની પુછડીમાં છે તે જે ગેતી સાથે અઠડે તો ગેતીનો લુકો થઇ જાય. આમ તે મોટા લીસોટાના નાના ભાગમાં જોર છે તો તે લીસોટાને જન્મ આપનાર પાપ=તુર-ઇ-અરાદર-વક્ષનું શું જેમ હશે તેનો કંઇક ખ્યાલ હવે આવી શકશે. જ્યાં લગી આ માર=સાંપ માર્યો જાય નહિ ત્યાં લગી ઝામ અને અસ્મ ફરી શકે નહિ અને ઉરવીશનો ભલો ઉપર લઇ, તે કરપના ખુરા ઉરવીશના ઉપર ને ફેરવીને એટલે ખુરા કેહપ'ને તોડીને ફરશો-કેરેતી તરફ જવાય નહિ. સારે અશો ઝરથુસ્ત્રે પોતાની અમશારપંદીની અઓજને જોરે, પોતામાં રહેલા જોરને જોરે આ મારને આ તુરઅરાતરવક્ષને ઘેર્યો અને અમર્ગીના જોરે હોનવરના;

હથ્થાર અને નવગરેહની તલેસમથી તે કરપ કેહપ'ને તે તુર-ઇ-અરાદર-વક્ષને તોડયું.

ટેલીસ્કોપમાંથી દેખાતા ગ્રહોમાં દુન્યવી ચીજો દેખાવાનું કારણ.

ઉપધરી-દ્રખ્યુની ઉપર જે તીરે-ગોહર છે તે કાય કરતાંખી પારદર્શક છે, ખુદ ગોહર છે, પણ તેમાં તીરેહગી છે એટલે રેપેન્ટી કરવાનો ગુણ નથી પણ અજ્ઞાનતાની કાળી સીહાઇમાં લઇ જવાનો ગુણ છે. ઉપધરી-દ્રખ્યુ પછીથી તીરે-ગોહર એટલે ક્ષત્રનની ગતી ઓછી પારદર્શક થતી આવે છે. છેલ્લે આ તીરે ગોહર કાળી થઇ જાય છે. સારે ઉપરના દેખીતા આસ્માનની રચના, જે ગવ-ચીથ્રના સ્તોતોની છે, જે અધવી-અનતર, આ દ્રખ્યુની ઉપર છે, તેઓ અદ્રશ્ય છે, કેમકે સ્વાંતી ઓછી અને કમજોર તીરે-ગોહર એવો છાપ પાડી શકતી નથી, કે જે છાપ ટેલીસ્કોપ પકડી શકે, આપણી આંખ લઇ શકે. પણ ઉપધરી-દ્રખ્યુની આગળની તીરે ગોહર તે બધા છાપોના ઓળા પાડીને ઉભા કરે છે જે આપણી આંખ કે ટેલીસ્કોપ લઇ શકે છે. સારે ઉપર જે જોઇએ છીએ તે તીરે-ગોહરના પરદાની ઉપરના છાપો, ઓળાઓ જોઇએ છીએ, ખરી ગવ-ચીથ્રની ચીજો જોતા નથી. વળી આપણી આંખ ગેતીની અંદરથી ઉપર આસ્માન તરફ જાય છે અથવા ટેલીસ્કોપમાંથી ઉપર આસ્માન તરફ જાય છે સારે આપણી નજર રવીના સ્વા મારફતે દોરવાય છે. રવીના સ્વાઓ (અણુદીઠ કીરણો) બધેબધે વસી રહેલી તીરે-ગોહરમાંથી પસાર થાય છે, એટલે તીરે ગોહર જે ઘટ અને કાળાં વાદળાં રૂપની છે તેમાંથી પસાર થતા રવીના સ્વા મારફતે ટેલીસ્કોપમાંની આપણી નજર ઉપર જોઇ શકે છે, એટલે ગેતીની તીરે ગોહર તેથી ઉપરની વધુ સુક્ષ્મ તીરે ગોહર અને ઉપધરી-દ્રખ્યુની તેથી વધુ સુક્ષ્મ તીરે-ગોહર એમ બધી ઓછી વધતી જડતાની તીરે ગોહરમાંથી પસાર થતા સ્વામાંથી આપણી નજર પસાર થાય છે, એટલેજ આસ્માન ઉપર જોવા ધારેલી ચીજોમાં તે તે તીરે-ગોહરની ગતીમાંની ગતીઓથી દેખાયા કરશે, એટલે તે બધા સૈયારા (ગ્રહો) માં આપણી ધરતીની ચીજો દેખાશે, કેમકે ધરતીની રજકણુ ઉપર હવામાં જઇને તીરે ગોહરના પરદામાં વાદળાં રૂપ બંધાય છે કે જેમાંથી રવીના સ્વા પસાર થાય છે. જે સ્વાથી આપણી ખીનાઇ કે ટેલીસ્કોપ જોશે. માટે તે બધી આપણી ધરતીની રજો આપણને પેલા ઓળાના છાપો ટેલીસ્કોપથી દેખાતા ગ્રહોમાં રહી છે એમ દેખાવ આપશે.

ખીજાને કાયદે દુન્યા ઉપરની નકામી થયેલી ચીજોની રજકણુ રવીની મારફતે ઉપર ખેંચાઇને વાદળાં રૂપ બંધાય છે. બંધ ઓરડાની બારીના

એક કાણુમાંથી સુરજના કીરણો પસાર થતાં જે રજકણોની રમતી ગતી દેખાય છે તે તીરે-ગોહરના પ્રભાવથી છે. વળી દુન્યાની તમામ ચીજોનો ઉઝઘાવ વરાળ રૂપ થઇને ઉપર ખેંચાતા જવું, *evaporations* જાત-જાતની રીતે થયા કરે છે. ધાતુ, ઉપ ધાતુ, ખારો, ન્યાતાતની રજકણ, હેવાનાતના અનુઓની રજકણો, તેઓના દમ, તેઓના વીચારોના ગુચારો તેમાં રહેલી ખાસ્તરો ગતીઓ અને બીજી અનેક વીજળીક ગતીઓ વીગેરે બધું રવીના સ્વાથી અને પેદાયશોના ઉશ્તાનોથી ઉપર ખેંચાઇને વાદળાં રૂપમાં બંધાઇ રહે છે. મહેરના સ્વાઓ તેઓમાંથી નીરંતર આવજાવ કર્યા કરે છે એટલે તેઓમાંથી જાતજાતના ઓળાઓના દેખાવો હર રીતે દેખાવ દેયા કરે છે. કેતુ-ધુમકેતુ વીગેરે ગતીઓથી તીરે-ગોહરનીજ બલીહારી છે. મહણોથી તીરે-ગોહરની અંદરના ઓળાઓની અઠડામણનું પરીણામ છે, અને તે વખતે તીરે-ગોહરની અંદરના ધુરા માનસિક વીચારના ધુરી તબ્બના ગુચારોમાંથી ધુરં વરસીને કંઈક નવું જીવું દુન્યા ઉપર થાય એ સંભવીક છે. ત્યારે ટેલીસ્કોપથી દેખાતા ઉપરના ગ્રહોના દેખાવો ભુજાવો ખવાડનારા છે અને તેથીજ આજના સાયન્ટીસ્ટો કહે છે કે ગ્રહોની અંદર પણ માણસ જાતની વસ્તી, ધુંળ પથ્થર ગેસ વીગેરે છે, જે જરથોસ્તી ધર્મની સાયન્સથી જોતાં ખોટું છે, કારણ ગ્રહોમાં તો તુરજ હોય ત્યાં કંઈ અનાસર હોઇ શકે નહિ, જેનો ખુલાસો નીચે આપેલો છે.

પોતીકી મેળે પડતી કુદરતી વીજળી કેમ ઉત્પન્ન થાય છે તે બાબદ સમજાવતાં જરથોસ્તી ઇદમે-ક્ષત્રમનું જ્ઞાન શીખાડે છે કે નીરતીએ-મ્યાનાની અણુદીઠ (અરવાહી) આલમ જે ચાર સુક્ષ્મ અનાસરી કુરરાઓ યાને વિભાગોની બનેલી છે જે આતશી, બાદી, આગી, અને ખાકી તરીકે ઓળખાય છે. તે કુરરાઓની વચગાળેના તબક્કાઓ *transition stages* “ઝમરીર” ને નામે ઓળખાય છે. આ ઝમરીરમાં ફ્રીક્શન વાને ધસારો થતાં વીજળી *Lightnings* ઉત્પન્ન થાય છે, જેના પડવાથી જંગલમાં ઝાડપાન સળગી ઉઠે છે, તે વીજળીનો આતશ કહેવાય છે.

વળી કુદરતને અચુક કાયદે રાત ને દહાડો એક પળથી થોભ્યા વગર જે ગીરદ (રજકણો) અહીંથી ઉપર જાય છે (*Evaporate*) તે ગીરદને ઉપલી વીજળી સમેત કરે છે, અને જો તે ગીરદ બરાબર કમાલ્યત તોરપર (યાને પુરેપુરા બહારમાં) સમેત થાય છે તો તે “ ખરતા તારા ” *Meteors* બને છે, જે જ્યારે અહીં પડે છે ત્યારે તેનો આતશ પણ ઝાડપાનને સળગાવી મુકે છે. તેટલા માટે એ આતશ પણ કુદરતી પડતી વીજળીનો આતશ ગણાય છે.

અહીં નોંધવું ઠીક થઈ પડશે કે આજની સાયન્સ “ખરતા તારા”નું ઉત્પત્તિ (origin) સમજવી શકતી નથી, અને જે આકાશમાં આસ્માન ઉપર સેતારાઓ છે તેને આ દુન્યાની અનાસરી ગીરદથી બનતા “ખરતા તારાઓ” સાથે ભેળી નાંખે છે, કે જે ખરા સેતારાઓ (stars) ના બંધારણમાં તુર સીવાય અનાસરનું એક રજકણુથી આવતું નથી. હવેજ આપણે સમજી શક્યે છીએ કે ‘ખરતા તારાઓ’ માંથી મટી, પથર, ધાતુ કાંચ મળી આવે છે, તેનું કારણ પણ ખરતા તારાઓનું અનાસરી બંધારણ હોવાને લીધે છે, અને આવી રીતે કહેવાતા “ખરતા તારા”ને ખરા સેતારાઓ સાથે કશું લાગતુંવળગતું નથી.

વળી, બાજે વખત પથરા કે રેતીનો વરસાદ વરસવાની વાતો આપણે સાંભળ્યે છીએ, તે પણ અહીંથી ઉપર પળેપળ ખેંચાતી ગીરદ-થીજ બને છે, જે ગીરદ હવાની વીજળીથી બરોબર નહીં સમેતાવાનાં સખે આખા “ખરતા તારા” માં નહીં ફેરવાતાં પથર કે રેતી-કાંકરાના વરસાદ રૂપે અહીં-પાછી આવે છે.

ઝરથુસ્ત્ર સાહેબે આ જગતનાં મનુષ્યોમાંથી અધર્મિપણું અને નારતિકતા નાબુદ કર્યા પછી અને આખાં જગતમાં મનુષ્ય રૂપમાં ફેલાઈ ગયલા સેતાનના દૈત્યોનો પરાજય કર્યા પછી એવણુ સાહેબનું મોટાંમાં મોટું કાર્ય તે આ તુરબરાતુરના ગુબારોને તોડી નાખીને, જગતને આદ્યતોમાંથી ઉગારી લેવાનું હતું. આ માટેનો સમય આવી પુગતાં ઝરથુસ્ત્ર સાહેબે પોતે સ્થાપેલાં “આતશબેહરામ” માં દીનદારોની મોટી સભા મેળવી, ત્યાં છેવટનો ઉપદેશ દીધા પછી, એવણુ સાહેબે મિથ્ર અને માંધની બદગીઓ ચાલુ કરી, અને પોતાની તમામ શક્તિઓનું મહાન બળ વાપરીને માંધની “તસ્ખીહ” જે પ્રકાશિત ખોરેહના રૂપમાં હતી તે “ચક્ર” આ તુરબરાતુરના ઉભાણુની ગતી તરફ તેનાં મરકજ ઉપર ફેંકી. આ ચક્ર ફેંકતી વેળા એવણુ સાહેબે ક્રેટલી મહાન શક્તિ અને સત્તાઓનો ઉપયોગ કર્યો હશે તેનો ખ્યાલ ‘તુરબરાતુર’ ની બચંકારતાના વિચારથી કદપી શકાય તેમ છે. આ વખતે એવણુ સાહેબે “અષ” નાં બાણો અને ઉંચી “અષ” ની શક્તિઓ મોટાં પ્રમાણમાં વાપરી હતી. આ વિશાળ શક્તિ અને ચક્ર—તસ્ખીહ—થી તુર-બરાતુરના ગુબારો બચંકર ધડાકા અને કડાકા સાથે તુટી ગયા. આ વાતને સાચ્યા અલંકારમાં મૂકેલી છે કે તુરબરાતુર (સેતાનીક કેહપ) તરફ ઝરથુસ્ત્ર સાહેબે તસ્ખીહ ફેંકી તેને મારી નાખ્યો.

ઝરથુસ્ત્ર સાહેબ સાધારણુ ઇન્સાનને હાથે પોતાનું ખુન થવા દે, અને વળી જે દીનમાં કીનાને માટે આટલા બધા ગુનાહો ગણેલા છે તે

દીનના સ્થાપક પોતાના ખુની ઉપર કીનો લધને આતશબેહરામ જેવા પવીત્ર મકાનમાં વળતું ખુન કરી તે પાક મકાનને અવાવ કરવા જેવો જખુન ગુનાહ કરે! એ વાત માનવી, વિચારવી, અને મોઢેથી બોલવી એ તે મહાપ્રતાપિ ખોરેહમંદ સાહેબનું બય કરમાં બયંકર અપમાન છે.

હાલે આતશબેહરામનાં મકાનો ઉપર એટલી બધી ખારીક તકેદારીઓ રખાય છે, કે કેાઘ જુદીન તેમાં દાખલ થઇ શકતો નથી તો પછી અરથુસ્ત્ર સાહેબના સોનેરી જમાનામાં અને તેમની પોતાની હાજરીમાં એક જુદીન તુરાની ખુની આતશબેહરામમાં દાખલ થવા હિંમતજ કેમ કરી શકે? પણ અરથુસ્ત્ર સાહેબે આ આતશબેહરામમાં બંદગી કરીને ત્યાંથી ચક્ર ફેંકી આ તુરખરાતુરને માર્યો—તોડી નાખ્યો—આ કારણે તે અલંકારમાં ગોઠવાયું છે.

હિંદુ શાસ્ત્રોમાં જેમ શ્રી કૃષ્ણ અને શ્રી રામચંદ્રજી વિગેરે મહાન સાહેબોનાં—દેત્યો અને રાક્ષસોને મારવા માટે વપરાયલા—ચક્ર, ગદા, શંખ વિગેરેનાં વર્ણનો મળે છે તેમ અરથુસ્ત્ર સાહેબનું આ ચક્ર તે પ્રકાશીત ખોરેહની તસ્ખીહ રૂપ હતું.

હવે અરથુસ્ત્ર સાહેબનાં કહેવાતાં “ખુન” ના અલંકાર ઉપર આવ્યે.

અરથુસ્ત્ર સાહેબે “તુરખરાતુર” ના ગુખારોનાં બયંકર ઉભાલુને તોડ્યું અને તે તોડવા માટે જે “અઓજ” શક્તિ વપરાઇ હતી તે બહુ બળવાન હતી, જેનાથીજ તુરખરાતુર તુડી શક્યો. આ ફેંકેલા મજબુત ધાના પ્રલાઘાતનો જેશ force એટલો બધો બળવાન હતો, કે તે જો જગત ઉપર પડે તો આખાં જગતનો નાશ કરી નાખે. આ પ્રલાઘાતમાંથી જાતજાતની તાત્કાલીક આફતો ઉતરી પડે, અને જગતની હસ્તી ભયમાં આવી પડે તેમ હતું, જેથી આ બયંકર ફટકો જગત ઉપર પડવા ન દેતાં, અરથુસ્ત્ર સાહેબે આ પ્રલાઘાતને રોશનીનાં રૂપમાં ફેરવીને પોતાનાં શરીર ઉપર ઝીલી લીધો, અને તેની મદદથી પોતાનાં પ્રકાશીત શરીરનાં અનાસરોને છુટાં પાડીને એવણુ સાહેબ આ જગતથી અદ્રબ્ય થઇ ગયા. આ વાતને પુરાતન કેતાબોમાં “અરથુસ્ત્ર સાહેબ વીખીઝ થયા” એટલે કે ઉંચે ઉડી ગયા એવા શબ્દોમાં ખુલ્લી રીતે લખેલી છે. આ રીતે અરથુસ્ત્ર સાહેબ તુરખરાતુરના વળતા પ્રલાઘાતથી પોતાનો શારીરીક સંબંધ આ જગતથી છુટો કરી ગયા. આ વાતને અલંકારમાં કહ્યું છે કે “તુરખરાતુરે એમનું ખુન કર્યું.” આ રીતે અરથુસ્ત્ર સાહેબે જગતનાં તારણ માટે કેટલો મહાનમાં મહાન બોગ આપ્યો છે અને કેવી ન કદખી શકાય એવી મહાભારત સેવા બજાવી છે તેનો જો ઝાંખો પણ ખ્યાલ કરવામાં

આવે તો હૃદયનાં ઉંડાણમાંથી એકજ શબ્દ નીકળે કે “ઓ પવિત્ર ઝરથુશ્ત્ર ! તારાં અષ્ટાં રૂઢ ઉપર સદ હઝાર આફ્રીન હોજો. તારાં અષ્ટાં રૂઢને અસંખ્ય નેમાજ હોજો !”

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ આ રીતે સાધારણ ખુનીના ભોગ ખન્યા નથી, એમનું ખુન કે મરણ થયુંજ નથી, પણ એવણુ સાહેબ શરીરને અદ્રબ્ય કરી પહેલા નંખરેના “નફ્સે-મવાલીદા” પામ્યા છે. “નફ્સે-મવાલીદા” ૩૩ રીતે થઈ શકાય છે, અને તેમાંની ઉંચામાં ઉંચી રૂઢી જે અશોષના બળની છે તે વડે એવણુ સાહેબ અદ્રબ્ય થયા હતા. આ માટે શરીર રચનાનાં શાસ્ત્રનો—તેનાં તત્ત્વોનો—અભ્યાસ જો કરવામાં આવે તો “સ્થુળ શરીર” અને “સુક્ષ્મ શરીર” ની ગતીઓથી આ બધી વાતો સહેલાઈથી સમજી શકાય તેવી છે. બીજા જરથોસ્તી મહાત્માઓ અને બીજી કામના સંત પુરૂષો પણ ૩૩ જાતની રૂઢીઓમાંની કોઈ પણ એક રૂઢીથી અદ્રબ્ય થવાના દાખલાઓ તવારીખમાં મોજુદ છે, જે આગલ ચાલતાં જોઈશું.

કેપશર પાદશાહ તથા ફસ્તુર પેશોતનને અવસ્તામાં અમર પુરૂષો કહ્યા છે, તેઓ પણ આ જગતથી અદ્રબ્ય થયા હતા. તેજ પ્રમાણે બીજા જરથોસ્તી યોગી મહાત્માઓ પણ અદ્રબ્ય થયા હતા જેવા કે “ગોપતશાહ,” ગોસ્તક્રીયાન, વને-ઝરીત-“બીશ, ચિત્રોકમ્યાન, વિગેરે નામે અવસ્તા પૂસ્તકોમાંથી મળી શકે છે. શાહનામાંનાં જે ગોફેનશીન થવાનાં ખ્યાનો છે ત્યાં “નફ્સે-મવાલીદા” થવાનો ગુપ્ત ભેદ છે.

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબે પોતાનાં ચમત્કારીક મહાન કાર્યોથી આ જગતને ભારે એહશાન ફેલગ મૂકેલું છે.

અવસ્તામાં કહ્યું છે કે “ઝરથુશ્ત્ર સાહેબે દાદાર અહુરમઝદને કહ્યું કે મને આ જગતમાં અમર બનાવ.” દાદાર અહુરમઝદે જવાબ આપ્યો કે ‘ઓ પવિત્ર ઝરથુશ્ત્ર ! જો આ જગતમાં તને અમર બનાવવામાં આવે તો “તુરબરાતુર” પણ અમર બને છે. માટે તારું કામ તો આ જગતમાંથી તેનો નાશ કરીને વીખીઝ થવાનુંજ છે.’ આ રીતે દાદાર અહુરમઝદ તુરબરાતુર નામના કોઈ તુર્કિ કે તુરાની માટે કહેતા નથી પણ એક મહા જુરી અને બળવાન ગતીની વાત કરે છે એમ સહેલાઈથી સમજી શકાશે.

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબના આ જગતથી વીખીઝ થવાના બનાવને આપણા મહાન આખેદ નજીબી પૂર્વજોએ દંતકથાના અલંકારમાં ગોઠવેલી છે અને તેથીજ તે હજારો વર્ષ થવા છતાં આ કળીયુગના જમાના માટે જગત્રાષ્ટ રહી છે.

શરીર સાથે અદ્રશ્ય થયલા બીજા મહાત્માઓ અને સંતો.

મહાશુર અષોઃ કરશુશ્ચ રપીતમાન સાહેબે પોતાની ઉંચ પ્રકારની મીનોષ્ઠ શક્તિથી “તુરગરાતુર” ના બદ ગુપ્તાર (બૂવન) ને તોડીને—ખીમળાવીને—તેનો વળતો ધા જગત ઉપર પડવા ન દેતાં પોતે પોતાનાં શરીર ઉપર ઝીલીને પોતાનાં શરીરનાં તત્ત્વોને અદ્રશ્ય બનાવી દીધાં, અને જીવતાં જગતાં શરીર સાથેજ આ જગતમાંથી અદ્રશ્ય થયા હતા. એજ પ્રમાણે બીજા સંત મહાત્માઓ પણ તેમનાથી ઉતરતી પ્રકારની શક્તિનાં જોરે શરીર સાથે અદ્રશ્ય થયાના દાખલાઓ હિંદુ શાસ્ત્રોમાંથી મળી શકે છે.

સંવત ૧૭૦૬ ના ફાગણ મહિનામાં “સંત તુકારામ” પોતાનાં જીવતાં જગતાં શરીર સાથે અદ્રશ્ય થયા હતા. તેમણે સેંકડો લોકોની હાજરીમાં ભક્તિ અને કિર્તન કર્યાં, અને પ્રજાને ભાવપૂર્વક વિનંતિ કરી કે “મારે માટે હવે સવારી મોકલો.” લોકોની આગળ તેમણે જાહેર કર્યું કે હવે તેઓ વૈકુંઠે (મેહેસ્તમાં) જાય છે, અને જોતજોતામાં લોકોની હાજરીમાં તેવણુ અદ્રશ્ય થયા હતા. આ બનાવ ધણા નજદીકના બૂન-કાળનો છે, અને એને માટે જરા પણ શક રાખવાનું કારણ નથી, કેમકે આ બનાવ પ્રસંગે હાજર રહેલા લોકોએ અને સંત તુકારામના પૂત્ર નારાયણ બુવાએ પણ એ વાત હાથેજોતે લખેલી છે. એવણુ અદ્રશ્ય થયાના બનાવની યાદ “પ્રયાણુ મહોત્સવ” ને નામે આજે પણ “દેઢૂ” ગામમાં લોકો દર વર્ષે ઉજવતાં રહેલાં છે. અનેક લેખકોની પુરતી સાબિતી મારી પાસે પડેલી છે પણ તે સઘળું લંબાણુ કરવાની જરૂર ના.

હિંદુ શાસ્ત્રોમાં કહ્યું છે કે “કૌશિકની બહેન સત્યવતી પણ પોતાનાં શરીર સાથેજ સ્વર્ગમાં ગઈ હતી.”

“બાલકાંડ” શાસ્ત્રમાં એક સત્ય કથા છે કે “ત્રિશંકુ” ની એવી પ્રબળ ઇચ્છા હતી કે આ શરીર સાથેજ સ્વર્ગે જવાય એવો યત્ન કરવો. પરંતુ “વસિષ્ઠ રૂપીએ” એ વાતનો વિરોધ કરી આપ આપ્યા. આથી ત્રિશંકુ વિશ્વામિત્ર રૂપીને શરણે ગયો, અને વિશ્વામિત્રે બધા બ્રાહ્મણોને બોલાવી મહા યજ્ઞ કરવાની ગોઠવણુ કરી. યજ્ઞ શરૂ થયો, બધી રિધિસિદ્ધી પુરી થઈ, પણ તેનું કાંઈ પરિણામ ન આવ્યું, કેમકે તસિષ્ઠ રૂપીના આપ હતા. આથી વિશ્વામિત્રે પ્રાર્થના કરી કે “મારું બધું તપ હું આપી દઉં છું પણ આ યજ્ઞનું શુભ પરિણામ આપો.” વિશ્વામિત્ર મહા તપેશ્વરી હોવાથી તેમનાં વચનો પૂર્ણ થયાં, અને “રાજા ત્રિશંકુ” પોતાનાં શરીર સાથેજ સ્વર્ગે જવા અદ્રશ્ય થયા. આ વાત હિંદુ શાસ્ત્રોમાં અનેક ઠેકાણે વર્ણવેલી જોવાય છે.

“શ્રી રામચંદ્ર” જેવા હિંદુ ધર્મના મહાન સાહેબને માટે પણ શાસ્ત્રો કહે છે કે શ્રી રામચંદ્રજી પોતેજ પોતાનાં શરીર તથા બાઇઓ સાથે વૈષ્ણવ તેજમાં પ્રકાશ્યા—સ્વર્ગ પ્રયાણ કર્યું.”

મહાભારતમાં વર્ણન છે કે “ધર્મ રાજ યુધિષ્ઠિરે” માનવ દેહનો ત્યાગ કરી દિવ્ય શરીર ધારણ કર્યું, અને દેવતાઓની સાથે સ્વર્ગ ધામે ગયા.”

“બળદેવ” પણ સમુદ્ર કીનારે યોગ વિદ્યાથી પરમાત્માનું ધ્યાન ધરતા મનુષ્ય દેહ ત્યાગીને અદ્રવ્ય થયા હતા.

“શ્રી કૃષ્ણ” પણ પીપળાનાં ઝાડ હેઠળ સમાધિ લઇ તેજસ્વી સ્વરૂપ ધારણ કરી સદેહે સ્વર્ગે પહોંચ્યા હતા.

૪૦ સં ૧૨૯૬ નાં સાલમાં મોટાં હિંદુ સાધવી “મૂકતાબાઇ” મહત્તનગર—માલેગાંવથી એ માઇલ દૂર—ખીજ સંતોની હાજરીમાં પોતીકાં શરીર સાથે અદ્રવ્ય થયાં હતાં. આજે પણ તેમના અદ્રવ્ય થવાની જગ્યાથી એ માઇલ દૂર તેમનું દેવાલય હસ્તીમાં છે. તેમની સાથે ચાલનારા સંતોએ જાતે નજરે જોયેલી આ વાત લખેલી છે કે “પહોર સુધી ત્રણે ભૂવનો ઝગમગી રહ્યાં હતાં. વાદળ વીજળી થઇ રહી હતી, મૂકતાબાઇનું શરીર તેજસ્વી થયું હતું, આ આંખોથી તેમનાં શરીરને હમણાજ જોયું હતું તે મૂકતાબાઇ નિરંજનમાં અદ્રવ્ય થઇ ગયાં.”

“સંત કબીરજી” ની વાત પણ તવારીખમાં બહુ જાણીતી છે કે કબીર સાહેબે ૧૦૨ વર્ષની ઉંમરે એક દિવસ પોતાના શિષ્યોને ગુલાબની પથારી તૈયાર કરવા કહ્યું. તે પથારીમાં કબીર સાહેબ શાલ ઓઢીને સુતા. થોડા સમયે શિષ્યોએ શાલ ઉપાડીને જોયું તો કબીર સાહેબ શરીર સાથેજ અદ્રવ્ય થઇ ગયા હતા.” આ ખીના અનેક હિંદુ મુસલમાન લેખકોએ નજરે જોઇને લખી રાખેલી છે.

“શીખ ગુરૂ નાનક” માટે પણ એવીજ કથા પ્રખ્યાત છે કે ૭૦ વર્ષની ઉંમરે તેમની જીંદગી પુરી થઇ. તેમના શિષ્યોમાં તકરાર ઉઠી કે હિંદુ વિધી પ્રમાણે કે મુસલમાન વિધી પ્રમાણે તેમના છેલ્લા સંસ્કાર કરવા? આ અધડો અને વાદવીવાદ ચાલે તેટલાં તો ચાદર ઉપાડીને જોતાં તેમનું શરીર અદ્રવ્ય થઇ ગયું હતું. (ઉપલા બન્ને દાખલા મરહુમ યોગીની ડાં એની ગ્રિસેન્ટે પણ લખેલા છે.)

દ્રાવિડ દેશના “સંત તિરુપત્ત-અલવર”—અને “શૈવ સાધુ માણિક્ય” પણ પોતાનાં શરીર સાથે અદ્રવ્ય થવાના દાખલાઓ મળે છે. ખ્રીસ્તી ધર્મના બાઇબલ પુસ્તકમાં “એરિતોનાં કૃત્યો” વાળ

આખાં પ્રકરણમાંથી એવા પ્રકારનાં ભેદી વર્ણનો મળી આવે છે.

“મહાત્મા શ્રી એકનાથ” ના દેહ-સાગનો પ્રસંગ પણ આવેજ છે. સવંત ૧૬૫૬ માં એમણે હજારો મનુષ્યોની હાજરીમાં ભજન કિર્તન કર્યું, લોકોને બોધ દીધો અને હવે પોતે સ્વર્ગે જાય છે એમ જાહેર કરીને નદીમાં સ્નાન કર્યું અને બહાર આવીને ‘હરી નામ’ નો જપ લગાવી પરમાનંદમાં લીન થઇ ગયા.

અદ્રશ્ય થયલા પેગમ્બરો, મહાત્માઓ, સંતો વિગેરેનાં આ થોડાં દ્રષ્ટાંતો અત્રે રજુ કરવામાં આવ્યાં છે જેમાંના કેટલાંક ફક્ત ૧૫૦ થી ૪૦૦ વર્ષની અંદરનાં હોવાથી વાંચકોની ખાતરી થશે કે આત્મિક બળમાં આગળ વધેલા આત્માઓ આ રીતે પોતાનાં શરીરની પોતાને હાથે જાતેજ વ્યવસ્થા કરી શકે છે. એ ઉપરાંત બીજા ધણા હિંદુ મુસલીમ મહાત્માઓનાં દ્રષ્ટાંતો મારી પાસે મોજુદ છે પણ તે લંબાણ કરવાની હવે વધારે જરૂર નથી.

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબને ચરણે :

ઝરથુશ્ત્ર સાહેબના મહાન આત્મીક મરતબા વિષે ખુદ અવસ્તાની શાહુદતો.

“સ્પીતમાન અષો ઝરથુશ્ત્રનાં ફરોહરને આ બંદગીની ભેટો અમે માન સહિત અર્પણ કર્યે છીએ. તેમની આરાધના કરવાને, તેમની ખુશી-ઓનું કિર્તન ગાવાને, અને તેમની બધી વખાણો કરવાને અમે એ અર્પણ કર્યે છીએ.”

—યજ્ઞશ્ને, હા ૨૪, ફ. ૫.

“પેગમ્બર ઝરથુશ્ત્રને ખુરશેદ યઝ્દની સાથે એકજ મરજી રાખનારા સધળા અમશાસ્પદોએ હાલની સર્વે દીનોમાંની સર્વોત્તમ દીનના સમજાવનાર તરીકે સ્વીકાર્યો છે.”

—ફરહીન યસ્ત, ફ. ૯૨.

“જે કોઇ હું ઝરથુશ્ત્રને માટે ખરેખર અપોષ્ઠથી તથા પોતાનાં ખરાં જીવનની ઇચ્છાથી કાર્ય કરશે તે નર આ ફરતી પૃથ્વી ઉપર સંપૂર્ણ આગર્હની દોલત સાથે બેહેસ્તમાં બદલો મેળવવાને અધિકારી ગણાશે, એ સર્વસ અહુરમઝ્દનું શિક્ષણ છે.”

—યજ્ઞશ્ને, હા ૪૬, ફ. ૧૯.

“અષો લોકોનાં બધાં શૂરાં તથા દુનિયાની આગાદી કરનારાં ફરોહરોને (સ્વર્ગના ઉચ્ચ આત્માઓને) અમે માન સાથે યાદ કર્યે છીએ જે

ફરોહરો ૯૯, ૯૯૯ ની સંખ્યામાં સ્પીતમાન અષો ઝરથુસ્ત્રના આ બીજને* સંભાળે છે.”

—ફવરદીન યસ્ત, ફ. ૬૨.

“ત્યારે તે સર્વથી પવિત્ર ઝરથુસ્ત્ર સાહેબે તે અંત્રમધન્યુશ દેવને પાછું બુરસાથી કહ્યું કે અગરજો મારાં હાડકાં અને મારો જીવ તથા મારી ખુદ્દિ બુદી પડે, તો પણ તે માયા બરેલાં રાજ્યના લોકને ખાતર હું બલી માઝદયસ્ની દીનને કદી છોડીશ નહિં.”†

—વંદીદાદ, પરગર્દ ૧૯, ફ. ૭.

“હાવન ગેહમાં હોમ (પેગામ્પર) યઝદ ઝરથુસ્ત્રની પાસે આવ્યા કે જ્યારે ઝરથુસ્ત્ર આતશને આસપાસથી પવિત્ર કરતા હતા, અને ગાથા ગાઇને બાણતા હતા.”

—હોમ યસ્ત, ફ. ૧.

“જેનો અવાજ મેં કદાચજ સાંભળ્યો હોય એવા મધુર અવાજથી યાદ કરી મને મદદ માટે બોલાવનાર અષો સ્પીતમાન ઝરથુસ્ત્ર છે.”

—અશીષવંધ યસ્ત, ફ. ૧૭.

“અહુરમઝદનાં પવિત્ર મૂખમાંથી નીકળેલાં અવસ્તાનાં વચનોની યરકતથી હાવનીમ, તસ્ત, અને હોમ જેવાં (પાવમેહેલનાં) હથ્યારોથી, ઓ ભુરં કરનારા દૃષ્ટ અંત્રમધન્યુશ ! હું ઝરથુસ્ત્ર તને મારીશ, હું તારો નાશ કરીશ, કે જે હથ્યારો ઝરવાને અકરનેના હદ વિનાના કાળમાં સ્પેન્તા-મધન્યુશે આપ્યાં છે, અને અમશાસ્પંદ સાહેબોએ તે ફેલાવ્યાં—પ્રગટ કર્યાં—છે.”

—વંદીદાદ, પરગર્દ ૧૯, ફ. ૯.

“હે અષો ઝરથુસ્ત્ર ! ખુબસુરત અને બારે જહોજલાલીવાળા જમશેદ પાદશાહને મેં—અહુરમઝદે—અહુરમઝદી તથા જરથોસ્તી દીન શીખાડી હતી. તું ઝરથુસ્ત્ર સિવાય માણસોમાં પહેલીવાર હું જે અહુરમઝદ તેણે જમશેદની સાથે વાતચીત કીધી અને આ અહુરમઝદી દીન તેને મેં શીખાડી હતી.”‡

—વંદીદાદ, પરગર્દ ૨, ફ. ૧-૨.

* આ બીજનો ઇશારો તે અલંકારમાં હવે પછી જન્મ પામનારા સોશીયંત સાહેબો વિષે છે; જે બાળે ઝરથુસ્ત્ર સાહેબના અલંકારીક ધણીઆણી-ઓના વિષયમાં ઇશારો કરી જવામાં આવ્યો છે.

† અંત્રેમધન્યુશના મોટા મોટા દેત્યોએ ઝરથુસ્ત્ર સાહેબને પોતા તરફ ખેંચવા માટે અનેક જાતની સરદારીઓ અને રાજ્યોના લોક અને લાલચો બતાવ્યા છતાં આ યઝદી શક્તિ ધરાવનાર પવિત્ર સાહેબે તે સઘળાને થોકરે મારી પોતાની દીનનેજ પ્યારી ગણી હતી તેનો આ ઇશારો છે.

‡ ઝરથુસ્ત્ર સાહેબના જમાનાની પણ અગાઉ માઝદયસ્ની દીન હસ્તીમાં હતી, જે પહેલવહેલી જમશેદ પાદશાહે શરૂ કરી હતી, તે બાળેના આ ઇશારો ઉપરથી માઝદયસ્ની જરથોસ્તી દીનનું પૂરાતનપણું સહેલાઈથી પૂરવાર થાય છે.

“જે ઝરથુશ્ત્રના જન્મવા તથા વધવાથી પાણી તથા વનસ્પતિ અત્યંત પ્રુશાલ થયાં.”
—ફવરદિન યશત, ફ. ૯૩.

“અએ પવિત્ર ઝરથુશ્ત્ર ! તું ધણો પ્રુષ્ણસુરત છે. અએ સ્પીતમ ખાનદાનના ઝરથુશ્ત્ર ! તારું રૂપ સુંદર છે, તું મજબુત ટેટાંવાળો, લાંબી મજબુત બાજુવાળો છે. તારાં તનને માટે પ્રકાશિત ખોરેહ તથા તારાં રવાંનને માટે લાંબા કાળો સુધીની સુખાકારી નિર્માણ થયલી છે.”*

—અશીશ્વંઘ યશત, ફ. ૨૨.

“શુરાં મનુષ્યોએ મારા કામમાં નડતળ નાખવા અહુરમઝદની સ્તુતી કરી પણ અહુરમઝદ તો મારા આનંદમાંજ સાથે જોડાયેલા છે.”

—યજ્ઞશને, હા ૩૨, ફ. ૧.

“માણુસોમાંથી જે કોઈ માણુસ સ્પીતમાન ઝરથુશ્ત્રને સુખથી પ્રુશી કરશે તે માણુસ પોતે દીનતાં ફરમાનો જાહેર કરવાને યોગ્ય ગણાશે. તે માણુસને અહુરમઝદ મીનોષ જેહાનમાં—સ્વર્ગાનું—સુખ આપશે, તથા તેની નેક મનશ્ચીને લીધે તેનાં ફરજંદો તેમજ ગવની શક્તિઓ (પશુ, ઢોર) વિગેરેને આપાદ કરશે.”

—યજ્ઞશને, હા ૪૬, ફ. ૧૩.

“અએ અષો ઝરથુશ્ત્ર ! તે—અવસ્તાનાં—વચનો તારે માટે છે કે જે પાપી માયાને પવિત્ર કરે છે; અને મારવાને માટે ઉંચે ધરેલાં—ઉગામેલાં—હથ્યારને પાછું હઠાવી અસર વિનાનું કરી નાખે છે.”

—ખેહુરામ યશત.

“અએ અષો ઝરથુશ્ત્ર ! સપ્તળા શુરાં દૈત્યો જે આ ધરની ઉપર અસાર સુધી માણુસના રૂપમાં દોડતા હતા તેઓને તેં ભૂમીની તળે હાંકેલા બનાવ્યા.”

—મોટી હોમ યશત, ફ. ૧, ફ. ૧૫.

“અંગ્રમીનો—દૈત્યો—એકરાર ઝરે છે કે “અહુન-વધથે” જે અમુક માપનાં પથર જેવું કાતિલ હથ્યાર (એટલે અવસ્તાનાં વચનો) છે, તેની મારફતે પેગામ્બર ઝરથુશ્ત્ર મને મારે છે. ધાતુને જેમ પીગળાવી નાખે તેમ “અર્ષેમ વૉદૂ” ની બંદગીથી તેમને બાળી નાખે છે. આ પૃથ્વ ઉપરથી મને મારીને હઠાવી કાઢનાર માત્ર એક ઝરથુશ્ત્ર એકલોજ છે.”

—અશીશ્વંઘ યશત, ફ. ૨૦.

---

* આ ફકરા ઉપરથી સહેલાઈથી જોઈ શકાશે કે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબનું સોહા-મણું અને મજબુત શરીર પ્રકાશિત ખોરેહનું બનેલું હતું, અને તેમનું રવાન કેટલું બહુ પવિત્ર અને હંચ પંકિતનું હતું કે જેને માટે અમર સુખ નિર્માણ થયેલું બતાવેલું છે.

“જે પ્રમાણે ઝરથુસ્ત્ર સાહેબે દૈત્યોની સરદારી અને રાજખાટને તુચ્છકારી કાઢ્યા હતાં, તે જ પ્રમાણે હું માઝદયસ્તી જરથોસ્તી તેવી સરદારીને તુચ્છકારી કાઢું છું.” —યશજને, હા ૧૨, ફ. ૬.

(એ હા અવસ્તાનો દીનનો કલમો તરીકે ઓળખાય છે.)

“દૈત્યોએ પોતાના અંગ્રમઇન્યુશ સરદારને ચીરકાપને ફરીથી કહ્યું કે અમે સમજમાં આંધળા બનેલા અંગ્રમઇન્યુશ ! ઝરથુસ્ત્ર સર્વથી પવિત્ર છે, તેને માટે તેનું મોત અમે આજ્ઞાપાસ કેથે પણ જોઇ શકતા નથી.* અપો ઝરથુસ્ત્ર પૂર પ્રકાશિત છે.”

—વંદીદાદ, પરગર્દ ૧૬, ફ. ૩.

“યથાના પવિત્ર કલામો જે ગોફળુમાંના કાતિલ અને જાનર-દસ્ત પતથરો કરતાં વધારે અસરકારક હતા, જે ઝરથુસ્ત્રને અહુરમઝદ તરફથી “જાનર પહાડ” ની પડોશમાં આવેલી “દરેજ” નામની નદીની નજદીકનાં પોહિરશસ્પનાં ઘરમાંથી મળેલા હયા.”†

—વંદીદાદ, પરગર્દ ૧૮, ફ. ૪.

“પેગામ્બર ઝરથુસ્ત્ર પ્રથમ પંક્તિનો અધોરનાન (કુલ દુન્યાના ૧૬ આતશોની વૃદ્ધિ કરાવનાર), સર્વથી પહેલો રથેસ્તાર (દેવોનાં દેવોને માહત કરવામાં એકકો), તથા સર્વથી પ્રથમ (કુલ વિશ્વ જગતની) આપાદી કરનાર મીનોઇ ખેડુત હતો. જેણે સર્વથી પહેલાં દીનનું જ્ઞાન સંપાદન કર્યું, અને બીજાઓને શિખવ્યું.”

—ફરવરદીન યશત, ફ. ૮૮.

“જેના જન્મમાં તથા વૃદ્ધિમાં પાણી, વનસ્પતિ, ખુશાળ થયાં એટલે મીનોઇ ગોહરો અને યજ્ઞતી પ્રવાહો વરસ્યા લાગ્યાં અને વધવા લાગ્યાં, જેના જન્મથી દાદાર અહુરમઝદની પેદા કીધેલી સકળ સૃષ્ટિ ધન્ય પોકારવા લાગી.”

—ફરવરદીન યશત, ફ. ૯૩.

“શુકાના આપણે માટે ઝરથુસ્ત્ર જેવો મહાન અધોરનાન પેદા થયો છે. હવે ઝરથુસ્ત્ર અમને (કુદરતની સકળ સૃષ્ટિને) ક્રિયાની ભેટોથી ભજશે. હવે બધી માઝદયસ્તી દીન હકતકેશ્વર (સાતે કેશ્વરોની બનેલી નીસ્તીની જગતમાં) ફેલાવો પામશે.”

—ફરવરદીન યશત, ફ. ૯૪.

* આ ઉપરથી પણ સાબીત થાય છે કે ઝરથુસ્ત્ર સાહેબનું મોત કેથે પણ હવું જ નહિં.

† દૈત્યોને મારવાનાં હથ્થારો તે અવસ્તાની તલેસ્માતીક એજમતી નીરંગો હતી, કે જેનાં બળથી ઝરથુસ્ત્ર સાહેબે પોતાના નેક પિતાજી પોહિરશસ્પનાં ઘરમાં ક્રિયાઓ કરીને પોતાના કેહર્પ શરીર (માને ખાતેન સુક્ષ્મ શરીર) નાં ચપ્રોને અરોહના અમલથી ખીળ્યાં હતાં તે માટેનો ભેદી ઇસારો છે.

“સ્પીતમાન ઝરથુશ્ત્રની સર્વોત્તમ મુરદ પાર પડી અને અહુરમઝદે તેની અપોષ્ઠને લીધે હુમેશ સુધીની—અમર—સારી જીંદગીની બક્ષેશ કીધી.”

—ગાથા વહીશ્તોધશ્ત, હા. ૫૩, ક્ર. ૧.

“જેમ અહુરમઝદે પેગામ્બર ઝરથુશ્ત્રને માણસોનો સરદાર તથા રશીક ઠેરવ્યો તેમ તેજનર સીતારાને સર્વ તારાઓના સરદાર તથા રશીક તરીકે સ્થાપ્યા.

“જે ઝરથુશ્ત્ર પેગામ્બરને અહીરીમન—સેતાન—અથવા જાદુગર પરીઓ, અથવા જાદુગર માણસો, અને તેઓ ભેગા સઘળા દૈત્યો સાથે મળીને પણ મારી શકતા નથી; અથવા મારી નાખવાને હાથ લીડી શકતા નથી.”

—તીર યશ્ત, ક્ર. ૪૪.

નોંધ :—ઉપલા અને ફકરાઓ ઉપરથી સ્પષ્ટ રીતે પુરવાર થાય છે કે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબની સર્વોત્તમ મુરદ તુરબરાતુરના ભયંકર ભૂવનનો નાશ કરવાની હતી તે મુરદ પાર પડી, અને તેના બદલામાં તેવણુ સાહેબને દાદાર અહુરમઝદે અમર જીવન બક્ષેશ કર્યું. વળી ખુદ્દુનું જણાવવામાં આવે છે કે પેગામ્બર ઝરથુશ્ત્રને પરીઓ, જાદુગરો, સેતાનો, દૈત્યો, એ બધા ભેગા મળીને પણ મારી શકતા નથી એટલે એવણુ સાહેબનું કોઈને પણ હાથે મોતજ નથી. એવણુ આપણી માફક મરણુ પામ્યાજ નથી, પણ ઉત્તમ પ્રકારની અપોષ્ઠની શક્તિથી આ જગતથી અત્રગ થઈ અદ્રબ્ય થયા હતા.

ફરવરદીન યશ્તમાં પણ એવણુ સાહેબને હૈયાત માણસોમાં સર્વથી કીર્તિવાન, સર્વથી અપો, અને સર્વથી વધારે આરાધના અને સ્તુતિને પાત્ર મીનોષમાં હસ્તીમાં સદા વાસો કરનાર ગણેલા છે.

“જે પ્રમાણે મહાન પુરુષ અપો ઝરથુશ્ત્ર જે આ જગતનો સરદાર તથા તમામ મનુષ્યોનો વડો છે તેણે તે ફરોહરને ઇજ્યા.”

—ફરવરદીન યશ્ત, ક્ર. ૪૧.

“જે ઝરથુશ્ત્રે માંઝ રપેન્તને* આ જડ જગતમાં પોતાની અંતઃ કરણની નજરે નીહાલ્યો.”

—ફરવરદીન યશ્ત, ક્ર. ૧૪૬.

* ઝરથુશ્ત્ર સાહેબે ગાથા અને બીજા અવસ્તા, ઉપરથી મીનોષ દુનિયામાં થાલી રહેલા મીનોષ સંગિત રૂપ નાદ ઉપરથી તેની બંધાવના રચેલા છે એમ આ વિષયમાં આગળ આપણે જોયું છે, તેનો આ અવસ્તામાં પૂરાવો છે કે ઝરથુશ્ત્રે “માંઝ રપેન્ત” ને પોતાની બરી નજરે નિહાલ્યો અને સાંભળ્યો હતો.

“ઝરથુસ્ત્ર જે આ ખનીરથાખીનો (ગેતીનો) અહુ અને રતુ એટલે જગતના કુલ મુખનાર પતિ તથા વળી સરોશ યજ્ઞ અને ગાથા ઝરથુસ્ત્રના નાયબ છે તથા “પઓષયોત્કેશ” છે તેની અમે સ્તુતિ અને બજન કર્યે છીએ.

“હસ્તીમાં આગળ વધનારાં રવાનોમાં સર્વથી વધુ ડહાપણવાળા, સર્વથી અધિક મહાપ્રતાપી, સર્વથી વધુ જોરેહવાળા, સર્વથી અધિક આરાધનાને લાયક, સર્વથી વધુ માનને પાત્ર, સર્વથી અધિક ખુશી કરવા યોગ્ય તથા હસ્તીમાં આગળ વધનારાંઓમાં સર્વથી વધુ કિર્તિવાન, એવા અષો ઝરથુસ્ત્ર સાહેબ અમારા બહાલ, સ્તુતિ તથા સત્કારને લાયક અમુને જણાયલા છે.”

—ફરવરદીન યશત, ફ. ૧૫૨.

અંત્રમધન્યુશ એકરાર કરીને કહે છે કે “તમામ યજ્ઞો મારી મરજી નિરૂદ્ધ મને તોડી શક્યા નથી પણ ઝરથુસ્ત્ર એકલો મારી મરજી નિરૂદ્ધ મને પહોંચી વળી શક્યો; અને મને તોડી શક્યો. મારી ઉપર ફાવીને મારો પરાજય કર્યો. આ ધરનિ ઉપરથી માત્ર સ્પીતમાન ઝરથુસ્ત્ર મને મારીને દૂર કરી શક્યો.”*

—અશીશ્વંધ યશત, ફ. ૧૯-૨૦.

“જે જોરેહના તેજથી અષો ઝરથુસ્ત્ર આ જગતમાં અષોષમાં સર્વથી વધુ અષો, સત્તામાં સર્વથી વધુ સત્તાવાળો, તેજમાં સર્વથી મહાન તેજસ્વી, ખુરેહમાં સર્વથી વધુ પકશિત ખુરેહવાળો, તથા જયમાં સર્વથી વધુ વિજયી હતો.”†

—જમ્યાદ યશત, ફ. ૭૯.

“અએ ઝરથુસ્ત્ર! તું બન્ને મીનોની સૃષ્ટિમાં સર્વથી વધુ બળવાન, સર્વથી વધુ દ્રઢ, સર્વથી વધુ ચાલાક, સર્વથી વધુ ઝડપવાળો, સર્વથી વધુ કૃતોદ્યમંદ છે. સઘળા દેત્યોને તેં આ પૃથ્વીમાં ઢાંકેલા બનાવ્યા.”‡

—મોટી હોમ યશત, ક. ૧, ફ. ૧૫.

દાદાર અહુરમઝદ કહે છે કે :—

“આખરવાળા અષો માણસોની ઉત્પત્તિને માટે હસ્તી તરફ આગળ વધેલાંઓમાં તે ઝરથુસ્ત્ર સર્વથી વધુ બળવાન છે, જેથી તેના મદદગારો તેના હુકમને માન આપે છે.*

* ઉપરો અવસ્તાનો ફકરો પણ તુરબરાતુરને તોડવાના બનાવનો પૂરાવો આપે છે.

† આ બન્ને ફકરાઓ ઉપરથી ઝરથુસ્ત્ર સાહેબની યજ્ઞી શક્તિઓ, તેમનું બળ અને તેમનાં તેજસ્વી જોરેહનો પ્રકાશ તથા તેમનું ‘જોરેહનું’ બનેલું શરીર એ બધાંનો મજબુત પૂરાવો મળી શકે છે.

“અષોઘ ધરાવવાને લીધે અએ અષો ઝરથુશ્ત્ર ! તારા સિવાય નથી જાણાયેલા મને ખીજો કોઈ અહુ કે નથી જાણાયેલા ખીજો કોઈ રતુ—સરદાર—એટલા માટે મેં જગતકર્તાએ ખચીત તને દુનિયાની આબાદી કરનાર તથા દીનને માટે મહેનત કરનાર તરીકે ઠરાવ્યો.”*

—ગાથા અહુનવદ, હા ૨૯, ફ. ૩-૬.

“વજશુરે-વજશુરાંન અષો સ્પીતમાન ઝરથુશ્ત્ર પોતાનાં તનનો જાન તથા પવિત્ર મનશનીની ઉત્તમતા અહુરમઝદને કાજે અર્પણુ કરે છે. પોતાનાં કાર્યોની સત્તા, તથા દીનના કલામો માટેની તાજેદારી અષોધને માટે શીદા કરે છે.”

—ગાથા અહુનવદ, હા ૩૩, ફ. ૧૪.

“પેગામ્પર અષો ઝરથુશ્ત્ર પોતાના સાંભળનારાઓને કહે છે કે તમે કે જેઓ નજદીકથી તથા દૂરથી જાણુવા ઇચ્છો છો તેઓને હું કહું છું, કે તમે મારાં શિક્ષણો ઉપર જ્ઞાન ધરો તથા હવે ધ્યાન આપીને સાંભળો, જરૂર આ વેળાએ તમે મારા સધળા વિષયો ઉપર યોગ્ય રીતે મનન ચિંતન કરી તેનું તોલ કરો,† જેથી ખોટો રસ્તો બતાવનારાઓ તમારાં જીવનને ખરાબ ન કરે.”

—ગાથા ઉશતવદ, હા ૪૫, ફ. ૧.

“પેગામ્પર ઝરથુશ્ત્ર જ્ઞાનનો બંડાર તથા નિત્ય પોતાની ઝયાનને સીધે માર્ગે દોરવનારો છે.”

—ગાથા સ્પેન્તોમદ, હા ૫૦, ફ. ૬.

“સરોશ્ચ યઝદ તારો—અહુરમઝદનો—પેગામ લખને મારી નજદીક આવે તે પહેલાં તારી પેગામ્પરીનાં કાર્ય માટે હું તૈયારી કરું છું.”

—ગાથા ઉશતવદ, હા ૪૩, ફ. ૧૨.

(આ ઉપરથી ખુદહું જાણાય છે કે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબે પેગામ્પરી માટેની તૈયારીઓ પોતાની આગાહીથી જન્મથીજ કરી રાખી હતી, અને સરોશ્ચ યઝદનો મેલાપ થયો તે પહેલાંથીજ તેઓ જગતનાં ઉદ્ધારનાં કાર્યો માટે ક્રિયાઓ કરી રહ્યા હતા.)

* ઉપલા ગાથાના પવિત્ર કલામો પણ દાદાર અહુરમઝદના પવિત્ર મુખે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબની યજ્ઞતી શક્તિ બતાવે છે.

† ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ ફરમાવે છે કે એમના દરેક વિષયો ઉપર પુખ્ત વિચાર કરો અને શ્રદ્ધાપૂર્વક તેને તમારાં જીવનમાં ઉતારો.

“જેઓ ઝરથુસ્ત્રને દુઃખ દેતા હતા તેઓ તેના બધા ધર્મની વખાણ કરી તેના ધર્મનાં વચનો તથા કાર્યો જણવાની ઇતેઝારી કરવા લાગ્યા.”*

—ગાથા વહીશ્તોઘશ્ત, હા ૫૩, ફ. ૧.

“અએ અહુરમઝદ ! જ્યારે તારો પવિત્ર સંદેશો લાવનાર સરોષ યજ્ઞ મારી પાસે આવ્યા અને મને પૂછ્યું કે તું કોણના ખાનદાનનો છે ? અને તારી શી ઇચ્છા છે ?”

—ગાથા ઉશ્તવદ, હા ૪૩, ફ. ૭.

જરથોશ્તી-માઝદયસ્ની દીનની ઉત્તમતા માટે અવસ્તાનાં વચનો.

“ભલી માઝદયસ્ની દીનનું ખુરેહ તથા પ્રતાપ વૃદ્ધિમાં રહેા ! ભલી, સાચી, તથા વાજબી દીન જે પેદા પડેલાંઓ માટે ખુદા તરફથી મોકલવામાં આવી છે, તે એ છે કે જે ઝરથોશ્ત સાહેબ લાવેલા છે. એ દીન તે જરથોશ્તી દીન છે,—અહુરમઝદી કાયદો છે, અને તેજ ઝરથોશ્તનો કાયદો છે. તે રાસ્ત જરથોશ્ત સ્પીતમાનની દીન ઉપર બી-શક્ક અને બી-ગુમાન છું.

“અય યજ્ઞદાન ! તારી હઝુરમાં લાખો અને કરોડો શુક્ર ગુજરં છું કે મને જરથોશ્તની દીનમાં પેદા કીધો ! તેની દીનની યરકતથી હું ખચીતજ ગરોથમાનમાં—સ્વર્ગ—માં અંતે પુગીશ. હું દુવા ગુજરં છું કે હક્તકેસ્વર જમીનના તમામ નેક કેરદારવાળાં યસ્તેકૃસ્તીઆનો અમારી સાથે હમશરીક થાવ ! અમારી તરફનું એક મુરાદનું ચાહવું હઝાર ઘણું હોજો ! અમારી અરજ પૂરેપૂરી તુંને કબુલ હોજો ! અમારી મારીની અરજ તારી દરગાહમાં પહોંચે ! ગુનાહ ઓછો થાઓ ! સવાળ વધારે થાઓ ! તમામ સ્તોતની વૃદ્ધિ થાઓ !

—પાજંદ દીનનો કલમો :—તરબુમો કર્તા, એં શીરોઝ શાપુરજી મસાની.

“તારે અહુરમઝદે કહ્યું, કે અએ ખાલેસ સ્પીતમાન ઝરથુસ્ત્ર ! પુબ્કળ ખોરેહવાળી પવિત્ર માંથ્રવાણી છે. પવિત્ર માંથ્રવાણીનો તે ભાગ અષો ખનાવેલો છે. તે આખાદી કરનારો, ખરંખોદું પારખનારો, તથા બીજી સૃષ્ટીના કરતાં વધારે ચઢીઆતો પેદા કરેલો છે.”

—રશ્ને યશ્ત, ફ. ૨.

“માઝદયસ્ની દીનનાં સર્વથી ચઢતે દરજ્જેનાં વિજ્ઞાન—સાયન્સ—ઇદમને તથા તે વિજ્ઞાન શિખાડનારાઓને તથા આશ્રવનના સરદારને હું યાદ કરું છું”

—યઝશ્ને, હા ૧૩, ફ. ૩.

* આગળ જણાવી જવામાં આવ્યું છે કે ઝરથુસ્ત્ર સાહેબનાં આગમનથી તેવણના તેજસ્વી ખોરેહથી ખેંચાઇને દેવો (દેવો) સુધરી જઈ તેવણને શરણે આવ્યા હતા, આ વાતનો આ ફકરાથી પુરાવો મળે છે.

“ઝરથુસ્ત્ર કહે છે કે અમે અહુરમઝદ ! તેં મને જે શિખાડ્યું તે સર્વોત્તમ છે. તે માણસોમાં જાહેર કરવું—ફેલાવવું બહુ મુશ્કેલ કાર્ય છે છતાં પણ હું તે જરૂર કરીશ.”

—ગાથા ઉશતવદ, હા. ૪૩, ફ. ૧૧.

“અહુરમઝદી દીનને લગતા સવાલો કરનારને હું આમંત્રણ કરું છું અને આદરમાન આપું છું.”

—વીરપરદ, ક. ૧, ફ. ૯.

ગુસ્તાસ્પ પાદશાહ.

“બળવાન મંથ્રના તનવાળા, મજબુત હથીઆરવાળા, અહુરમઝદના કાયદા પ્રમાણે ચાલનાર, કયાની વંશના અષો કય ગુસ્તાસ્પનાં ફરોહરને અમે યાદ કર્યે છીએ, જેણે બળવંત લાલાથી અષોષને માટે વૃદ્ધિ આપ્યાદીનો માર્ગ મોકળો કર્યો; જે બળવંત લાલાથી અષોષને કાળે વૃદ્ધિ સાફ દેખાડી; જે ગુસ્તાસ્પ આ અહુરમઝદી ઝરથુસ્તી ધર્મની બાજુ તથા સ્તુત-ટેકા જેવો બની ગયો; જેણે તે મક્કમ ચાલુ પવિત્ર દીનને દૂષ્ટ માનવીઓથી બચાવી છુટી પાડી અને તેને ઉંચ રાજ્ય કરતી ચોતરફ ફેલાવી, નૈનિક હુકમવાળી, અને વચમાં ખીરાજતી બનાવી, ગાય ઢોર ઘાસ ચારાથી ભરપૂર કરનારી (એટલે જીવનન અને જનને પોષણ મળતી તથા જનની શક્તિઓ ખીજવનારી) તથા પ્રાણીઓ અને ઘાસ ચારાને (ગવના ધરાવનારાઓને અને ગવની શક્તિઓને) પણ ખ્યારી મુકરર કીધી.”

—ફરવરદીન યસ્ત, ફ. ૯૯-૧૦૦.

“ઓ દાદાર અહુરમઝદ ! તું મારી મદદે પહોંચ ! હું માઝદયસ્તી છું, માઝદયસ્તી જરથોસ્તી તરીકે તારી દીનની વખાણ કરનારો છું, તથા તેની ઉપર યકીન લાવનાર તરીકે થવાનુંજ હું પસંદ કરું છું. નેક (યક્ષતી) વિચારોને, નેક વચનોને, અને નેક કાર્યોપર હું બહુ આશક થયો છું.”

“લલી માઝદયસ્તી દીન જે અંતર યુદ્ધ મટાડનારી, હથીઆર (જે ગવની અંતર જગનરૂપ આ તનમાં છે તેને) છોડવનારી (એટલે કે નાઝી કરાવનારી) દુર્જથી સ્વતંત્રપણું આપનારી અને ખેતવદ્ય કરાવી રવાનને અખંડ કરનારી તથા જે અશોષમાં વધારનારી છે તેને હું વખાણું છું. મીનોષ હસ્તી તરફ આગળ વધારનારી તથા મીનોષ હસ્તીનીખી પેલીમેર પુગાડનારી દીનોમાં સૌથી સરસ તથા સૌથી શ્રેષ્ઠ જે દીન તે અહુરમઝદી જરથોસ્તી દીન છે. તમામ વહુચીઘની અક્ષેશો અહુરમઝદ તરફથી છે એમ હું કબુલ કરું છું, અને માઝદયસ્તી જરથોસ્તી દીનની હું વખાણુ-પ્રસંશા કરું છું.”

—જસમે અવંધહે મઝદ તેમજ યઝશને હા. ૧૨, ફ. ૮-૯.

નોંધ :—દરેક પારસી જરથોસ્તીઓ ઉપલી અંદગી દીવસમાં ધણી વાર ભણે છે, જેને અવરતામાં દીનનું એકરારનામું ગણેલું છે. એમાં આપણી દીનને જે હથ્યાર છોડવનારી ચીતારી છે તે હથ્યારો શરીરમાં પડેલી ગવની યજ્ઞતી ગતી રૂપી હથ્યાર છે, જે મુકિત મળવે છુટી જાય છે. વળી સ્વતંત્રપણું આપનારી દીન કહી છે તેનો એ અર્થ છે કે દુર્ગુણ-રૂપી તમામ ખરલતો છોડાવીને આત્માને મોક્ષ માટે આઝાદ બનાવનારી દીન છે કે જેથી રવાન પોતાની અસલ અખંડતાએ પુગે છે.

“સૌથી પહેલા દરજ્જાની દીન તે પાક જરથોસ્તી દીન છે.”

—અર્દીબેહેશ્ત યશ્તની નીરંગ.

“માઝદયસ્તી દીન તેમજ જરથોસ્તી કાયદો સધળી ભલી પેદા-યશોમાં સર્વ અષોષનાં બીજવાળી વસ્તુઓમાં સત્યતાને વધુ પુષ્ટી આપનાર છે.”

—સરોશ યશ્ત હાદોખ્ત, ક્ર. ૩.

“અએ હોમ ! અહુરમઝદ તારાઓથી શૃણુગારેલી તથા મીનોની બનાવેલી કુશ્તી* તથા ભલી માઝદયસ્તી દ્યોન પ્રથમ તારે માટે લાવ્યા.”

—મોટી હોમ યશ્ત, ક્ર. ૨૬.

“સદગુણી માણસની માઝદયસ્તી દીન સાથની મીત્રતા દશ હજાર ગણી હોય છે, કારણકે તે માઝદયસ્તી દીન શૂર તથા જયનું જોર પોતાની સાથે લાવે છે.”

—મેહર યશ્ત, ક્ર. ૧૧૭.

“સફેદ વસ્ત્ર (સુદરેહ) એ માઝદયસ્તી દીનની નીશાન અચુક ગવાહી છે.”

મેહર યશ્ત, ક્ર. ૧૨૬.

“પવિત્ર મનસ્વીને સદા હૈયે ધરીને દીનના નિયમોને ખરી દોલત સમાન ગણીને સુખ તેમજ દુઃખના વખતમાં પૂરતી હુશીઆરીથી પાળો.

“અહુરમઝદી દીનના નિયમોનો અનાદર કરનાર માનવી પોતા કરતાં વધારે નખળા અથવા કંગાળ મનુષ્ય ઉપર કદાચ દ્વાવી શકે.”

—યઝને, હા ૩૪, ક્ર. ૮.

* પારસી જરથોસ્તીઓ કમર પર જે કુશ્તી બાંધે છે તે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબના જમાનાની અગાઉની છે એ વાત આ ફકરાથી પૂરવાર થાય છે. વળી આ કુશ્તી તે કાંઈ સાધારણ ઉનની દોરી તરીકે, પણ દાદાર અહુરમઝદની મીનોઈ દુનિયાને જે પવિત્ર “અધવીઆઓંધહન” ની મીનોઈ અશોષની કુશ્તીથી બાંધેલી-ઘેરેલી રાખવામાં આવેલી છે તે મીનોઈ કુશ્તીની આ કુશ્તી નકલ છે, જેનાથી એક પારસી જરથોસ્તી પોતાનું શરીર દૂજના હુમલાઓથી સદા બચાવેલું અને બાંધેલું-ઘેરેલું રાખી શકે છે. કુશ્તીનો બરાબર ઉપયોગ કરનાર ભૂત પીશાયના કે જીવ પરીયાંના હુમલામાં કહી સપડાતો નથી તેનું આ કારણ છે.

“અએ પવિત્ર ઝરથુશ્ત્ર ! માઝદયસ્ની દીન ઉપર વિશ્વાસ રાખનારા માણસની યુક્ત બેડીને એ દીન કાઢી નાંખે છે, દગાઇને હરી લે છે, જાદુ ચલાવવાનાં કાર્યને હરી લે છે, અષોને દુઃખ દેવાનાં કાર્યને હરી લે છે, નસો દાટવાનું કાઢી નાંખે છે, ચીનવત પુલની પેલે પાર જવાય એવાં પાપોનાં કાર્યોને દૂર કરે છે, મુશ્કેલીથી દૂર થઇ શકે એવા સંજોગોને નષ્ટ કરે છે, તથા સર્વ પાપી કાર્યો જે કાઢ કરે છે તેને દૂર રાખે છે.”

—વંદીદાદ, પરગરદ ૩, ફ. ૪૧.

“માઝદયસ્ની દીનનાં ફરમાન પ્રમાણે માત્ર એક અહુરમઝદ ઉપરજ વિશ્વાસ રાખું છું.”

—વીસ્પરદ, ક. ૫, ફ. ૩.

“દાદાર અહુરમઝદે ઝરથુશ્ત્ર સ્પીતમાનને કહ્યું કે હે સ્પીતમાન ઝરથુશ્ત્ર ! જે આ જડ જગતમાં તારી ઉપર ધારતીબરેલા, આગતીડા, બ્યાનક રસ્તાઓનો ડર આવી પડે, તથા જે હે ઝરથુશ્ત્ર ! તારાં તનની ઉપર આકૃત કે શીકર આવી પડે, તો અવસ્તાના માંથિ તું બાણજે, હે ઝરથુશ્ત્ર ! આ ક્ષતોહ આપનારા, આકૃત દૂર કરનારા અવસ્તાના માંથિ તુ મોટે અવાજે શ્રદ્ધાપૂર્વક અચીત્તજ બાણજે.”

—ફરવરદીન યશ્ત, ફ. ૨૦.

“જે પ્રમાણે આશ ગમે તેવી મજબુત સુકી કાઠીના કકડે કકડા કરી નાખી તેને બાળીને બખ્ખ કરી નાખે છે, તેજ પ્રમાણે અવસ્તાન પાક વચ્ચેના સઘળા દુષ્ટ વિચારો, દુષ્ટ વચ્ચેના, અને દુષ્ટ કાર્યોને જડ મૂળથી નાશ કરી નાંખે છે, તમામ આકૃતોને દૂર કરી આગાદી ફેલાવે છે. સર્વ અવસ્તાનાં પાક વચ્ચેનાની તેવી ખુશી, વિજય ખોરેહ તથા અસરકારક શક્તિને અમે વંદન કર્યે છીએ.”

યઝશ્ને હા ૭૧, ફ. ૫-૮

“દાદાર અહુરમઝદ કહે છે કે, હે પવિત્ર ઝરથુશ્ત્ર ! જે પ્રમાણે ઘણું પાણી થોડાં પાણીના કરતાં વધારે આગળ દોડે છે, તેમ જરથોશ્ત્ર માઝદયસ્ની દીન બધી દીનો કરતાં મોટાઇમાં આગળ દોડે છે. જે પ્રમાણે વધારે મોટું ઝાડ બીજાં ઘણાં નાનાં ઝાડોને ઢાંકી નાંખે છે તે પ્રમાણે અ દીન બીજા બધા સખુનોને મોટાઇની બાબતમાં ઢાંકી નાખે છે. જે પ્રમાણે આકાશ આ જમીનને આસપાસથી ઘેરી લે છે, તે પ્રમાણે બીજા મંત્રાન કરતાં, બીજા દીનોનાં કરતાં મોટાઇની બાબતમાં, ખુશીની બાબતમાં, તથા શોખાની બાબતમાં આ દીન વધારે ચઢતી, વધારે સારી અને વધારે સોહામણી એટલે રવાનની ઝડપી મુક્તિ કરાવનારી છે.”

—વંદીદાદ, પરગરદ ૫, ફ. ૨૪

હિંદુ ધર્મના મહાન સાહેબોનાં કાર્યો ઉપરથી ઝરથુસ્ત્ર સાહેબનાં કાર્યોના આવતો બુલંદ ખ્યાલ.

ઝરથુસ્ત્ર સાહેબે આ જગતમાં મોટા દેત્યો અને સેતાનેનો પરાજય કરવાનું મહા બીકટ કાર્ય બજાવ્યું હતું, જે વિષે આપણે આ વિષયમાં જોયું છે. તેજ પ્રમાણે હિંદુઓના મહાન સાહેબ ગણાયલા “શ્રી રામે” પણ રાવણનાં રાજ્યમાં કેવાં કેવાં પરાક્રમો કરીને ભયંકર રાક્ષસોને હરાવ્યા હતા, વાલી, કુંભકર્ણ, મેઘનાદ, લમણાસુર વિગેરેને મારી નાંખ્યા હતા તેના જે વર્ણનો રામાયણ ગ્રંથમાં મળે છે તે આપણી કલ્પનામાં ઉતરી શકે તેમ નથી. વળી હિંદુ ધર્મના મહાન સાહેબ “શ્રી કૃષ્ણે” પણ રાક્ષસી રાજા કંસ, ઝહેરી દુધવાળી પૂતના રાક્ષસ, તથા વત્સાસૂર, બકાસૂર, અધાસૂર, ઘેનુકાસૂર, પ્રલંભાસૂર, નરકાસૂર, બાણાસૂર, જરાસંઘ, શિશુપાલ નામના મોટા રાક્ષસો તથા કાલીય નામના અપૂર્વ ઝેહરી નાગ વિગેરેનો વધ કરી જગતની પ્રજાને બુલંદમોમાંથી છોડવી હતી. તેમજ કૌરવ પાંડવો, બીમ, અર્જુન, સહદેવ, નકુળ, કર્ણ, વિગેરેનાં અસાધારણ શરીર બળનાં વર્ણનો પણ મળી આવે છે. એ બધા દાખલાઓને ધ્યાનમાં લઈએ તો ઝરથુસ્ત્ર સાહેબના દએવો (દૈત્યો અને રાક્ષસો) ને મારવાનાં અને સુધારવાનાં કાર્યોનો આપણને ઝટ ખ્યાલ આવી શકે તેમ છે.

ઝરથુસ્ત્ર સાહેબનું જીવન એક યજ્ઞદને (Angel ને) મળતું હોવાથી એમનાં જીવનના અનેક બનાવો આપણી મનુષ્ય નજરે કલ્પનામાં ઉતરી શકે નહિં એ બનવાજોગ છે, પણ આપણી તેવી ખામીનાં કારણે એમનાં જીવનના દૈવો બનાવો માટે શક લાવવો એ આપણી નબળાઈ ગણાવી જોઈશે.

શ્રી કૃષ્ણે મારેલા રાક્ષસી સૂરો—બકાસૂર, અધાસૂર—વિગેરે “આસૂર” એટલે આસુરી દુર્યુણી શક્તિઓ છે, જેઓ રાક્ષસી મનુષ્યના રૂપમાં જગતની ખરાબી કરતા હતા, તેજ પ્રમાણે ઝરથુસ્ત્ર સાહેબે મારેલા દએવો (દૈત્યો) પણ દુર્યુણી બળવાન શક્તિઓ અને તેના ભૂવનો—કહો કે રાજ્યો—હતાં, કે જેમ રાવણના રાજ્યનો રામે નાશ કર્યો હતો.

ભાગ બીજો.

જરથોસ્તી ધર્મ રહસ્યનો ટુંક સાર.

પારસીઓ સૃષ્ટીના એકજ પેદા કરનાર અહુરમઝદને માનનારા યજ્ઞદાન-પરસ્તો છે, તેઓને આતશ-પરસ્ત કહેવાની ભૂલ—
સૃષ્ટી-રચનામાં આતશનું મહાન કાર્ય.

જરથોસ્તી ધર્મ એકજ પેદા કરનારને માનનારો ધર્મ છે, અને તેથી એને “માઝદયસ્તી ધર્મ” તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે. દાદાર અહુરમઝદ તરફનો એ સંદેશો—પેગામ—હોવાથી અને દાદાર અહુરમઝદનેજ માનનારો એ ધર્મ હોવાથી એને “માઝદયસ્તી દીન” કહેવામાં આવી છે, જ્યારે એ પેગામ જગતને આપનાર અષો ઝંથુસ્ત્ર સાહેબ હોવાથી એ “ઝરથોસ્તી દીન” તરીકે ઓળખાય છે. આ રીતે પારસીઓ યજ્ઞદાન-પરસ્ત યાને એકજ પેદા કરનારને માનનારી ધર્મી કામ છે. કેટલાકો ભૂલથી પારસીઓને “આતશ-પરસ્ત” હોવાનું માની બેઠા છે, પણ તેમ નથી. આતશ એ આ જગતની એક પ્રલક્ષ તુરી વસ્તુ છે, અને તેને પોતાનાં આતશકદેહો—ધર્મદિયોમાં કેબલા તરીકે પરચાવીને, તેની સનમૂખ પારસીઓ એકલા અહુરમઝદનીજ બંદગી કરે છે. જ્યારે હિંદુઓ અમુક પ્રકારની કુદરતની રોશન (સફેદ) બાજુની મુર્તિ કરીને તેની તરફ ભક્તિભાવ બતાવે છે ત્યારે ધર્મશ્રવણી શકતીઓની તેઓ પણ પ્રાર્થના કરે છે, પણ તેમ કરતાં તેઓ મુર્તિપૂજન તરફ ઢળી જાય છે તેમ પારસીઓ અમુક કુદરતની રોશન બાજુની મુર્તિ કરીને કદી પુજતા તથી, કે રોશન બાજુની મુર્તિ પૂજન તરફ માન કે અપમાનની નજરે જોતા નથી. પરંતુ આવી રોશન બાજુની મુર્તિ સમક્ષ હોવાથી પ્રાર્થના કરનારના અંતર આતમામાં ધર્મ તરફનો જે પ્રેમ-ભક્તિભાવ ઉત્પન્ન થાય છે, તેનાં કરતાં વધારે સારો અને ઉડો પ્રેમ-ભક્તિભાવ અગ્નિ-આતશને પ્રલક્ષ રાખીને ભક્તિ કરવાથી ઉત્પન્ન કરી શકાય છે. અને અગ્નિ-આતશ તે પણ સાધારણ ચીજ નથી, પરંતુ ઘણી મોટી યસન એટલે કુદરતની બાનદાર શક્તિઓ સાથે એકતાન થવાની મહાન જરથોસ્તી ક્રિયાઓ કરીને તેને પરહાવવામાં અને તપ્તનશીન કરવામાં આવે છે. વળી મૂખ્ય વસ્તુ તો એ છે, કે પારસીઓનાં ધર્મ રચણોમાં જે આતશનો કેબલો (બંધાર ગુપ્તજરૂપી રચણ altar for fire) હોય છે તેના કેબલોગાહમાં આતશ

કદી પણ ભુખવા દેતા નથી. ધર્મગુરુઓ તેની જાળવણી માટે રાત દીન અથાક શ્રમ ઉઠાવે છે, તેને ચાલુ રાત અને દીવસ કાઠી અને બળતણ અર્પણ કરવામાં આવે છે. કેટલીક ખુશખોદાર વસ્તુઓ જેવી કે સુખડ, લોખાન, અગર, વિગેરે તેની ઉપર મુકીને મીનોષ ભુવનનાં ઉચ્ચ પ્રવાહોને ખેંચીને વીચારની વાતાવરણને સદાસ્વચ્છ રાખવામાં આવે છે, અને તેથી ધાર્મિક ભાવના ગમે એવાં સુખ કે દુઃખના પ્રસંગે પણ સદા જાગૃત રહે છે. ખરેખર આતશ, એ ખુદ આ જગત ઉપરના ઇશ્વરના પ્રતિનિધીજ (“ આતશ્ચ વોઇ મઝદાઓ અહુરહા અહી ”—અએ આતશ તું અહુરા મઝદાની જાહેર નિશાનરૂપ છે,) અને તે જાગીન, હવા, પાણી વિગેરે દરેકે દરેક વસ્તુઓમાં, કે જાનવરો અને મનુષ્યોમાં, કે કુલ જગતમાં સર્વત્ર ગરમી તેજ અને જાન-જાનનાં મુળ રૂપે પોતાનું મહાન અને ભેદી કાર્ય જાળવ્યાજ કરે છે. દ્રવ્ય કે અદ્રવ્ય અગ્નિ-આતશ વગર કોઇ પણ વસ્તુ કે કોઇ પણ જીવ આ જગતમાં હોવાતીજ ધરાવી ન શકે. મનુસ્થનાં શરીરમાં કામ કરતી આતશી ગતીઓ, અને બીજા અનેક પ્રકારના નુરરૂપ સકળ સૃષ્ટીના આતશોના ૧૬ પ્રકારનાં જરથોસ્તી ધર્મમાં બારીક વર્ણન છે, એટલુંજ નહિ, પણ આતશનો સંબંધ છેક ખુદ જગતકર્તા દાદાર અહુરમઝદ—પરમેશ્વર—સાથે સીધો દોડે છે, એમ હોવાથીજ ઝરયુસ્ત્ર સાહેબે અગ્નિ-આતશને “ બંદગીને પ્રભુની દરબારમાં હજુરમાં પુગાડનાર એક મહાન નુરમંદ શક્તિ-આદર યજ્ઞત ” તરીકે બતાવીને એની સમક્ષ બંદગી કરવાનું ફરમાન આપેલું છે. ઉપરનાં ભૂવનોનો પણ અમુક જગતના અદ્રશ્ય આતશો અને આતશી ગતીઓ સાથે સંબંધ છે. આમ હોવાથીજ એને મોટી મોટી ખર્ચાળ ક્રિયા તૈયાર કરી પારસી અગીઆરી—ધર્મ સ્થળો—માં તખ્તનશીન કરવામાં આવે છે, અને તેની પાછળ પારસીશા દર વર્ષે હજારો રૂપિયા ખર્ચ કરીને પૂર ભાવના અને ભક્તિથી તેને નિભાવે છે. આટલી બધી આતશ તરફની પારસીઓની રીઠાગીરી અને જાન-કુરબાનીને લીધેજ તેઓને ખોટી રીતે ‘ આતશ પરસ્ત ’ કહેવામાં આવે છે, પણ તેઓ ખરેખર તો “ યઝ્દાન-પરસ્ત ”* યાને કે ‘ યઝ્દાન ’ એટલે બેશુમાર ‘ અસર રોશની ’ (અનમ્ રઔચ) ધરાવનારા અને ૧૬ આતશો મારફતે કુલ જગતમાં તેને ફેલાવનારા તે એક મહાજ્ઞાની સાહેબ દાદાર અહુરમઝદને

* જુઓ શાહનામું :

મગુઈ કે આતશ-પરસ્તાંન યુદન્દ,

પરસ્તન્દેહ-ઇ પાક્ક યઝ્દાંન યુદન્દ.

માનનારા છે અને આતશની મારફતે તેનીજ ખરેખર તો સેતાયશ કરનારા છે.

પારસીઓ હિંદુસ્તાનમાં આવ્યા પછી, સંજ્ઞાનુના હીંદુ રાજ “ભદી રાણા” ના વખતમાં તેઓએ એક મોટા “આતશબહેરામ” બનાવ્યા હતા. આ આતશબહેરામમાં ૧૬ જાતના (જુદા જુદા ધંધાદારીઓ વીગેરેના) આતશોને ફીયાથી પવિત્ર કરીને જાતનથી લેવામાં આવ્યા હતા, જેમાં એક કુદરતી વીજળીના આતશનો પણ સમાવેશ થાય છે. આ વીજળી માટે ધર્મગુરુઓએ સુકકાં કાઠીના લાકડાંની ચાકી ગોઠવીને ખુલ્લાં મેદાનમાં અહુરમઝદની બંદગી અવસ્થા માંથોની નીરંગથી કરી હતી, અને તેના પ્રતાપથી આકાશ માર્ગે આ કાઠીનાં લાકડાંની ચાકીમાં વીજળીનો આતશ (‘આતશે વાઝીસ્ત’) દાખલ થઈ તે ચાકી આપમેળે સળગી ઉઠી હતી. આ વીજળીના આતશ પણ તે આતશબહેરામમાં બીજા આતશો ભેગા દાખલ કરવામાં આવ્યા હતા. આ આતશબહેરામ “ઉદવાડા” ગામે “ધરાનશાહુ આતશબહેરામ” તરીકે આજે પણ ઓળખાય છે, અને ૧,૧૦૦ ઉપર વર્ષ થયાં તેજ આતશ રાત અને દિવસ તેના ધર્મગુરુ વર્ગેએ અનેક આફતો છતાં સદા જળતા જાગૃત અને બળતા રાખ્યા છે. અને દર વર્ષે હજારો પારસી દીનદારો તેનાં દર્શન માટે જાય છે અને હજારો રૂપીઆનું ચંદન—(સુખડ)—અગર વીગેરે સુગંધી ચીજો અર્પણ કરે છે. પારસીઓ જેમ આતશને એક નુરમંદ વસ્તુ તરીકે માને છે, તેમ સૂર્ય, ચંદ્ર, તારા વિગેરેને પણ તેઓ નમન અને બંદગી કરે છે. કારણકે તેમાંથી ચહડતા પ્રકારના અદ્રશ્ય આતશોજ કાર્ય કરી રહ્યા છે. તેમજ ઝડપાન, પાણી, ખનીજ, પર્વત, ગાય ગેરુપંદ વિગેરે ઉપયોગી વસ્તુઓની પણ તેઓ યાદ અને નમન કરે છે, કારણકે તેમાંથી અણુદીઠ આતશો—નુરોની હાજરી રહેલી છે. આ બધાં પાછળ હેતુ તો મુખ્ય એકજ છે, કે મનુષ્યના આત્માને મુક્તિમાં મદદ આપનારી ખાસ ઉપયોગી આવી જરૂરી પેદાયશો, અને નુરમંદ પ્રકાશિત ચીજોને હસ્તીમાં લાવનાર, તે પવિત્ર પિતા, એકજ અહુરમઝદ—એકજ ખુદા—કે એકજ હશ્વર તે તે વસ્તુઓના બીતરમાં પડેલા બીજા બીજા પ્રકારના અણુદીઠ આતશો અને આત્મીક ચીંગારીઓ મારફતે અસર રોશનીનો સંબંધ ધરાવી કુળ વિશ્વ જગતમાં વીત થઈને વ્યાપી રહ્યા છે તેનો ખ્યાલ આપવા ઉપરાંત એ અન્ય પ્રકારોના દેખીત તેમજ અણુદીઠ આતશો મારફતે વીશ્વ જગતનાં તમામ ઉત્કલનોની સાચી બાઈબલી Cosmo-white Brotherhood જેને “અરદા-ફરશની અનજુમન” થઈને બનવાનું છે, તેનો મહા અકલ-પસંદ ચિતાર આતશને જેતાં અને નમતાં હમેશાં રજુ થાય છે.

જરથોશ્તી ધર્મનાં મુળ સિદ્ધાંતો.

જરથોશ્તી ધર્મનો મુળ પાયો તે “અષોષ” યાને સસતા અથવા પવિત્રાષ છે, અને તે અષોષ હ્રુમત-દ્રુપ્ત-દ્રુવસ્ત મુજબનીજ “મનશની” (Thinking power), “ગવશની” (Speaking power) અને “કુનશની” (Action power) માં સમાયલી છે, એટલે કે ગમે તે ભોગે ભલા સત્ય (કુદરતમાં સામ્ય) વિચારોજ કરવા, ગમે તે ભોગે ભલાં સત્ય (કુદરતને-ઇશ્વરને વહાલાં એવાંજ) વચ્ચેજ યોગવા, ગમે તે ભોગે ભલાં સત્ય (જગતકર્તાને પસંદ એવાંજ) કાર્યોજ કરવા, આ ત્રણ મુખ્ય સિધ્ધાંતોમાં આપું જરથોશ્તી શાસ્ત્ર સમાવી દેવામાં આવ્યું છે.

આમાં મન, વચન, અને કર્મને લગતી તમામ પવીત્રાષ, અશોષ, રાશ્તી, સત્ય અહિંસા, ધનસાધી દયા, ઉદારતા, પરોપકાર, પરમાર્થ, ભક્તિ, નિડરતા, નિર્ભયતા, જે કહો તે સધળું સમાઇ જાય છે.

દિવસની પાંચવારની બંદગી.

જરથોશ્તી ધર્મ પ્રમાણે દિવસના પાંચ ભાગો પાડવામાં આવેલા છે તેને “પાંચ ગેહુ” તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. આ પાંચે વેળા અહુરમઝદની બંદગી કરવાનું ફરમાન અપાયલું છે. સુર્યની ચાલ પ્રમાણે એના વખતો ગોઠવાયલા છે, અને તે દરેક વખતને અનુકુળ થતી પ્રાર્થનાઓ પણ ગોઠવવામાં આવેલી છે. આ દિવસનાં પાંચે ભાગોને હિંગામ તહેવાર જેટલાજ પવીત્ર ગણી ચોવીસે ચોવીસ કલાક ભક્તિ અને નિતીમાન સારી બંદગી ગુજારવાનું જરથોશ્તીને ફરમાન છે.

જરથોશ્તી ધર્મમાં બીજાઓને વટલાવવાની મનાઇ.

જરથોશ્તી ધર્મમાં બીજા ધર્મવાળાઓને વટલાવવામાં આવતા નથી. બીજા ધર્મો રાજ્ય સત્તાનાં જોરે, કે તરવારનાં જોરે, બીજાઓને વટલાવીને પોતાનો ધર્મ અને પોતાની કામ વધારીને મોટી બનાવે છે. તેમ જરથોશ્તી ધર્મે પોતાની બળવાન શેહેનશાહતના વખતમાં પણ કદી કીધું નથી અને કદી કરશે નહીં. અને તેથીજ એક વખતની ડર કરોડની જરથોશ્તી પ્રજા આજે એક લાખના નાના આંકડા ઉપર ઉભેલી હોવા છતાં તે એક મહાન સાહસીક, અને આગેવાન પ્રજા તરીકે ઉંચો દરજ્જો ધરાવે છે, અને પોતે સંખ્યામાં નાની અને નાનીજ રહી છે. પારસી કામ પોતાનાં અસલ “કયાની ખોરેહુ” અને “કયાની લોહી”ને સદા વફાદાર રહી છે અને પોતાની જાતને સાચવી પોતાનાં

શુન અને લોહીમાંથી વસ્તીનું ધીમું છતાં-થોડીક ચોરીશુપીના અપવાદ ધઉંના કાંકરા મીસાલ આદ કરી-નિર્મળ પ્રમાણુ જાહેર રીતે સદા વધાર-નારી તરીકે કુલ આલમમાં મશહુર થઇ છે.

જરથોસ્તી ધર્મમાં બીજી દીનવાળાઓને દાખલ કરવામાં આવતા નથી એટલુંજ નહિ, પણ જેમ ગમે તેમ તેઓ સાથે કુછંદી જીંદગી ગુજરી તેને દાખલ કરવાની તો સખ્ત મનાઇ ફરમાવવામાં આવેલી છે કારણ કે તેથી વર્ણુશંકર હલકી નીચ ખાસ્પતની ઓલાદ ઉતરે છે. વળી તેઓનું મકકમ માનવું છે કે જે મનુષ્ય પોતાનો જન્મનો આપીકો ધર્મ છોડીને તેના તરફ જોવકા થઇને બીજા ધર્મમાં જાય છે તે કોઇ પણ દિવસે તે અંગીકાર કરેલા ધર્મને પણ દગો દેનાર નિવડશે. વળી જરથોસ્તી દીનમાં “જરમ” યાને કુદરત તરફથી જુદા જુદા ગૃહ-સીતારાઓના પ્રવાહો પ્રમાણે આત્માઓનું વર્ગીકરણ થઇ તે તે ગૃહોને અનુકુળ થયેલા ધર્મો અને તેને લગતાં મનુષ્યો-કોમો-નો કાયદો શીખવવામાં આવ્યો છે. જે ધર્મમાં જન્મ થયો, તેજ ધર્મને અનુસરતું જીવન ગુજરી પોતાનું કર્મફળ ભોગવી લેવું જોઇએ અને તેમાંથીજ મુક્તિ મળી શકશે એ નિયમ કુદરતમાં ચાલતો આવેલો છે, અને કુદરત તેની આત્મીક લાયકાત જોઇને ચહુડયાતી જરમમાં તેને હવે પછીનો જન્મ આપશે.

અહીંયા યાદ રાખવાની જરૂર છે કે ઝરથુસ્ત્ર સાહેબ અને તેમની પછીના મહાન આગેદોષે પોતાની દીનમાં જે ઇન્સાનોને દાખલ કીધાં હતાં તે જરમને કાયદે આત્માની લાયકાત રહાની ચસ્મથી જોઇને દીન અને ધર્મને અનુકુળ જોઇને અનેક ઘટતી કસોટીમાંથી પસાર કરીને દાખલ કીધા હતા, અને હવે પછી પણ જ્યારે તેવા મહાન આત્મજ્ઞાની જરથોસ્તી મહા પુરૂષો-રાઇનીદારો જમાને જમાને પેદા થશે ત્યારે તેઓ પોતાનાં આત્મજ્ઞાનથી અને મીનોઇ રહાની નજરે (ખાતેન ચક્ષુએ) જોઇને, જરથોસ્તી દીનમાં દાખલ કરવા લાયક ઇન્સાનોને એજ જરમને કાયદે જરૂર પડવે દાખલ કરશે. પરંતુ હાલ તો, તેવું કોઇ મીનોઇ જ્ઞાન કે કુદરતની સત્તા ધરાવનારો પુરૂષ જાહેરમાં પારસી કોમમાં જન્મ્યો નથી ત્યાં સુધી તો, જરથોસ્તી દીનમાં બીજી દીનવાળાઓને દાખલ કરી શકાય તેમ નથી. પારસી કોમનાં પોતાનાં તાત્યાંમાંજ જોર હોય નહીં અને દીવસે દીવસે કુટેવોને આધીન થતા હોય, તો તેવા બીકટ જમાનમાં બીજી દીનવાળાઓને સગી ઘોડે ખારે ટકેના હિસાબે લેવાની હિમાયત કોમની ને ધર્મની પુરી નાશુદી ધણી ઝડપી તોરે લાવવાનીજ કમનસીબી સમજવી.

જરથોશ્તી દીનની ફીલસુફીઓ સામાન્ય મનુષ્ય જાતિના લાલ
માટે છે. એ દીનના બીજા અભ્યાસીઓ અને આશકો.

અલખત જરથોશ્તી દીનનો પેગમ-સંદેશો-સામાન્ય મનુષ્ય જાતી
-કુલ આદમજાતને માટે છે અને તેનાં ભક્ષાં નિતિવચનો અને ભલા
સાચન્દીશીક રીતરીવાજો અને શુભ આચારવિચારો-રહેણીકરણી કોષ્ટ પણ
દીનવાળાઓ પોતાની રાજપ્રુશીથી ગૃહણ કરે, અને પોતાની રોજીંદી
જીંદગીની રહેણીકરણીમાં ગુંથી લે, પણ આપણી કોમમાં બેળાવા એક
થવા નહીં માંગે તો તેમાં કોષ્ટ પણ મનાઈ કરી શકતું નથી.

હિંદુસ્તાનમાં પણ ધણાક બીજા કોમના સ્ત્રી પુરૂષો જરથોશ્તી
દીનના રીતરીવાજો પોતાનાં ઘરમાં પાળી રહ્યાં છે, ગાથાની બંદગી કરી
રહ્યા છે. તેજ પ્રમાણે યુરોપ, અને અમેરીકામાં પણ ખ્રીસ્તી લોકોમાં
“ માઝદયસ્તાન ” નામનો એક પંથ માઝદયસ્તી દીનના રીતરીવાજો અને
બંદગીઓ પાળી રહ્યો છે જેઓની સંખ્યા લાખોની ગણાય છે. “ રેવ.
ડો. ઓટોમન ઝરદોસ્ત હાનીશ ” એ પંથના સ્થાપક અને ગુરૂ ગણાય
છે, અને કેટલાક માઝદયસ્તાન લોકોએ હમણા થોડા વખત ઉપરજ હિંદની
મુલાકાત લઈ મુંબઈમાં પણ જરથોશ્તી દીન ઉપર લાખણો આપ્યાં હતાં.

એ ઉપરાંત યુરોપ, અમેરીકા, વિગેરેના ધણાં નામાંકીત અને માન
પામેલા પુરૂષોએ જરથોશ્તી દીનનો અભ્યાસ કરીને મોટાં મોટાં અગ-
ત્યનાં પુસ્તકો પોતાની ભાષાઓમાં રચેલાં છે, ગ્રીક, અને આરબ લેખકો
અને અભ્યાસીઓએ પણ એ ધર્મ ઉપર પુસ્તકો રચેલાં છે, મુસ્લીમ
ઓદમાઓ અને કવીઓ શીરદાસી અને હાશીઝ જેવા મહાન પુરૂષોએ
પણ જરથોશ્તી દીન તરફ જનકુરખાન કીધેલો છે. હિંદમાં પણ હાલમાં
બંગાલી અને બીજા હિંદુ લેખકોએ એ ધર્મના અભ્યાસ પાછળ પોતાનું
જીવન અપેલું છે. આ રીતે આ ધર્મના જુદા જુદા આશકો જુદી જુદી
રીતે તેની સેવા બજાવી શકે છે પરંતુ તેઓ જાહેર રીતે તો આ ધર્મમાં
પારસી જરથોશ્તી કોમના સલાસદો તરીકે હાલને કાળે દાખલ થઈ
શકતા નથી.

જરથોશ્તી ધર્મ હવાયલાં શિતળ વૃક્ષ જેવો છે: બીજાં ધર્મો
ઉપર એનો પ્રભાવ.

જરથોશ્તી ધર્મ એક મોટા શીતળ વૃક્ષ જેવો ગણાયલો છે અને
ઝરથુષ્ટ્ર સાહેબે “ સરવ-ધ-કેશ્મર ” નાં ઝાડના બેઢમાં એજ અલંકાર

અને સુચના આપેલી છે કે જરથોસ્તી દીન સીધી સત્યનાં વૃક્ષ જેવી બધેબધે છવાયેલી છે એની નીચે બીજી કાષ્ઠ પશુ દીન કે ધર્મને આશરે મળવો જ નોંધ્યો. એ દીન બીજા ધર્મો અને “જરમો”ને મદદરૂપ થવાનું સુચવે છે. કુદરતની રોશન બાજુના કોઈ પણ ધર્મ તરફ ધોક્કાર કે તીરસ્કાર બતાવવાની સાફ સખત મનાઈ છે. સૌને પોતાપોતાનાં ધર્મો અને કોમ મુખારક ગણેલી છે અને એજ દીનનાં એજ વૃક્ષના બીજા અનેક ફાંટાઓ પુટશે અને બીજા અનુકુળ ધર્મો સ્થપાશે એવી આગાહી કરેલી છે.

યાહુદી ધર્મ ઉપર પણ એની ઘણી મોટી અસર થયેલી છે.

ખ્રીસ્તી ધર્મમાં પણ જણાયલું છે કે મહાત્મા ક્રાઇસ્ટ પેદા થવાની આગાહી મગવ લોકો તે જરથોસ્તી આબેદ સાહેબોએ કરી હતી અને તેમને આત્મીક જ્ઞાનમાં પ્રેરણા આપી હતી. જે વિષે જાણીતા વિદ્વાનોએ પુષ્કળ સાહિત્ય પ્રગટ કર્યું છે.

મુસ્લીમ ધર્મ ઉપર પણ એ દીનનો પ્રભાવ અને અસર પડેલાં ખુદલાં જોવાય છે અને તેની નોંધ વિદ્વાનોએ લીધેલી છે. “સલેમાને ફારસી” (એ તખલ્લુસ છે, જેનો અર્થ “ઉન્મતને ઉભી કરી આપનાર” થાય છે.) જેને શાહ નોશરવાન આદેલના વખતના જાણીતા દસ્તુર દીનીઆર તરીકે ઓળખવામાં આવે છે, તેણે મુસ્લીમ ધર્મના મહાન સ્થાપક મહમુદ નબી સાહેબના ‘અહેલેમેત’ તરીકે ‘કુરાને શરીફ’માં જણાવેલા છે. આ રીતે જરથોસ્તી ધર્મ બીજા ધર્મોને મદદરૂપ થવામાં પોતાની ફરજ અને સેવા સમજે છે.

જરથોસ્તી ધર્મનાં કેટલાંક જાણવા જોગ શુભ નિયમો ફરમાનો અને તરીકતો એટલે કુદરતાનુસાર જાહેરી ગુજરવાના કાયદા કાનુનોની દુકં રૂપરેખા.

જરથોસ્તી ધર્મમાં અમુક પ્રકારની “તરીકતો” યાને સુખી જાહેરી ગુજરવાના કુદરતી કાયદા કાનુનો ધડી આપવામાં આવેલા છે. આ કાયદા કાનુનો અથવા નિયમો મનુષ્ય જાતીનાં અને કુદરતની તમામ પેદાયશોની તન્દુરસ્તી મનદુરસ્તી અને આત્મીક દુરસ્તીના અચળ ધોરણ ઉપર રચાયેલાં છે, જેમાંનાં થોડાંક અહીંયાં જોઈશું.

દરેક જરથોસ્તીએ સહવારનાં ઉઠતાંની સાથેજ બીજાના પાસે કુદરતની યાદ કરવાના અમુક માંથ્રો-શ્લોકો-જાણવાના હોય છે.

સહવારના ઉઠ્યા પછી બળદનો “ગૌમુત” જેને તરો અથવા નીરંગ કહેવામાં આવે છે, તે અમુક અનુક્રમે હાથ મોઢાં પગ ઉપર લગાડવાનો હોય છે. તેને માટે પણ બે સેતાનનાં વિચારો કાર્યોને તોડનારા અમુક કલામો લખવાના હોય છે. “ગૌમુત” જે તાજે વાપરવામાં આવે છે, તેને પવિત્ર માનવામાં આવે છે, જેમકે જરથોસ્તી ઇદમ્પતને આધારે ગૌમુતમાં ગોધો જે બહુમન અમશાસ્પંદને તાલુકેનું ઉત્તમ પ્રાણી છે, તેની ઉત્તમ ભલામવાળી મેગ્નેટીઝમની ખાસ્તર (વીજળીક પ્રવાહ) તેમાં કુદરતે છલાછલ ભરેલો હોય છે, અને સાયન્ડીફીક રૂઢીએ-દ્રષ્ટિએ-એ વસ્તુ શરીરમાંની દરેક રોગ પેદા કરનારી પ્રવાહીઓ અને પ્રવાહોને ખેંચી કાઢે છે, અને તેથી આખી રાતનું સુસ્ત પડેલું અને રાતના અંધકારમાં શેતાની શક્તિઓને અને અંધકારી જંતુઓને વશ બનેલું શરીર રોગથી મુક્ત થાય છે, અને દરેક દુજ યાને બદ મેગ્નેટીઝમના પ્રવાહો બહાર ખેંચાઈ આવે છે. આ ખેંચાયેલા અદ્રવ્ય રોગી જંતુકારક પ્રવાહોને ત્યાર પછી પાણીથી ઘોષ સાફ કરી નાંખવામાં આવે છે, જેથી શરીર તન્દુરસ્ત અને ઉદ્યોગી બને છે. “ગૌમુત” બીજા અનેક દ્રષ્ટિએ પણ ઉપયોગી અને વૈદક વસ્તુ છે અને આજની સાયન્સે પણ એ વાત કબુલ કરેલી છે, કે જે હજારો વર્ષ ઉપર આપણા પુજ્ય પેગામ્બર સાહેબ જગતને ફાહેશ કરી ગયા છે.

આ તો “ગૌમુત”ના સાધારણ ઉપયોગની વાત થઈ, પરંતુ જરથોસ્તી ધર્મમાં “નીરંગદીન”ને નામે એક મોટી ખર્ચાળ ક્રિયા કરવામાં આવે છે. આ ક્રિયા વખતે શુદ્ધ સફેદ ગોધાઓનું ગૌમુત બહુજ પવિત્રાઈ અને સાવચેતીથી ભેચું કરીને ઇજવામાં આવે છે. આ ક્રિયાથી બનાવેલા ગૌમુતની ખુબી એ છે કે તે ૨૫ કે ૫૦ વર્ષ સુધી બાટલીઓમાં ભરીને જળવી રાખવામાં આવે છે છતાં, તે બીલકુલ બગડતો નથી કે કોઈ પણ રીતે ખરાબ થતો નથી. આ તૈયાર કરેલો પવિત્ર ગૌમુત-નીરંગ અમુક અમુક પ્રસંગોએ પીવાના ઉપયોગમાં લેવાનો હુકમ છે અને તેથી આત્મશુદ્ધી કરી શકાય છે.

વળી દરરોજ સહવારના પોહોરમાં સૌથી પહેલી ચીજ તરીકે પોતાનાં રહેવાનાં મકાનના બાથરૂમમાં આખાં આંગ પરથી તમામ કપડાં ઉતારી પછી અમુક કલામ અને તરતીબથી આખાં આંગ પર ગૌમુતનો પાસ લગાડી પછી પાણીથી નાહી લેવાનું સુંદર ફરમાન છે. નાહ્યા વગર કોઈની કામેકાળે જવાનું અવર ગણેલું છે.

ખાવાપીવા અગાઉ અહુરમઝદ સાહેબની બક્ષેશના શુક ગુજરવા-

(Saying grace)માં આવે છે અને તેને માટેની અમુક “જમ-વાની બાબતે” વિગેરે મુકરર કરવામાં આવેલી છે.

ઉઘાડે માથે ફરવાની મનાઈ કરવામાં આવેલી છે, કેમકે માથાનાં તાલકમાં પહેલું અષ્ટ્ર-લહયાન (અહમરધ્ર) આવેલું છે, જ્યાં આગલ મનુષ્યનું સૈથી ઉંચ તત્વ ફરોહર અને ખુદા વસી રહ્યાં છે જેઓનાં માનમાં ને હેફાડમાં માથે ટોપી મુકવાનું ફરમાન છે, જ્યારે હિંદુઓ માથે ચોટલી રાખે છે. વળી માથાના બાલમાંથી નીકળતો અમુક જાતનો “મેગ્નેટીક પ્રવાહ” મનુષ્યની શારીરીક તનદુરસ્તીને તેમજ માનસીક અને આત્મીક દુરસ્તીને નુકસાનકર્તા છે. તેજ પ્રમાણે ઉઘાડા પગે જોડા વગર ફરવાની પણ સખત મનાઈ છે, કારણ કે Terrestrial magnetism યાને ધરતીના મેગ્નેટીઝમના સિધ્ધા સંબંધમાં પગના તળીયાં આવે તળીયાંપર કાર્ય કરતાં ૧૬ મા અષ્ટ્ર મારફતે તે પ્રવાહ જરડાની કરોડની જ્ઞાનતાંત્ર ઉપર અસર કરી શરીરની જડતા અને બરડતામાં ઉમેરો થાય છે જેથી જન્મ મરણનો ચક્રાવો વધે છે, જે કે સીરફ શારીરીક દ્રષ્ટીથી જોતાં ઉઘાડે પગે ચાલનારને તનદુરસ્તીમાં ફાયદો થાય છે. પણ જરથોસ્તી દીન તો આત્મીક દુરસ્તીપરજ બાર મુકે છે.

એકનાં મોઢાંને લાગેલું એકું બીજા કોઇનેથી ખાવાપીવાની મનાઈ છે, કેમકે મોઢાંની “લખ” બીજાની તનદુરસ્તી ઉપરાંત મન અને રવાનને નુકસાનકર્તા થાય છે. મુખ્ય કરીને ખાતી વેળા પણ તેની સંભાળ લેવાની જરૂર બતાવેલી છે. આજની સાયન્સે મોઢાંની લખમાં અસંખ્ય જાતનાં રોગોનાં જંતુઓનું જ્ઞાન પ્રસિધ્ધ કરેલું છે, તેજ ફક્ત જોતાં આ અજીઠ વટારની ગંદકીથી દુર રહેવાનું જરથોસ્તી ફરમાન કુલ દુન્યાને પાળવા લાયક અને મુખ્યારક થઇ પડે છે. દાંતે પોતીકાં નખ કરડવાની કે પોતીકાં આગળાં મોઢાંમાં ઘાલવાનીથી એજ કારણે સખત મનાઈ કરેલી છે, અને જાણુઅજાણુ આગળાં મોઢાંની અંદર લેવાય તો તુરતજ પાણીથી સાફ કરી નાખવાનું ફરમાન આપેલું છે.

નાહવાને માટેનાં, હાજતે જવા માટેનાં, દાતન પાણી કરવાનાં, કપડાં ધોવાનાં તેમજ કપડાંની સ્વચ્છતાના, ધરની મોહલ્લાની તથા શહેરની દેશ તથા જગતની સફાઈ સુધરાઈના આરોગ્યતાના અને બીજા એક હઝાર ને એક નિયમો નક્કી કરવામાં આવેલા છે. તમામ મનુષ્યો જે એકમતે એવા જગ-કલ્યાણના નિયમોનું પાલણુ કરે અને સાથે સાથે વિચાર-વાણી અને વતનમાં સદગતી આણે, તો દુઃખ દરદ કે માંદગી જેવી ચીજોનું નામનિશાન પણ દુન્યામાં રહેવા ન પામે અને આ ધરતી સ્વર્ગમાં ફેરવાઈ જાય, એવા સાદા સુંદર ઉંચ નિયમો (Noble living &

Hight thinking) આ ધર્મે મુકરર કરેલા છે. પણ આખા સરકલમાં એક પણ મનુષ્ય તે નિયમોથી ઉલટો ચાલે તો પછી એકનાં કર્મે સો મરે છે.

નખ અને બાલ કાપવા માટે અને તેને એકાંત જમીનના ખાડામાં દાટી વ્યવસ્થા કરવા માટેનાં ફરમાનો આપેલાં છે, જેથી જનવર-મનુષ્યોનાં ખાધામાં તે ન આવે તેમજ હવા-પાણી નહીં બગાડે અને તેમાંથી ઉત્પન્ન થતા ધીમા રોગો બીજાની તંદુરસ્તીને તથા મનદુરસ્તી અને આત્મીક વૃદ્ધીને નુકસાન ન કરે. વળી નખ બાલ કાપ્યા પછી નાહવાની સખત તાકીદ ફરમાવવામાં આવેલી છે, કેમકે તેનાથી શરીર તનદુરસ્ત રહે છે એટલુંજ નહિ પણ મેગ્નેટીક વાતાવરણ (અછપિ) સાફ રહી આત્મીક બાબતમાં પણ ખલલ પહોંચતી નથી.

બાનુઓ માટે માસીક માંદગી (menstrual cycle) તથા સુવાવડ વખતના (Segregation)ના એકાંતવાસના અતી ચુલ્લવંતા ઉપયોગી નિયમો નક્કી કરવામાં આવેલા છે, કેમકે સાયન્સની દ્રષ્ટિએ પણ એનાથી અણુદીઠ મેગ્નેટીક વાતાવરણમાં ભારે નુકસાન પહોંચે છે અને કુદરતનાં ગેબી કાર્યોમાં જે ભારે હરકતો આવવા પામે છે તેની જવાબદારી અને ગુનેહગારી મોટી ગણેલી છે. આ માટેના નિયમો, હિંદુ તથા બીજા કેમોમાં પણ અમુક દરજ્જે પળાતા જેવામાં આવે છે અને સાયન્ડીસ્ટો પણ એની ગંભીરતા ઉપર ભાર મેલે છે.

જરથોસ્ત્રની ધર્મમાં આપઘાત કરવાની પ્રથાને ભારપુર્વક વખોડી કાઢવામાં આવેલી છે અને તેવાં મનુષ્યોની કમનસીબી કેટલી હદે વધી જાય છે તેનાં કંઈજ વર્ણનો આપવામાં આવેલાં છે.

શયતાનને લગતી મેલી વિદ્યાની ધુતમધાતમની પ્રથાઓને-જેવી કે સ્પીરીચ્યુઅલ સીયાંસ (Seance)ની રૂઠી વીગેરેને પણ વખોડેલી છે. એનાથી મનુષ્યો પોતાનુંજ નુકસાન કરે છે, એટલુંજ નથી, પણ કુદરતની વિરૂધ્ધ આચરણ કરીને કુદરતના આપ પણ પોતાને માથે વહોરી લે છે અને કુદરતની અણુદીઠ બહુ શક્તિ જીન-પરીઆઓ-દૈત્યોના સમાગમમાં અને કબજામાં વટીક આવે છે.

ઉપલી ત્રણ ચીજો માસીક માંદગી, આપઘાત અને જીદુગરીની મેલી વિદ્યા એ ત્રણે માટે મરણ પછી સખત શિક્ષાઓ ફરમાવાયલી છે અને તેનાં વર્ણનો ધર્મ પુસ્તકોમાં કરવામાં આવેલાં છે.

દરેક મનુષ્યે પોતાનાં પાપકર્મોના “પશ્ચાત્તાપ” કરવાનો એટલે

દુષ્ટ કર્મેનિ ઝોળખતાં શીખી તેનાથી દુર રહેવાનો નિશ્ચય કરવાનો હોય છે અને તે માટે “પતેત” નામે ઉમઠાં ભણુતરો બનાવવામાં આવેલાં છે, જેનાથી પાપનો પસ્તાવો અને પશ્ચાતાપ કરી શકાય છે કે જેથી તે પાપોની પુરેપુરી શિક્ષા ભાન સહિત રાજપુશીથી ખમી લઇ ફરીથી તેવાં દુષ્ટ વીચારો કર્મો નહીં જ થાય તેની તકેદારી રાખવાની અત્યંત કાળજી પેદા થાય છે. એ માટે હિંદુ અને અન્ય ધર્મોમાં પણ પ્રાયશ્ચિત કરવાની-રાજ-પુશીથી ચુનાહોની સજા ખમવાની ને તે ફરી નહીં કરવાની રૂઠીઓ બાળે સખતપણે કહેવામાં આવેલું છે.

મરણ પછીની પણ અમુક ક્રિયાઓ મુકરર કરવામાં આવેલી છે, અને તેમાં પહેલાં ચાર દિવસની ક્રિયા ધણું મહત્વનું સ્થાન ધરાવે છે. મરણ પામેલા રવાન એટલે આત્માની શાંતિ માટે આ ક્રિયાઓ ગમે તે ભોગે કરવામાં આવે છે. એ માટેનાં ખાસ ફંડો પણ હોય છે. જેઓની શક્તિ ન હોય તેઓનું એ ક્રિયાકામ ફંડો તરફથી પણ જરૂર કરવામાં આવે છે. શક્તિવાળાઓ પોતાનાં બહાલાં મરણ પામેલાં આત્માઓની શાંતિ અને વૃદ્ધિ માટે આખું વર્ષ અનેક નાની મોટી ક્રિયાઓ કરાવે છે, અને મોટી રંજ ખેંચીને પુશીથી ખર્ચો કરીને પોતાનાં દીક્રને પણ શાંતિ આપે છે.

એ ઉપરાંત પારસી ધર્મ સ્થળોમાં બીજી અનેક જાતની નાની મોટી ક્રિયાઓ ચાલુ થતી રહે છે, અને જેમ હિંદુઓ, બજન, પુજન, અર્ચન કે આરતી વિગેરેમાં મોટી સંખ્યામાં હાજર રહી પોતાની આત્મીક જીખ તૃપ્ત કરે છે, તેમ પારસીઓ પણ આવી ક્રિયાઓમાં હાજર થઇને પેદા કરનાર દાદાર અહુરમઝદ (પરમેશ્વર) તરફની પોતાની ફરજો બજાવે છે, અને ત્યાં પોતે પણ પ્રાર્થનાઓ કરે છે.

વર્ષની આખેરીએ દસ દિવસ અને તેની પછીના સાત દીવસોને “ફરવરદેગાનના અને મુકતાદના દિવસો” તરીકે પારસીઓ ધણા ઉત્સાહ અને માન સાથે ઉજવે છે. આ દિવસો ધણા ધાર્મિક અને મહત્વના ગણાય છે. જરથોસ્તી ધર્મ મત પ્રમાણે આ દસ દિવસ મરણ પામેલાં તમામ આત્માઓ મુક્તિ પામે છે, અને તેઓની વૃદ્ધી શાંતિ અને આનંદને માટે એ દસ દિવસ મહત્વની ક્રિયાઓ કરવામાં આવે છે. હિંદુઓમાં “સરાધ”ના કે “ગણપતી”ના અમુક દિવસો ઉત્સાહથી ઉજવાય છે તેમ પારસીઓના આ મુકતાદના દિવસો મોટા ઉત્સાહથી ઉજવવામાં આવે છે, અને તેની પાછળ મોટા ખર્ચો પુશીથી કરી લેવામાં આવે છે.

કુદરતમાં કામ કરી રહેલા ગૃહો, રાશીઓ, કે સીતારાઓની ચાલ પ્રમાણે જ્યોતિષ દ્રષ્ટિએ જાણવાનાં મંત્રો મુકરર કરવામાં આવેલાં છે, અને અમુક ગૃહ રાશીઓની સારી માઠી અસરો ઉપર અનુકુળ થાય તેમ તે નક્કી કરી આપવામાં આવેલાં છે. જરથોસ્તી ધર્મમાં “જ્યોતિષ શાસ્ત્ર”ને પણ સ્થાન આપવામાં આવેલું છે અને તેની ગણતરીઓ નક્કી કરવામાં આવેલી છે.

હિંદુ ધર્મમાં જેમ અમુક જાતની પકાવેલી પ્રસાદીઓ અને ખોરાક દેવતાઓને અર્પણ કરવામાં આવે છે, તેમ જરથોસ્તી ધર્મમાં પણ ફળ, પુલ, દુધ, સરખત, તથા શાકભાજીનું પકાવેલું ખાણું “સતુમ”ને નામે અર્પણ કરવામાં આવે છે, અને તેને માટે મુકરર કરેલાં મંત્રો જાણવામાં આવે છે.

જરથોસ્તી ધર્મમાં મરણ પામેલાં શરીરને દાટવાની, બાળવાની, કે પાણીમાં નાખવાની સખત મનાઈ કરવામાં આવેલી છે. જરથોસ્તી સ્ત્રી પુરૂષો કે બાળકો, ગરીબો કે તવંગરો—એ બધાનાં મરણ પામેલાં શરીરો “દોખમા”ને નામે બાંધેલા બંધ કીલ્લા રૂપ સ્થાનમાં એકજ ઠેકાણે સાથે મળે છે. આ “દોખમા”—કહો કે કીલ્લાની બાંધણી ધણી સાયન્ડી-ફીક અને ગુચ્ચવણુ ભરેલી છે. આજના મોટા મોટા સાયન્ડીસ્ટો, અને મહાન ઇજનેરો આ રૂઠી અને બનાવટ જોઇને બારે આશ્ચર્ય પામ્યા છે, અને જમનની બધી રૂઠીઓ કરતાં આ દોખમાની રૂઠીને સૌથી ઉચ્ચ સ્થાન આપેલું છે. આ દોખમાના કીલ્લાના બાંધકામ અને રચનાનો ખ્યાલ સાદી નજરે આવી શકે તેમ નથી માટે જેઓની ખાહેશ હોય તેઓ એને માટેનું સાહિત્ય વાંચીને તે જાણી લે એવી પ્રાર્થના છે. આ દોખમામાં મરણ પામેલાં શરીરને ગીધ પક્ષીઓ પાસે ભક્ષ કરાવવામાં આવે છે, અને શરીર ઝડપથી બવાઇને ખાક થઇ જવાથી આત્માની વૃદ્ધીનો માર્ગ પણ ધણો સરળ બને છે.

જરથોસ્તી ધર્મનું મુખ્ય બખ્તરરૂપ પહેરણુ તે “સુદરેહ અને કુશ્તી છે.” એ પહેરણુ વગરનો કોઇ પણ પારસી જરથોસ્તી ધર્મમાં જરથોસ્તી ગણાતો નથી.

આ સુદરેહ અને કુશ્તી પહેરવાનો રીવાજ ઝરથુસ્ત્ર સાહેબના જમાનાની અગાઉનો ગણવામાં આવે છે.

“સુદરેહ” તે કપાસ-રૂ-માંથી બનાવેલું એક પહેરણુ છે. એ

ખાસ મુકરર કરેલા ધાટનો નવ સાંધાનો બનાવવામાં આવે છે. આ નવ સાંધામાં જુદી જુદી ફીલસુફીઓ અને આત્મીક રચનાઓ સમાયલી છે. દરેક પારસીઓ આ પેહેરણુ ફરજિયાત પેહેરવાનું હોય છે.

“કુસ્તી” તે આ પેહેરણુ ઉપર કમરે બેઠાંથી વણીને બનાવેલી “આત્મીક દોરી” જેવું ત્રણ આંટાથી બાંધવામાં આવે છે. આ કુસ્તી ઘેટાંનાં બેઠાંથી ખાસ અમુકજ બેવડા ૭૨ તારની અને અમુકજ પ્રકારની જરથોસ્તીને હાથે કાંતીને હાથેજ વણવામાં આવે છે. એમાં પણ ઘણી આત્મીક ફીલસુફીઓ અને ખુબીઓ સમાયલી છે. હિંદુઓ “જનોષ્ઠ”ને જે મહત્વ આપે છે તેમ પારસીઓ આ કુસ્તી ને મહત્વ આપે છે. વળી આ કુસ્તી તે કાંઈ દોરી માફક સાધારણ રીતે બાંધવામાં આવતી નથી, પણ તેને માટે અમુક બહુતરો નક્કી કરવામાં આવેલાં છે, અને અમુક તરતીબથી તેના ગાંઠ વાળવામાં આવે છે. વળી અમુક અમુક સંજોગમાં દિવસમાં ઘણીવાર તે બહુતર બહુની બાંધવામાં આવે છે. એની મુખ્ય ખુબી એ છે કે આ બખતર જે અધ્યાપુર્વક બહુતર સાથે હંમેશા યરાયર કાળ-જીથી બાંધવામાં આવે, તો તે બાંધનાર જરથોસ્તીને મેલી વિદ્યાની, જાદુની, કે બીજી કોઈ પણ નુકસાન કરનારી કુદરતની કાળી બાજુની શક્તિ લાગુ પડી શકતી નથી.

આ સુદરેહ કુસ્તીનું પેહેરણુ સાત અથવા નવ વર્ષનાં બાળકથી શરૂ કરવામાં આવે છે અને તે માટે “નવજોત” નામે મહત્વની ક્રિયા (Initiation ceremony) બહુ આનંદ સાથે ઉજવવામાં આવે છે કે જેમ હિંદુઓ “ઉપવીત” કે “જનોષ્ઠ” દેવાની ક્રિયા કરે છે.

સુદરેહ અને કુસ્તી કમર ઉપર રાખનારા દરેક પારસી જરથોસ્તી-ઓને “બસ્તે કુસ્તીઆન” એટલે કુસ્તીનો કમરબંદ રાખનારાઓ તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે. દરેક પારસીઓ આ કુસ્તી કમર ઉપરજ બાંધેલીજ રાખે છે. પરંતુ દિવસમાં ઘણીવાર તેનાં અમુક મંથ્રા=મંત્રો સાથે તેને ઓડીને ફરીથી બાંધવાની ફરજ હોય છે. આ મંત્રોની અસર તેની ‘અષ્ટી’ એટલે અણુદીઠ વીચાર-વાતાવરણની આસપાસ હંમેશાજ રહે છે, જેથી કોઈ પણ પારસી જરથોસ્તી-એ રીતે વર્તનાર હોય તેને-જાદુ મેલી વિદ્યા, કે કોઈ પણ બુરી શક્તિ કદિ પોતાનો ભોગ બનાવી શકતી નથી તેમજ હવસોથી આઝાદગી=મુક્તિ મેળવવાનાં મુશ્કેલ કામમાં તેને અતી મોટી સવળતા તેનાથી થાય છે.

આ કુસ્તીના બે આગળ અને બે પાછળ એવા ગાંઠો વાળવામાં

આવે છે, અને તે વખતે અનુક્રમે એવા મજબુત વિચારોનો પ્રવાહ ઉત્પન્ન કરવામાં આવે છે કે (૧) “દાદાર અહુરમઝદ એકજ અને એકલો સરજનહાર જગતપતિ છે.” (૨) “ઝરથુસ્ત્ર સાહેબ તેનો મોકલેલો સાચો અને મહાન પેગામ્બર છે.” (૩) “ઝરથુસ્ત્ર સાહેબની દીન સાચી અને અહુરમઝદની છે તેને હું જીંદગીના છેડા સુધી ગમે તે ભોગે વળગી રહીશ.” (૪) “હું જીવીશ ત્યાં સુધી આ જગતમાં નેહીનાં બલાં અને સત્ય કાર્યો કરીશ અને કુલ જગતને માટે મારા પવિત્ર આત્માનો મોક્ષ હું મેળવીશ.”

અને તે પછી જરથોસ્તી દીનનું એકરારનામું લખાવામાં આવે છે, જેમાં એ દીન ઉપર મુસ્તાક ઉસ્તવાર રહેવાની ગંભીર કથુક્ષાતો અપાય છે.

જરથોસ્તી ધર્મમાં “લગ્ન ક્રિયા”ને પણ ધણું મહત્વનું સ્થાન અપાયલું છે. દરેક જરથોસ્તીને માથે લગ્નની પત્રીત દુરજ નાંખવામાં આવેલી છે અને તેનાં નિયમો, આશીરવાદો, અને પાલણો નક્કી કરવામાં આવેલાં છે. સાધારણ ઇસ્લામી “બ્રહ્મચર્ય” પાળી શકતાં નથી, પણ જે ધણુજ થોડા આત્મજ્ઞાની સંતો વિચાર, અને કર્મથી અખંડ બ્રહ્મચર્યને લાયક કુદરતી રીતે જન્મેલાં હોય છે, તેઓને માટે અપવાદો રખાયેલા છે, જેઓની જીંદગીનું એકલું કાર્ય જગતનાં તારણ માટે ખુદા સાથે એકતાન થવાનું હોય છે. તેઓને “મગ્સો” (Magi) તરીકે બહુજ ઉંચકેલીનાં ઉરવાનો-મહાત્માઓ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. પણ સાધારણ ઇસ્લામી જે આમવર્ગનો હોય કે ખાસ વર્ગનો હોય તે દરેકને માટે “લગ્નની ક્રિયા” અને દુરજો માથે નખાયેલી છે, અને તે સાથે પરણતાં જોડાંને માટે સંસારના વહેવારના કે જગત સેવાના દરેક નિયમો મુકરર કરી આપવામાં આવેલા છે. સંસારમાં સરસા રહી, દરેક નીતીરીતી બહુજ સખ્તાઇથી પાળી, નેક દુરજો પેદા કરી, છેલ્લે વાનગ્રસ્થ (બલા સંસારમાંથી પાડીઝગીથી પસાર થઇને તરી નીકળેલા સાધુ ‘મરતાઝી’) કેમ થવાય તેની બારીક વિગતો ક્રમવાર જરથોસ્તી ધર્મમાં વર્ણવેલી છે.

સૃષ્ટિમાં કાર્ય કરતી બે સામસામી શક્તિઓ.

જરથોસ્તી ફીલસુફી પ્રમાણે આ જગત ઉપર શરૂઆતથીજ બે મહાન શક્તિઓ-બે “મીનો”-કાર્ય કરી રહ્યા છે; એક “રપેના-મીનો,” બીજી “અઝમીનો”ઃ એમાં રપેનામીનોનું કાર્ય દાદાર અહુરમઝદનો તમામ બધી પેદાયશોની વાધ કરવાનું અને હસ્તીના માર્ગ તરફ

લઈ જવાનું છે, જ્યારે અંગ્રમીનોનું કાર્ય દાદાર અહુરમઝદની બલી પેદાયશોનો નાશ (ફેરફાર) કરી તેને નિસ્તીના માર્ગ તરફ પાછળ હટાવવાનું છે. આ બંને મીનો પોતપોતાનું નિયમીત કાર્ય તો કર્યા જાય છે. પણ જરથોસ્તી ધર્મ એજ શિક્ષણ આપે છે, કે રપેનામીનોનાં કાર્યને સદા મદદ કરે, કુદરતમાં બલા વિચાર, બલા વચન, અને બલાં કાર્યોથી બલી સૃષ્ટિને હસ્તીનાં સુંદર માર્ગ તરફ આગળ વધારવાની કેશીષ કરે, અને અંગ્રમીનોનાં કાર્ય સામે બાથોબાથ લડી તેની મોહજળમાં ફસાતાં સદા બચી જાય.

આ જગતમાં જ્યાં જુઓ ત્યાં બે-પણાનો કાયદો Law of Duality and Polarity તો ચાલુ છે, અને રહેવાનોજઃ હસ્તી અને નિસ્તી, જ્ઞાન અને અજ્ઞાનતા, વૃદ્ધિ અને નાશ, રોશની અને અંધકાર, ભરતી અને ઓટ, દીવસ અને રાત. એ વિષે હિંદુ ધર્મમાં ગીતા (૭) માં પણ વિવેચન કરેલું છે, કે જ્યાં પુરૂષ અને પ્રકૃતિ જેમાં દૈવિક શક્તિ અને આસુરી (હોવીયત=મીનોષ અંધકારરૂપી) સ્વભાવો અથવા શક્તિ વિષેનાં વર્ણનો મળી શકે છે, તેમજ ગીતા (૧૫-૧૬)માં તો ખુલ્લું કહે છે કે “આ જગતમાં બે પુરૂષો-પુરૂષ અને પ્રકૃતિ-છે. એક નાશવંત અને બીજો અમર. સઘળાં પ્રાણિઓ નષ્ટ થાય છે, જ્યારે જે અવિકારી છે તેને અક્ષર અમર કહે છે.”

આજ બે મીનો છે: રપેનામીનો, અને અંગ્રમીનો; ફક્ત શબ્દોમાંજ ફેર છે: પુરૂષ અને પ્રકૃતિ.

હિંદુઓ અને પારસીઓનો “દેવ” શબ્દનો અર્થ.

હિંદુ ધર્મ પ્રમાણે ‘દેવ’નો અર્થ રતુ-ફરેસ્તાને કંઈક મળતી આવતી કુદરતની બળવાન શક્તિઓ દેવતાઓને લાગુ પાડવામાં આવે છે. જ્યારે જરથોસ્તી ધર્મ પ્રમાણે “દેવ” એટલે દૈત્યો, રાક્ષસો ખુરા સ્વભાવનાં લોકો, અને રોગચારો વિગેરે નાશકારક વાતાવરણ કેલાવનારી ખુરી દુષ્ટ શક્તિઓને માટે લખાયેલો છે. આ બે વચ્ચે શબ્દોની તકરારમાં ઉત્તરવાની જરૂર નથી, એટલુંજ કે જ્યારે હિંદુઓ સંસ્કૃતનો “દેવ” દેવતા શબ્દ બોલે ત્યારે ખુદાઈ ફરેસ્તાઈ શક્તિ (angels) સમજવી, અને પારસીઓ ‘દેવ’ શબ્દ પોતા માટે બોલે ત્યારે બદ શેતાની શક્તિઓની કલ્પના કરી લેવી.

એકમેકના બિતરમાં તો બંને ધર્મોનાં મુળ તત્ત્વો નીતિ, બજન, ધુજન,

અર્ચન, યજ્ઞ, જન્મ લગ્ન, મરણ વિગેરે ક્રિયાઓ અને તેના હેતુઓ આજે પણ એકબીજાને કંઈક હદે મળતાં આવે એવાં છે.

પારસીઓનું નિર્મળ ધર્માભિમાન.

જરથોસ્તી ધર્મનાં નિયમો અને સિધ્ધાંતોનો આ તો તદ્દન ઝાંખો ખ્યાલ છે, પણ એની શીલસુશી અને ખુબીઓનાં વર્ણનો તો પુસ્તકો ભરાતાં પણ પુર્ણ થાય એમ નથી. એ દરેક નિયમો કુલ ઇન્સાન જાતનાં ભલાંને માટે નક્કી કરવામાં આવેલા છે, પણ કમનસીબે હાલે તે કાળજી-પુર્વક પળાતા ભાગ્યેજ જોવામાં આવશે. હાલમાં આખું જગતજ ધર્મ અને નીતિના માર્ગથી વિમુખ થતું ચાલ્યું છે, તો આ ધર્મના પાલનારાઓ ઉપર પણ તેની માઠી અસર થાય એ સ્વભાવિક છે, તે છતાં એકંદરે લેતાં એક લાખની પારસી કોમ પોતાના ધર્મ માટે જે નિર્મળ અભિમાન, લાગણી, અને ઉત્સાહ બતાવે છે, એ તેને માટે મગરૂરી લેવા જોગ તો છે. આજના અધર્મિ જમાનામાં પણ પારસી કોમ પોતાના ધર્મની જળવણી ગમે તે ભોગે અને ગમે તે ખર્ચે કરી રહી છે, એ તેને માટે ધન્યવાદ લેવા જેવુંજ છે, કરોડોની સંખ્યા ધરાવતા ખ્રીસ્ત ધર્મોની સરખામણીમાં એક લાખની પારસી કોમ ધર્મિપણુનું પ્રમાણ ધણું મોટું ધરાવે છે.

જરથોસ્તી દીન પાળનારાઓની ચઢતીપડતી.

જરથોસ્તી દીન ધણા પુરાતન જમાનાથી ચાલી આવેલી છે. ઝરથુસ્ત્ર સાહેબ, આ ગેતી જગતમાં પધાર્યા તેની ધણા જમાનાઓ અગાઉ આ દીન માઝદયસ્ત્રની દીન તરીકે પ્રખ્યાત હતી, અને તેના પાલનારાઓ “પઓઘ્યોર્તકએષો “ યઝ્દા-પરસ્તો ”ને નામે ઓળખાતા હતા. અવસ્તાની શાહદત ઉપરથી ખુદલું જણાય છે કે જમશીદ પાદશાહને દાદાર અહુર-મઝ્દે આ દીન પ્રથમ આપી હતી, અને તે પછી એમાં જ્યારે જ્યારે ખામીઓ આવતી ગઇ, ત્યારે ખ્રીસ્ત જરથોસ્તી મહાત્માઓ અને યોગી-ઓએ આ દીનને વખતોવખત સુધારી હતી. અવસ્તામાં એવાં નવ નામો મુખ્ય જણાયેલાં છે અને તે ઉપરથી તો ખુદલું દેખાઇ આવે છે કે જગતની ઉત્પત્તિની સાથેજ આ માઝદયસ્ત્રની દીન પણ હસ્તીમાં આવી હતી. ઝરથુસ્ત્ર સાહેબની અગાઉ માઝદયસ્ત્રની દીન આદનનો પ્રચાર કરનારાઓમાં મુખ્ય ગયોમર્દ, હોશંગ, તેહમુરસ્પ, જમશીદ, ફરેદુન, કાઉસ, કએખુશરૂ, વીશકરીપ્ત, અને હોમ, એવા નવ ઔખ્યંતો (મહાન સંત પુરૂષો) થઇ ગયેલા જણાવવામાં આવ્યા છે.

અને તેઓ પછી ઝરથુસ્ત્ર સાહેબ તો એવા કટોકટ વખતે મહા બળવાન શક્તિ સાથે ઉતર્યા હતા, કે જ્યારે આખાં જગતનું રાજ્ય ગોચા અહી-રીમને-શેતાને-એક હાથ કરી લીધું હતું, અને દાદાર અહુરમઝદની સત્તાને ગોચા એલેન્જ કરી હતી. આવા મહા મુશ્કેલ સમયે ઝરથુસ્ત્ર સાહેબે જન્મ લઇ પોતાનું મહાન મીશન પાર ઉતાર્યું હતું.

વળી આ જગત ઉપરથી દૈત્યોના મોટા મોટા યુરાધના તલેસમોને તોડવા માટે, અસાધારણ અને કલ્પનામાં પણ ન ઉતરી શકે એવું શારીરિક આત્મીક વીર્યતા-બળ ધરાવનારા મહા પેહેલવાનો, જેવા કે જાલ, સામ, નરીમાન, રસ્તમ, કેરશાસ્પ, ગીવ, ગોદરેજ અને બીજા શાહના મામાં જણાવેલા અનેક બળવાન વીર-પુરુષોને પણ એજ અસલ માઝદ-યસ્ત્રની દીનના રક્ષણ માટે દાદાર અહુરમઝદે આ ધરતિ ઉપર ઉતાર્યા હતા. અને તેઓના મહાન પરાક્રમોનાં દીલ ઉશ્કેરનારાં વર્ણનો, આજે પણ “ફીરદૌશી તુસી” જેવા મહાન શાયરાંન શાયરે અમર શાહનામાનાં કાવ્યમાં તાજાં રાખેલાં છે.

જરથોસ્ત્રી દીન ધરાની શેહેનશાહતમાં ધણી દીપી, ઝળપી, અને આગળ વધી, પણ કમનસીબે એ દીન ઉપર પણ કુદરતનો ચઢતી-પડ-તીનો અચુક કાયદો લાગુ પડ્યો હતો. ધરાની શેહેનશાહતના ધણાક બખેડા પ્રસંગે એ દીન ઉપર ભારી આફતો વર્ષી હતી, અને સીકંદર રૂમીએ તો એ દીનના ધર્મ પુસ્તકોનો પણ નાશ કર્યો હતો, અને છેલ્લા શેહેનશાહ યઝ્દેઝ્દની ત્રીજાની હાર પછી, આર્ય લોકોના બુલમનો પણ જરથોસ્ત્રીઓ મોટા ભોગ થઇ પડ્યા હતા. છતાં મગરૂરી લેવા બેગ વાત તો એ છે, કે ગમે તેવા કટોકટ સંજોગો છતાં આ પવિત્ર અને માહુ પૂરાતન જરથોસ્ત્રી દીન તેના અસલ બુસ્સા સાથેજ હજીબી આજે પણ હૈયાત અને હુસ્તીમાં છે. ખરી રીતે જોશો તો કાંઈ પણ સંજોગોમાં દીનની પડતી નથી આવી, દીન તો હજીબી અખંડ હાલતમાં દેમાવંદના સાહેબ દેલાન સાહેબો અને ચએચએસ્તના સાહેબો વચ્ચે હૈયાત છે. પણ તેના પાલનારાઓની કર્મ અને નસીબ સંજોગે આશમાની-સુલતાનીનાં સળબે એક યા બીજા કારણે પડતી દશા આવવાથી દીન પાલનારાઓની જાહેર સંખ્યા ઓછી થઇ ગઇ.

છેલ્લા શેહેનશાહ યઝ્દેઝ્દની હાર પછી આ પવિત્ર દીનના રક્ષણ અને બચાવ અર્થે ધણા જરથોસ્ત્રીઓ ધરાના છુપા ગુફાઓમાં જઇ વસ્યા હતા, અને તેઓએ આજની ધડી સુધી આ પવિત્ર દીનને પુરતી

અપોષ સાથે જળવી રાખેલી છે અને આજે પણ તેવા છુપા ટોળાઓ હસ્તીમાં છે એ વાત વગર શકે પુરવાર થયેલી છે અને તે દેશપત સાહેબ દેલાંન સાહેબોજ કુલ જગતનાં ઉદ્ધારમાં જરથોસ્તી દીનની મારફતે મોટો ફાલો આપી રહેલા છે.

ધરાનની છેવટની અંધાધુંધી પછી કેટલાક જરથોસ્તી કાફલાઓ પોતાનો જન બચાવવાને નહિં, પણ પોતાની દીન ધર્મના રક્ષણ માટે ખાખસુસ હિંદુસ્તાન તરફ પોતાના રદ સરદાર સાહેબ દસ્તુરાંન દસ્તુર નૈરયોસંધ ધવ્વલની આગેવાની હેઠળ આવ્યા હતા. અને સંજળના દયાળુ અને ધર્મી રાજા “જાદી રાણા”નાં બલાં રાજ્યમાં આશરો મેળવ્યો હતો, અને પોતાની દીન અને ધર્મના અનેક ચમત્કારો પણ કરી બતાવ્યા હતા. વળી પોતાનું શુરાતનપણું રાજ્ય સામેની અનેક લડાઈઓ પ્રસંગે બતાવી પોતા ઉપર કરેલા અહેશાનનો બદલો પોતાનાં લોહીનાં બળીદાનથી અચુક રીતે વફાદારીથી વાળી આપ્યો હતો.

હિંદુસ્તાનમાં એક લાખની સંખ્યામાં આજે વસી રહેલી આ એક-વારની જાહોજલાલ રાજવંશી કોમ છે, કે જે પોતાનો ધર્મ, પોતાનું પારસીપણું, અને પોતાના સદગુણોથી કરોડોની પ્રજાઓમાં એક આગેવાન કોમ તરીકે મગરૂરી સાથે જીવી અને વસી રહી છે.

જરથોસ્તી ધર્મના અસંખ્ય નિતિ વચનોમાંના થોડાં વચનો.

“સત્ય”-વચન પાળનાર-વચન તોડનાર વિષે.

“વચન તોડનાર ધાટકી મનુષ્ય સર્વ દેશ (આ દેશો તે મેહર-યઝદના સાત દખ્યુઓ છે જેનાથી આખી નીસ્તીની જગત બનેલી છે. તે) ને ખરાબ કરે છે. સો દુષ્ટ મનુષ્યોના જેટલી ખરાબી એક અસત્ય મનુષ્ય ઉપજાવે છે, તું વચનભંગ કરતો ના. ધુરા માણસ સાથે કે બલા માણસ સાથે તે વચન કરાર કર્યા હોય તો પણ તે તોડતો ના, કારણ કે ધુરા માણસ સાથનો કે બલા માણસ સાથનો કરાર એક સરખોજ છે.”

મેહર યસ્ત ક્ર. ૨.

“જેઓ કોલ-વચન-નથી તોડતા તેને મેહર યઝદ (પ્રીરેક્તા) તેજસ્વી ઘોડાઓ (ની શક્તિઓ) આપે છે, અહુરમઝદના આતશ સર્વથી અધો (સ્વર્ગનો) ભાગ આપે છે અને બલાં શુરાં જગતમાં કિર્તિવંત એવાં આત્મીક સંતાનો તેઓને ધન્ય આપે છે.” મેહર યસ્ત ક્ર. ૩.

“વચન તોડનારોને મેહર યઝદ કોઈ પણ જાતની મદદ આપતા નથી અને તેઓ તરફ કોધાયમાન અને દુઃખી બને છે. દૈત્યો તેઓને હેરાન કરી શિક્ષા આપે છે.”

“વચન તોડનારોના ઘોડાઓ (માનસિક શક્તિ) જખમાયલાં હોય છે. તેઓ ધારેલે મુકામે કદિ પહોંચી શકતા નથી. તેઓ જે અસત્યના ભાલાઓ ફેંકે છે તે પાછા આવીને તેઓનેજ જખમી કરે છે.”

“વચન તોડનારો મેહર યઝદને કદિ ઠગી શકતા નથી તેઓનાં હૈયામાં ધાસ્તી પેદા થાય છે. અસત્યને માટે તેઓના બન્ને હાથોનું જોર, બન્ને આંખોનો પ્રકાશ અને બન્ને કાનોની સાંભળવાની શક્તિ લઈ લેવામાં આવે છે.”

“જે ઠેકાણે વચન તોડનારા અને અસત્ય બોલનારાં મનુષ્યો હોય છે તે જગ્યાઓ ધાસ્તી ભરેલી છે. તે જગ્યાઓ આખાદ થઈ શકતી નથી.

ખડી ઉપર ચાલનાર બગદ (ઇનસાનની ગવ-જીવનની શક્તિ) નિરાશ થઇને ધાર્તી બરેલા આડા રસ્તા ઉપર ભુલો પડે છે, જે રસ્તો વચન તોડનારા મનુષ્યોની સાંકડી જગ્યાઓ હોય છે. વળી તે બગદ વચન તોડનારાઓની ગાડીમાં આંસુ પાડતો ઉભો રહે છે અને તે આંસુ તેનાં મોઢાં ઉપર ટપકે છે.”*

—મેહેર યશત ફ. ૩૮.

“સત્ય વચન બોલનારાઓનાં મુકામોનું રક્ષણ મેહેરચઝદ કરે છે. સત્યવાદીઓનાં કારખાનાંની સંભાળ મેહેર ચઝદ લે છે. અને તેમની સાથે બેહરામ ચઝદે અને રશ્ને ચઝદે મિત્રતા રાખેલી હોવાથી છુપી રીતે અસત્યવાદીઓ (જુઠાઓ)નો તે પરાજય (નાશ) કરે છે, અને સત્ય વાદીની જય કરે છે.”

—મેહેર યશત ફ. ૮૦.

“સત્યવાદીઓને મેહેર ચઝદ પોતાની લાંબી બાબુ મદદમાં આપે છે. સત્યવાદી પુર્વ દીશાએ હિંદુસ્તાન તરફ હોય અથવા નીનવે સુધી હોય, અથવા તાઇમીસ (રંધહ) નદી સુધી હોય અથવા પૃથ્વીના કોઇ પણ છેડા તરફ હોય તો પણ ત્યાં મેહેર ચઝદ મદદે દોડી પુગે છે.”

—મેહેર યશત ફ. ૧૦૪-૧૦૫.

“જે મિત્રો પવિત્ર વિચાર-વચન અને કાર્ય કરનારા છે, તેઓમાંથી કોઇની પણ જીભે અસત્ય શબ્દ ઉચ્ચારતો નથી તેમની આગળ ભયંકર હથિયારવાળા દૈત્યો પણ નીચા પડીને નમે છે.”

“જુઠો અસત્યથી જગતમાં ખરાબી કરશે પણ આખરે સત્ય તેને હરાવશે.”

—જમ્યાદ યશત ફ. ૯૫-૯૬.

વિચાર, વચન અને કાર્ય શુદ્ધ રાખો.

જેણે પોતાનું ચિત્ત પવિત્ર વિચારો તરફ ચોંટાડેલું છે, જેણે પવિત્ર વચનો માટે પોતાની જુઝાન રોકેલી છે, અને જેણે પવિત્ર ભક્તિ કાર્યો કરવા પાછળ પોતાનો સમય અને લક્ષ રોકી રાખ્યાં છે, તેઓએ સ્વર્ગ તરફ પોતાનું લક્ષ રોકવા ખરાબર છે. —ફરવરદીન યશત ફ. ૮૪.

* આ ફકરો અર્થસુચક મેદોથી ભરપૂર છે. ગવની એટલે બગદ નહીં પણ જનવરોની જન અને જીવજનની છ શક્તિઓ (શક્ષ જોરાને જન મન-શને-ગવશને-કુનશને-વીર-હોરા-ખેરદ) કાર્ય કરી શક્તી નથી અને ખોટા ભ્રમમાં ભુલવામાં પડે છે અને જીવજન વિલાપ કરે છે કે મને આ જુઠો શખ્સ કાંય આડે માર્ગે દોરવે છે.

“જે મિત્રો પવિત્ર મીઠા અને સત્ય વચનો બોલનારા છે તેમની જીભે કદિ પશુ અસત્ય વચન નીકળતું નથી, અને તેઓ આગળ ભયંકર હથીઆર સાથેનો ક્રોધ (એશમ)નો દેત્ય નમે છે.”

“જીઠાં વચનો ખરાબી કરનારાં છે છતાં સત્યની આગળ તેનો પરાજય થવાનોજ છે. ખોરદાદ અને અમરદાદ (નામની ઇશ્વરી શક્તિઓ) બુધ અને તૃષા બન્નેને મારશે. ધુરાં કાર્યો કરનાર એહુરેમન-સેતાન-બળહિન થઇને (સત્યને) નમશે.”

—જમ્યાદ યશ્ત કં. ૯૫-૯૬.

“તમામ બલાં કાર્યો જે કરવામાં આવ્યાં છે અને હવે પછી કરવામાં આવશે તેને નમન હોજો.”

—સરેશ યશ્ત હાદોખ્ત કં. ૯;—યજ્જશ્ને હા. ૫૭-કં. ૪.

“બલાં કામના કરનારા જેઓ થઇ ગયા છે, જેઓ હાલે છે અને હવે પછી થશે તેઓનાં નામને હું નમું છું અને તેઓની મિત્રતાને પહોંચવા ઇચ્છું છું.”

યજ્જશ્ને, હા. ૬૯, કં. ૧.

પરમાર્થ:

“હે ઝરથુસ્ત્રી માઝદયસ્નાનો! લાયક વખતસરનાં બલાં કાર્યો કરવાને તમો જાગૃત બનો. કવખતનાં દુષ્ટ કાર્યો તજી દેવાને તમારા હાથ પગ અને અકકલને દ્રઢ બનાવો. આ જગતમાં તમે સારા રોશન ઉદયોગ કરો (જેથી રવાનની વૃદ્ધિ થાય). ગરીબોને, આત્મીક તંગીમાં સપડાયલાઓને મદદ કરી તંગીમાંથી મુક્ત કરો.”

—વીસ્પરદ, કં. ૧૫, કં. ૧

સ્વર્ગ ક્યારે?

“એક સંતોષી વિચાર સર્વથી શ્રેષ્ઠ ગુણ છે.”

“હે અહુરમઝદ! અપોષ સાથની સંપુર્ણ નમ્રતા અને ભક્તિ અમને ક્યારે પ્રાપ્ત થશે! આબાદીવાળુ-સ્વર્ગનું-મુકામ અમને ક્યારે મળશે?

“સત્ય કાર્ય કરનારાઓની-એવી-ખાહેશ જગતનો સરજનહાર અહુરમઝદ તે કાર્ય કરનારાઓની નેક મનસ્વીને લીધે પાર પાડે છે.”

ગાથા સ્પેન્તોમદ-યજ્જશ્ને હા. ૪૮ કં. ૧૧; હા. ૫૦ કં. ૧૨.

નેક ભલી બાનુ-સ્રી.

“જે દીકરી પવિત્ર રહીને પોતાના આપને, પોતાના પતિને, પોતાનાં માણસોને, અને પોતાનાં સગાં વાહલાંને નમ્ર અને વક્ષદાર રહેશે, તેણીની સ્વચ્છ અને ભલી મુરદો પુરતી રીતે પાર પડશે. અહુરમઝદ તેણીને હંમેશનું સુખ અને સ્વર્ગ અર્પણ કરશે.”

—ગાથા વહીરતોઽશ્ત-યઝ્દને હા. ૫૩ ફ. ૪.

ગરીબોને મદદ.

“જે મનુષ્ય અશોષની કમ આયપત ધરાવનારા દ્રેયુઓને મદદ કરે છે તે અહુરમઝદની સકળ સૃષ્ટિની સત્તા-યઝ્દ જેવી સત્તા તેને હાંસલ થાય છે. અહુરમઝદનો વહાલો તે બને છે.”

યથા અહુ વધર્યો.

અષો-સત્ય-મનુષ્ય.

“શરૂઆતમાં જ મન, વચન અને કર્મથી અષો હોય એવાં મનુષ્યને હું પસંદ કરું છું કેમકે તે બુરા દૈત્યોથી બચાવ પામે છે અને બીજાઓને બચાવે છે.”

—ખોરદાદ યશ્ત ફ. ૩.

ગરીબાધ.

“અષો સરોશ યઝ્દ દ્રીયુ એટલે આગલ વધવા માંગતા પણ અશોષમાં પુરા નહીં એવા બકત સંતોનું સર્વથી વધારે પોષણ કરનાર છે.”
“યાને જે આત્મીક વૃદ્ધિના માર્ગ પર શરૂઆતી પગઠયાં મુકે છે તેઓના બેલી સરોશ થાય છે.

—સરોશ યશ્ત હાદોખ્ત ફ. ૩.

“સરોશ યઝ્દ એવા દ્રીયુ બકત તેમજ બકતાણીનું મજબુત બાંધણું ધરસમાન છત્રપતિ છે.”

સરોશ યશ્ત વડી ફ. ૧૦.

ભકિત.

“જે ભકિત પવિત્ર વિચાર, પાવન વચન અને પવિત્ર કર્મ ઉપર રચાયેલી છે તે ભકિત દૈત્યો અથવા બુરાં મનુષ્યોનાં ગમે તેવાં નુકશાનથી બચાવ કરે છે.”

“આત્માનાં રક્ષણ, ખચાવ, પાલણ, કે સંભાળને માટે તમામ ધન, દોહત, કે શરીર અહુરમઝદને અર્પણ કરી તે પિતાને લાયકનાં માનથી નમું.”

—યજ્ઞને, હા. ૫૮, કં. ૧-૩.

ભક્તો મનુષ્યો.

“જેઓએ આ જગતને રિધ્ધી સિધ્ધીવાળી બનાવી તેઓનાં જેવાં અમે અવશ્ય થઈએ. જેઓ ભલી કિર્તિમાં જન્મેલા છે તેઓ જ્યારે ઇશ્વરી કાર્ય માટે ભેગા થાય છે ત્યારે તુરંતજ જુદાંધનાં કાર્યો કરનારા નહાસભાંગમાં પડે છે. જે ધુરાં મનુષ્યો અને દૈત્યો માનવીઓને અને પ્રાણીઓને ધીકકારે છે—નુકસાન પુગાડે છે, તેઓને દુર રાખનાર અને જેઓ મનુષ્યો અને પ્રાણીઓ પ્રત્યે પ્રેમ રાખે છે તેઓને સહકાર આપનારનો મિત્ર, મદદગાર અને પિતા અહુરમઝદ છે.

ગાથા અહુનવદ, હા. ૩૦, કં. ૯-૧૦.

ગાથા ઉશતવદ, હા. ૪૫, કં. ૧૧.

ભક્તને મદદ.

“હે અષો ઝરથુશ્ત્ર! તારી સાથે મિત્રાચારી સાંધનારા માણસને દુષ્ટ વિચારવાળા શત્રુથી તું નિત્ય બચાવેલો રાખજે. તે મિત્રને એવા કોઈ કુટુંબમાં રહેવા દેતો ના. નુકસાન પહોંચે એવાં કર્મને આધન થવા દેતો ના. હું અહુરમઝદ અને અમેશાસ્પદોને જે ભજે અને ભક્તિ કરે તેવા ધાર્મિક માણસને, હે ઝરથુશ્ત્ર! તું દુઃખમાં પડવા દેતો ના.”

અહુરમઝદ યશત, કં. ૨૪.

ખરે દરવીશ કેવો હોય ?

“હોમને નમન હોજો! કે જે દરવીશ-સન્યાસીનાં મનને તવંગરના જેટલું મોટું બનાવે છે. હોમને નમન હોજો! કે જે દરવીશ (એટલે જગતને વિચાર-વચન કે કાર્યથી નુકસાન નહીં પુગાડનાર)નાં મનને એટલું ઉંચું બનાવે છે કે તે વિદ્યાને લીધે ઉંચી ટોચે પહોંચી શકે છે.”

મોટી હોમ યશત, ક-૨ કં. ૧૩.

ધર્મજ્ઞાન.

“જે ધર્મ જ્ઞાનની રેશની પ્રાપ્ત કરી, પુરતું ધર્મજ્ઞાન મેળવે, તે માનવી આશ્રવન-વડા ધર્મગુરૂના આશીર્વાદ મેળવી શકે છે.”

—જમ્બાદ યશત, કં. ૫૩.

સારી સત્તા.

“સારી સ્વતંત્ર આદેશાહી સત્તા એ ધણીજ મદદ આપનારી પુણ છે.”

—ચમરને હા. ૬૯, ફ. ૩.

સત્યતા.

“ઓ અહુરમઝદ ! તમારી અને તમારા અમશાસ્પદોની સત્યતા અમને આપો. પવિત્ર બલા આશીરવાદની, પવિત્ર બલાં પ્રમાણિકપણાંની, પવિત્ર બલાં નીર્દોષપણાંની સત્યતા અમને આપો, જેથી દેશોનાં કલ્યાણ-કારી તત્વોને અમે પહોંચી શક્યે, ધમના મંત્રોનો લાભ મેળવે તેનો પ્રચાર કરનારા કિર્તિવંત, જયકારી અને જગતનું કલ્યાણ કરનારા અમે થઈએ. અહુરમઝદના પવિત્ર દુતો જેવા અમે બની જઈએ.”

—ચમરને, હા. ૭૦, ફ. ૨-૩-૪.

ઐક્યતા.

“અહુરમઝદની તથા અમશાસ્પદોની સ્તુતિ કરીને કિર્તિ ગાઇને જગતનાં લોકોનાં લાભ માટે સાફ દાન અને ઉત્તમ કાર્યો કરીને અમે ઐક્યતા ઇચ્છીએ છીએ.”

—વીરપરદ, ક-૨૨ ફ. ૧૧.

જ્ઞાની અને અજ્ઞાની.

“જ્ઞાની માણસો વિદવાનોને એટલું કહે કે અજ્ઞાન માણસને ધર્મની ફળવણી આપવાનું કાર્ય ન સોંપવું. ઓ અહુરમઝદ ! તારાં બલાં મનની નીશાણીઓ અમને પ્રગટ કર.”

—ગાથા અહુનવદ, હા. ૩૧ ફ. ૧૭.

દુષ્ટોનું સાંભળતા ના.

“તમારામાંના કેાઈ પણ દુષ્ટ માણસની શીખામણો સાંભળતા ના, કેમકે ધરને, મોહલ્લાને, શહેરને કે દેશને તે મોટા સંકટમાં નાંખી દેશે, એટલા માટે તેમનાં વચ્ચેનો તોડી પાડજો અથવા નષ્ટ કરજો.

“ઓ અહુરમઝદ ! તારો સંદેષો પહોંચાડનારા અમને બનાવ.”

—ગાથા અહુનવદ હા. ૩૧ . ફ. ૧૮. હા. ૩૨ ફ. ૧.

બલો માર્ગ બતાવનાર.

“જે માનવી આ અને પેલી દુનિયાના ખરા લાભોના માર્ગો બતા-

વશે, જે માર્ગ તરફ અહુરમઝદ રહે છે તેના લાભો અને માર્ગો ખતાવશે, તે માણસ પોતે બલ્લાનાં કરતાં પણ અધિક ભણું મેળવશે.”

—ગાથા ઉશ્તવદ, હા. ૪૩, ક્ર. ૩.

લગ્ન આશીષ. (અત્રેત્વદ્ય થવાની દુઆ.)

“પરણીતી કન્યાઓને તથા પરણીતા વરરાજાઓને હું (ઝરથુસ્ત્ર) જે પરણવાનો હુકમ આપનાર છું તે નીચે પ્રમાણે શિખામણના વચનો કહું છું. મારાં એ વચનો ઉપર તમે ધ્યાન આપજો.

“ભકિતવાન અને જ્ઞાની માણસોની મારફતે ભણેલા થઇને પવિત્ર મનસ્વીનું જીવન મેળવીને તથા ખરાં અંતઃકરણથી તમારામાં એક બીજાને આહતાં રહેજો, કે જેથી ખચીત તે દરેકની જીવંતી સુખી થાય.

“જગતનાં દરેક સ્ત્રી પુરૂષો એક બીજા તરફ માન અને પ્રેમથી વર્તન રાખજો.”

—ગાથા વહિશ્તોઈશ્ત. હા. ૫૩, ક્ર. ૫.

અધુરા ધર્મજ્ઞાનીઓ.

“જેઓ ધર્મના કાર્યમાં માહિતગાર થયા વિના ખોટી રીતે ધર્મનાં સાધનોનો ઉપયોગ કરે છે તથા જેઓ ઠગાઇથી પોતાને ધર્મજ્ઞાન જાણનાર તરીકે ઓળખાવે છે તેવાને અય ઝરથુસ્ત્ર! તારે ધર્મજ્ઞાની કે ધર્મચુર તરીકે ઓળખવો ન જોઇએ.”

“જે માણસ યજ્ઞને કર્યા વિના, ગાથા ગાયા વિના, ભકિત કર્યા વિના, કામધંધો કર્યા વિના, પોતે શીખ્યા વિના અને બીજાને શિખવ્યા વિના તમામ રાત બીછાના ઉપર પડી રહે છે, તેવાં મનુષ્યો ઠગાઇથી પોતાને ધર્મચુર કહે છે અને જગતને ઠગે છે.”

—વંદીદાદ, પરગરદ ૧૮ ક્ર. ૧ થી ૫.

સત્ય અપોઈ.

“અપોઈનાં સત્ય કાર્ય કરનારાઓની જે ખાહેશ છે તે બીજી સઘળી ખાહેશો કરતાં ઘણીજ ચઢતે દરજ્જેની છે જે અપોઈને હું વખાણું છું.”

—અહુરમઝદ ખોદાએ.

પરમાર્થનાં કાર્યો.

“સારાં જ્ઞાન અને પુણ્યનાં કાર્યો તથા સારાં અપોઈનાં કાર્યો ઘણાજ

ચઢતે દરજ્જેનાં વધારે ભલાં અને છેવટે પરિણામમાં ઘણું મદદે પહોંચનારા અને બચાવ આપનારાં છે, જે અમને પ્રાપ્ત થાય.

—હોશિઆમ.

રાજ્ય સત્તા.

“અપો સત્યવાદી માણસને રાજ્ય સત્તા ભોગવનારો તું ઠેરવ. પાપી માણસને રાજ્ય સત્તાથી દુર રાખ. અપો માણસ પોતાની મરજીથી ભલું રાજ્ય કરનારો સ્વતંત્ર થાય; પાપી માણસ દુઃખમાં પડેલો, રૂપેના-મીનોની સૃષ્ટિમાંથી બહાર કાઢેલો, પોતાની યુક્તિઓમાં નિષ્ફળ થયેલો અને અને પોતાની પાપી મરજી પ્રમાણે રાજ્ય સત્તા ચલાવનારો ન થાય.”

—હોશિઆમ.

સદગુણો.

“હે અહુરમઝદ! તારા નારી સ્વરૂપના ભલા ગુણો જે અપોષને અંગે પ્રહણ કરવા યોગ્ય છે, તેઓને અમે વખાણીએ છીએ. સુખાકારી, પવિત્રાઇ, વૃદ્ધિ, સંપુણ્ય મનસ્વી, નમ્રતા, ભલી ઇચ્છા, ભલી આખાદી, ભલું શિક્ષણ તથા ભલી પારેન્દી એ સર્વને અમારા વંદન હોજો.”

—મોટી હુસ્તન યશત, ક. ૪-૬. ૧-૨.

સંત વૈદ.

“પવિત્ર માંત્રવાણી (ધર્મના મંત્રો) ઉચ્ચારીને—આશીર્વાદ આપીને—દુઃખ સાબુ કરનાર વૈદ સર્વથી સરસ તંદુરસ્તી આપનારો છે કારણ કે તે અપો માણસ દરદીને બીતરથીજ આરોગ્યતા આપે છે.

—અર્દીબેહુશત યશત ક. ૬.

સત્યવાદી.

“અપો સત્યવાદી માણસ પોતાની સત્ય-અપોષથી—ઉદયોગથી, દાનથી, જ્ઞાનથી, નમ્રતાથી તથા અહુરમઝદના આતશથી, દુનિયાની સંપત્તિને સદા બચાવશે તથા સંભાળશે.”

—યજ્જને હા. ૫૮, ક. ૪.

સ્વર્ગ કેમ મળે?

“નમ્રતાથી હાથ ઉંચા કરીને સર્વથી પહેલાં અદ્રખ્ય તથા આખાદી કરનાર અહુરમઝદનાં સર્વે નેક કાર્યોને તથા ભલાં મનની અડકભને આ

આનંદમાં હું માંચું છું કે જેથી 'ગેઉશ્ચ ઉરવા'ને એટલે કે ધરતી પર મવકકલ થયલી યજ્ઞતી શક્તિને હું ખુશી કરું.

“ઓ મહારાજાની સાહેબ ! બધાં મનથી હું તારી નઝદીક પહોંચું. હાડમંદ તથા મીનોષ બન્ને દુનિયાના લાભ જે અપોષથી છે તે મને તું આપ, જેમની મારફતે તે આનંદ આપનાર અમર સુખ પ્રાપ્ત થાય.”

“અહુરમઝદને પસંદ પડતાં કાર્યો કરવાથી જે ઉત્તમ લાભો અને સ્વર્ગનું સુખ મળે છે, તેવાં કાર્યો કરીને મારાં રવાન એટલે આત્માને હું સ્વર્ગ તરફ લઈ જઈશ.”

—ગાથા અહુનવદ, હા. ૨૮ ફ. ૧-૨-૩-૪.

પ્રમાણિકપણું—ઉદ્યોગી જીવન.

“પ્રમાણિક માણસને કદિ હાની પહોંચતી નથી, મેહેનતુ ઉદ્યોગી માણસને કદિ શુરાઓની પાસે મદદ માટે જવું પડતું નથી.”

—ગાથા અહુનવદ, હા. ૨૯. ફ. ૫.

ડહાપણ.

“જેઓ સારાં ડહાપણવાળા છે તેઓએ અપોષ ગૃહણ કરી; ઉંધી અકકલવાળાઓએ તેમ ન કર્યું.”

—ગાથા ઉશતવદ, હા. ૩૦. ફ. ૩.

“જેમણે દુનિયાને આત્મા બનાવી તેમના જેવા અમે જરૂર થઈએ. જે તરફ ડહાપણ પોતાનો વાસો કરે છે તે તરફ સારી મનસ્વીવાળા માનવીઓ જાય છે.”

—ગાથા અહુનવદ, હા. ૩૦. ફ. ૯.

ધર્મને માટે લડનારા.

“ધર્મને ખાતર લડનારાઓને તથા બકતોને જે સંપૂર્ણ ખુશાલી તેં આપી છે તેવી ખુશાલી, ઓ મીનો અહુરમઝદ ! અમારી તેજ-ઉત્સાહ તથા અપોષનાં કાર્યો માટે તું અમને આપ.”

—ગાથા અહુનવદ, હા. ૩૧. ફ. ૩.

સર્વોપરી તે એકજ સહેબ.

“જ્યારથી ઓ અહુરમઝદ ! તને મેં મારી આંખોમાં રાખ્યો છે, ત્યારથી સર્વથી પ્રથમ, પાક યજ્ઞનીથી પૂજવા લાયક, બધાં મનનો પિતા,

અષોઘનું ખર્ચું મુળ તથા આ જગતનાં સર્વે કાર્યો ઉપર સત્તા ભોગવનાર તરીકે મેં તનેજ ગણ્યો છે.”

—ગાથા અહુનવદ, હા. ૩૧, ફ. ૮.

ઉદ્યોગી અને આગસુ.

“ઓ અહુરમઝદ ! સંપુર્ણ મનસ્વી તારીજ છે, દુનિયાને સરજવાની મીનોષ અકકલ તારીજ છે.”

જે શખ્સ ઉદ્યોગથી પોતાનું જીવન ગાળે છે તેને માટે તથા જે શખ્સ ઉદ્યોગ વગરનું જીવન ગાળે છે તેને માટે ઘટતો બદલો આપવાનો માર્ગ તેં મુકરર કરી દીધો છે.”

—ગાથા અહુનવદ, હા. ૩૧, ફ. ૯.

હાહ્યો પુરૂષ.

“જે વિદ્વાન શખ્સ બંને દુનિયાના લાભો જોઈને તે ઉપર વિચાર કરે, તે શખ્સ સત્ય વચ્ચેનો ઉપર સત્તા ભોગવનારો અને પોતાની જાતને કાબુમાં રાખનારો છે. અહુરમઝદનાં પ્રકાષિત આતશની મારફતે તે શખ્સ જીવંતીના બધા સંસારમાં કાયમ રહે છે.”

—ગાથા અહુનવદ, હા. ૩૧, ફ. ૯.

ધર્મશિક્ષક—ઉપદેશક.

“જે મનુષ્ય દુષ્ટ માણસને જીરાઈના કાર્યોથી પાછો વાળે છે અને ક્રોધ માણસનાં બલોને માટે શિખામણનાં શબ્દો કહે છે, તે અહુરમઝદનાં પ્યારમાં પોતાના ધર્મ સંબંધી ભક્તિની ભેટ આપે છે.”

—ગાથા અહુનવદ, હા. ૩૩, ફ. ૯.

નેક મનસ્વી.

“હે ધણીજ વૃષ્ઠ કરનાર તથા ભક્તિનો બદલો બધા આશીરવાદોથી આપનાર મીનો અહુરમઝદ મને તું પવિત્ર કર. દુષ્ટ કાર્યોથી દુર રાખ, મારી સખ્યતા અને નમ્રતાને લીધે તું મને કૌવત આપ, મારી સત્યતા અને અષોષને લીધે મને હિંમતવાળું જોર આપ, તથા મારી નેક મનસ્વીને લીધે મને ‘પસે-રતુ’ બનાવ એટલે કે આત્મીક સરદારી આપ.”

—ગાથા અહુનવદ હા. ૩૩, ફ. ૧૨.

નમ્રતા.

“જેઓ નમ્રતાને અહુરમઝદની પ્યારી જાણુવા છતાં બેદરકાર રહી દુષ્ટ જીવન ગાળે છે, તેઓ આગળથી અષોષ તદ્દન નાહસી જાય છે.”

“ડહાપણુવાળો માનવી નમ્રતાને અષોષનું મુળ સમજે છે.”

—ગાથા અહુનવદ, હા. ૩૪, ફ. ૯-૧૦.

સત્ય.

“સત્યવાદી મનુષ્યો ખરેખર દુઃખી થતાં નથી સત્યનું પાલણુ કરવા માટે કોઈ પણ શખ્સ ધણી થોડી ચીજોની તંગીમાં મુકાય છે. અષો માણસને સંતોષવાનું સહેલું થઈ પડશે; દુષ્ટ મનુષ્યને સંતોષવાનું મુશ્કેલ છે.”

—ગાથા સ્પેન્તોમદ, હા. ૪૭, ફ. ૪.

નમ્રતા, ભકિત, સરદારી.

“નમ્રતા અને ભકિતને લીધે કોઈ પણ માનવી તારી-અહુરમઝદની-પાદશાહીમાં-સ્વર્ગમાં દાખલ થશે.

“સત્ય માણસે દુષ્ટ મનુષ્યની તરફથી સરદારી સ્વીકારવી નહિ.”

—ગાથા સ્પેન્તોમદ હા. ૪૯, ફ. ૫-૯.

અંતે સત્યનો જય.

“સત્યવાદીનો ધર્મનો માર્ગ છેવટે દુષ્ટ મનુષ્યના માર્ગને ખરેખર કચડી નાંખે છે.”

—ગાથા વોહુક્ષત્ર, હા. ૫૧, ફ. ૧૩.

નિંદા.

“જે શખ્સ ખીજા ધર્મવાળા ખીજા કોમવાળા અષો માણસને હુલકી નિતિવાળો ગણી કાઢે છે તે જાણી-જુજીને પાપ કરે છે તેવાં કાર્ય કરનાર શિક્ષાનેપાત્ર થાય છે.”

—વંદીદાદ પરગર્દ. ૧૫, ફ. ૨.

ભકિત-જપ.

“જ્યારે કોઈ દેશનો જીલમગાર પાદશાહ કે સત્તાધીશ તારી ઉપર જીલમ ગુમરે, કાવાદાવા કરે, અદેખાઈ કરે, અથવા તને જખગી કરે,

ત્યારે તું અહુરમઝદનાં નામની ભક્તિ અને જપ કરજે; ત્યાં તે પવિત્ર પિતા હાજરજ છે.

—રામ યશત, ફ. ૪૯-૫૦.

બદલો.

“જેઓ અહુરમઝદ તરફ તાબેદારી બતાવી ધ્યાન આપશે તેઓને તનદુસ્તી અને અમરપણું આપવામાં આવશે. સદગુણી માણસને માટે સુખાકારી અમરપણું મુકરર કરેલું છે.”

—યઝરને, હા. ૩૧, ફ. ૨૧.-હા. ૪૫, ફ. ૧૦.

ગાય* ઢોરનું રક્ષણ.

“ગાય* (પ્રાણી માત્ર)ને માટે નમન હોજો! ગાયને સારું નમન હોજો! ગાયને માટે સારા શબ્દો હોજો! ગાયને માટે વસ્ત્ર હોજો! ગાયને માટે આપણે મહેનત કરવી જોઈએ, કારણ કે તે આપણા (મીનોષ) ખોરાકને માટે વધારો કરનારી છે.”

—યઝરને તથા હોમ તથા બેહુરામ યશત ક. ૨૦.

ભક્તિ.

“સારા મનની શ્રદ્ધાપુર્વક બંદગીના સઘળા ફાયદા, અને સઘળા ફોતોહો અહુરમઝદને બળીદાન તરીકે અર્પણ કરો.”

—યઝરને હા. ૫૮, ફ. ૧.

અહુરમઝદનો ન્યાય.

“અહુરમઝદની ન્યાયી રાજ્ય સત્તા નાશ વિનાની થજો.”

—ખોરશેહ ન્યાએશ.

દુષ્ટ સત્તા.

“દુષ્ટ મનુષ્યને સત્તા આપવામાં મદદ કરનારો ગાય ઢોરો* ઉપર અને સત્યવાદી મનુષ્યો ઉપર આક્રમક લાવે છે તેવા મનુષ્યો જીવવાને લાયક ગણાતા નથી.”

—ગાથા અહુનવદ, ફ. ૧૫.

*આ ‘ગાય’ શબ્દ સીરફ ગાય ઢોર માટે નથી વપરાયો, પણ ગવની અંતર જગત જે સર્વે પેદાયશોમાં જીવનન તરીકે વસેલી છે તેની હેફાજત અને રક્ષણ હાથેહું છે.

દ્રવ્ય લોભ.

“જે કોઇ બે દુનિયાને પૈસો અને સ્વર્ગ બન્નેને કબ્જા રાખે તેને કૈવી રીતે ક્ષાયદો મળે?”

—ગાથા ઉશતવદ, હા. ૪૪, કં. ૨.

ભલા કર, ભલા હોગા.

“જે આનંદ આપશે તેને આશીરવાદ પ્રાપ્ત થશે. જે કોઇ દુઃખ દેશે તેને દુઃખજ વેઠવું પડશે.”

—ગાથા ઉશતવદ, હા. ૪૬, કં. ૧૮.

પરોપકાર.

“જ્યારે અષો માણસ પોતાના પરોપકારી કાર્યોથી ઠગાઇ અને જુઠાઇને મારશે, ત્યારે અહુરમઝદની ભક્તિ તેના ખરા આકારમાં બહાર આવી ક્ષાયદાઓનો ફેલાવો કરશે.”

—ગાથા સ્પેન્તોમદ, હા. ૪૮, કં. ૧.

ધર્મિ મનુષ્ય.

“ધાર્મિક માણસો સર્વથી શ્રેષ્ઠ બદલામાં સાથે મળી જાય છે, અને તેવી હાલતમાં લાવીને ઓ અહુરમઝદ! તું આશીરવાદ આપ. સર્વથી પવિત્ર મનશ્ચી સાથે અને દ્રઢતાથી હું નિત્ય આરાધું.”

—ગાથા સ્પેન્તોમદ હા. ૫૦, કં. ૨-૪-૯.

ભક્તિનો બદલો.

“જે કોઇ અહુરમઝદની બંદગી કરે છે અને તેને સંતોષ આપે છે તેને અહુરમઝદ પોતાની સર્વોત્તમ શક્તિથી સારાનાં કરતાં પણ અધીક બદલો આપે છે. વળી જે કોઇ તેની ભક્તિ કરતો નથી, તેને જીંદગીનાં અતે ખુરાનાં કરતાં પણ અધીક ખુર જોવું પડશે.”

—ગાથા વોહુ-ક્ષેથ, હા. ૫૧, કં. ૬.

પુરાઈના ત્યાગનો બદલો.

“જ્યારે તમારામાંથી પાપી વિચારો નષ્ટ થઇ જશે ત્યારે તે મોટાં કામનો બદલો તમને મળશે.”

—ગાથા વહીશ્તોધરત, હા. ૫૩, કં. ૭.

દુષ્ટ મનુષ્ય.

“એક ધર્મિ સત્યવાદી માણસને મારનાર અને દુઃખ દેનારની વખાણ કરવી અને તેના બચાવમાં બોલવું એ અપવિત્ર માણસનું દુષ્ટ હૃદયીઆર લાંબુ કરી આપવા બરાબર છે અને તેની દુષ્ટ જીભ લાંબી કરી આપવા બરાબર છે.”

—વંદીદાદ, પરગદ્ ૧૮, કં. ૧૧.

સાચો પરમાર્થ કયો ?

“અમગીનું સુખ તે નરને હોજો કે જેનાથી બીજાઓને અમગીનું સુખ પહોંચે છે. પોતાની મરજી પ્રમાણે રાજ્ય કરનાર અહુરમઝદે તેવાં પરમાર્થિ મનુષ્યને તેવું અમર સુખ બક્ષે.”

—ગાથા ઉશતવદ, હા. ૪૩, કં. ૧.

સુખ કે દુઃખમાં શુક ગુજરી.

“જેણે અમારાં બલોનેજ માટે સુખ તથા દુઃખ પેદા કરીધું, એવા પિતા અહુરમઝદને અમે રાજી રાખવા પ્રયત્નિએ છીએ.”

—ગાથા ઉશતવદ, હા. ૪૫, કં. ૯.

ઉદયોગી ખેડુત.

“ધણીજ મેહેનતુ તથા ગાય ઢોરોના* ધાસચારા માટે ધણીજ કાર્ય કરનાર તેના દેશનું કલ્યાણ કરનાર ઉદયોગી ખેડુતને નમન હોજો !

—યઝરને, હા. ૧૩, કં. ૨.

“મેહેનતુ નાની વયની કન્યાને નમન હોજો”

—યઝરને, હા. ૨૩, કં. ૩.

એવા મેહેનતુ ઉદયોગી મનુષ્યોને ઓ અહુરમઝદ ! લાંબો સમય સુધી ચાલે તેવી બલી સંપત્તિ તું આપ ! તેવાં મનુષ્યો અષોષથી ઉદયોગી, જ્ઞાનથી, દાનથી, નમ્રતાથી જગતની આબાદીને બચાવશે અને સંભાળશે.”

—યઝરને, હા. ૫૮, કં. ૪.

* અહીં સીરફ ગાય ઢોરના ધાસચારાનો સમ્બંધ નથી, પણ દરેક પેદાશની “બજ” એટલે જીવનન અને તેની બધી શક્તિઓનો પ્રસારો છે.

અદેખાઇ-ક્રોધ.

“જેઓ અદેખાઇ તથા ક્રોધની વૃદ્ધિ કરે છે, તેઓ ધુરી અકલના અને ઉદયોગી મનુષ્યોને માટે નકામા થઇ પડે છે.”

—ગાથા રૂપેન્તોમદ હા. ૪૯, ક. ૪.

ઉત્તમ ખેતી.

“સારી પેઠે અનાજની ખેતી એ માઝદયસ્ત્રી દીનની વૃદ્ધિ છે, જે મનુષ્ય અનાજની ખેતી કરે છે તે અષોષ ખેડે છે, તે માઝદયસ્ત્રી દીનની આખર અને જતનને આપાદ કરે છે.

“જો તું ખેતી માટે આળસુ બનશે તો જરૂર ખોરાક માંગનારા બીખારીઓ સાથે તું બીજાને ખારણે બટકતો ઉભો રહેશે. લોકોનાં ખારણાં આગળ બીખ માંગતો તું ખેડેલો હશે ત્યારે જરૂર તને બહાર ઉભો રાખીને વાસી ખોરાક લાવી આપવામાં આવશે. પોતાની પુષ્કળ આશીરવાદરૂપ સંપત્તિમાંથી તને ફક્ત વાસી ખોરાકજ તેઓ આપી શકશે.”

—વંદીદાદ પરગર્હ ૩, ક. ૨૮-૩૦-૩૧.

ખેતીનું બળ.

“જ્યારે અનાજની રોપણી થાય છે, ત્યારે (આળસ અને દુકાળના) દએવો-દૈત્યો હાફે છે, જ્યારે ઉગેલો અનાજ થાય છે ત્યારે દૈત્યો ખાંસે છે, જ્યારે છડેલો-ખાડેલો-અનાજ તૈયાર થાય છે ત્યારે દૈત્યો રૂવે છે, અને જ્યારે આટો તૈયાર બને છે ત્યારે તો દૈત્યો નાશ પામે છે.

—વંદીદાદ પરગર્હ ૩, ક. ૩૨.

ધરના એટલે સ્ત્રીતરના અંતરના આતશ મારફતે રવાન આતમાની વૃદ્ધિ.

“પાછલી રાત્રે ધરનો (સ્ત્રીતરનો અંતરનો) આતશ પોકાર પાડી કહે છે કે અય ધરના ધરધણી ! મારી મદદને માટે તું જગૃત થા, ઉઠ, શરીર ઉપર કપડાં પહેર, બન્ને હાથો ધોઇ નાખ, આંગ પવિત્ર કરી સ્વચ્છ થઈ જા, સુકકાં લાકડાં લે અને મારી નજદીક તું આવ. “આહુશ” નામનો દૈત્ય મારી હાંડગીને માટે મૃત્યુ લાવવા આવી પુગે અને તારાં ધરને પાયમાલ કરી નાખે તે પહેલાં તું મને પ્રકાશિત કર જેથી હું તેને તારા ધરની પાયમાલીથી દુર રાખીશ.”

—વંદીદાદ, પરગર્હ ૧૮, ક. ૧૮-૧૯.

દુર્ગુણથી દુર.

“પાપની ક્ષમા આપનાર એ પવિત્ર સાહેબ ! તારી આજ્ઞા પ્રમાણે દરેક પુન્યનું કાર્ય કરવાને હું દ્રઢ બનું છું તથા સર્વ પાપનાં કામોથી પસ્તાવો કરીને હું પાછો ફરું છું, મારી પોતાની જાતી કરશીને પાક રાખું છું, તથા મારા જીવનની જ શક્તિઓ કે જે વિચાર શક્તિ, વાણીની શક્તિ, કાર્ય શક્તિ, તથા વીર યાને દ્રઢતાની શક્તિ-જ્ઞાન અને ક્ષમાપણ છે તેઓને દુષ્ટ વિકારોથી દુર કરીને હું પવિત્ર કરું છું.”

—હુઆ નામ સેતાચરને.

ખરો પશ્ચાતાપ તે કયો ?

“જે કોઈ માણસ બીજાં વધુ પાપી કાર્યો કરવાથી દુર રહે તો તેને માટે પશ્ચાતાપ એ શિક્ષા રૂપે સારી ચીજ છે. પણ જો તે મનુષ્ય બીજાં વધારે પાપી કાર્યો કર્યોજ નય તો તે હંમેશને હંમેશ સુધી ક્ષમાથી દુરજ રહે છે.”

—વંદીદાદ, પરગઈ ૩, ફ. ૨૧.

“વળી કામ-હવસ-જનાકારી, વ્યભિચાર, ક્રોધ, કીનો, લોભ-અસંતોષ-મોહ, ધુરી દયાનત, દુષ્ટ નજર, ખોટો ન્યાય આપવો, ખોટી સાક્ષી આપવી, સંશય, શોક, જીદદીપણું, પોતાની વડાઇ, ગુજર પામેલાં કે જીવતાંની નિંદા કરવી, આળસ, ચુંગલી, મુર્તિ પુજા, જાદુ, ચોરી, લુટ, કોઈ પણ સારી વસ્તુને નુકસાન કરવું, દાન દેવાની શક્તિ છતાં તે ન દેવું, દુઃખ દેવું, હથિયારથી નાનો કે મોટો ધા કરવો, માઆપ, ભાઇ બહેન, સ્ત્રી, ધણી, પુત્ર, સરદાર, સગાંસ્નેહિ પાડોશી, ભાગ્યા, દેશબંધુ અને નોકર સાથની કોઈ પણ ગેરવર્તણૂક, અભિમાન, અદેખાઇ, એ સર્વ પાપો માટે ખરાં દીલનો પશ્ચાતાપ કરી તેની શિક્ષા પુરી ખમવા તૈયાર થઇ ફરીથી તે ગુનાહો ન થાય તેની પુરી તકેદારી-ખંત કાળજી રાખવી.”

“પશ્ચાતાપ કરવાની નેમ એ છે કે પુન્ય પ્રાપ્ત થાય, આનંદ મળે, દોષખ-નર્ક-ની ધારતી અને બાય મટે, પાપ ધોવાઇ જાય, પુન્ય સ્થિર અને કાયમ થાય, રવાન-આત્માને મોક્ષ મળે. જે પણ પાપનો પશ્ચાતાપ ન થયો હોય તેની શિક્ષા મને મરણ પછી પ્રથમની ત્રણ રાતમાં ભલે મળે, ઇશ્વરના એ બાબેના ચુકાદાથી હું રાજીજ છું.”

—પતેત પશેમાની.

દાન.

“અષોષની સરદારીમાં તથા અષોષની સત્તામાં રહીને હરની ભોગવનારાઓમાંનો કોઇ માનવી બંને દુનિયામાં સર્વોત્તમ જીવન ગાળવા ચાહતો હોય તો તેણે સામ્ય પ્રકારનું દાન કરવા માટે ઉદાર અને સખી થવું.”

“ઓ અહુરમઝદ ! અમે સામ્ય પ્રકારનું દાન કરીને તને પસંદ પડેલા થઇએ.”

—મોટી હુકતન યશત, કરદો ૧, ફ. ૮.—કરદો ૬, ફ. ૪.

“આ ધરમાં સામ્ય પ્રકારની દાન કંબુસાધને મારે.

—યઝશને હા. ૬૦.

“સામ્ય પ્રકારનાં દાનથી અષો કે ગરીબ મનુષ્યને ખુશી કરનારની પાછળ પુર આનંદથી અશીસ્વંધ (બલાઇનો બદલો આપનારી યજ્ઞની શક્તિ) ચાલે છે.”

—આશતાદ યશત, ફ. ૪.

“અષો માણસ સામ્ય પ્રકારનાં દાનનાં કાર્યો કરીનેજ પોતાની સંપત્તિ-દોલત બચાવશે અને સંભાળી શકશે.”

—યઝશને, હા. ૫૮. ફ. ૪.

જીવજન અને તેની છ શક્તિઓનું સંરક્ષણ.

(વિચાર-વાણી-વર્તન-તીરતા મક્કમતા-હોશદારી અને ડહાપણ એ છ શક્તિ સાથેનો) આપણો ગવ અને જીવજન એ આપણી કિંમતી પવિત્ર મતા છે. તે આપણને આત્મીક જોર અને બળ આપે છે.”

—હા. ૪૮. ફ. ૬.

દાન પરમાર્થ.

“કોઇ પણ લાચાર માણસો બાઇઓ સમાન અથવા મિત્રો સમાન તમારી પાસે પૈસાની, પત્નીની, કે ડહાપણની ખાહેશ રાખતા આવે, તો તેમને પૈસા માગે તો પૈસા આપજો, પત્ની માગે તો લગન કરાવી આપજો, અથવા અકલ્પ માંગતા આવે તો તેઓને પવિત્ર માથો-મંત્રો શીખવી બહુ શિક્ષણ જરૂર આપજો.”

—વંદીદાદ, પરગર્દ-૪, ફ. ૪૪.

ફરજ.

“જે કાષ્ટ શખ્સ ખીજઓ તરફની ફરજ બજાવવામાં પડ્યા પડે છે, તે ફરજનો ચોર છે. ગમે એવો નિર્જીવ હોય તો પણ તેણે રાત દિવસ પોતાની ફરજ બજાવવાને વળગી રહેવું જોઈએ.”

—વંદીદાદ, પરગઈ ૪, ફ. ૧૦.

ઉપદેશ.

“જે કાષ્ટ પુરૂષ કે સ્ત્રી સારા વિષયો બાંધતા હોય તેઓએ ખીજઓ આગળ ઉપદેશ કરવો જોઈએ, પોતે તે પ્રમાણે ચાલવું જોઈએ. અને ખીજઓ તે પ્રમાણે ચાલી શકે તેઓને તે શખ્સવું જોઈએ.”

—મોટી હુતન યશ, ક. ૧, ફ. ૬-૭.

અધુરો ઉપદેશક.

“અધુરું જ્ઞાન લેનારા ખોટા ધર્મ સમજાવનારા જેવા છે. તેઓ ધર્મના વચનોને ઉલટાવી નાંખે છે.”

—ગાથા અહુનવદ, હા. ૩૨, ફ. ૯.

લલાઇ-પરોપકાર.

“જાત્રાદત્તો બદલો પેલી દુનિયામાં છે.

“પરદુઃખભંજન અને પરોપકારી થવામાં ક્ષમા છે.”

“જેનામાં જીકાઇ અને અજિમાન નથી ત્યાં નમ્રતા અને અષોષ આવે છે.”

“કાષ્ટનું પણ યુરું નહિં ઇચ્છવામાં શ્રેષ્ઠ મનશની સમાયલી છે.”

“સકળ સૃષ્ટિ ઉપર અહુરમઝદની એકલી સત્તા છે.”

—ગાથા વોહુક્ષિય, હા. ૫૧, ફ. ૪.

હુબ મનુષ્યની સ્થિતિ.

“જે કાષ્ટ ક્રીનાખોર માણસ ધરને, મોહલ્લાને, કે કસબાને નુકસાન કરે છે તેના બે પગમાંનું જોર, અય હોરમઝદ! તું લઇ લે, તેની હુશ્યારીને આસપાસ ઢાંકી દે, તેની વિચાર શક્તિને તું તુટેલી કર. જે અમારાં મનને નુકસાન કરી અમારા વિચારો બગાડે છે, તેવાં મનુષ્યને તું પગમાં, હાથમાં, આંખમાં, કે કાનમાં શક્તિ આપતો ના.

“જેઓ બલા સત્યવાદીઓ હિપર જીલમ ગુમરે છે તેઓને, તથા ઇજા પહોંચાડનારા ધાતકી મનુષ્યોને, તથા જાદુ કરનારી ભોગો ભોગવનારી લંપટ દુષ્ટ સ્ત્રી જેનું મન પવનથી દોડતાં વાદળોની માફક બટકયા કરે છે તેવાંઓની સામે અમે પવિત્ર હોમ ! તું તારું હથીઆર ફેંક.”

—મોટી હોમ યશત ક. ૧, ફ. ૨૮-૨૯.

નિંદા.

“કોઇ પણ નિંદા કરનાર મનુષ્યની વિચાર શક્તિ*ને તું બાળી નાખ, જેથી તે નિંદક તરીકેનું જીવન ન ગાળે; તેની તેવી વિચાર શક્તિને તું હેઠે દાખી દે.”

—મોટી હોમ યશત, ક. ૨, ફ. ૧૨.

આરોગ્ય.

“બિમારી અને મરણની સામે થવાને માટે આનંદકારી આરોગ્ય-તાનું રક્ષણ અને વખાણ કરો.”

—યજ્ઞને, હા. ૭૧, ફ. ૧૭.

કન્યાદાન.

“જેઓ કુમારી કન્યાઓને પરણાવતા નથી તેઓ સર્વથી ખુશ કાર્ય કરનારા માણસો અને રાજ્યકર્તાઓ છે.”

—અશીશ્વંધ યશત, ફ. ૫૬.

ખોટી ખુશામદ.

“જેઓ દુષ્ટ માણસોની ખુશામદ કરે છે અને ખુશામદને મોટા ગણે છે, તેઓ ખુશામદોને મદદ કરી તેઓનું જોર વધારવાનું પાપ કરે છે.”

—ગાથા અહુનવદ, હા. ૩૨, ફ. ૧૦-૧૧.

અપ્રમાણિકપણ—અસંતોષ.

“જેઓ સત્તાના જોરે હરામના પૈસા મેળવવા ઇચ્છે છે, અને જેઓ જગતની આબાદીની ખરાબી કરે છે અને અસંતોષી રહે છે, તેઓ અહુરમઝ્દની નજરમાં દુષ્ટ છે.”

—ગાથા અહુનવદ, હા. ૩૨, ફ. ૧૩.

---

*જરથોસ્તી ધર્મ ખુશામદોના નાશ નહિ પણ તેઓની ખુશામદોના તો ખતીત નાશ ઇચ્છે છે, અને ખુશામદોને બલાઓમાં ફેરવવા શીખવે છે.

ભલાને ભલું અને બુરાંને બુરું.

“શક્તિવાળાઓએ બુરાં માણસોને કદિ મદદ ન કરવી, અથવા તેમના પ્રત્યે કોઈ પણ પ્રકારની દયાથી દોરવાઈ ન જવું. અપો નેક માણસોને પોતાના સંબંધી તરીકે ગણવા. જે કોઈ દુષ્ટ માણસને મદદ કરે છે તેને બુરાં અને દુષ્ટ સમજવો, તથા જે કોઈ નેક સદગુણી પુરુષને મદદ કરે છે તેને નેક અને ભલો જાણવો. ભલાંને ભલું અને બુરાંને બુરાં બદલો એ નિયમ કુદરતમાં સુકરર થયેલું ચુકેલો છે.”

—ગાથા ઉશતવદ, હા. ૪૬, કં. ૫.

અશક્તોની મદદ.

“ખીજાંની મુશ્કેલીના વખતમાં તમારામાં તાકાત હોવા છતાં તેની મદદે દોડી નહિં જશો તો દુષ્ટ ગણાશો.”

—ગાથા ઉશતવદ, હા. ૪૬, કં. ૬.

થાડું બોલો.

“જેઓ બુરી અકકલથી અને જીભથી ગુસ્સાને અને અદેખાઇને વધારે છે, તેઓ ઉદયોગી માણસો માટે નકામા છે.”

—ગાથા રૂપેન્તોમદ, હા. ૪૯, કં. ૪.

ભક્તિ.

“જ્યારે દેશનો સ્વતંત્ર જીલમગાર તારી આબાદીની અદેખાઇ કરતો ધસી આવે ત્યારે ‘વાએ યજ્ઞ’નાં નામો યાદ કરજે.”

—રામ યશત, કં. ૫૦.

પશ્ચાતાપ.

“સર્વ પ્રકારનું તથા દરેક જાતનું પાપ, જેવાં કે, દરેક જાતનું નહિં માફ થઈ શકે એવું રવાનનાં મોતની સજને લાયકનું (એટલે જન્મ મરણના ફેરામાં પડવાનું) પાપ, દરેક પ્રકારનું પુરવાર થયેલું પાપ, દરેક જાતનું પશ્ચાતાપ કર્યા વિના રહી ગયેલું આગલું પાપ, દરેક પ્રકારના એક પાપમાંથી ઉત્પન્ન થયેલું ખીજું પાપ, કે જે મારેથી અહુરમઝદ તથા માણસો અને માણસોની જીદી જીદી કેમનાં કે ધર્મનાં લોકો સાથે થયું હોય, તે સઘળાં પાપોનું હું પ્રાયશ્ચિત્ત અને પશ્ચાતાપ કરી પાછો ફરું છું, કદિ પણ તેવાં પાપો ફરી નહિં કરું તે માટે કસદ કરું છું.”

—પતેત પશોમાની.

તાબેદારી-સલાહસંપ.

“આ ધરમાં (તનમાં) તાબેદારી નાહરમાનીને દુર કરે, સલાહ-સંપજ કજીઆકંકાસને દુર કરે; નમ્રતા ગર્વને દુર કરે: સત્ય વચ્ચેના અસત્ય વચ્ચેનાને દુર કરે; કે જેથી અહુરમઝદના યજ્ઞ અમશાસ્પંદો ત્યાં મિત્રાચારી અને સારી તનદુરસ્તી સાથની ભેટો લાઇ આવે.”

—દુવા તંદુરસ્તી અવસ્તાની-યજ્ઞશને હા. ૬૨.

આળસુ-ઠગારો.

“ઠગાઇ કરનાર અને આળસુ માણસ દીન-ધર્મના ઉત્તમ નિયમોના લાભ મેળવી શકતો નથી.”

યજ્ઞશને.

શ્રદ્ધા.

“મહાન બનાવો કે મહાન કાર્યોની પહેલાં દરેક મનુષ્યને પોતાને માટે પોતાની પસંદગીથી શ્રદ્ધા હોવી જોઇએ. શ્રદ્ધા વિના કોઇ પણ કાર્ય થઇ શકે નહિં અને શ્રદ્ધા વિનાનું—વગર દીલનું કોઇ પણ કાર્ય કરવું નહિં.”

“જેઓ ધર્મ ઉપર વિશ્વાસ રાખીને પવિત્ર કાર્યોથી અહુરમઝદને ખુશી કરે છે, તેઓ અષો અને આબાદ છે. જે કોઇ માણસ પહેલી નજરે ધર્મ ઉપર વિશ્વાસ ન રાખે, તો પાછળથી તેની જાંદગીના બનાવોની—જાહેર સામેતીઓથી તેના વિશ્વાસ વધારે દ્રઢ અને શ્રદ્ધાળુ થશે.”

—યજ્ઞશને હા. ૩૦, કં. ૨-૫; હા. ૩૧. કં. ૨.

ભક્તિ.

“ઓ અહુરમઝદ ! આ જગતમાં મારું આપું જીવન ગુજારવા માટે તું મને એવી પ્રેરણા આપ, કે જેથી વધારે ભક્તિભાવથી તારી બંદગી કરનાર તથા તારી અમર કિર્તિ ગાનાર તરીકે હું તારી નજદીક પહોંચું.”

—યજ્ઞશને હા. ૩૪, કં-૬.

ભક્તિ-બંદગી.

“હે ઝરથુસ્ત્ર ! દુનિયાની પ્રજાઓને માટે ભક્તિ બંદગી સારી છે. બંદગી સૌથી શ્રેષ્ઠ છે. તે દુષ્ટોમાંના સર્વથી વધારે દુષ્ટની વિરુદ્ધ એક

મજ્જુત બચાવ છે. ભક્તિ કરનાર નર દુષ્ટ મનુષ્ય કે દુષ્ટ સ્ત્રીની આંખ, કાન, હાથ પગ એ સર્વને લુપ્ત બનાવે છે. તેના અવયવો ઉપર મજ્જુત બેઠી નાંખે છે, જે ભક્તિ ખરા દીલથી ખરી શ્રદ્ધાથી કાઢી હોય તે માણસને માટે રક્ષણ આપનારી જીંદગીની મજ્જુત ઢાલ બને છે. કોઈ પણ દુષ્ટ તેની સમક્ષ આવી શકતો નથી કે કદિ ફાવી શકતો નથી.”

—સરોશ યશ હાદોખત ફ. ૧.

જ્ઞાની ભક્ત.

“ પુરો જ્ઞાની પુરુષ તે છે કે જે અહુરમઝદની અને યઝદ અમશા-સ્પંદોની શ્રદ્ધાપુર્વક જીંદગી કરે છે.”

—યઝરને, હા. ૩૪, ફ. ૩.

ભક્તિ.

“ આ અવસ્થાનાં માંથોને જેવા હું ગણું છું અને જેમ હું જાહેર કરું છું તે પ્રમાણે તમારામાંના જેઓ અનુકરણ ન કરશે-ભક્તિ નહિં કરશે, તેઓની જીંદગીનો અંત મોટાં નુકશાનમાં આવશે.”

—ગાથા ઉશ્તવદ, હા. ૪૫, ફ. ૩.

સુલેહ સંપ.

“ પ્રેમપુર્વકની સુલેહ અને સુખાકારી એ બન્નેને હું વખાણું છું.”

—રામ યશત, ફ. ૧.

પરમાર્થનો બદલો.

“ જેણે પોતાનાં સુખનો ભોગ આપીને બીજાંઓનું સામ્યું કલ્યાણ કાઢ્યું હશે, તેનો આત્મા તમામ જગતના લોકો ભોગાં મળીને જે સુખ મેળવે તેટલું બહોળું સુખ મેળવી શકશે. મરણ વખતે તેનો આત્મા આનંદથી ઉશ્તવદ ગાથાનું ગીત લલકારે છે.”

—હાદોખત નસ્ક, પરગર્દ ૨, ફ. ૨.

“દુષ્ટ મનુષ્ય કદિ આનંદ મેળવી શકતો નથી.”

—વીરપરદ, ક. ૧૮.

ક્રોધ.

“જેઓ પવિત્ર વિચારને દ્રઢતાથી પકડ્યા ધરે છે, તેઓએ ક્રોધના દબેવ-દૈત્યને દાબેલોજ રાખવો. તથા મારામારી દબેવભાવ, કજીઓ કંકાસ એ સર્વને કાપી નાંખવા.”

—ગાથા રપેન્તોમદ, હા. ૪૮, ફ. ૭.

સતસંગ.

“ધાર્મિક માણસોની સંગત કરીને તેઓ મારફતે જ્ઞાન સંપાદન કરી પવિત્ર મનશીનું જીવન મેળવજો.”

— ગાથા વહીશ્તોઘશ્ત, હા. ૫૩, ક. ૫.

દુઃખે ભજે રામ.

“જ્યારે પાપી મનુષ્યો ઉપર શિક્ષા આવી પડશે, ત્યારેજ તેઓ ઓ અહુરમઝદ! તને ભલાં મનથી-શ્રધ્ધાથી-મહાન સરજનહાર પાદશાહ તરીકે સ્વીકારશે.”

—ગાથા અહુનવદ, હા. ૩૦, ક. ૮.

દુષ્ટ કાર્યોનો ખદલો.

“ઓ પાપી મનુષ્યો! તમારાં દુષ્ટ કાર્યો તમને અંધકારવાળી દુઃખથી ભરેલી જગતમાં લપ્ત જશે.”

(અત્રે પુનર્જન્મનો ઇસારો છે)

—ગાથા અહુનવદ, હા. ૩૧, ક. ૨૦.

ભકિત.

“આજ્ઞા-તાબેદારીનો ભંગ, સગાંરનેહિ, મિત્રો તરફનો અવિવેક, સાથે કાર્ય કરનારાઓ સાથે કીધેલી ઠગાઇ, હાથ હેઠળનાં મનુષ્યો પ્રત્યેનો તિરસ્કાર, ગાય ઢોરોનાં ધાસચારાં માટેની બેદરકારી, એ બધાં દુષ્ટાચારોને અહુરમઝદની ભકિતથી દુર કરો.”

—ગાથા અહુનવદ, હા. ૩૩, ક. ૪.

સોજત.

“જુરાં મનુષ્યોની સોજતને ધીકકારીને દુર કરો.”

—ગાથા સ્પેન્તોમદ, હા. ૪૯, ક. ૩.

ભલી મિત્રાચારી.

“ફતેહમંદ મોહબતભરી મિત્રાચારીને હું વખાણું છું.”

—મોટી હુશ્તન યશ્ત, ક. ૨.

† અત્રે સીરફ ગાયઢોરના ધાસચારાની વાત નથી, પણ દરેક પેદાચરામાં જવ=જીવજન અને તેની સકિતઓનાં સંરક્ષણનો ઇસારો છે.

અંદગીનો અહલો.

“તેસ્તર સીતારાને અંદગીથી ખુશી કરનાર ન માંગે, તો પણ તે તેને પુષ્કળ અહલો અને અહલો આપે છે.”

—તીર યશત, ક. ૪૯.

આતશની આશા અને કુવા.

“તમામ આવનારાઓ તરફ પ્રકાશિત આતશ નજર કરે છે કે આવતો દોસ્ત (બકત) બેઠેલાં દોસ્તને (એટલે તખ્તનીયન થયેલા આતશને) માટે શું—ખુશબોની (સુવિચારો તેમજ સુકૃત્યોની) બેટ—લાવે છે!

“વૃધ્ધિ કરનાર પવિત્ર આતશ તેઓ તરફ કુવા ગુમરે છે કે:— તારાં કુટુંબમાં ગાય દોરનું ટોળું† વધે! તારે ત્યાં બહાદુર કિર્તિવંત માણસોની વૃધ્ધિ થજે! તને કાર્ય કરતું બહુ મન પ્રાપ્ત થજે! જેટલી રાત્રી તું જીવે તેટલી રાત્રી આનંદમય સુખી જીવનના જીવ સાથે તું જીવે! ગાળજે.”

—આતશ ન્યાયેશ.

શરૂઆતી ભકતોને મદદ.

“ઓ અહુરમઝદ! તારી મિત્રાચારીમાં રહીને નેક કર્મોથી હું તારા દ્રીયુઓ એટલે અશોષમાં પુરા નહીં આગલ વધેલા ભકતોને આશરો આપું.”

—ગાથા અહુનવદ, હા. ૩૪, ક. ૫.

---

† અત્રે ગાય દોરની વાત નથી, પણ આપણે “ગવ”=જીવનન તેની શરૂ શકિતઓ (જેશને જન-મનરને, ગવરને, કુનરને, વીર, હોશ ખેરદ) ખીલેને વધે તેના ખુદલો ઇશારો છે. તે ગવે રમેન્ત થાય એટલે જીવનન મીનોઇ તરફ વધે એવી કુઆ છે.

અમર જ્યોતિ ઝરથુશ્ત્ર પિતાને ચરણે.

(દસ્તુર મુલ્લા શીરોઝ સાહેબની મોનામત.)

- (૧) નખીઇ* ધરહકક, મુસિંદી*આ કેતાખ,
કે દીનશ મુનઉવર તર અજ આફતાખ.
- (૧) દીનની કેતાખ સાથનો ખુદાનો મોકલેલો ખરો પેગમ્બર જેની દીન
આફતાખ કરતાં વધારે રોશન છે.
- (૨) પયગમ્બરે ખુદાવિંદે જાન આફરીન,
ખુદાવિંદે એજાઓ ખોરહાનો દીન.
- (૨) જાનના પેદા કરનાર ખુદાવીંદનો મોકલેલો પેગમ્બર તે મોજેજ
(અમતકારો) દલીલો અને દીનનો સાહેબ છે.
- (૩) શહે અઉદીઆ અફમલે અમખીઆ*
હમે ગુમરેહાનરા બદીન રહેનુમા.
- (૩) ખુદાના વલીઓમાં સઉથી સરસ તથા બધા પેગમ્બરોમાં સૌથી
સંપુર્ણ તથા તમામ ગુમરાહ-માર્ગ ભુલેલાં-લોકોને દીનનો માર્ગ
ખતાવનાર.
- (૪) ખોદાવિંદે ફરહંગા દીને બેહી,
અઝ તાઝેહ શુદ્દ દર જેહાંન ફરરહી.
- (૪) દાનાઇ તથા બલી દીનનો સાહેબ, જેનાથી તમામ જેહાંનમાં
જહોજલાલી વધી ગઇ, (જેતીનો અસલ દુખદમો ખતીરય
ખામી તરીકેનો તાજો થયો.)
- (૫) ઝરાતોશ્ત્ર અસફંતમાને ગુઝીન,
કે બાદા બ રહશ હઝાર આફરીન.
- (૫) રખીતમાન ઝરથુશ્ત્ર ખુદાનો પસંદ કીધેલો છે, કે જેવણનાં
સ્વાન ઉપર હઝારો આફરીન હોજો !

---

* નખી, (તેનું બહુ વચન અમખીઆ), તેમજ રસુલ મુસિંદી આ બધા
શબ્દો આપણાં પેગામ્બર સાહેબ કરતાં મહમદ સાહેબને ખાસ લાગુ પાડેલા છે.
પણ મોનામતની ખેતખાઝીને ખાતર દસ્તુર મુલ્લા શીરોઝે વાપરેલો દીસે છે. બધે
પેગામ્બર કે વધુર શબ્દ વપરાવો ઘટે છે.

- (૬) દેહાયશ હમે જાને મા બંદેગાન
કે આલમ તનો ઊ યુવદ્દ હમચુ જાન.
- (૬) હમે તમામ બંદાઓનો જાન તેવણની ઉપર શીદા શીદા હોજો !
કારણ તમામ જગત શરીરની મિસાલે છે જ્યારે તેવણ ઝરથુસ્ત્ર
સાહેબ જગતના આત્માની મિસાલ છે.
- (૭) બ દુન્યા છે ઊ રોશની શુદ્ધ પદીદ્
બરમ્હે મુકદ્દેલ અઝૂ શુદ્ધ કેલીદ્.
- (૭) દુનિયામાં તેનાથી રોશની પેદા થઇ, તથા બંધ થયલા-
ગુંથવાયલા-ગાંઠોની કુચી મળી, યાને દીન જાહેર થતાં તમામ
કુદરતના બેદોની અને મુશ્કીલ વાતોની ચાવી મળી.
- (૮) હમેહુ રીમની અઝૂ જેહાન દુર કદ્દે,
ચુ ખુરશીદ્ આલમ પૌર અઝૂ નુર કદ્દે.
- (૮) પેગામ્બર ઝરથુસ્ત્ર સાહેબે જેહાનમાંથી તમામ રીમની-દેવ-
દુજોની ખરાબીઓ દુર કીધી, તથા સુર્યની મિસાલ આલમને
નુર ભરેલી બનાવી.
- (૯) રહે દીને દાદારે પરવરદીગાર,
નમુદ્દ ઊ બ બદકાનો શુદ્ધ આશકાર.
- (૯) પેદા કરનાર પરવરદેગારની દીનનો માર્ગ જગતનાં લોકોને
બતાવ્યાથી તેની દીન બધે આશકારા થઇ.
- (૧૦) છે કોફરો ઝલાલત હેદાયત નમુદ્દ,
બ યજ્ઞદાન-પરસ્તી બદાયત નમુદ્દ.
- (૧૦) પેગામ્બર ઝરથુસ્ત્રે-અધર્મિપણું તથા ગુમરાહી દુર કરીને
રાસ્તીનો માર્ગ બતાવ્યો તથા એકજ સાહેબને માનવાનું શરૂ
કરાવ્યું.

- (૧૧) હરાન્ કસ યુવદ્ બર રેહથ બીગુમાન્
નબીનદ્ ગમી ઉ બ હુરદા જેહાન.
- (૧૧) જે શખ્સ તે પેગમ્બરના બતાવેલા માર્ગ ઉપર દ્રઢતાથી રહેશે
તે બન્ને જેહાનમાં ગમ નહિં જોશે-બન્ને જેહાનમાં સુખી થશે.
- (૧૨) બ દુનિયા ઓ ઓકપા શવદ્ રૂ સુફીદ્
બર આયદ્ બ દેલ્ હુરચેલ્ દારદ્ ઉમીદ્.
- (૧૨) આ જેહાનમાં તથા પેલી જેહાનમાં તે શખ્સ હસ્તે મોહડે જશે,
તથા તેનાં દીલની જે ઉમીદો હશે તે બધી બર આવશે.
- (૧૩) બ ગીતી હમીશંહ ઝીઅદ્ બાફરીન્
બમીનો રવદ્ દર બહેશ્તે બરીન્.
- (૧૩) વળી તે શખ્સ આ દુનિયામાં કિર્તિવંત જીવંતી ગુનારશે, અને
પેલી જેહાનમાં સૌથી બુલંદ બહેસ્તમાં જશે.
- (૧૪) હઝારાન્ સલામો હઝારાન્ સના
ઝે મા બાદ્ બર આન્ શહે અસફીઆ,
- (૧૪) અશોષનાં બુલંદ પાદશાહ-ઝરથુસ્ત્ર પેગમ્બર સાહેબની ઉપર
અમારી તરફથી હઝારો સલામ તથા હઝારો વખાણ હોજો !

“અથ જમ્યાત યથ આફ્રીનાંમિ.”

છેલ્લે, આપણે અવસ્તા પહેલવીના તથા જરથોસ્તી પ્રભુમુખના એક અદના અબ્યાસી એરવદ શીરોઝ શાપુરજી મસાની, સોલીસીટરના નીચલા સુંદર ઇંગ્રેજ શબ્દોમાં વખશુરે-વખશુરાન સાહેબ અશે સ્પીતમાન ઝરથુશ્ત્ર સાહેબની સીકત ગાઇ, તેમજ ભાષ “ઝકેબ”ની કલમથી રચાયેલો શરેહો સાચનો “ખ્યાલો જરથુશ્ત્ર” વાંચી આ કેતાબ ખતમ કરીશું:—

Hail! O Bringer of Light and Preceptor of Ashoi! O Holy Spitma Zarathushtra! You who informed us of the Great Law of Infoldment of the Spirit into Matter (Daen-I-Mazdayacni) and who taught us the Wonderful Law of Unfoldment of the Spirit from Matter (Daen-I-Zarthushtri); you who are ever with the one thought of doing the Will of Ahuramazda the one sublime thought of showing the Path of Ashoi—the way of Unfoldment to the Blessed Souls throughout all the planes (Minoi, Jiramani, Arvahi, and Jismani) of creation of Ahuramazda.

You who taught us the three Grand Laws of achieving Unfoldment of the Ravân: the Law of Ashoi (Purity Ideal—in all its perfection—physical, mental, moral and spiritual), the Law of Khoreh (the Aura or subtle emanations), the Law of Keshash (obligations and adjustments with everything and invisible force in the universe).

You who gave us Mânthra (the well thought word the Avesta) as the one most powerful Agency whereby to achieve Ravânbokhtagih; you who explained us the Essential, Fundamental Law of Staota (vibration and colour) underlying the entire visible and invisible creation—the Majestic Law of Staota Ahu-na-var on which you based the Yathâ Ahûvairyo modifying the Yathâ-Ahû-vairyo into the Gathas, Vendidad, Yizashn, etc,

constituting twenty-one Nasks, instilling into all these Staotic Mânthras (Vibratory word) your highest powers of Humata, Ashoi and Khoreh, so that your blessed chanters of the Mânthra may be also filled with Khshnûm of the Gathas (the Ecstatic Beatitude).

You who taught us by means of these Mânthras that are based on the Law of Staot to be in tune, in unison, en rapport, with Sraosh the Ameshaspends and Ahura-Mazda by establishing a channel of holiest and highly accelerated vibrations by means of Staotic Mânthras of the Avesta.

You who gave us the best agency—the most efficient instrument the Atash-i-Behram which works as a carrier of thermo-magno-electro-vibratory forces of all the Holy rituals to the Supra-physical planes, and which brings down in response to the similar vibratory forces of one's Avesta prayers the innumerable efficient forces of Yazas and other Ministers of Grace.

You who taught us all the grand rituals of Nirangdin, Vendidad, Yazashna, Baj, Afringa, Bareshnum, Dokhmanashin, etc.—all these founded on the grand Laws of Unfoldment of the Urva viz., the subtle laws of thermo-magno-electro-vibratory forces in the universe—you who taught us these and many things more ad infinitum, how much are we indebted to you !!!

O Beloved, Holy, Spitama Zarathustra! how shall we show our sense of obligations to you who gave

us the Science of Sciences, Farhanghân Farhang, Mân-thra Spenta—the knowledge of knowledges, Mânthra Spenta !!!

And bestowed upon us these Manthric Vibrations which are in themselves Wealth of Mystery by virtue of the Law of Asha (*Avâ Manthra ye râhemo ashât hachâ*)!—

You who possessed knowledge of all the planes of the universe; you who have the highest Intelligence Asn-i-Vir; you who are gone to the advanced stage of souls of the highest Nabâ Nazdishtânâ Fravashinam class of the four classes of souls—Ashonâm, Ashâonâm, Poryo Dakaesnâm and Naba-Nazdishtanâm; you who are “Ururaost Asto” gone to the highest stage of prophets;

You whom Ahura Mazda gave “Hudemem Vakhedrayâ” “the certificate of communicating the Word;” you who “alone heard His canons” (*Aevo Sâsnâo Gûshata*); you who are “Mazdo Frasâsta” “taught by Mazda;”

You who are “Hâtâm Hûdâstemem, Raevastemem, Kharenanghuastemem.....” “the Most knower of Good, the Most Wise Professor of Rae or brilliant lustre of spiritual knowledge, the most Possessor of Glorious Light among all the souls that are passing from Infoldment to Unfoldment”;—you whose Soul is beyond comparison among the mortals; you who are “superior to Yazads and equal to Ameshaspendis;”—we turn with hands and eyes uplifted towards, you, the Ratu, the Representative, the Viceroy of Ahura Mazda!

O, Ye Revered and Beloved Zarathushtra Spitama! Ye who are "*Gavoi-Ratush*", the Spiritual Guide of the Universal Gava Life Principle of Existence Material and Ultra-physical—ye who are the "*Vástra*" Spiritual Pastor and Reaper, Cultivator of all the Souls towards the Spiritual Crop of Frashogard—Ye who are the "*Dátá Khshayanto*" the Right Ruler and Protector of Souls on the way to Unfoldment! O ye "*Gao-Dáyo*", the Giver of Spiritual Life-current and the Milk of the Vital Principle of Life for the sake of Unfoldment—you who are styled as "*Ushtá Ahûrem*" the Sole Master of *Ushtá* or Spiritual Bliss—Giver to the entire universe! How much are we as human beings indebted to you as the "*Aeshem—Váddá*" the vanquisher of the Basic Evil principle of Selfishness and Low Desire-nature, which is the root of all evil Drujih!

O ye *Hátám Aojishto* Zarathushtra, wielder of Aoj or Special Spiritual Power in the highest degree among all the souls marching towards the Highest Spiritual Existence!

May we mortals be the Right and Genuine Propitiators of Thee O Spitama Zarathushtra (Ye *Spitámem Zarathúshtrém rádanghá maretaeshú khná ush!*) and propagate thy Precepts directly as thy Genuine friend (*Húsh-Hakháyim*).

May we work for Thee O Zarathushtra by virtue of the Law of Asha sincerely and with the most Excelsior Intense Desire (*Ashát Haithim hacha vareshaiti Zarathúshtrái, hyat vasná ferashótemem*)—

Homage to the Fravashi of Spitama Zarathushtra the Holy One (*Nem Zarathushtrahe Spitámahe Ashaono Fravashéyé!*)

O our most reverend, foremost and most auspicious of the born human beings (*Záddán farrokhtúm, mardán páshámtám*) Spitama Zarathushtra, who as the most advanced of human beings, vibrated himself with Ashem the Best (*Yó Spitámo Zarathúshtro Yó Póúryó mashyákô, Staota Ashem Yat Vahishtem*),—you who attuned yourself with Ahura Mazda, (*Yazata Ahúrem Mazdám*),—and had been ‘en rapport’ with the Beneficial Immortals, the Amshaspendis (*Yazata Ameshé Spenté*)—

You who swept the entire physical and ultra-physical planes of existence off the Evil Principle Anghra Mainyu (*Apa-dvarat Anghro Mainyush hacha Zemát*),—You Zarathushtra who could single-handed cope with it against its will (*Aevo Zarathúshtro anúsentem apayeiti*)—You Spitama Zarathushtra are the Unique Force wiping out the Evil Spirit (*Aevo-jamayeiti yo Spitámô Zarathúshtro*)—striking the same Evil Spirit with Ahu-na-Var (*jainti Ahuna-Vairya*)—melting it with Asha-Vahishta (*tapayeiti Asha Vahishta*)—neutralising it to Zero from this existence for its better transmutation (*raekô hacha angháo Zemát vangho Kerenáoiti*)—

You Truth-ful Holy Spitama (*Erezvô Asháúm Spitama*),—who stood in proximity with the Good Ashishvangh and mounted on to her Spiritual car (*Nazdhyo Ashim Vangúhim úpahishtat, Yo Spitámo Zarathúshtro Upa hé srayat váshahe*).

O beloved Zarathushtra, thou art spiritually—beautiful (*sriro ahi Zarathûshtra*)—thou Spitama art spiritually well-shaped with the Best Kehrpa (*hâ kereto ahi Spitamî*)—thou who art divinely endowed with the Best Aura for thy physical tene-ment, and eternal well-being for the Soul (*Dâtém té tantâyé khareno ûrûna-cha dareghem havanghem*)—We attune ourselves always with the Holy—Blessedness and Fravashi of Spitama Zarathushtra the Holy One (*Zarathûshtrahe Spitâmahe ida, ashaônô Ashim—cha Fravashimcha Yazamaide*)—

Thou who art the First Revealer of Spiritual Knowledge (*Poiryâi fravaedâi*)—and the First to whom the Spiritual Laws are revealed (*Poiryâi fravaedyamnâi*)—Thou who art the First Spiritual Master (*Yo poiryo Athrava*)—who art the First Heroic Fighter with Ganâ Mino (*Yo poiryo rathaesh-târ*)—who art the First Spiritual Cultivator for the Spiritual Fruit of Unfoldment (*Yo poiryo Vâstryo Fshûyâns*)—

You who foremost changed the cycle of evolution of the devils and the mortalbeings by transmutation (*Yo poiryo chakhrem*) *Urvaesayat daevâatcha haotât mashyâatcha*)—You who solemnly affirmed the practical belief in the Mazdayacnian Ahûirian Law of Barjishi Gatha Zarathushtra Antidemoniac (*Yo fraorenatâ Mazdayacno Zarathushtrish v. daevo Ahura tkaesho*)—You who are the heroically-shining Prima in Excelsis of all the territories of Meher Yazad for giving the current of entirely blissful life-living (*Yo Sûro Vispo-hûjiyaitish poiryo—tkaeshe dakhyûnâm*).

You Spitama Zarathushtra, in whom the entire

Mânthra Ashem Vibrating-chant had been vibrated to perfection (Yohim paiti vispem Mânthrem Ashem-srâvo visrûyata)—

You who are the Ahû and Ratû of all the planes of the Nistih-getih (Ahû Ratûshcha gaethanâm)—and O Ye Holy Zarathushtra whom all the Ameshaspands in tune with the sun Khorshed certified as such (Yim isen Ameshao Spenta vispe Hvarehazaosha)—

In whose birth and accelerating advancement all the creations of the Spenta-Law poured down Spiritual Blessings of Ecstasy—(Yehe Zânthaecha vakhshaecha Ushtatâtem nimravanta vispâo spento-dâtâo dâmân-Spiritual-Bliss-Ecstasy and Peace Eternal to thee O Athravan Spitama Zarathushtra of auspicious birth, for our sâke! (Ushta no Zâto Athrava Yo Spitamo Zarathushtro)!

Ashem Vohu!!!

Humbly offering thanks to the source whence I received some Light of Zarathushtrianism.—Amen!

ભાગ ચોથો.

ખ્યાલો-જરથુશ્ત્ર.

મજકુર ખ્યાલમાં આવેલી ખાખદોની ક્ષતુમીક સમજણ
આપનારી શરેહો સાથે.

રચનાર:—મી. કે.અશરૂ બરજોરજી જામીના,—"મકેઅ."

બહર ખડી.

(૧)

સદા સાચ્યાં "ક્ષતુમ" નાં શીક્ષણ—ખોટાં કદી તે ઠરે નહિ
જરથુશ્ત્ર ન જન્મે આ જગમાં—તો તુર-બરાતુર મરે નહિ—^૨ ટેક.

જમરેલ પછીનો નવો જમાનો—ગરજીસીનો આવે છે^૩
મય-આબાદીયાનો ગેતીમાં ઉતરી—બલ ધનાં ઝીજ વાવે છે^૪
અપોષભયુ^૫ જીવન ગુજારી—રૂઢાની ખળા ધરાવે છે
"અસર-રોશની" ને આરાધી—પઝઢાં-પરસ્તી ફેલાવે છે^૬
ભટકતી યુરી દેલીક શક્તિઓ—ધનસાનોને બરમાવે છે
તોડવામાં ફન તેઓની—આ બંડી અનજીમન ફાવે છે

જીલ.

મઝદયસ્તાનો એકજ ખુદાને માનતા
દીન-આધનના બેદો તેઓ સદા પીછાણુતા
જીલ ધર્મો શું તે ન કોઇ ત્યારે જાણુતા

પઝઢાં-પરસ્તીનો દોર બારી—દેવ-યસ્તી કોઇ કરે નહિ
જરથુશ્ત્ર ન જન્મે આ જગમાં—તો તુર-બરાતુર મરે નહિ.

આ ખ્યાલમાં જ્યાં જ્યાં લાઇનેને માથે ૧, ૨, ૩ એમ નંબરો આપેલાં
છે, તેને લગતી નંબરવાર નોંધો ખ્યાલને છેડે આપવામાં આવી છે.

(૨)

અસો વર્ષ અરજસનાં પુરાં થવે—હાશમની કાટવાલી આવી જે વાર
 ગ્રહોની ગરદુન^૬ બદલાવે—થયો ગેતીમાં બારે ફેરફાર
 દીવાનોનું જોર વધવે—મળ્યો^૭ થયાં તેનાં મદદગાર
 પેશદાદી ને ક્યાંની શાહો—લડ્યા જંગો બહુ ખુનખાર
 ફેરેસાનીનો કદટ ફેલાયો^૮—રોશની જગે થયો અંધકાર
 જોષ તારાઝી થયો રાજ—અઝી-દેહાક^૯ ભુરો બદકાર.

જીલ.

હતા આર-મીથના આર્યન ધરાની^{૧૦}
 અનઆર્યન તુષ્ય-મીથના તુરાની^{૧૧}
 લડત નેકી બદીની સમજો દીલગની.

હોશંગ, તેહમુરસ્પ, જમશીદ, ફરીદુન—લડતાં કદી પણ ડરે નહિ
 જરથુશ્ત્ર ન જન્મે આ જગમાં—તો તુર-બરાતુર મરે નહિ.

(૩)

ગરો-દેમાનની ગેતી ગધને—કુળે-દેમાનનું ઠામ થયું^{૧૨}
 પેશરવો^{૧૩} લડ્યા ખુબ જોરથી—ન સફળ તેઓનું કામ થયું
 અહુ-પરસ્તી તુટવા લાગી—ચાહવું ધનાનું સરંજમ થયું
 અધ-માંથ્રી^{૧૪}ની ફન ફેલાય—દેવાનું ત્યાં મુકામ થયું
 જડતા જમી જગમાં જગેજગ—“તુર-બરાતુર”^{૧૫} નામ થયું
 ભુરાઇ બદીઓ ટોચે પુગી—જોષ લોક બધું બેફામ થયું

જીલ.

ગેઉશ-ઉરવા રૂદન કરે છે
 પાપનાં બોળે કચડાઇ મરે છે
 યાદ અહુરમઝદની દીલે ધરે છે

આક્રતમાં જે અદૂને આરાધે—તેનાં કાજ કેમ સરે નહિ
 જરથુશ્ત્ર ન જન્મે આ જગમાં—તો તુર-બરાતુર મરે નહિ.

(૪)

થઇ બસારત ગેઉશ-ઉરવાને—અદી^{૧૬}બેહસ્તે આપ્યું પેમાન
 નાસખર શાને બને તું—પુરો થશે તુજનો અરમાન

ગેતીનું રક્ષણ કરવા કાળે—ઉતરશે હવે એક આલા રવાન
નામ મુખારક “જરથુશ્ત્ર” જેનું—અશો “રૂપીતમાન”નું ખાનદાન
તોડી ધનામીનોની તલેસમ—જગમાં ફેલાવશે અઘ્નનાં ફરમાન
જીરમો^{૧૫}ની રચના કરીને—મુશ્કીલ તારી કરશે આસાન

જીલ.

સહિ જરથુશ્ત્રની રાહ આતુરતાથી જોય
પઓધર્યો—તકએકો લડતાં ન હીંમત જોય
અહેરેમન મોહત નજદીક જોઈને રોય
મનમાં ચાહયું મુજએ એવું—આ નર ગેતીમાં અવતરે નહિ
જરથુશ્ત્ર ન જન્મે આ જગમાં—તો તુર-ખરાતુર મરે નહિ.

(૫)

ધરાન દેશના રએ શહેરમાં—પેદા થયો દીનનો રહેબર
માદરનું નામ “હોગદો” મુખારક—“ પોઉરૂશરૂપ ” જેનો પેદર
ગાથાનું તુર શરીરમાં જેનાં—વળી હમઝાદ વગરનાં અનાસર^{૧૭}
જલવો દેખી તેનાં ખોરેહનો—ધુજવા લાગા દેવો થરથર
દુરાસુખ હતો હાકેમ ત્યાનો—અધ-માંથનો ખુરો જદુમર
ફંદ-ફરેઓ રચ્યા મગર—જરથુશ્ત્ર નહિ ફરયા રજબર

જીલ.

જોષ આવો “ જાદાન-ફરેરોખતુમ ”* પુત્ર
પુશી થઇ કુલ-ગવે જયું આ સૂત્ર
“ ઉશત નો ઝાતો અઘ્યવ થો રૂપીતામો જરથુશ્ત્ર ”†
તારણહાર જે હોય જગતનો—જન્મતાં કદી પણ રરે નહિ
જરથુશ્ત્ર ન જન્મે આ જગમાં—તો તુર-ખરાતુર મરે નહિ.

(૬)

રઝોઈ જરથુશ્ત્રની જાંદગીના—શું ગાવું તેની હું બલીહારી
લખનારા તો પહેલવી ખાંઓ—લેખણ-કળા જેમની ન્યારી
ક્ષતુમની લાઇનથી ખરા ખુલાસા—લખાયા છે બહુ વીરતારી
વાંચી ધીરજથી “ નીકીઝો ”માં^{૧૮}—જ્ઞાની લેજો મન વીચારી
દુજો-દેમાનની આ ગેતીને—જરથુશ્ત્રે જન્મી સુધારી
અણુદીઠ “ ગાસ ” ઉભી કરીને—નવરચના કીધી બારી.

* જન્મ પામેલાંઓમાં સૌથી મુખારક.

† અવસ્તા-પહેલવી સાહિત્યમાં સમાવેલા ખાતેન બેદો.

જીલ.

પાવમહેલ આલાત યસને ઉભાં કીધાં
 લડવા દેવોથી હથારો માથનાં દીધાં
 “બુરાધની ટાંચ”*ને તોડવાનાં પગલાં લીધાં
 યઝદી તોરનો “યસ્ત-ફરોહર”—ડરીને પાછો ફરે નહિ”
 જરથુશ્ત્ર ન જન્મે આ જગમાં—તો તુર-ખરાતુર મરે નહિ.

(૭)

પહેલવી ખાંઓ એ લખી છે—દંતકથા “દીસા”†ની પ્રખ્યાત
 ભરમ જેમાં સમાયો ભારી—સમજો સજ્જન તમે સખત
 આતશ-બહેરામમાં જરથુશ્ત્ર—નમાયી સર જોડી એ હાત
 મશગુલ એઆદતમાં બની—યઝદોથી કરતાંતા વાન
 આવ્યો છુપેથી ત્યાં એક તુરકી—તુર-ખરાતુર નામનો કખત
 મારી ઝરમ તલવારનો—કીધી પેગમ્બરના જીવની ધાત

જીલ.

જખમ થયો જરથુશ્ત્રને જીવલેણ ભારી
 હાથમાં હતી જે તસ્બીહ ચમત્કારી
 તે ફેંકી “તુર-ખરાતુર”ને નાંખ્યો મારી
 કતુમનાં જ્ઞાનની ચાવી વગર—એની ઉકેલ કેથે જરે નહિ
 જરથુશ્ત્ર ન જન્મે આ જગમાં—તો તુર-ખરાતુર મરે નહિ.

(૮)

દેવોને ગારત કરી જમીનમાં—“નાઈસીમી-દઝેવો”‡થી સુધારે છે”
 ઉંચ યસને કરીને વખશુર—કુલ દરજીઓને મારે છે
 દેમાવંદમાં ખાંધી દેહાકને—ફેરો સફળ મન ધારે છે
 ચાર તલોને કુરરાઓમાં—“નફ્સે-મવાલીદા”§થી ઉડારે છે”

* તુરખાદર વખશ (તુર-ખરાતુર)નું કેહવું.

† પેગમ્બર સાહેબનાં કહેવાતાં મરણના દીવસને “દીસા” તરીકે ઓળખવામાં આવે છે તે વાજબી છે, કારણ એવણ એ દીવસે પોતાના અનાસરોને વીખેરીને હાથે ઉડ્યા તે દેખાવ બધાંનાં (દીઠામાં) જોવામાં આવ્યો હતો તેથી એ દીવસને “જરથુશ્ત્રનો દીસો” કહે છે.

જરથુશ્ત્ર જગથી “વીખીઝ” થઇને—“પાહલુમ-અહવાન”માં સીધારે છે^{૨૨}
 લખનારાઓ જે બનાવને—મરણ રૂપે વીસતારે છે

જીલ.

શરીરમાં જેનાં હતું ગાથાનું તુર
 ઝટકે લાગતો એને અડકતાં જરૂર
 તેને કેમ મારી શકે એક તુર ?

જ્ઞાનીઓ આ વાત સમજી—શકનો દમ કેમ ભરે નહિ
 જરથુશ્ત્ર ન જન્મે આ જગમાં—તો તુર-ખરાતુર મરે નહિ.

(૯)

“અવીઝેહ વેહદીનની ગાસ”થી—આલાતોમાં અફૂનો નાદ રહો^{૨૩}
 પાંચે ધર્મના સરદાર જરથુશ્ત્ર—સદા તારું રહ શાક રહો
 “ઉસુલ દ્રવાઓ”^{૨૪}ની ખુરી મસ્તી—કુલ ગેતીમાં ખરબાદ રહો
 જીવન ખરું જરથોશ્તી ગુજરી—કુદ્યાતી—રહ આઝાદ રહો
 “ફિનુમ”ની કીશ્તી બક્ષે ચીસ્તી*—જીરમાં તેની યાદ રહો
 અમલ રાખી ધદમ તણો—તમે વીચાર-વચને રાદ રહો

જીલ.

રંજ-ગો અહુરાના વખશુરે-વખશુરાંન } ૨૫
 આરને-વીર અશો જરથુશ્ત્ર રખીતમાન }
 સદા રહેજે તું “જાકેખ”નો નેગેહ્યાન

પતમાનર્થ† રહેવે દીનની ઉપર—“તનાસક”‡માં કાઠ પર નહિ
 જરથુશ્ત્ર ન જન્મે આ જગમાં— તો તુરખરાતુર મરે નહિ.

* દીનનું ડહાપણ અને મીનોઈ જ્ઞાન.

† સમતોલપણાથી—સમ્યાયથી.

‡ પુનર્જન્મ.

“ખ્યાલો-ઝરથુશ્ત્ર”માં આવેલા ઇદમ્યતી શબ્દોની ખુલાસા-
વાર ક્રમીક સમજણ આપતી નંબરવાર શરેહો.

૧: ક્રમ.

“ઝરથોસ્તી ઇદમે-ક્રમ ” એ શબ્દો કાંઈ તરાહેન બાધાના નથી, પણ ખુદ ફારસી અને અવસ્તા શબ્દોનો એ લેખત (technical term) બનેલો છે. ઇદમ એ ફારસી શબ્દ છે, જેનો અર્થ જ્ઞાન થાય છે, જ્યારે ક્રમ એ શબ્દ ખુદ અવસ્તાનો ગાથાનો છે, જે આપણને સ્પેન્તોમદ ગાથાના હા ૪૮-૧૨ માં તેમજ વહીસ્તોષસ્ત ગાથાના હા ૫૩-૨ માં ખુલ્લી રીતે મળે છે. અવસ્તા ધાતુ “ક્રમ”=પ્રસ્તુત કરવું-પ્રશ્નાતી આપવી-ખરો આનંદ પમાડવો, એ ઉપરથી ક્રમ શબ્દ નીકલેલો છે, જેનો અર્થ સાચો આનંદ જે કુદરતમાં પડેલો છે અને દાદાર અહુર-મઝદ પોતાનાં મહાજ્ઞાનથી તે સંપૂર્ણ આનંદ ભોગવી રહ્યા છે, તેવા આનંદ તરફ લઇ જનાર મોતેબર જ્ઞાન એમ થાય છે.

ઝરથોસ્તી ઇદમે-ક્રમ એ તમામ ઇદમોનો ઇદમ, યુક્તમાં યુક્ત જ્ઞાન, “ફરહાંગાન ફરહાંગ” (Knowledge of Knowledges; the Master science) છે, અને તે તમામ જ્ઞાનના જાગાંતી એક અખંડ વણત (the perfect web of all Knowledges) છે, કારણ કે હાલમાં જાહેર રીતે જણાયલાં યા નહીં જણાયલાં જ્ઞાન અને વીધાની કેષ પણ શાખા એવી નથી, કે જેનો તુલોતવીજ ખુલાસો ક્રમનાં જ્ઞાનથી નહીં મલને હોય. દાખલા તરીકે, “ઇદમે-અયદાદ” યાને સંખ્યા અને હીસાબોની સાયન્સ (Science of Numbers), “ઇદમે-મન્તક ” (Science of Logic), “ઇદમે-નજુમ ” (Sciences of Astrology and Astronomy,) “ઇદમે-રમલ ” (Science of Geomancy), “ઇદમે-ઇન્ડીસત ” (Science of Mathematics), “ઇદમે-ઝફર” યાને જામે-જેહાંનુમાનો ઇદમ, યાને તાવીજ-તલેસમ તથા નીરંગો તેમજ અણુદીક વર, દઝ અને સ્તોતતી કીલ્લેમંદી, નકશામંદી વીગેરે બનાવવાની વીધા (Science of Efficient Formulae, Amulets, Periapts, etc), “ઇદમે-સ્તોત ” (Science of Vibratory Colours), “ઇદમે-કયાફા” યાને આખાં શરીર ઉપરથી ખાસ્યો, વીગેરે પારખવાની વીધા (Sciences of Physiognomy, Phrenology, Palmistry, Chiromancy etc), વગેરે વગેરે બીજા દરેક ઇદમો યાને Sciences તેની ખારીકી સાથે સમજવનાર જ્ઞાન તે ઇદમે-ક્રમ યાને ખરેખરી

પ્રુશાલી આપનાઈ' કુદરતના પેદા કરનારની પીછાણ કરાવનાઈ' જ્ઞાન (Science of Ecstatic Beatitude resulting from the Genuine Knowledge of the Creator) છે. ટુંકમાં, સૃષ્ટીની રજેરજથી તે અહુરામઝદા ક્રવષી અને અહૂની બારીકમાં બારીક ઓલખ પીછાણ કરાવનાર અને તે મહાન મીનોષ શક્તિઓની ઉપર અચુક શીદાગીરી બતાવી કાંઈક મરતમે અહુનવધ્ય પદતાં શીખવનાર યાને કે તે અહૂનીજ મરજી અને હોકમને પીછાણીને તે મુજબજ કુદરતમાં કાર્ય કરતાં શીખવનાર-સૌસ્થંત થતાં શીખવનાર-જે બી-કેનાર (Shorelosh) ઇસ્મનો દરીયાવ છે તેનું નામ તે ક્નૂમ છે, જેને બહેર રીતે 'મઝદયસ્ની ઝરથોશ્ટી દઝેન' પણ કહેવામાં આવે છે. આવા ક્નૂમનાં જ્ઞાનનાં શીક્ષણો સદા સાચ્યાંજ હોય છે અને ગમે તેટલી કેશેશેા કરવા છતાં તેને કદી પણ ખોટાં ઠેરવી શકાતાં નથી. ક્નૂમ શબ્દની અને ક્નૂમનાં જ્ઞાનની વધુ ઉંડાણ તહેકીક જાણવા માટે વાંચો ડા૦ ચીનીવાલાનું મોટું પુસ્તક "ક્નૂમ નીકીઝ-વેહુદિન" ભાગ ૧ લો-પાના ૨ થી ૪૫.

૨:--"જરથુશ્ત્ર ન જન્મે આ જગમાં તો તુર-અરાતુર મરે નહિ."

આ લાઇન વાંચી કોઇ સાધારણ વાંચનાર વીચારમાં પડશે કે ખ્યાલ જોડનાર કહેવા શું માંગે છે? દીસાની દંતકથા મુજબ તો એમ જોડવું અને કહેવું જોઇએ કે તુર-અરાતુર નામનો એક જુરો તુરકી આ જગમાં જનમ્યો નહિ હતો તો જોડતર થતે, કે જેથી પેગામ્બર સાહેબ જેવા જગતનાં એક તારણહારનું તે મુજીને હાથે મોહત નહિ નીપજતે. પણ જરથોશ્ટી ઇસ્મે-ક્નૂમનું જુઝંદ દીની જ્ઞાન એ દીસાના દંતકથામાં સમાયલો જે બાતેન બેદ ખુલ્લો કરે છે તે સમજીને કણુલ રાખ્યાં વગર એ દંતકથાને તેનાં બોલેબોલ છુટા અર્થમાં માની લેવી-કે પેગામ્બર સાહેબ જ્યારે આતશ-એહેરામનાં પાક મકાનમાં એબાદત કરવામાં મશગુલ હતા ત્યારે "તુર-અરાતુર" નામનાં કોઇ તુરકી પુરૂષે પછવાડેથી આવી તલવારનો ઝરબ લગાવી એવણનું ખુન કીધું હતું, પણ ગુજરવા પહેલાં એવણ સાહેબે પોતાની એજમતી તક્ષીહ (હાદી) તે તુરકી ઉપર ફેંકતાં તે પણ ત્યાંજ મરણ પામ્યો હતો-એ વખતે-વખતે સાહેબનો કુદરતમાં સૌથી આલા યાને શ્રેષ્ઠ મરતમે જોતાં અને તેવણ સાહેબનાં તનુનું અમયબ પ્રકારનું ખાસ બંધારણ જોતાં એ દીસાની દંતકથા તે મરતબાને ઉતારી પાડવા જેવી અને હસવા જેવી લાગે છે. ક્નૂમની લાઇનથી આ બાબદનાં ખુલાસાઓ વાંચ્યા પછી દરેક સમજદાર જર-

થોસ્તી કશુલ કરશે કે તુરબરાતુરને આદમી તરીકે લેવામાં લુલ છે. અશો જરથુસ્ત્રની પાસે દેવો આવી શકતા નહિ, તેવણુના ખોરેહથી આંધળા થતા, તો પછી એક સાધારણુ આદમી કેમજ આવી શકે? અને જો તે પછવાડેથી આવેખી તો તે પેગમ્બર સાહેબ કે જેવણુ સાતે કાળનાં દરેક બનાવોથી વાકેફ હતા તેવણુ તેનાથી અંજણુ કેમ રહે? પણ આ તુર-બરાતુર આદમી નથી, એતો આરમાન અને ઝમીનની વચ્ચે પંથરાયણું છુરાઇનું કેહપ' છે કે જે જબરી અહેરેમની ગતી રાખતું હોવાથી તમામ પેદાયશોનો નાશ કરી અહુરમઝદ ઉપર હલ્લો કરવાની છુરી મતલબ ધરાવતું હતું, એ કેહપ'ને જો અશો જરથુસ્ત્રે તોડ્યું હતે નહિ, તો ખરેજ. ઝામ અને અસ્મ વચ્ચે અમ્કુ=ગેરવ્યવસ્થા જામતે અને ગેઉશ ઉરવા મરી જતે અને કુદરતી કાર કંઈખી ચાલી શકતે નહિ યાને કે આ ગેતી તેની છેવટની ફ્રશો-ગર્દની નેમે કદી પુગતે નહિ. ત્યારે અશો જરથુસ્ત્રે પોતાની અઓજની શક્તિથી તે છુરાઇની ટેંચ=તુરબરાતુરનાં કેહપ'ને તોડ્યું, પણ જે ગતી તેને તોડવામાં વપડાઇ હતી તે એટલી બધી હતી કે તેનો પ્રત્યાઘાત Reaction જરથુસ્ત્ર સીવાય બીજું કોઇ ખમી શકે એમ હતું નહિ. આથી જરથુસ્ત્રે પોતાનું ગેતીમાંનું મીશન પુરૂં થયણું જોઇ પોતાના વીરતન કર્દથી ઉભાં કીધેલાં ખાસ રીતનાં અનાસરી શરીરને પેલાં તુરબરાતુરને તોડવા માટે વપડાયલાં જોરનાં પાછાં ફરતા Foroe ની ગતીને પોતા તરફ ખેંચીને તેની મદદથી પોતાનાં તનનાં મીનો કર-કાના અનાસરોને છુટાં કરી નાખ્યાં. આથી રમ્ઝમાં કહે છે કે તુરબરાતુર જરથુસ્ત્રનો મારનાર હતો, પણ “ક્નૂમ”નો ખુશાલી આપનારો ખુલાસો જાણ્યા પછી તો આપણાં જીગરમાં ચાલુ એજ નાદ રમ્યા કરવો જોઇએ કે:-

“જરથુસ્ત્ર ન જન્મે આ જગમાં તો તુર-બરાતુર મરે નાહુ.”

૩, ૪:-જગરેલ પછીનો નવો જમાનો બરજીસીનો આવે છે, મય-આબાદીઆનો ગેતીમાં ઉતરી લલાઇનાં બીજ વાવે છે.

જે ગેતી ઉપર આપણે જીએ છીએ તે ગેતી ૮૧ હઝાર વરસો સુધી અમુક રીતે ફરે છે અને તેનો દોર પુરો થયાં પછી તે લય પામે છે. ૮૧,૦૦૦ વરસને છેડે એવો જમાનો આવે છે કે જ્યારે ગેતીપર ગુનાહો વધી જાય છે, અને તેનાં તાપથી ઉત્તર ધ્રુવ ઉપરનું બરફ પીગ-લીને એક મોટી જગરેલ યાને પાણીની આકૃત આવે છે જેમાં આખી ગેતી લય થાય છે. દર વખતે જગરેલ આવવાની થોડોક વખત આગમજ “સોશીયોશ” જન્મ લે છે અને માનવ જાતના તેમજ દરેક પેદા-

યજ્ઞનાં સઉથી સરસમાં સરસ જોડાંઓના નમુનાઓને લખને એક ઉંચી પામર જેવી જગાએ સલામત લખ જાય છે અને તેમાંથી પાછી નવી દુનીઆ વસાવાય છે, યાને કે નવો જરવાને દરેઘો ખદાતે ચાલુ થાય છે. પામર ઉપર ધણાં વરસો સુધી રહ્યાં બાદ આ અનજુમન-કે જેને મેહ આબાદીયાન વંશ એટલે કે પાણીની આફત ફરી વળ્યા પછીથી આબાદ થયેલો વંશ કહે છે-તે પાછો ગેતી ઉપર ઉતરે છે. ધરાની ઇતીહાસની શરૂઆત આ યુગમાં એ વંશથી છે. છેલ્લી જગરેલની આફત પછીથી આબાદ થયેલી આજની દુનીયાને આશરે ૧૪,૫૭૦ વરસો થયાં છે.

દરેક “જરવાને-દરેઘો-ખદાતે” ૮૧,૦૦૦ વરસનો બનેલો હોય છે કે જે ૮૧,૦૦૦ વરસમાં સાતે સૈયારાઓ યાને ગૃહોના હઝારાઓ અનુક્રમ વાર નીચે મુજબ આવી જાય છે:

બરજસ=ગુરુ=Jupiter	નો	હઝારો	૧૧,૦૦૦ વરસ
હાસમ=મંગળ=Mars	„	„	૧૭,૦૦૦ „
પુર = રવી=Sun	„	„	૪,૦૦૦ „
નાહિદ=શુક્ર=Venus	„	„	૮,૦૦૦ „
તારદ=બુધ=Mercury	„	„	૧૩,૦૦૦ „
દએ=માહા=ચંદ્રમા=Moon	„	„	૧૨,૦૦૦ „
કયવન=સતી=Saturn	„	„	૧૫,૦૦૦ „

જુમલે : ૮૧,૦૦૦

જેમ ૮૧,૦૦૦ વરસનાં એક દરેઘો-ખદાતેમાં શેહેનશાહત સાતે ગ્રહોને લગતી હોય છે, તેમ શેહેનશાહતના પેટા-વીજાગે જે વઝીરાતોને નામે ઓળખાય છે તે, તેમજ વઝીરાતોના પેટા-વીજાગે કોટવાલી-ઓગી સાતે ગ્રહોને લગતી ઉપલા અનુક્રમમાં તેમજ સાલોના અંદાજમાં (શુમારે-ફલકની અમુક ગણતરી મુજબ) રહે છે: યાને કે સત કોટવાલીની એક વઝીરાત, સાત વઝીરાતની એક શેહેનશાહત, સાત શેહેનશાહતને એક જરવાને દરેઘો ખદાતે (૮૧,૦૦૦ વરસનો જમાન), ચાર દરેઘો-ખદાતેનો એક મહીન ચપ્પ, અને એવા એવા અસંખ્ય મહીન-ચપ્પનો જરવાને-અકરને થાય છે. અને એવા એવા સાત જરવાને અકરને મળીને એક “યવએચ યવએનાએતે” નો સૈથી મહાન દોર થાય છે. દરેક નવો ૮૧,૦૦૦ વરસનો જરવાને દરેઘો ખદાતે હમેશાં બરજસ-બરજસ-અને બરજસથી શરૂ થાય છે, યાને કે બરજસી શેહેનશાહતની, બરજસી વઝીરાતની, બરજસી કોટવાલીથી શરૂ થાય છે, જે બરજસી કોટવાલીનાં આશરે ૨૦૦ વરસ પુરા થવે ગ્રહોના

ઉપર જણાવેલા અનુક્રમે પછી હાશમની કાટવાલી શરૂ થાય છે, એવી રીતે સાતે કાટવાલી પુરી થવે એક વઝીરાત બદલાય છે યાને કે બરજીસી વઝીરાત જમને હાશમની વઝીરાત શરૂ થાય છે, અને ઉપલાજ અનુક્રમે સાતે વઝીરાતો પુરી થવે એક શેહેનશાહત બદલાય છે યાને કે બરજીસી શેહેનશાહત પુરી થમને હાશમની શેહેનશાહત શરૂ થાય છે. હાલમાં આપણે હાશમની શેહેનશાહતની હાશમની વઝીરાતના છેડેના ભાગ બરજીસની કાટવાલીમાંથી પસાર થઇએ છીએ, જે કાટવાલી ૪૦ સં ૧૬૪૦ માં પુરી થશે ત્યાર પછીનાં બીજાં દસ વરસોમાં હાલી જમાનના રાષ્ટ્રનીદાર સાહેબ બેહુરામ વરજાવંદનો જન્મ થશે અને હીંદની ચઢતી હાલત થઇ ઇરાનમાં પુષ્કળ સુધારાઓ થશે.

૫:—“અસર રોશની”ને આરાધી યઝદાં-પરસ્તી ફેલાવે છે.

મઝદા અહુરાએ અને તેવણી સાથના યઝદી મંડળે સૃષ્ટી રચના કરવાને લગતા જે જે મીઝે-બરીતો કરીને હુમતો-હુખતો-હવસ્તો બરપા કીધા છે, અને તેઓનાં એ રોશન ઉદયોગથી જે ગતી જરવાન નીકળે છે તેને અસર-રોશની=યઝદાંન યાને યઝદોને લગતા ભલા વૃષ્ઠિ કરાવનારા પ્રવાહો કહે છે, જેઓ ખુદ અહુરમઝદ અને તેવણનાં યઝદોનો દમ છે, કે જેનાંથીજ આ નીસ્તી-ગેતીની દુન્યાને સજીવન શક્તિ મળ્યા કરે છે, એ અસર-રોશનીનાં પ્રવાહોને પકડવા અને તેની ઉપર રોશન ઉદયોગ કરવો તેનું નામજ યઝદાંન-પરસ્તી. જેઓ આ મીનીટે મીનીટ પડતી અસર-રોશનીની ખીલવણી કરવા ઉદયોગ કરતા નથી તેઓ દુએવ-પરસ્ત કહેવાય છે. પેગામ્બર સાહેબની આગમજનાં તમામ પઓઇયેત્કેષો કે જેઓ યઝદાંન-પરસ્તો હતા તેઓ માટે એમ કહેવું કે તેઓ તો ધણા ખોદાને માનનારા હતા, અને પેગામ્બર સાહેબે આવીને તેઓને પોતાની દીનમાં વટલાવીને એકજ ખુદાને માનનારા બનાવ્યાં, એ તેઓનાં મહાન ફરજબને ધણુંજ અપમાન કરનારું છે. નવા ફરેધો-ખદાતેનાં પહેલાં ૪૦૦૦ વરસ સુધીમાં ક્ષત્રિ યાને મીનોઇ અધીકાર=અપની શક્તિ ધરાવનારા પઓઇયેત્કેષ શાહો તેમજ રથેસ્તારો અહુરમઝદની આગલા ફરેધો-ખદાતની દીન જે શેતાનથી બગડતી જાય છે તેને સમારે છે, અને લોકોને ક્ષત્રિ=અસરે-તારીકીથી દુર રહી યઝદાંન=અસર રોશનીને આરાધતા શીખવી, પેગામ્બર સાહેબ જરથુસ્ત્રની આમદની વાર જીએ છે, જેનો અહીં ઇસારો છે.

૬:-મહોની ગરદુન.

આસમાનોની ચાલથી રજેરજ ઉપર આવતી બધી ધુરી અસરને “ગરદુને-ગરદાન” કહે છે. જેમ મહોની અસર માનવ ઉપર થાય છે તેમ જમાનાનું બહુ ધુરં એ પણ મહોની અસરથીજ છે. સાત આસમાનો (કે જે દરેક ઉપર એક એક મહા મત્તકલ છે તે)ની અસર-માંથી ખામીવાળી રજેરજને પસાર થઇને ખામી વગરનાં થવાનું છે.

૭:-મખ્યો.

ખએત્વદથ (રહાની અખંડતાની હાલત) તરફ જનારાં સાધારણ ધનસાનોને માટે અવસ્તામાં “મખ્ય” શબ્દ વપડાયો છે. ખએત્વદથ કરી ચુકેલાં ધનસાનોને અવસ્તામાં ‘નર’ અને “નાધરીક” કહે છે. ત્યારે મખ્ય ધનસાન અને તેણે શું કરવું તેમજ ‘નર’ ધનસાન અને તેણે શું કરવું એ બન્નેની ફરજોમાં તેમજ શરીરનાં અંધારણુમાં ઘણો ફરક છે. ગેતીમાં જ્યારે પહેલવહેલો ધનસાન ઉતર્યો, તે પહેલાં ગેતીમાં હેવાનો હતાં. આ હેવાનોમાં mixed હેવાનો હતાં જેઓમાં ધનસાનીયત હતી. આવી હેવાનોમાંની મચ્છ (મછી)ના જાહેર યુનમાં પહેલાં ધનસાનનાં જોડાનું (મખ્ય-મખ્યાનીનું) યુનક=આતેન યુન ઉતર્યું એટલે આવા ધનસાનને મખ્ય=મચ્છ કહ્યો છે. આવો મખ્ય ધનસાન કુદરતની બધી બાબુ ઉપર રહીને ચાહે તો આગલ વધી શકે યા ચાહે તો કુદરતની કાળી બાબુનો સાથી બની પોતાની વૃદ્ધિ અટકાવી શકે.

૮:-કેરેસાનીનો કલ્ટ (Cult=શિક્ષણ) ફેલાયો.

હસ્તીની અંદર નહિં સુધરી શક્યાં એવાં રવાનોનો ગોળો જ્યારે મીનોકરકોનાં મરકજ ઉપર આવ્યો ત્યારે ત્યાં બે ઓળાઓ પડ્યા. તે રવાનોમાં જે સામટી ગવ હતી તેનો ઓળો ગાવ્યોદાદ ગાય રૂપે રોસ્નીરૂપ કેહપમાં ઉભો થયો, અને તે ઉરવાનોમાં જે દએવીક હોવીયતની અંધકારની ગતી, અજ્ઞાનતાની ગતી, અહુરમઝદની સામેના અવિશ્વાસની ગતી હતી તેમાંથી કેરેસાની (કેરેસ=કાળી ઉપરથી)=શેતાનનું કાળી ગતીનું ક્ષેત્રનું કેહપ ઉભું થયું. આ કેરેસાનીની ગતી નીસ્તીથી ગેતી સુધીમાં બધેબધે વધતી ઓછી ફેલાઇ ગઇ છે. ખાસ કરીને ઉપધરી-દખ્યુ લગી તેનું જોર વધારે રહે છે, જેને લીધે ધનસાનો ધુરાઇનો રાહ ધરે છે. ચોક્કસ વખતે જ્યારે આ કેરેસાનીનું જોર ધણુંજ વધી જાય છે અને ગાવ્યોદાદ ગાયનો રસ્તો અંધ કરીને ઉપધરી-દખ્યુ પરના ગેઉશ

તપન તેમજ ગેતી પરનાં ગેહિશ-ઉરવાનો સંબંધ ધણોજ ઓછો કરે છે, જે વખતે તેને તોડવા માટેજ પેગામ્બર સાહેબ જરથુસ્ત્રની આમદ થાય છે.

૯:-અઝી-દેહાક.

અઝી-રીમન, અઝી-દેહાક, શેતાન, ઝોડાક એ બધા દશની કમાલ્યત તોરની ખુરાધઓ રાખનારાં કેહપોનાં નામો છે જેનો અર્થ દશ એબવાલો રીમનીવાલો સાંપ-યાને કે દશેદશ એબોનો આકાર એમ થાય છે. ઉપર જણાવ્યું તેમ કેરેસાની દરેધો-ખદાતેના ચોક્કસ વખતે પોતાની અફસુન=ઝાદુગીરીને જોરે રનાવિદ અને અઝી-દેહાક જેવાં કેહપો=સરદારો ઉભા કરીને ફાફુન (અંધકાર)ના દોરને વધારી દે છે કે જેને લીધે ગેતીની ઝામ અને ઉપધરી-દખ્યુનું અસ્મ ફરી શકતું નથી, અને કુદરતમાં અપ=વ્યવસ્થાનો કાયદો ખોરવાઇને અફ=ગેરવ્યસ્થા જન્મે છે, જેને દુર કરી સુધારવા ગેતીની નવરચના કરવા દર દરેધો ખદાતેમાં એકવાર પેગામ્બર સાહેબ જરથુસ્ત્રને ઉતરવુંજ પડે છે.

૧૦,-૧૧:-આર્ય, તુધર્ અને અનઆર્ય મીથ્ર વચ્ચેનો તફાવત.

ચોક્કસ જમીનનાં ચપ્પો આસ્માનોની ભલી અસર-રોશની ખેંચીને જમીનની આરમધતીને ભલાઇનાં કામમાં મદદગાર થઇ પડે છે. એવાં ચપ્પોની લુગી તે આર્યની લુગી ગણાય છે જેને ધરાનવેજ-આધ્યર્યનમ વચ્ચેજ કહે છે, ત્યાં વસનારા આર્યન (ધરાની) લોકો આરમીથ્રના એટલે સાચ્યા નમનતાઇવાલા અને આરમધતીનાં જેવા પરદુખલજની તથા પરાપકારી વીચારનાં હોવાથી અહુ-પરસ્તીના નાદમાં લીન થઇ તેઓ દાદાર અહુર-મઝદની ખુસ્તુદી ફેલાવી રહે છે.

જેઓ અહુ-પરસ્તીનાં શીક્ષણોથી દુર જઇ દએવોની આણ હેઠલ રહીને તેઓના સાથી બની કુદરતમાં નાશ ફેલાવી રહ્યા હોય છે તેઓને અનઆર્યન લોકો કહે છે.

તુધર્ય મીથ્રનાં તુરાની લોકો તેઓ છે કે જેઓ જો કે મુજે તો આર્યનોનાજ એક વીભાગ છે, પણ તેઓનાં વીચારની ગતી આર્યનોનાં જેવી કુદરત અનુસારની સીદ્ધી નહિ પણ વાંકી છે યાને કે તેઓ સ્વાર્થી આપ મતલબી વીચારો ધરાવી પોતાનાં કામ સાર સામાની ગતીનાં ઉશ્તાનનો લાભ લે છે અને સામાને તાબેદાર તેમજ મોહતાજ બનાવે છે. આર્ય, તુધર્ અને અનઆર્ય મીથ્ર વચ્ચેના તફાવતનો આ ટુંક સાર છે.

૧૨:-ગરો-દેમાનની ગેતી ગધને દુળે-દેમાનનું ઠામ થયું.

ગેતી એ ભાગમાં વહેંચાઇ છે: એકને ગરો-દેમાન (એટલે ગેતી કે જેમાં અહીરીમન ધુસેલો નહિ તે) કહે છે, બીજાને દુળે-દેમાન (એટલે ગેતી કે જેમાં દુળે બદીએ રહેલાણ કીધેલું છે તે) કહે છે. ગાથામાં ગેતીને સાર “દુળે-દેમાન” તેમજ “અંધહુધ” શબ્દ બુદ્ધે બુદ્ધે અથે આવેલો છે. અંધહુ શબ્દ અહ્નું અંતકરણ બતાવે છે. ગેતીની શરૂઆતમાં એક વખત એવો હતો કે જ્યારે ઇનસાન પુખ્ત હતો અને પોતાનાં વીચાર-વચન અને કામોને અહુરમઝદની દશ અંદર્જ પ્રમાણે રાખીને, તે વખતનાં ગોસ્પંદી નરે ગેતીમાં સેતાનને ધુસવા નહિ દેતાં તેને દુર રાખ્યો હતો, અને ગેતીને અંધહુ એટલે અહુરાના અંતકરણની ધમ્મ બાળ લાવે તેવી ગરો-દેમાનની એટલે કે છટકાં આસ્માન ગરો-નમાન (ગરોમાન)માં આવી રહેતા અહુનવરના નાદને પોખતી આગે-બહેસ્ત જેવી કીધી હતી. પણ પછીથી એક વખત એવો આવ્યો કે જે વખતે બીજાં ઉતરતાં અને અધુરાં મરતયાનાં રહેા ઉતરવા લાગ્યાં અને તેઓએ કુદરતથી ઉલટા જઘને શેતાનને ગેતીમાં ધુસાડ્યો. આવી રીતે જે દીવસથી ગેતીની રજેરજમાં શેતાન દાખલ થયો તે દીવસથી આ ગેતી દુળે-દેમાનની થઇ છે, પણ એક દીવસ એજ ગેતી પાછી ખનીરથ=સોના જેવી ઝળકતી (નુરમંદ) થઇને કેશ્વર તરીકે ગણાશે, કારણ શેતાને ગેતીનાં તેમજ રજેરજનાં ૨/૩ ભાગનો કાળજો લીધો છે પણ ૧/૩ (અવીઝીખ)નો ભાગ તો તેની આલુદગીથી સદા નીરાળોજ રહ્યો છે અને રહેશે, અને એ ૧/૩ બચેલો ભાગ ૨/૩ જેટલા બગડેલા ભાગને સુધારશેજ.

૧૩:-પેશરવો યાને કે જરથુશ્ત્રની આગમજ થઇ જનારાઓ.

(Forerunners).

દરેક દરેધો ખદાતેમાં, આગલા દરેધો ખદાતેના જરથુશ્ત્રી માઝદી-યસ્ની દએનનાં વારસો પહેલાં ચોકસ અધ્યામમાં નયાનઝદીશ્ત અને પઓધર્યો-તકએષ પાદશાહ પહેલવાન અને આખેદો તરીકે ઉતરીને નવા દોરના જરથુશ્ત્ર ઉતરે તેટલા વખત લગીમાં દુન્યાની પાસયાની કરે છે અને ગેઉશ ઉરવાન ઉપરથી દુજનો ભાર ઓછો કરે છે. તેઓમાં કયાન ખોરેહ હોય છે, તેઓ પેગામ્બરના Fore-runners હોય છે, તેઓ દરેક જીરમનાં Patriarchs મોટા બાવાઓ હોય છે, તેઓ કયાન ખોરેહની મદદથી બલા ગુણારો બાધી પેગામ્બરના આવવાની વાર જોતા અને તેવણ સાહેબ આવે ત્યાં સુધીમાં કેરેસાની (શેતાન)નો બુદ્ધ જ ધણો

વધી પડ્યો હતો તેને કાશુમાં રાખના હતા. આવી રીતે તેઓ કુકત દેવને રોડી શકતા પશુ તેને બાંધી શકતા નહિ, કારણ કુદ્યાતી દેવને બાંધીને દેમાવંદ ઉપર કેદ કરવાનું કાર તો એકલા જરથુસ્ત્રથીજ અને તેવું હતું. ત્યારે પેશરવોએ પહેલે જમીન કરી આપી, અને જરથુસ્ત્રે તે ખેડી. એમ દેવની જમીનમાં પેશરવો કયરો વાળી શકયા, જ્યારે જરથુસ્ત્ર તો તે જમીનને કૃણદ્રુપ કરી શકયા.

જેમ પેગામ્બર સાહેબનાં આવવાની આગમજ તેવણના પેશરવો આવે છે તેમ જ્યારે જ્યારે રાષ્ટ્રનીદારો યાને દીનને ફરીથી આરાસ્તેહ કરી જનાગ સોષ્યંતો અહીં ગેતીમાં જન્મવાના હોય છે તે આગમજ તેઓનાં ૧ થી ૮ જુદા જુદા પેશરવો (Fore-runners) તેઓનાં કાસદ તરીકે આવીને ભવિષ્ય માટે તૈયાર રહેવાનો ચોકસ સંદેશો આપી જાય છે. ભવિષ્યના રાષ્ટ્રનીદાર શાહ બેહરામ વરજાવંદના આવાજ એક અદના પેશ-રવ તરીકે જરથોસ્તી ઇસ્મે-ક્ષનૂમના માનવંત ઉસ્તાદ સાહેબ બેહરામશાહ નવરોજી શરાફ હિંદમાં થઇ ગયા છે.

૧૪:-અધ-માંથ એટલે જાદુ મેલી વીદ્યા.

જરથોસ્તી દએનની અંદર ચાર પ્રકારનાં માંથોનું બ્યાન મલે છે, બેદી તલેસમાતીક ગતી ધરાવનારા આલા દરજ્જાનાં માંથ (કલામો)ને ક્ષુષો-માંથ કહે છે, જેનો જાહેરમાં કદી તરજુમે થઇ શકે નહિં. ભલા વૃદ્ધિ કરાવનારા અને રવાન-દરોસ્તી અપાવનારા કલામોને માંથ-સ્પેન્ત કહે છે, જેમાં નીઆએશ, યસ્તો વગેરે લાલુનરો આવી જાય છે. વાતચીત અને સંસાર વહેવારમાં આપણે એકમેક તરફ જે ભલમનસાઇ અને ઝયાનની મીઠાશ બતાવીએ છીએ દુવા આશીષ વીગેરે દમ્બે છીએ તેને શાદ-માંથ કહે છે. જુહું બોલવું ગાલ-ગલોચ કરવી, તોછડાઇ બતાવવી એ અધ-માંથનો એક ઉતરતો પ્રકાર છે, જ્યારે ચહડના પ્રકારમાં જાદુ-મેલી વીદ્યા વીગેરેનો અમલ આવી જાય છે. જે ઇલમમાંથી હએમની ગતી (એટલે અહુરાનું ખોરેહ તેનીજ વાસ્તના અને અહુ-પરસ્તીનાં શીક્ષણો) નીકલતી નથી તેવાં જ્ઞાનને અધ-માંથ કહે છે, એટલે કે કુદ-રતની સફેદ બાબુનાં કામમાં વચ્ચે આવી, તે કામને રોકતું જ્ઞાન કહે છે.

પેગામ્બર સાહેબનાં આવવાની આગમજ દએવ લોકોએ આ ગેતીમાં અધ-માંથનો છુરો ઇલમ એવો તો જોરમાં ચલાવ્યો હતો કે, બધે નાશ નાશ અને નાશજ ફેલાયો હતો. તમામ પેદાયશોનો તરેહવાર રીતે નાશ કરનારી તે વખતના દએવોની ચમત્કારી શોધો આગલ આજની હીટલરની નાશકારક શોધો તો બચ્ચાં મીસાલજ કહેવાય.

૧૫:-“તુર-ખરાતુર” શબ્દની તાવીલ યાને ખાતેન અર્થ.

અવસ્થામાં જેમ યજ્ઞોની ક્ષુભન અપાછ છે તેમજ પેગામ્બર સાહેબની પણ ખાસ ક્ષુભન આપણને મલે છે, જે પુરવાર કરે છે કે પેગામ્બર સાહેબ જરથુસ્ત્ર ઇનસાન નહિ પણ યજ્ઞત જેવાજ હતા. વંદી-દાદમાં કહે છે કે પેગામ્બર સાહેબનું મોહતજ નથી. ખુદ દેવો પોતાના વડા આગલ એકરાર કરે છે, કે, હમો હમારી અનેક કાશેશો છતાં જરથુસ્ત્રને મારી શકતા નથી, માટે એ કામ તું હમોને નહિં સોંપ. જે મોટામાં મોટા દએવો આવી રીતે હારી ખાતા હોય, તો પછી એક સાધારણ કહેવાતો તુર-ખરાતુર નામનો તુરકી સીપાહ પેગામ્બર સાહેબને કેમ મારી શકે ?

સાદી સમજનો કાષ્ઠખી ઇનસાન ત્યારે કબુલશેજ કે આ “તુર-ખરાતુર” શબ્દમાંજ કંઈ ભેદી અર્થ હોવો જોઈએ, અને તેમજ છે.

“તુર-ખરાતુર” એ ઉસ્તાદી ક્યાંની પહેલવી લક્ષ યાને શબ્દ છે, જે બહુ ઉંડાણ લોધતીક અર્થ ધરાવે છે. એમાં ‘તુર’ બોક્ષનો અર્થ તુરકી થતોજ નથી. પણ “તુર”=સૌથી બળવાન, “ખરા”=તો (છટ્ટી વીલકતીનો પ્રત્યય) એ ઉપરથી “સૌથી બળવાનોનો બળવાન” એટલેજ અર્થ થાય છે, એટલે કે “બદીઆનું સૌથી વધુ ઉભાણુ” એમ અર્થ થાય છે. વળી “તુર”નો અર્થ સ્થુળ, જડ gross થાય છે તેથી તુર-ખરાતુર એટલે The Zenith of grossness possible ‘સ્થુળ-તાની વધતામાં વધતી હદ’ એમ ખુદલો અર્થ નીકળે છે. માટે આપણા પેગામ્બર સાહેબ એક તુરકીને હાથે માર્યા ગયા હતા એમ તેનો ભેદ સમજ્યા વગર બોલવું અને શીખવવું એ મોટામાં મોટો ગુનાહ છે.

૧૬:-જુરમો એટલે જુદા જુદા ધર્મો ઉભા કરાવનાર આસ્માનોની ગતી.

આ ગેતી ઉપર ૮૧,૦૦૦ વરસેના યુગના ચક્રાવામાં માનવીઓ, જનવરો, આડપાન વીગેરે જન્મ લે છે, તે બધાંઓના કુદરતમાં પાંચ ભાગ કરવામાં આવ્યા છે. આ કુદરતની તમામ પેદાયશીને ઉગારનાર-વધારનાર અને સંકોચાવનાર સાત સીતારાઓની ચઢતી ઉતરતી અસરો છે જેઓને આપણે ગ્રહોની તેમજ આસમાનોની અસર તરીકે ઓળખ્યે છીએ.

આ સાત ગ્રહોમાં ખુરશેદ યજ્ઞ જેને રવી તરીકે ઓળખવામાં આવે છે અને માહબોખ્તાર જેને આપણે ચંદ્રમા કહીએ છીએ તેઓને

કુદરતના ખેપીઆ અથવા કાસદ કહેવામાં આવે છે. ખુરશેદ યઝ્દ બધી અસરોને ખેંચીને તે ચંદ્રને આપે છે, અને ચંદ્ર તે અસરોને લઇને પછી ગેતીની ઉપર પાંચરે છે. બેસ્પતી, બુધ, મંગળ, શુક્ર અને શની એ પાંચ ગ્રહો છે તેઓનાં ચઢક ઉતર નુર અને ખીખાં સરશોકની જુદી જુદી અસરોને અંગે દુનીયાની તમામ પેદાયશનાં પાંચ મુળ વીભાગો થાય છે, અને આ ભાગોને પાંચ જીરમોના વર્ગો તરીકે ઓળખાવેલા છે. ખરેખરી રીતે તો તમામ પેદાયશો ઉપર બધા ગ્રહોની અસર આવે છે, પણ તેમાં જે ખાસ એક ગ્રહની વધારે અને પ્રબળ અસર જે વર્ગ ઉપર ઉતરે છે તે વર્ગને તે જીરમને લગતો વર્ગ કહેલો છે. આવા પાંચ મુળ વીભાગોના માનવીઓ માટે પાંચ જીરમના દરજ્જા મુજબના મુળ ધર્મો આ જગત ઉપર પેદા થાય છે, જેને જીરમોનું ઉગવું કહે છે, અને જેની રચના પેગામ્બર સાહેબ જરથુસ્ત્ર કરે છે.

દરેક યુગમાં પહેલવહેલી યઝ્દાન-પરસ્ત અનજુમનમાંથી જરથોસ્તી દીન ઉગે છે, જે દીન બેસ્પતી સીતારાને તાલુકેની હોવાથી તેને બરજસી દીન કહે છે. પછી વખતનાં વહેવા સાથે તેજ અનજુમનમાંથી તારદ=બુધને તાલુકેનાં રવાનોમાંથી બુધની હીંદુ જીરમ ઉભી થાય છે, અને ત્યાર બાદ શુક્રની ચાહુદીઓની અને મુસલમાનોની મંગળની અને ખ્રીસ્તી-ઓની શનીની જીરમો મોક્કાસર ધીમે ધીમે ઉગે છે. આ પાંચે જીરમોના ઉગવાની દરજ્જા પેગામ્બર સાહેબના પાંચ ગાથા પેગામ્બર સાહેબે તેમજ સરોશ યઝ્દને બાણવાની બેદી તરતીખમાં સમાયલી છે, તેથીજ જરથુસ્ત્ર સાહેબને પાંચે જીરમોના રવાનોના એટલે કુદરતે ઇનસાન જાતના સરદાર કહ્યા છે. (જુઓ સરોશ યસ્ત વડી કરદો તથા દીનકર્દ કે જ્યાં વળી નદીનાં પાણીઓ ચાર મરતમે પેગામ્બર સાહેબે લાવવાની બેદી વાત છે.)

૧૭:-ગાથાનાં તુરમાંથી શરીરનું બંધારણ, જેના વળી હમઝાદ વગાનાં અનાસર.

આપણું શરીર જે ચાર અનાસરોનું બનેલું છે તે અનાસરોની ઉત્પત્તી આપણાં રવાનની સાથે જે હોતીયત કયાસ-ખામી હતી તેમાંથીજ થયલી છે, માટેજ તેને અનાસર એટલે નસ=વાને નાશની ફેરફારની ગતી રાખતું તત્ત્વ કહ્યું છે. પણ પેગામ્બર સાહેબનાં શરીરનું બંધારણ તો કંઈ ઓરજ પ્રકારનું હતું, તેવણું કંઈ આપણાં જેવાં ખામીવાલા રવાન નહિ હતા. તેવણું રવાન તો યઝ્દી તોરનું હતું, માટે તેવણું શરીર આપણાં જેવું હોય શકેજ નહિ એ બનવા જોગ છે.

યજ્ઞશનેના પપ મા હાના પહેલા ફકરામાં કહે છે કે એવણું તનું, ગએથા, અઝદ, કેહપ, તેનીશી, ઉસ્તાન વીગેરે એ સર્વે પાંચ ગાથાઓને અર્પણ થયલું હતું-ના, ખુદ ગાથાનાં નુરી બંધારણનું હતું એટલે કે પાંચ ગાથાઓ (મીનોષ સરદારો) જેઓ જીરમોની ચત્રવલોને ચલાવે છે તેઓના ચાર આતશો=ખોરદાદ, ગુશસ્પ, ખુરજન મહેર, અને ક્રોઆથી ખેંચાયેલો મીનો કરકો ઝરથુશ્ત્રનાં તનુમાં પ્રગટ હતા એટલે તે બધા અસ્ત્રોમાં જે જે થવાનું હતું તેની ખેરદ જરથુશ્ત્રમાં હતી. આપણુ સાધારણ ઇનસાનોનાં ભેગાંવાળા ભાગની સાથે જોડાયેલાં કેહપનાં ભાગમાં અકકલ-આપનારી જે પાંચ (પન્જ-ષ-ઝરવીકશે-આતેની) શક્તિઓ હોય છે, તેમ તે ઝરવીકશેને બદલે એવણુ સાહેબનાં કેહપમાં પાંચ ગાથાનું નુર ખાસ કાર્ય કરતું હતું. એ ઉપરાંત મીનો કરકોના આતશનાં સ્તોત્રમાંથી પેગામ્બર સાહેબનાં શરીરનો આતશી અનાસર થયો હતો જેની ખાસ્તરની ગતી જળ્યરી રહેતી, તેથી કહે છે કે એવણુનાં શરીરનો ઓળો (હમ-ઝાદ) પડતો નહિ તેમજ તેને અડી શકાતું નહિ, કેમકે અડતાં મજબુત આંચકો (shock) લાગતો હતો.

૧૮:—“ઉશ્ત નો ઝાતો આથ્રવ યો સ્પીતામો જરથુશ્ત્ર.”

પેગામ્બર સાહેબ જરથુશ્ત્રની આ ગેતી ઉપર આમદ થઇ તે આગ-મજ ગેતીમાં દુજનું જોર એટલું તો વધી ગયું હતું કે ગેતી ઉપરની ત્રણે મખ્લુકાતો=પેદાયશો (ઇનસાન-હેવાન-ઝાડ પાન) પાપના ખોજે કચડાઇ જઇ રંજીદા બની હતી, અને પોતાની વૃદ્ધિમાં પડેલા અટકાવ માટે અફસોસ કરતી હતી. પણ જેવા પેગામ્બર સાહેબ જન્મ્યા કે કુદરતી રીતે આ ત્રણે પેદાયશોની ‘ગવ’ (સ્વાનની ઉત્તમ પરદુખમંજન ગતી-અત્રાષ્ટએ જવા માંગતા ભાગ)ને જરથુશ્ત્રની આમદની વધાઇ મલી અને તે પેદાયશોના રૂહો ખુશી થઇ આગઆગ થયા લાગ્યાં અને સુંદર નાદે ગાવા લાગ્યાં કે:—

“ઉશ્ત નો ઝાતો આથ્રવ યો સ્પીતામો જરથુશ્ત્ર” યાને “સ્પીતમની કુનીયતના અય આથ્રવન ઝરથુશ્ત્ર, તમો ભલે જન્મ પામ્યા ! તમારી આમદથી હમારા આતશો ઉપર દુજનો જે જુદમ વરસી રહ્યો છે તે હવે દુર થશે, અને હમો તમારી યરકતેજ હમારી સેવટની નેમ કે જે ઉસ્ના યાને અમરદાદની અમગીનું સુખ પામવાની છે તે નેમે પહોંચીશું.”

૧૯:-૩૧૦ ચીનીવાલાનાં “નીકીઝ”ના પુસ્તકો.

૩૧૦ ફરામરોઝ સોરાળજી ચીનીવાલા, જેવણ ઉસ્તાદ સાહેબના એક આગેવાન ચેલા અને ઇલ્મે-ફૂનૂમના અથાક અભ્યાસી છે, તેવણે “ફૂનૂમ નિકીઝે વેહુદીન”ના થોડાંક મોટાં પુસ્તકોની હારમાળા રચી પોતાના ઉસ્તાદની યાદગીરીનો જવેદાન સ્થંભ ઉભો કરવાનો વીચાર રાખ્યો છે, જેને અનુસરીને એવણનું પહેલું પુસ્તક જે દળદાર મોટી સાઇઝનું પારસો પાનાનું (જુદા જુદા છ ચારો સાથનું) છે, તે ૧૯૩૨ના સાલમાં પ્રગટ થયું હતું, (એ પુસ્તકની ૫૦૦ નકલો ખલાસ થઇ ગયેલી હોવાથી હાલમાં એ પુસ્તક મળી શકતું નથી.) જેમાં માઝદયસ્ની જરથોસ્તી દ્વ્યેન વિષેના અભ્યય ખુલાસાઓ તેમજ અષો રપીતમાન જરથુસ્ત્ર સાહેબની જીવન-ગીતા તમામ મોજેજોના બારીક બેદો પહેલવહેલીવાર ઇલ્મે-ફૂનૂમની મદદનિઝરથી ખોલવામાં આવ્યા હતા. ૧૯૩૫ માં એવણ સાહેબ તરફથી “ફૂનૂમ નિકીઝે વેહુદીન” સીરીઝનું બીજું એવુંજ મોટું પુસ્તક બહાર પાડવામાં આવ્યું છે, જેની અંદર જરથોસ્તી દ્વ્યેન મુજબ સૃષ્ટી-રચના (ખુન-દહેશન)નું તથા મહાન શક્તિઓનું ખ્યાન ખાસ કરીને હસ્તીની આલમોનું ખ્યાન પહેલવહેલી વાર સીલસીલાબંધ ઇલ્મે-ફૂનૂમની રાશનીમાં આપવામાં આવ્યું છે. છેક અહીં માંડીને અહુનવર-ફ્રવર્ષી-સ્તોત યસ્નથી સૃષ્ટી-રચનાનું બેદી મંડાણ કેમ રચાય છે તેની તેમજ અહુરા મઝદાના અને સાતે અમશાસ્પદોના હુમતો હુખ્તો-હવસ્તોની બહુજ દીક્ષપઝીર, બારીક, ખુલાસાવાર સમજણ એ પુસ્તકમાં સમાવવામાં આવી છે. આ બીજું પુસ્તક દળદાર મોટી સાઇઝનું ૧૪૦૦ પાનાનું છે, જેની સાથે સૃષ્ટી-રચનાના પ્લાનને લગતા ચાર છુટા મોટી સાઇઝના ચારો (નકશાઓ) પણ સમાવ્યા છે. આ બીજું પુસ્તક જેની કીંમત નકલ દીઠ રૂ. ૧૦ છે, તે “ પારસી વેહુદેરીયન સોસાયટી ”માંથી મળી શકશે. જેમ દરેક જરથોસ્તી ઘરોમાં ભણવાની ચોપડી “ ખોરદેહ અવસ્તા ” હોય છે તેમ આ બંને કીંમતી પુસ્તકો પણ રાખવામાં આવે તો કદીબી જરથોસ્તીઓનું ધાર્મિક યકીન ઢીલું પડે નહિ.

૨૦:-યઝદી તોરનો “યશત ફરોહર” ડરીને પાછો ફરે નહિ.

પહેલવી દીનકર્દના સાતમાં પુસ્તકમાં અશો જરથુસ્ત્ર વિષે ખ્યાનો છે તેના દીખાયાના ૪૪ ફકરાઓ છે, જેમાંના છેલ્લા ૪૪ માં ફકરામાં કહે છે કે:-

“મઝદ્યરની દીનના સ્પીતમ ખાનદાનના પયગામ્બર સાહેબ જેવણુ કુલ ધનસાનમાં પેશ કામેલ હતા અને ફરોહરમાં યજ્ઞ થયલા હતા, તેવણુના વચ્ચે અને ગદમનની ખોરેહ રૂપ શકિતઓ અને અફદી=મોજે-જઓના પ્રભાવોને દુન્યામાં જાહેર કરવા આ ખ્યાન દશ બાબમાં લખવામાં આવ્યું છે.”

ઉપર પેગામ્બર સાહેબને ફરોહરમાં યજ્ઞ થયલા કહયા છે તેનો ક્ષત્રમ પ્રમાણે ખુલાસો એ છે કે, કોઈમી ધનસાન ફરોહરમાં મલેલું=યજ્ઞ થએલું જન્મ્યું નથી. ધણું તો એક નર ધનસાન પોતાનાં તન-મનને ગોસ્પંદી ગતીનાં કરી, પછી તે તન-મનને પોતાનાં રૂહમાં મેળવી, રવાનને બઓદાંગમાં મેલવી શકે. આવા ધનસાનો પણ ધણાજ કમ રહે છે. આવા હામોષનાં ધનસાનનું રૂહ અને બઓદ વટીક પોતાનાં ફરોહર સાથે ગેતીમાં જીવતાં જીવત મલી શકતું નથી. પણ સ્પીતમાન જરથુસ્ત્ર કંઈ નરના તબક્કાના હતા નહિ. તેવણુ તેથી પણ ધણી ઉંચ દરજ્જેની યજ્ઞતી તોરની “આસ્તે-વીર”ની વીરીયાવી શકિત ધરાવનાર વીર હતા, જેથી તેવણુનું રૂહ+બઓદ+ફવષી એ ત્રણે સાથે એકતાન=યજ્ઞ થયલાં રહેતાં. તેવણુનું રવાન ફરોહરની ગતીએ પુગેલું હતું અને તેજ હાલતમાં તેવણુ ગેતી ઉપર ઉતરેલા માટે એવણુને એકલાને “યશત-ફરોહર” (એટલે યજ્ઞોની માફક ફવષી સાથે એકતાન થએલા) કહેલા છે. કુદરત તરફથી આવો ઉંચ અધીકાર લખને એવણુ સાહેબ આ ગેતીમાં દાદાર અહુરમઝદનું મોટું મીશન બજાવવા ઉતરેલા હોવાથી એવણુને દેવોનાં દેવોથી ડરી જઈને પોતાનાં તે કામમાં પાછા હઠવાની કદી જરૂર પડી હતીજ નહિ.

૨૧:-દેવાને ગારત કરી જમીનમાં-“નાધસીમી દઝએવોથી” સુધારે છે.

પેગામ્બર સાહેબના મોજેજઓને આજના જાદુગરોનાં ધંતરમંતરના મોજેજઓ જેવા સમજવા નહિ. એવણુ સાહેબમાં તો મીનોષ આતશોનો જન્મો હતો, તેથી એવણુ કુદરતની માફક ધુરાઈને મારીને તેને લલાઈમાં ફેલાવવાનો સંપુર્ણ અધીકાર (ક્ષત્ર) ધરાવતા હતા. આથી એવણે “નાધ-સીમી દઝએવો”ની એજમતી અવસ્તા કલામની નીરંગ બણીને ધુરા મળ્ય અને દઝએવનાં ચષોની દુજીને ‘ઉઝદાઓ’ કરી (ઉભાવી) તેઓનો નાશ કરવો શરૂ કીધો, જે હજીર ચાલુજ છે અને ચાલુજ રહેશે, કેમકે “નાધસીમી દઝએવો”ના જરથુસ્ત્રના અમલથી જે કાર્યો થયાં તે ગોચા ઉડતા ઘોડા રૂપે જીવતાં છે, અને જ્યાં જરૂર પડે ત્યાં તુરત જઈને મદદ આપે છે. માટે દેવાને લગતી તમામ ખરાબીઓથી દુર રહેવા આ “નાધ-સીમી દઝએવો”ની નીરંગ (યજ્ઞનેનો ૧૨ મો હા) જેને “અવસ્તા

દીનનો કલમો” પણ કહે છે, તે દરેક અસ્તે-કુસ્તીઆને સરોશની ક્ષત્રમન સાથે ઓછામાં ઓછી દીવસમાં એકવાર તો લાલ્પીજ જોઈએ.

૨૨:-આ ગેતીમાંથી “નફ્સે-મવાલીદા” કરી=“વીખીઝ” થઈ,

પેગામ્બર સાહેબનું “પાહલુમ-અહવાન”માં જવું.

દીનકર્દની કેતાબમાં જરથુસ્ત્રના દુન્યાને છોડી જવાના બનાવ માટે ‘વીખીઝ’ શબ્દ વાપરેલો છે. ‘વીખીઝ’ શબ્દનો અર્થ ‘ચઢવું-ઉપર જવું to ascend ઉડવું’ એમ થાય છે. ત્યારે જરથુસ્ત્ર સાહેબ આ દેખીતી દુન્યા છોડીને જે જગાએ વીખીઝ થયા, ઉંચે ચઢયા, તે જગાને “પાહલુમ-અહવાન” કહી છે. મોહતની હાલત વગર અનાસરોને સુક્ષ્મ કરીને વીખેરીને તેઓને પોતપોતાના કુરાઓ (Planes)માં મોકલી આપી અદ્રબ્ય રીતે ગેતીને છોડી જવું તેને ઇલમ્બતમાં “નફ્સે-મવાલીદા” કરવું એમ કહે છે.

આ “નફ્સે-મવાલીદા”ના ચહડ-ઉતર ૩૩ દરજ્જા રહે છે. જરથુસ્ત્રની “વીખીઝ”ની હાલતનો “નફ્સે-મવાલીદા” અબ્બલ દરજ્જોનો હતો. જરથુસ્ત્ર કે જેવણ અનગ્ર રઓઆઓનાં ઉસ્તાનમાંથી થએલા તેવણે પોતાના સુક્ષ્મ ઓળા વગરનાં તનને નુરમાં મેલવી દીધું હતું. વીરતન-કર્દની શક્તિથી જેને ઉણું કાઢેલું તેને પાછું નુરમાં મોકલ્યું ત્યારે તેવણ ‘વીખીઝ’ થયા=ઉપર ચઢી ગયા. ત્યારે એવણનું મોહન હતું નહિ એમ “વીખીઝ” શબ્દ ઉપરથી માલમ પડે છે.

પાહલુમ-અહવાન એ દાદારે-ગેદાંન તરફ જવાના માર્ગમાં રહેલા Station (મરકજ)નું નામ છે.

પાહલુમ એટલે સૌથી સરસ પહેલે નંબરની અને અહવાન અથવા અખાન એટલે હૈયાતીઓ (જગા)-આ જગા નીસ્તીમાં છે. એટલે ગેતીની હુરખરેઝ (ઉંચામાં ઉંચી ટોચ)નીખી ઉપર છે, જેને ગરોદેમાન કહે છે. આ જગામાં તંગી=અંગ્ર (કુખ વિયોગ) નથી, ત્યાં રામશ્ની ખુશાલી છે. ત્યાંથી હસ્તીનો રસ્તો સીધો છે. નેકાન, પાકાન અને વેહાન (નેક-પાક અને લજા) લોકોની પધરી ત્યાં એક ‘દઝ’ (કીલ્લા) મીસાલ બંધાયેલી હોવાથી એને ‘પધરી-દઝ’ (Paradise) પણ કહે છે.

ઇનસાનની ચક્કવલ જીવતાંજીવત ગેતી ઉપર છે, અને ગુજરયાં પછી પાહલુમ અહવાનમાં છે. માટે જડ ગેતીને સુધારી રહીને પછી જરથુસ્ત્ર સાહેબ ‘વીખીઝ’ થાય છે એટલે કે પહલુમ-અહવાનમાં ઉપર

ચઢે છે, અને ત્યાં લાખો વખત લગી રહીને ત્યાં આવનારાં ધરીસ્તે (ગુજ-
રેલાં પણ મુકિત પામેલાં) રહેાને ચાલુ દોરવણી મદ્યા કરે એવી વ્યવસ્થા
કરી જાય છે.

કદીમ ધરાનમાં વખતની ગણત્રી કરવાની ત્રણ જુદી જુદી રીતો
જાયજ હતી: એક ફરસાલની ગણત્રી, બીજી કરસાલની ગણત્રી, અને
ત્રીજી નીમુરસાલની ગણત્રી. ચોવીસ કલાકનો દીવસ, ૩૦ દીવસનો
મહીનો અને બાર મહીનાનું એક વરસ એવી જે રવીના સાલની ગણત્રી
હાલમાં આપણે ગણીયે છીએ તેને નીમુરસાલ કહે છે. આવાં ૨૭
નીમુરસાલથી એક કરસાલ ચંદ્રનું થાય છે. દીનકર્દ, ખુનદહેશન વીગેરે
પહેલવી કેતાબોમાં તેનાં લખનારાઓએ જે વરસો આપ્યાં છે તે
ચંદ્રનાં બધાં કરસાલ પ્રમાણેની ગણત્રીનાં છે, માટે એ પહેલવી કેતાબના
સાલોને ૨૭ થી ગુણવે આજની નીમુરની રવીની ગણત્રીનાં સાલ નીકલે છે.
દાખલા તરીકે અરદાવીરાફ નામના જરથુશ્ત્રની આમદ સાફ સીકન્દરની
આગળના ૩૦૦ વર્ષ અપાય છે, અને ખુનદહેશનમાં ૨૫૮ વર્ષ તેવી રીતે
અપાય છે. આજે આપણે જેમ કર-સાલની ગણત્રીના બેદથી અજાન
છીએ તેમ અરજ્ય લખનારાઓ અલખીરની અને મસુદી પણ હોવાથી
તેઓએ ત્યારે પહેલવી કેતાબોના સને એમના એમ લીધા છે. પણ એ
કેતાબોના સનમાં ૨૭નો ગુણાકાર કરવે જરથુશ્ત્રના જમાનાનો ખરો સને
ખરોખર આવી રહે છે. ત્યારે એ પ્રમાણે ગણતાં અરદાવીરાફ નામેમાં
લખ્યાં મુજબ જરથુશ્ત્રની આમદ સેકન્દરની ૮,૧૦૦ વર્ષ અગાઉ થએલી
તેમા સીકન્દરના ૩૩૮ વર્ષો ઉમેરીએ તો ૮૪૩૮ વર્ષ થાય એટલે B.C.
૮૪૩૮માં જરથુશ્ત્ર ગેતીમા હતા એમ અરદાવીરાફ નામે કહે છે, અને
એજ રીતે ગણતાં ખુનદહેશન ૭૩૦૪ વર્ષ આપે છે. એટલે આજથી
અશો જરથુશ્ત્ર આરદાવીરાફ પ્રમાણે ૧૦૩૬૮માં અને ખુનદહેશન પ્રમાણે
૯૨૩૪ વર્ષ ઉપર થઈ ગયા હતા.

જુના ગ્રીક વિદ્વાનો જરથુશ્ત્ર સાફ અનેક સન આપી ગયા છે, જે
બધા વચ્ચે ધણો ફરક છે, કારણ તેઓ તે તે વખતના જરથુશ્ત્રો તેમોએાને
(જરથુશ્ત્રના નામોને) અશો જરથુશ્ત્ર તરીકે લખીને ભુલ કરી ગયા છે.

આજનાં ધુરા જમાનામાં આપણાં જેવાં પાપી અને દુષ્પી દરદી
લોકો ધણે ભાગે ૭૭-૮૦ વરસની જીંદગી ગુજારે છે, તો પછી ૯૦૦૦
વરસની વાત ઉપર બલા તંદરોસ્ત જમાનામાં થઈ ગયેલા પેગામ્બર
સાહેબ જેવા અશો નર ફકટ ૭૭ વરસની હૈયાતી ભોગવે એ બનવાબેગ
લાગતું નથી.

ત્યારે કનૂમ પ્રમાણે અશો જરથુસ્ત્ર ૭૭ વર્ષ લગી જેતીમાં હતા એમ જે કહ્યું છે તેમાં ૭૭ નો આંકડો ચોક્કસ વખતનું માપ દેખાડે છે. એવણુ માહાઓખ્તારના કરસાલ પ્રમાણેના ૭૭ વર્ષ લગી જેતીમાં રહ્યા હતા. માટે એ ૭૭ ને ઉપર જણાવ્યા મુજબ ૨૭ થી ગુણવે આપણી ચાલુ નીમુર ગણત્રીનાં ૨૦૭૯ વર્ષો નીકલે છે.

ત્યારે આ કરસાલની ગણત્રીનાં ૭૭ વરસમાંનાં ૩૦ વરસો (એટલે ૩૦×૨૭=૮૧૦ વર્ષો) લગી અશો જરથુસ્ત્ર હરખરેઝ આગલના પોતાના પીતાનાં ઘર “દ્રેજ-જખાર”માં અહુરમઝદ સાથે યઝ્દાના=યોગમાં રહી પુરશેશ-પાસુખ કરી મીનોષ ઘરસંઘા (તોપખાતું) ગોઠવે છે, અને કરસાલની ગણત્રીનાં ૭૭ વરસમાંનાં બાકીનાં ૪૭ વરસો (એટલે ૪૭×૨૭=૧૨૬૯ નીમુર ગણત્રીનાં વર્ષો)માં તે ઘરસંઘા થી દેવાને મારી રહે છે, જે ૧૨૬૯ માંના સાધારણ ૭૭ વર્ષો એવણુ જડ જેતીને સુધારવા દેખીત તનુમાં (વખતો-વખત જરૂર પડે ત્યારે) ગુમરી, અઝીદહાકને બાંધે છે, દેવાને તોડે છે, અને તુર-ખરાતુરના ગુખારોનો નાશ કરે છે, અને ત્યાર પછીથી એવણુ ‘વીખીઝ’ થઈ પાહલુમ અહવાન તરફ ઉડે છે, અને ત્યાં બાકીનાં ૧૧૯૨ વર્ષો સુધી રહી ત્યાં આવનારાં ધરીસ્તે રહો તને-પસીન પામી ખએત્વાદથે પુગે તેવી ઉંચ વ્યવસ્થા કરે છે.

એમ	૮૧૦	દાદારથી શીક્ષણ પામવાનાં વર્ષો
	૭૭	જેતીમાંની દેખીત હૈયાતીનાં વર્ષો
અને	૧૧૯૨	પાહલુમ અહવાનનાં વર્ષો

જુમલે: ૨,૦૭૯ નીમુરનાં ચાલુ વર્ષો થયાં

એટલે કરસાલની ગણત્રીના માહતે ક્રમનાં ૭૭ વર્ષો (૨૦૭૯÷૨૭=૭૭) થયાં. આ ૭૭ ના આંકડામાં ઇલ્મે-અયદાદ પ્રમાણેની ખાસ રીતની મઅની=ભેદ પણુ સમાયેલો છે તે હવે જોઈએ.

અશો જરથુસ્ત્ર ખુદ જેતી ઉપર ૭૭ વર્ષ લગી રહ્યા (જેતી શખ્દમાં દો દુન્યા=દુન્યા અને હરખરેઝ અને પાહલુમ અહવાન એમ ટ્યાપ ખદાતેના ત્રણે ભાગોમાં કામે લાગતા બધા સ્થુલ તેમજ સુક્ષ્મ જેતીના ભાગો આવી જાય છે) જેટલા વખતમાં (તેવણે ૭૭=૭+૭=૧૪ અને યાદનો સરવાળો ૧+૪=૫) પાંચના આંકડાની ફરમાન બરદારી=અહુર-મઝદની નોકરી હુતોખ્શી=સાચી સેવાની શીલસુરીતું પ્રકરણ પુરું કીધું

અને ગેતીને ઉંચકી આપી. ૩૦ વરસો લગી અહુરમઝદના યોગમાં મનનમાં રહી મીનોષ જ્ઞાન મેળવ્યું એટલે કે ૩ મુસ્તસલા (એટલે કે હસ્તીમાંથી નીસ્તી થઇને તે નીસ્તી પાછી હસ્તીમાં કેમ મલશે તે)નો ભેદ જાણવા પામ્યા, અને ૦ની સુન્ધની હાલત એટલે ક્રવષી તરફ જવાની છેલ્લી નેમને જોઇ. કહે છે કે અહુરમઝદની શીખામણો પ્રમાણે આ ગેતીને ચલાવવા એવણુને ૪૭ વર્ષ લાગ્યાં, અને એ ૪૭ વરસોની અથાક મહેનતને પરીણામે ગેતીને ક્રશો-કરેતી તરફ જતી કીધી. ૪૭ માં $૪+૭=૧૧$ અને $૧+૧=૨$ એટલે નીસ્તીમાં પડેલાં જુઝની દુધનાં બેપણું-સામસામાપણુંનો ભેદ છે. ત્યારે જ્યાં જ્યાં આવું બેપણું હતું તેને હદ+ધનસાક્ષી ચલાવીને સેવટે તેઓને જુઝતીમાં લાવવાનાં તેઓની દુધને અદુધની હમોષમાં લાવવાનાં પ્રાક્રમો-મોજેજઓ (મઝદદાતને અહુરદાત તરફ લઇ જવાની ખીસ્કારીઓ) પેગામ્બર સાહેબે બજાવ્યા હતા, માટે કહે છે કે આવું મીશન બજાવતાં એવણે ૪૭ વર્ષ લીધાં. (૪૭=૨. એટલે કે દુધને અદુધમાં લાવવાનું કામ કીધું.) આવી ગુહ્ય તોડકીક અષો જરથુશ્ત્રના ગેતીમાં રહેવા બાબેની તેમજ તેવણનાં “વીખોઝ” થઇ ઉપર ઉપર જવા બાબેની છે.

૨૩:-અવીઝેહ વેહદીનની ગાસથી-આલાતોમાં અહૂનો નાદ રહ્યો.

હસ્તીની અમર સૃષ્ટીની કુદરત અને નીસ્તીની નાશવંત જગતની કુદરત એ બે વચ્ચે ઘણો તફાવત છે. નીસ્તીની કુદરતને ‘ગવ’ કહે છે, જેમાં ધના-રપેનાની નીરંતર મારામારી ચાલ્યા કરે છે. ત્યારે આ કુદરત બે બાજુ રજુ કરે છે: એક સફેદ અને બીજી કાળી. સફેદ બાજુની કુદરતના અનુયાયી તરીકે યઝતી વ્યક્તિઓ રહે છે, જ્યારે કાળી બાજુની કુદરતના અનુયાયી તરીકે અહીરીમનની ભુરી ગતિઓ રહે છે. ઇનસાનને ફેલ-મુખત્યારી આપેલી હાવાથી તે પોતાની મરજીનું છુટાપણું વાપડી ચાહે તો કુદરતની બલી બાજુનો હમકાર બને છે, યા ચાહે તો ભુરી બાજુનો હમકાર બને છે. જ્યારે માનવ ભુરી બાજુને મદદ કરીને કાળી બાજુને જોર આપી ગવની સફેદ બાજુ ઉપર અત્યંત ભાર પાડે છે, ત્યારે જરથુશ્ત્ર ગેતીમાં ઉતરીને એવી રચના કરી જાય છે કે જેથી માનવ ચાલતા દરેઘો ખદાતેમાં કુદરતની સફેદ બાજુ સાથેજ રહી શકે. કાળી બાજુની જાજરી દીવાલ (તુર-અરાતુર) સામે, કુદરતની સફેદ બાજુના હમકાર તરીકે દાદાર જરથુશ્ત્ર પાસે મીનો ગાસ બંધાવીને બેઠે બાજુને સમતોલમાં રાખે છે. આ ગાસને પેગામ્બર સાહેબની “કુની-અત” અથવા “અવીઝેહ વેહદીને માઝદયસ્તી” કહે છે.

ત્યારે પેગામ્બરની કુનીચ્ચત એક મોહક અણુદીઠ ખાતું છે, સંસ્થા છે, મોટી અણુદીઠ શાળા-મકતબ-University છે, જેની ગતીથી જરથુસ્ત્રે દેવોનો નાશ કરીને ત્યાં એવી રીતની વ્યવસ્થા કીધી છે, કે જેની મદદથી દેવોને તોડવાનું (generic) કામ ખીજાં ૮૧,૦૦૦ વર્ષો લગી ચાલ્યાજ કરશે. હવે પછી આવનારા રાષ્ટ્રનીદારો અપની પ્રાપ્તિનું શીક્ષણ આ ગાસમાંથી પામીને અહુરમઝ્દની સનદ સાથે જાહેર થશે.

પેગામ્બર સાહેબના ભલી કારદાનીના છાપોથી ઉભા થએલા આ અણુદીઠ મહેલ (ગાસ)નો વીસ્તાર અવિશ્રીજ્વની ૧/૩ ગેતીથી માંડીને ગરો-માન (હસ્તી) લગી લંબાયલો છે, જેમાં સરોશ તથા ખીજા યઝદો શીક્ષકો તરીકે છે.

પેગામ્બર સાહેબ જરથુસ્ત્રે પોતાની આખી જીંદગીમાં અસાધારણ ગતીનાં જે જે કારો (કાર્યો) કીધાં તે તે હવરસ્તો (વીરપ સ્તવાઓ જરથુશત્રિ યઝમઘદે; વીરપચ હવરશત ખ્યઝ્ઝોથન યઝમઘદે; હાવન ગેહ ફકરો ૧૦ મો)ના જીવતાં જગતાં કહેપોં થયાં છે જે ગોચા ઉડતા ધોડા મીસાલ છે, જેઓને આ અવીઝેહ વેહદીનની ગાસમાં રાખ્યા છે. આ અફદી=મેજેજાઓનાં કેહપોં ગાસમાં રહેલી અપની અસરથી ૮૧,૦૦૦ વર્ષોના દરેધો ખદાતેની દર પળેપળ થ્વાષે-ખદાતેના ત્રણ ભાગોમાં પોતાની ખીશકારી બજાવ્યા કરે છે.

કુદરતમાં ચાલી રહેલો અહુનવરનો નાદ=અસર-રોશનીના ભલા વૃદ્ધિકારક પ્રવાહો આ અવીઝેહ વેહદીનની ગાસમાંથી પોતાની ઉમ્મત (કામ)ના લોકો (જરથોસ્તી ધર્મ પાલનારાઓ)ને વધુ સરળતાથી મલે તે માટે એવણુ સાહેબે પાવમહેલ, આલાત, યરા, આતશ-ઝહેરામ, અગ્યારી, નવજોત, નાદન, દોખમા વીગેરેની તરતીયનું મીનોષ civilization કળા કૌશલ્ય અશ્યુ છે, જે માટે આપણે જરથોસ્તીઓ એવણુ સાહેબનાં ભવેભવનાં આભારી છીએ અને રહીશું.

પાવમહેલ શબ્દ બતાવે છે કે તે મહેલ પાક છે. આ ગુણુ જે પાકીઝગીનો તે મહેલમાં છે તેજ બતાવે છે કે તેવા પાકમહેલનો કોષ ઉભો કરનાર અને રક્ષક હોવો જોઈએ. આ રક્ષકને “અવીઝેહ વેહદીનની ગાસ” કહે છે, જે નીસ્તાની કુદરતના ઉપધરી-દખ્ખુના અદ્રખ્ય મરકજમાં પેગામ્બર સાહેબ અશો સ્પીતમાન જરથુસ્ત્રે દાદારના હોકમથી ઉભી કીધી છે. પાવમહેલ ત્યારે યજ્ઞ વસેલી મીનોષ સત્તાધારી જગ્યા છે કે જેની અણુદીઠ રચનાને વિરુધ્ધે-રદની આરાસ્તગી કહે છે, અને

તેમાંથી સંબંધ રાખીને થતી દેખીતી રચનાને આલાતો કહે છે જેઓ ૩૩ હોય છે.

આલાતને અવસ્તામાં જઝોથ્ર કહે છે, જઝોથ્રમાં ‘જુ’=to invoke, મદદ માંગી મેલવવું-અરજ કરવી+થ્ર=મારેફત, સાંધન એમ બે આકારો છે. ત્યારે જઝોથ્ર એટલે મુરદ માંગવાની મારેફત-દરગાહ. આલાત પછવાડે રહેલી યજ્ઞતી અદ્રબ્ય રચના તે આલાતોમાં રહેલી દાદારની દરગાહ કહેવાય. એમ આલાતો અદ્રબ્ય રચના વગર હોયજ નહિ. ત્યારે દેખીત આલાતોને પાવમહેલની અદ્રબ્ય રચના સાથે સંબંધ છે, અને પાવમહેલની અદ્રબ્ય રચનાને અણુદીઠ મીનો-ગાસ સાથે સંબંધ છે અને તે ગાસને છેક હટ્ટાં આસ્માનનાં અહુરમઝદી તખ્ત સાથેના સંબંધ છે. આવા કાયદેસરના તનાસુદી સંબંધ વગરનો જરથોશ્તી ધર્મ-કે કીયા કદીખી હોઈ શકેજ નહિ. એથીજ “ચીથ્રેમ યુયાત”ની પાજંદ સેતાયશમાં દસ્તુરાંન દસ્તુર આદરવાદ મારેસ્પંદ સાહેબ દુવા ગુમરી ગયા છે કે “દાદુ-ધ દીનુ-ધ વેહુ અવા આંન-ધ અહુર-મજ્દ દીનુ પદ્વંદ્યાદ!” યાને કે ભલી માઝદ્યસ્ત્રી જરથોશ્તી દીનનું જોડાણ કુદરતની અવીઝેહ વેહદીનની મીનો અણુદીઠ ગાસની સાથે સદા ચાલુ રહો, અને આ અદના ખ્યાલ જોડનાર પણ એમજ કહે છે કે, “અવીઝેહ વેહદીનની ગાસથી આલાતોમાં અહૂનો નાદ રહો, પાંચે ધર્મના સરદાર જરથુશ્ત્ર સદા તારં ૩૬ શાદ રહો!”

ધર્મના રીવાજ અને કોમના અવાજને થોકરે મારી જે ગણત્રીના સુધારકો ઉપલો સીલસીલો તોડી કહેવાતા નવા ફસલી આલાત કરી રહ્યા છે, તે આલાત જીવ વગરનાં રમકડાંનાં બાબા જેવા, તેમજ પાણી વગરના નળ, અને પાવર વગરની ધલેકત્રીક લાઇટ જેવા છે. એની અંદર અહૂનો નાદ વહેતો નથી, કારણ દેખીત આલાતની સાથે પાવમહેલની જે અણુદીઠ રચનાનું જોડાણ, તેમજ અવીઝેહ વેહદીનની પેગામ્મર સાહેબની ગાસનું જોડાણ, તેમજ અહુરમઝદનાં ગરેન્માનનું જોડાણ હોવું જોઈએ તે ત્યાં મુદ્દલ નથી. ખોદા એવી કહેવાતી ફસલી અગ્યારીથી કોમને દુર રાખે!

૨૪:-“ઉસુલ-દ્રવાઓ” યાને મુળ દ્રવ્ય; રૂવાનની કદીમ ખામી તમામ સૃષ્ટિનું મુળ.

સૃષ્ટી-રચનાની શરૂઆતમાં હોશિયામ આગળ બે નુરોના મોટા ગોળાઓ

જાહેર થયા, જેમાંનો એક અહુમત અને બીજો અહુવીઅત હતો. અહુમતે એટલે તાકુલે-પ્રુદીએ=પોતીકી જાતે રાદી તઅષઅત (Nature) ને પીછાણનારાં ઉંચ નુરે ઉપર જોતાં વારજ પોતાથી ચહડયાતાં શ્રેષ્ઠ નુર ક્રવધી તરફ જોઈ તેને માન સહીત નમન કીધું અને ક્રવધીની પુરેપુરી પીછાણ કીધી, અને પોતે “કાંઈજ નથી” પણ “જે છે તે તેજ છે” એમ ખુલ્લું જાહેર કીધું યાને કે “અહુનવર સુખારક” કીધો, અહુનવર ગાવા માંડ્યો. પણ અહુવીયતે=અહુથી ઉલટી હાલતવાલાં અહુમતથી ઉતરતાં નુરે ક્રવધીને પોતા કરતાં શ્રેષ્ઠ ગણવાની ના પાડી, અને “જેવો તું તેવોજ હું” એટલેજ નાદ કહાડ્યો, એટલે કે અહુનવર નહી પઠી શક્યું. તાકુલે-પ્રુદીમાંથી સંપૂર્ણ યજ્ઞતી પ્રગટીકરણ બહાર પડ્યું એટલે કે અમશારપદો-મીનો-દએ-કરોખ-યઝદો-ગાથાઓ-નબાનઝદીશ્તનાંમ ઉરવાનોની મસદરયાત નીકળી, જ્યારે ઉસુલ દ્રવાઓ યાને કે અહુવીયતમાંથી આપણાં જેવાં ખામીવાલાં ઉરવાનોનું બહાર પડ્યું થયું, એટલે કે ઉર થનાર ઉતરતાં નુરનો સીલસીલો પ્રગટ થયો. આજના હાશમી જમાનમાં દુઝે-દેમાનની આ ગેતીમાં એ ઉસુલ દ્રવાઓની પુરી મસ્તી (બદીનું જોર) બહુ વધી ગયું છે. ઉરવાનની આ હોવી-અત=અગ્નિતાને હમેશની દુર કરવા, તેને ફેરવી (transmute કરી) પુર જ્ઞાનમાં લાવવા, હોવીઅતને ગેર-હોવીઅતની કરી તાકુલે-પ્રુદીમાં ફેરવી નાંખવા માટે, તે હોવીઅતના રવાનોને તેઓનાં અબીમાનનું જ્ઞાન કરાવવા માટે વધુ નીચે ઉતારવાની જરૂર જણાઈ, અને તેનેજ લીધે સાત આરમાનોની-જરમાની આલમ નીરતીની આલમ અને આ ગેતી તેમજ પાતાલ સુધીની તમામ સૃષ્ટી-રચનાને યજ્ઞતી મંડળ તરફથી ચાલુ કરવામાં આવી. ત્યારે તમામ સૃષ્ટી-રચનાનું મુળ આ હુવી=હોવીઅત=રહાંની અગ્નિતા (રવાનની જુની કદીમ ખામી, જુનો વળગેલો દેવ, ઉસુલ દ્રવાઓ) છે અને તે અગ્નિતાને દુર કરાવવા માટેજ સૃષ્ટી-રચના રચીને તેનો કારોબાર દાદાર અહુરમઝદ યજ્ઞતી-મંડળની મદદથી ચલાવી રહ્યા છે. ત્યારે જરથોશ્તી દએનનાં ઉત્તમમાં ઉત્તમ કાયદાઓ-રાહરીવાજો-રસમો-તરીકો અને ક્રીયાઓ જે “આરને-વીર” ની ખુલદ અક્ષલ શકિત ધરાવનાર પેગામ્બર સાહેબ ઝરથુશ્ત્રે રહાંની વૃદ્ધિ અર્થે આપ્યાં છે, તેનું જ્ઞાન મેળવી તેનો અમલ કરવાથી હોવીયતને દુર કરી શકાય છે. પણ જો તે પ્રમાણે નહિ ચાલતાં મનના ફાંટા મુજબ બીજી જરમનાંઓની નકલ કરી દીન-ધર્મને તરછોડવામાં આવે છે, તો હોવીઅત દુર થવાને બદલે સામી વધતી જઈ, આ દુન્યા જે રવાનને માટે ખર્ચ દોજખ છે, તેમાં ચાલુ જન્મ મરણના ફેરામાં રખડીને હાડમાર થવું પડે છે.

૨૫:-સ્પીતમ જરથુશ્ત્ર સાહેબને લગાડવામાં આવતાં મધુલો યાને વિષેશણો.

પેગામ્બર સાહેબ જરથુશ્ત્રનાં નામ સાથે જે બધાં ખાસ વિષેશણો લગાડવામાં આવ્યાં છે, તે દરેકની અંદર ખાસ અર્થ રહેલો છે: જેમકે, વખશુરે-અખશુરાન=પેગમબરોના પેગમબર યાને બીજી જીરમોને ગેતીમાં ઉભી કરી તે જીરમોના પેગામ્બરોને ઘટતું શીક્ષણ આપનારા, રમ્મ-ગો=બેદમાં બોલનાર એટલે કે એવણનાં અવસ્તાનાં ૨૧ નસ્કોમાં હસ્તી નીરતીનાં મરકજોનાં પુષ્કળ બેદો સમાયલાં છે, જે ફક્ત શબ્દાર્થનાં પશ્ચીમના અવસ્તા અબ્યાસથી નહિ પણ તેને લગતાં ખરાં દીની જ્ઞાન ‘ક્નૂમ’ (ની ચાવી) થીજ બોલી ને જાણી શકાય છે, અહુરાના=અહૂને લગતા. પેગામબર સાહેબનાં દીમાગ તરફનાં કેહપનાં લાગમાં કાર્ય કરતી પાંચ બાતેન-શક્તિઓ પાંચ ગાથાની બનેલી હોવાથી, તેઓ જીઠાં આસમાનની ઝરથુશ્ત્ર ગાથા નામની બુલંદ યજતી શક્તિ સાથે એકતાન રહીને તે ઝરથુશ્ત્ર ગાથાની યજતી શક્તિ મારફતે દાદાર અહુરમઝદ સાથે સીધો સંબંધ રાખી શકતા હતા, અશો=અશોષ ની વ્યવસ્થાનો કાયદો જાળવનાર, એટલે કે હસ્તીમાં જેવી અષોષની ઉંચ વ્યવસ્થા છે તેવી વ્યવસ્થા નીસ્તી-ગેતીમાં સ્થાપવા દર ૮૧૦૦૦ વરસના “ઝરવાને દરેધો-ખદાત” માં એક વખત ખાસ ગેતી પર ઉતરી તમામ બુરાઇની મોટામાં મોટી ટોચ “તુર-બરા-તુર” ને તોડનાર. આસ્ને-વીર=પેગામબર સાહેબની ઉંચમાં ઉંચ ચીનોષ અક્કલ શક્તિ કે જે અકકલની કમાલી-અતને બઓદાંગ કહે છે. અકકલનાં મુખ્ય ચાર દરજ્જા રહે છે, જે ચહડતાથી ઉતરતા અનુક્રમે નીચે મુજબ છે:-૧-આસ્ને વીર, ૨-આસ્ને નર, ૩-આસ્ને ખેરદ, અને ૪-આસ્ને ગોશો-સરદે ખેરદ. દરેક દરેધો-ખદાતમાં આસ્ને-વીરની અકલે-અવલ ધરાવનાર એકજ રવાન થઇ જાય છે અને તે બીજા કોષજ નહિ પણ જરથુશ્ત્ર સાહેબ છે. આવી ઉંચ અકકલશક્તિ ધરાવવાને લીધે તેઓ બહુમન અમશારપંદ સાથ સીધો સંબંધ રાખી સૃષ્ટી-રચનાની શરૂઆતથી તે તેના સેવક સુધીમાં શું શું થઇ ગયું-થાય છે અને થશે તે દરેક ચીજનું જ્ઞાન રાખી શકતા હતા, તેથી એવણ સાહેબને શાહુદ થએલા એટલે કે સાતે સાત કાળનાં (એટલે માઝી-ઉલ-માઝી, માઝી, હાલ, હાલી-ઉલ-હાલ, મુસ્તકબલ, મુસ્તકબલ-ઉલ મુસ્તકબલ અને ગાયબાન-એવા મહીનદસ કુદરતના સાતે સાત ઝમાનનાં) બનાવોના નાદર જ્ઞાનથી વોકે થએલા પણ કહયા છે. આવી પોતાની ઉંચ અક્કલ શક્તિથી કુદ-

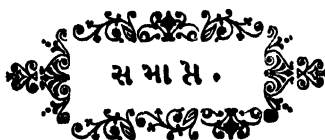
રતને પીછાણીને તેના ઉલવુભુજ યાને કદી ખોટા નહિ પડે તેવા આરીક કાયદાઓનું જ્ઞાન ધરાવીને એવણુ સાહેબે આપણને જે જે કીધા કામો, તરીકતો, દીન આપનો અને રાહ-રસમો આપ્યાં છે, તે આજના સુધારા-વાલાઓનાં કહેવા મુજબ ઉપજવી કાઢેલાં-નકામાં કે નાંખી દેવા જેવાં નથીજ, પણ એવણુ સાહેબની આપેલી સઘળી ચીજો ધણીજ ખુખીવંતી અને ગેતીમાં તેમજ મીનોષમાં ઉંચામાં ઉંચું સુખ બખ્શનારી છે એમ જરાખી શક-ઓ-સુમેહ વગર ખાત્રીથીજ માનવું. એવણુ સાહેબ કાંઈ ફક્ત ઉંચ તોરનાં ઇનસાનજ નહિ હતા, પણ એવણુ તો ઇનસાનના લેખાસમાં ખુદ-બ-ખુદ યજ્ઞત હતા, જેનો મોજુદ પુરાવો એ છે કે અવસ્તામાં જેમ અમશાસ્પંદો અને યજ્ઞતોને નામની ખાસ “કનૂમન” છે, તેમ પેગામ્બર સાહેબની “કનૂમન” પણ હાલ મોજુદ છે. “કનૂમન” ફક્ત યજ્ઞતોનીજ હોઈ શકે, ઇનસાનોની નહિ હોઈ શકે, તો પછી જે પેગામ્બરને સાધારણુ ઇનસાન જેવા ગણીએ અને માનીએ, તો પછી એવણુને નામની ખાસ “કનૂમન” અવસ્તામાં કેમ આવી એ એક સવાલ છે.

આવી રીતનો જરથોશ્તની જીંદગીનો કંઈક ચિતાર ખ્યાલ મારફતે આપવાની કોશેશ આ અદનાએ કીધી છે. અને આશા છે કે ભલા વાંચકોની તે પસંદગી પામશે. જે જરથુશ્ત્ર હતા નહિ તો દુએવીક ગતી દુન્યામાં વધી જતે અને દુન્યા ફના થતે. માટે જરથુશ્ત્ર જેવું કાંઈક કરીને આપણી ગેતીને (તનને તેમજ આપણાં સંસાર વહેવારને) ખન-રથઆમ તરફ લઈ જવા, ક્રીશો-કેરતી (ક્રીશો-ગર્દ) કરવા આપણુ ઇનસાનને તાકીદ અપાયેલી છે. જે કોઈ એવું કરવાનાં ઉદયોગમા મર્યો રહેશે તેજ ઇનસાન કહેવાશે, નહિ તો તે દુએવ છે. માટે સેવટે એટલીજ દુવા ગુજરી શું કે:-

“અષવ બવાહિ યથ સ્પીતામો જરથુશ્ત્રો!”

યાને આપણુ સઘળા જરથુશ્ત્રના જેવા અષો થતાં શીખ્યે, (કંઈ નહિ તો દુએવનો ભાગ તો આ દુન્યામાં નહિજ ભજવ્યે.)

અથ જમ્યાત્ર-યથ આક્રીનાંમી!

ફરીથી જાણવી જરૂર છે !

અવસ્તાવાણી લખનારને માટે એમુળ કેતાળ !

કીમત રૂ. ૧૧૫ પરથી ઘટાડીને રૂ. ૧ કરવામાં આવી છે.

આવી કેતાળ પહેલવહેલીજ છે ! તાકીદે મંગાવી લેશો !

ખરે-કુરેતીઆન હુમ-દીનોને ખુશ-ખખર !

“ હમો ભણ્યા પછી ખરેખરી શું કુવા ચાહીએ તે કોઈ કહેશે ? ”

એ સવાલના જવાબમાં

અવસ્તા કલામની બંદગીને છેડે લખવાની તથા સુરાદ ચાહવાની

દાદાર અહુરમજદની ખુલંદ સેતાયશો તેમજ ત્રીસે રોજની સેતાયશોની

કેતાળ હાજર ! દરરોજ શું શું કુદરતના ખરા “ રાદી ” મીથ્ર

યાને વિચારો (Every Day's Right Thoughts about

Nature's working) ખર-વકતના ફેંકવા તે આ

કેતાળ શીખવે છે.

પાજંદ સીરીઝ નં ૨ :

પાજંદ સેતાયશ બા માએની

(અસલ શુદ્ધ ઉચ્ચાર)

પ્રગટ કરનાર તથા તરજુમો કરનાર—એરવદ ફીરોઝ શાપુરજી મસાની,

એમ. એ., એલ. એલ. બી., સોલીસીટર,

(અવસ્તા પહેલવી સ્કોલર.)

આપણી રોજની અવસ્તા બંદગીને છેડે અસલથી લખાતી આવેલી એ કે
ઝાઝી નહીં વપરાતી સૈથી ખુલંદ ઉત્તમ સેતાયશોનો તદન શુદ્ધ ઉચ્ચાર તથા
તેના બોલેબોલ આંકડાવાર તરજુમા સાથનો નાદર સંગ્રહ આ કેતાળમાં
સમાવવામાં આવ્યો છે.

એ કેતાળ ત્રણ ભાગમાં વહેંચી નાખવામાં આવી છે :

પહેલા ભાગમાં :

પાંચ ખુલંદ સેતાયશો :

(૧) નમાજ-ઈ-દાદાર

અહુરમજદ

(૨) બનામ-ઈ-ચબદ

(૩) સોપાસ-ઈ-અકેનારેહ

(૪) નામ-ઈ-ખાવર

(૫) ચિઝ્મ ખુયાત

બીજા ભાગમાં :

ત્રીસે રોજની છુટી છુટી
સેતાયશો

ત્રીજા ભાગમાં :

(૧) કુઆ-ઈ-નામ સેતાયશને

(૨) આશીરવાદ-ઈ-પએમાન-

ઈ પહેલવી યાને લગનના

આશીરવાદ. (સંસ્કૃત સાથે)

વળી, એ કેતાળમાં લગભગ ૯૦ પાનાં અંદર આવેલી બાબદોના
જરથોસ્તી ઇલ્મ-ફનુમને આધારે કીધેલા ખુલાસા ઉપર રોકવામાં આવ્યાં છે.
મજબુત શોભાતી કપડાંની બાઇન્ડીંગમાં સરખવસરે બેટ આપવા

લાયક આશરે ૩૦૦ પાનાની દલદાર કેતાળ.

કીમત : રૂ. ૧—પોસ્ટેજ અને વી. પી. જીડું.

લખો : (૧) ધી પારસી લેજટેડીયન એન્ડ ટેમ્પરન્સ સોસાયટી,

નં ૧૨૪, દાદીરોઠ હાઉસ, કાવસજ પટેલ સીટ, કોટ, સુબઈ.

(૨) મેશર્સ સોશાયલ ઇનજીનિયરીંગ કું,

કામા બાગની મેનગેટની સુખડની દુકાન, ખેતવાડી, સુબઈ.

દરેક કુટુંબે રાખવા લાયક ! નવી ધાર્મિક ઉપયોગી કેતાબ !
 પચીત્ર માંધવાણીમાં ચકીત રાખનારનો દરેક આકૃત વખતનો ભોગ્યો !

પાજંદ સીરીઝ નં ૩: પાજંદ નીરંગ બા માએની

(અસલ શબ્દ ઉચ્ચારે)

આશરે ૩૭૫ પાનાનું સુંદર બાઇડીંગનું હેન્ડી પુસ્તક.

પ્રગટ કરનાર તથા તરજુમો કરનાર—એરવદ ફીરોઝ શાપુરજી મસાની,

એમ. એ., એલ. એલ. બી., સોલીસીટર,

(અવસ્તા પહેલવી સ્કોલર.)

(આગલાં બે પુસ્તકો—“ પાજંદ આફ્રીન ” અને

“ પાજંદ સેતાયશ ”—ની લાઇનપર.)

“ નીરંગ ” એટલે શું ? નીરંગ એટલે ભણતરોનો અર્ક,
 જેમાં મુરાદી વીચારનો જોશ અને ઉચ્ચારનો જોશ એ બેની ખાસ મેળવણી
 કીધેલી હોય છે, જે તાવીજ, તલેસમ યા અફસુન મીસાલ તેને કાયદેસર
 ભણનારની ઉપર અબ્બયબ મોજેબરૂપી અસર ઉપજાવે છે. ગમે તેવી
 જાદુઈ કે આકૃત નીરંગની સામે ટકી શકતી નથી.

“ માંઝો-બએયજો ” યાને તમામ તન-દરૌસ્તી, મન-દરૌસ્તી કે રવાન-
 દરૌસ્તી મેળવવાનો એકલો રામબાણ કારગત નુસ્ખો તે અમુક અમુક અવસ્તા
 કલામો ઉપરાંત પાજંદ નીરંગો રૂપી અસરકારક કલામો છે, જે હજીબી આપણી
 પાસે મોજુદ છે, જેનાથી આપણી દરેક આકૃત કે મુશ્કેલી દફે કરી, આપણી દરેક
 નેક મુરાદો પછુ પાર પાડી શક્યે છીએ, અને કોઇબી પારસી જરથોસ્તી તરીકે
 ઓળખાતા મરદ કે બાનુને બ્રાહ્મણજેશી, કે દેવદેહરાં, પીરમસ્જદ કે પરધર્મ-
 ના કહેવાતા બાવાઓ કે ગુરૂઓ આગળ ભટકવા જવાની જરૂરજ નથી, એ
 બીના વહેવાર રીતે પુરવાર કરી આપનારી આ એકજ પહેલવહેલી કેતાબ છે !

એની અંદર જીંદગીમાં પળેપળ ઉપયોગી થઇ પડે અને આપણાં રવાન-
 ની વૃદ્ધિ કરાવે અને નમુનેદાર જરથોસ્તી ચારીત્ર ઘડવામાં મદદ કરે તેવી અનેક
 અવસ્તા-વાણી તેમજ પાજંદ-વાણીનો ભંડાર ભરેલો છે, જે દરેક દરેક નાનાં
 બાળકથી તે મોટાંઓને રોજીંદી જીંદગીમાં અમુદય થઇ પડશે. વળી એ ૭૬ પાજંદ
 તેમજ અવસ્તા નીરંગો કેમ, ક્યારે, ક્યાં ભણવી તેની તુલોતવીલ સમજણ
 દીબાચામાં આપી છે, તથા દરેક નીરંગના શબ્દેશબ્દને આંકડાવાર તરજુમો
 પછુ આપેલો છે, જેથી અવસ્તા-પાજંદ અભ્યાસીને ગાટે ખરેખર અભ્યાસ
 કરવાબેગ પુસ્તક છે. એમાં અત્યાર સુધી નહી જણાયલા ઘણાંક નવાંજ
 અવસ્તા તેમજ પાજંદ ભણતરોનો સમાવેશ છે, કે જેનો ઉપયોગ આપણા
 કદીમ ન્યાગાનો જુદે જુદે હીંગામે કરી ભણતા હતા.

આશરે ૩૭૫ પાનાંની દળદાર શૈલધતી કેતાબ :

કેતાબની કીમત : ફક્ત રૂ ૧૧—વી ૦ પી ૦ પોસ્ટેજ જુદું :

લખો : (૧) પારસી વેજીટેરીયન એન્ડ ટેમ્પરન્સ સોસાયટી,
 દાદીરોઠ હાઉસ, ૧૨૪, કાવસજ પટેલ સ્ટ્રીટ કોટ, ગુંબઘ.

(૨) મેશર્સ સોરાબ ધનજીશાહની કું,

કામા બાગની મેનગેટની મુખડની ફકાન, ખેતવાડી, ગુંબઘ.

ભાગ્યશાળી તે બસ્તે-કુશળીઆન કે જે આ તલેસમરૂપ
અદ્ભુત દીની કેતાબો ખરીદી તેને જાન મીસાલ સાચવશે !

પેગામ્બર સાહેબ સ્પીતમાન જરથુશ્ત્ર સાહેબનાં (૨૧)
અવસ્તા નસ્કોમાં શું શું જ્ઞાનનો દરયાવ છે તે
તમારે જાણવું છે ?

તો ખરીદો આ “ નીકીઝે વેહદીન ” ની સીરીઝનાં
દળદાર પુસ્તકો.

આ સીરીઝની કીમત-કદર તો જરથોશ્તી ધર્મનો આશાકજ
આંકશે.

અં ૩૦ ફરામરોઝ સોરાબજી ચીનીવાલા, ખી. એ., એલ. એમ. એન્ડ
એસ., ઓફથેલમીક સરજનના હાથે લખાતી કેતાબ

**ફીનૂ મ ની કી ઝે વેહદીન નું
ખીજું વોલ્યુમ બહાર પડ્યું છે.**

(સૃષ્ટી-રચનાના હસ્તી-નીસ્તીના ચાર સુંદર નકશાઓ સાથે)

અહુરામઝદા-અમશાસ્પદો-યઝદો વિષે ખરો ખ્યાલ
આપનારી એકલી જરથોશ્તી કેતાબ.

જરથોશ્તી ઇલમે-ફીનૂમના એકેએક સામ્યા તલબગારે
જાળવવા લાયક નાદર કેતાબ !

બેહેશ્ત-બહેરેહ ઉસ્તાદ સાહેબ

બેહેરામશાહ નવરોજી શરાફ જેવા

જમાને-સાયન્દીસ્ટ અને જમાને-ફીલસુફીની

યાદગારીનો જાવેદાન સ્થંભ !

આ ખીજાં વોલ્યુમનીથી અમુક નકલોજ છપાઇ શકી છે !

માજદયસ્ની જરથોશ્તી દુએનનાં અભયમ જ્ઞાનનો આવો

નાદર ખબનો ખીજે કેઠે જડશે નહીં !

❧ નીકીઝ વેહલીન, પુ. ૨.

આ બીબાં વૉલ્ફમમાં જરથોશ્ટી દ્યેન મુજબ સૃષ્ટી-રચના (બુન-હહેરન) નું તથા મહાન શક્તિઓનું ખ્યાન—ખાસ કરીને હસ્તીની આલમોનું ખ્યાન પહેલવહેલીવાર સીલસીલાબંધ ઇલમે-ફૂનમની શાસ્ત્રીમાં આપવામાં આવ્યું છે. છેક અહીંથી માંડીને અહુનવર-ક્રવષી-સ્તઓત યસ્નથી સૃષ્ટી-રચનાનું બેઠી મંડાણ કેમ રચાય છે તેની તેમજ અહુરા મઝદાના હુમત-હૂખત-હવર્ત તેમજ સાતે અમશસ્પંદોનાં હુમતો-હૂખતો-હવર્તોની બહુજ ફીલપઝીર બારીક ખુલાસાવાર સમજાણ સમાવવામાં આવી છે, જેથી આખી સૃષ્ટી-રચનાનાં અગણીત રૂપોને કેવી રીતે યદને પાર પડશે તેનો ખરો ખ્યાલ મળે છે. સૃષ્ટી-રચનાનો સવાલ આજની સાયન્સ ઉકેલી શકી નથી અને શકશે પણ નહીં, પણ જરથોશ્ટી દ્યેન સૃષ્ટી-રચનાનો આખો સવાલ બહુજ સાયન્ડીરીકલી સમજવી શકે છે. આ અમશસ્પંદોના હુમત-હૂખત-હવર્ત વાંચીને તો તમે પેગામ્બર સાહેબ ઉપર અને તેવણુનો દીની ઇલમ સાચવનારા સાહેબદીલાંન સાહેબો ઉપર ચાહુ આક્રીન આક્રીન-અને આક્રીનજ કયાં કરશો ! આવી રીતનાં ફૂનમનાં જ્ઞાનથી તમારી ગમે તેવી કુખી જીંદગી આનંદ-ખુશાલીથી સદા ભરપૂર રહેશે. એ ઉપરાંત યઝરને હા ૯-૧૦-૧૧ જેમાંથી મોટી હઓમ યસ્ત બનેલી છે તેની બહુ તુલોતવીલ તાવીલ યાને બારીક સાયન્ડીકીક રીલસુઝીબરી સમજણ, તથા મથા અહુ વધરયો-અધેમ-ચેંધહે હાતાંમના ફૂનમ મુજબ ખુલાસાઓ, તેમજ બીબા અનેક અવસ્તા બંદગીઓ-કલામોની તાવીલ આ વૉલ્ફમમાં સીચી દેવામાં આવી છે. વળી “ક્ષત્રયાંન દધંધહુ પધતી” નાં ચીત્રની ઉકેલામણુ ઇલમે-ફૂનમથી અભયબ દીપી રહે છે.

અવસ્તા-પહેલવી સાહિત્યમાં શું શું એકેકા નાદર ગવહરો પડેલાં છે તેની ઓળખ કરાવનાર આ એકલીજ સીરીઝ છે. એના પાને પાનામાં અને બીટીએ બીટીમાં ફૂનમનો ખબરો સીચવામાં આવ્યો છે. આ નાદર મખ્ખનરૂપી કેતાબોની સીરીઝ દરેકદરેક બસ્તે-કુશ્તીઆનનાં ઘેરમાં, અગ્યારીમાં, આતશ-બેહેરામમાં, રુહોમાં અને લાઇબ્રેરીઓમાં રાખવા લાયક છે, અને તેનો થોડો થોડો શોખનો અભ્યાસ આખી જીંદગીભર બસ્તે-કુશ્તીઆનોને ચીવટ, ધર્મ-ચુસ્ત, અશોધથી નેકીનીતીથી જીંદગી ગુલરનારા જરથોશ્ટી યવામાં અમુલ્ય મદદ કરશે.

ફળદાર મોટી સાઇઝનું ૧૪૦૦ (ચૌદસો) પાનાનું પુસ્તક.

(વાંચનાર અને બાપણુ કરનારની સગવડ માટે ખુલાસાવાર ભરચક ઇન્ડેક્સ સાથે.)

વળી કેતાબ સાથના ૪ કીમતી ચાટોં સૃષ્ટિ-રચનાનો ઉંડો છાપ લેખ પર પાડે છે.

છતાં કીમત ૩૦ ૧૦) (તેની છપાઇ કરતાં ઓછીજ) રાખી છે.

વી. પી. પોસ્ટેજ જુદું.

ટેકાણું: (૧) પારસી વેજીટેરીયન એન્ડ ટેમ્પરન્સ સોસાયટી,

૧૨૪, દાદીશેઠ હાઉસ, હોંગકોંગ બેન્કની સામે, કાવસજી પટેલ સ્ટ્રીટ, કોટ, બુબાઇ

(૨) ડૉ. ફરામરોઝ સો. ચીનીવાલા, ઑફિસેલબીક સરન્થન,

ફોમીસરીએટ બીલ્ડીંગ, (નવસારી-બીલ્ડીંગની સામે)

હોર્નબી રોડ, કોટ, બુબાઇ.

ક્રીયાક્રમોની સમજણની આવી કેતાબ આજવેર કઢી બહાર પડી નથી!
આપણી મહાન “યજ્ઞસ્ને” ની ક્રીયાની મોતેબરી
અને કાર્યસાધકપણું તમારે જાણવું છે ?

તો જરૂર વાંચો.

ડૉ. ફરામરોજ સો. ચીનીવાલાની કમાલ કેતાબ

“યજ્ઞસ્નેની ખુલંદ ક્રીયા:

**તેમાં વપરાતા ૩૩ આલાતોના ભેદભરમનો
સાયન્ટીફીક ઉકેલ.”**

(જરથોશ્તી ઇલ્મે-ફનૂમની રોશનીમાં.)

યજ્ઞસ્નેના ૭૨ હા કેવી રીતે સીલસીલાબંદ અનુક્રમવાર ગોઠવાયલા છે તે
આ કેતાબમાં દરેક હાનાં અવસ્થા જાણતરની આપેલી તારીલ યાને
ઉંડાણ સમજ બતાવે છે. ખુદ કુદરતનાં વૃદ્ધિનાં કાર્યના આખેડુન
નમુના તરીકે જરથોશ્તી દએનની ખરી બળીહારી અને ખુલંદીની
ટોચ શામાં સમાઈ છે: તેની ક્રીયાઓમાં;—તો, દરેકે દરેક
સાચ્યા જરથોશ્તીની ફરજ છે કે ક્રીયાઓની ખરી સમ-
જણ મેળવવા આ કેતાબ ખરીદવી. તમે ક્રીયાઓ
પાછળ પૈસો ખરચો છો તે સૌથી ઉત્તમમાં ઉત્તમ
સવાબ-પરમાર્થનું કામ છે એમ આ
કેતાબપરથી તમે જાણો.

આતશબેહેરામ અને આતશ આદરાનમાં “ પાવી ”

અને “ કુશ ” ના કાયદાઓ શા માટે અપાયા છે ?

મોબેદો, અવસ્થા અભ્યાસ કરનારાઓ અને સાધારણ વાંચકોને
એક્કી વખતે ઉપયોગી કેતાબ.

લગભગ ૫૫૦ પાનાંની દળદાર સુંદર કેતાબ—

કીમત ફક્ત રૂ. ૧૧૦.) બી. પી. પી. ૮ આના વધુ.

જગ્યા: (૧) ધી પારસી લેજટરીન એન્ડ ટેમ્પરન્સ સોસાયટી;

(૨) ડૉ. ફરામરોજ સો. ચીનીવાલા, કોમીસરીયત બીલ્ડીંગ,
હોર્નબી રોડ, કોટ, મુંબઈ.

(૩) સોશાયલ ઇનજીનિયરીંગ કું. ૦, કામાબાગની ફકાન, ખેતવાડી, મુંબઈ.

પારસી વેજટેરીયન એન્ડ ટેમ્પરન્સ સોસાયટી બુક-ડીપો.

૧૨૪, કાવસજી.પટેલ સ્ટ્રીટ, દાદીરોડ હાઉસ, કોટ, મુંબઈ.

Rs. as.

જરથોસ્તી ઇલ્મે-ક્રિસ્મ સીરીઝ, નાં ૧, જરથોસ્તી ધર્મ સમજવા માટે ઇલ્મે-ક્રિસ્મની ચાવી—કર્તા મીં બેહેરામશાહ નવરોજી શરાફ.	૦ ૧૨
જરથોસ્તી ઇલ્મે-ક્રિસ્મ સીરીઝ, નાં ૨, તાવીલ-ઇ-સુદરૈહ—કર્તા મીં બેહેરામશાહ નવરોજી શરાફ	૧ ૮
ક્રિસ્મ નીકીઝે વેહદીન, (ભાગ બીજો)—કર્તા ડોં ફ. સો. ચીનીવાલા.	૧૦ ૦
જરથોસ્તી ઇલ્મે-ક્રિસ્મ મુજબ સુષ્ટિ-રચનાના ચાર મોટા નકસાઓ ...	૧ ૦
યજ્ઞરનેની બુલંદ કીયા—કર્તા ડોં ફરામરોઝ સોરાબજી ચીનીવાલા...	૧ ૮
ગાથા સીરીઝ, ભાગ પહેલો : અહુનવદ ગાથા હા ૨૮—ક્રિસ્મની નજરે ઉંડી તાવીલ—કર્તા ડોં ફરામરોઝ સોરાબજી ચીનીવાલા ...	૦ ૧૨
ખોરદેહ અવસ્તા બા ક્રિસ્મીકૃતાવીલ—કર્તા ડોં ફરામરોઝ સોરાબજી ચીનીવાલા	૪ ૦
ક્રિસ્મ હારમાળા, નં ૧ : કુસ્તીની સાઝરને (ચાને બનાવત) કર્તા ડોં જહાંગીર મે. પાવરી	૦ ૨
ક્રિસ્મ હાર-માળા નં ૨ : બુલંદ ગાહેસારણાની કીયા : તેની મહત્વતા અને ખુબીઓ—કર્તા ડોં ફરામરોઝ સોરાબજી ચીનીવાલા ...	૦ ૬
ક્રિસ્મ હારમાળા નં ૩ : દોખ્ખાની બુલંદ જરથોસ્તી તલેસમ—કર્તા ડોં ફરામરોઝ સોરાબજી ચીનીવાલા... ..	૦ ૧૨
પાજંદ સીરીઝ, નં ૨ : પાજંદ સેતાયશ બા માએની (હેન્ડ બુક)—કર્તા એરવદ ફીરોઝ શાપુરજી મસાની	૧ ૦
પાજંદ બહુતર સીરીઝ નં ૩ : પાજંદ નીરંગ બા માએની (હેન્ડ બુક)—કર્તા એરવદ ફીરોઝ શાપુરજી મસાની	૧ ૮
પાજંદ આશીરવાદ (ગુજરાતી, અંગ્રેજી, સંસ્કૃત સાથે)—કર્તા એરવદ ફીરોઝ શાપુરજી મસાની... ..	૦ ૪
તે સાહેબના ૧૦૧ નામ શુદ્ધ ઉચ્ચારે તેના અર્થ સાથે—રચનાર એ. શી. શા. મસાની	૦ ૧
જરથોસ્તી-દએનની પવિત્ર બુલંદ કીયાઓમાં “નામ-ગૃવણ” માં મહાન પુરૂષોના નામો લેવાનો અસલ કાયદો—કર્તા એરવદ ફીરોઝ શાપુરજી મસાની	૦ ૨
“ખ્યાલ-ઇ-તાવીલ-ઇ-સુદરૈહ”—કર્તા મીં કેખશરૂ બ. જમીના ...	૦ ૨
નીરંગ-ઇ-કુસ્તી બા ક્રિસ્મન-ઇ-સ્રઓષ બા મીઝ—કર્તા બાઇ બાનુ કેખશરૂ મોદી	૦ ૩
પાંચ ગાથાના હા (તદન શુદ્ધ ઉચ્ચારે)	૦ ૪
જરથોસ્તી ફસલી મહીનાઓ અને ગાહાખારો અને બારે બુરજોનો દીલ્લચરપ નકસો	૦ ૨
વેજટેરીયનનો ભોખો—કર્તા મીં જમશેદજી ધનજીભાઈ શરાફ. ...	૧ ૦
ધરાની શહેનશાહતની પડતી અને જરથોસ્તીઓનાં હોંદમાં આગમનનાં ખરાં કારણો—કર્તા એરવદ જમશેદજી કાવસજી કાતરક, બી. એ.	૧ ૦
Zoroastrianism Ancient and Modern—by Ervad Phiroze S. Masani	5 0

અવસ્તાના તથા ક્ષુભના અભ્યાસીઓને એકી વખતે ઉપયોગી કેતાબ !

ક્ષુભ પ્રચાર કાર્યમાં નવોજ સાહાસ !

તમને અવસ્તા ગાથાના કલામોની અસલ મતલબ, કે જે તેના પહેલવી-
ફારસી તરજુમાઓમાં (coded) સીલબંધ મોજુદ છે,
તેમ સીલસીલાબંધ જાણવી છે ?

તો વાંચો અને સંગ્રહ કરો

ડૉ. ફરામરોઝ સોરાબજી ચીનીવાલાની
નવી ગાથા સીરીઝની કેતાબો.

ગાથા સીરીઝ : ભાગ પહેલો

જેમાં અહુનવદ ગાથાનો પહેલો હા ૨૮ તેના તરજુમા, શબ્દ
અર્થ, ગુહ્ય અર્થ અને ગાહેસારણામાં તેના વપરાસના
અર્થ સહિત આપવામાં આવ્યો છે.

પહેલવી દીનકર્દના સૂદ્ધગર, વરશત માન્સર અને બગ નસ્કેમાં
એ ગાથાના હા વિષે આપેલાં ખ્યાનની વીગત ગાથાના આ
હાના શબ્દ અર્થ સાથે કઇ રીતે બંધ બેસે છે તેની
સમજ ક્ષુભ મારફતે આવી શકે છે તેનો ચિતાર.

ઉમદામાં ઉમદા કલામો ગાથામાં સૃષ્ટી-રચનાની જરથોસ્તી શીલસુરી ને
સાયન્સ ઉપરાંત જરથોસ્તી જીંદગી ગુજરવાની તરીકેના રીતીઓનું
ઉંડું જ્ઞાન સમાયલું છે.

પહેલવી-ફારસી તરજુમાઓ આજના શબ્દ (Philological)
અર્થના તરજુમા પર કેટલી બધી સરસાઇ લોગવે છે અને
ગાથાના અસલ થવા ધારેલા અર્થ ઉપર લઈ જાય છે
તેમાં ક્ષુભ કેવું ઉપયોગી થઈ પડે છે તેનો ચિતાર.

લખનાર:

ડૉ. ફરામરોઝ સોરાબજી ચીનીવાલા, ઓફિસીયલ સરખન,
બી. એ., એલ. એમ. એન્ડ એસ.

ફક્ત ૫૦૦ નકલો પ્રગટ થઈ છે : પછીથી મળશે નહીં.

ફળદાર ફ્રેશો-ગર્ડની સાઈઝનાં ૨૧૫) પાનાના પુસ્તકની

કીંમત ફક્ત ૧૨) આના વી. પી. જુદું.

મળવાનું ઠેકાણું : પારસી વેજ્ટેરીયન એન્ડ ટેમ્પરન્સ સોસાયટી,
૧૨૪, દાદીશેઠ હાઉસ, કાવસજી પટેલ સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઈ.

જરથોસ્તીઓને ખુશ ખબર !

એક વખત વાંચશો તો હમેશનાં ઘરાક થશો.

જરથોસ્તી દ્યેન તથા હાલની વિદ્યાની બોરકુએથી તન મન અને રવાનને
એકી વખતે તરોતાજી અને રાહત બક્ષનારૂં જ્ઞાન આપનારૂં

એક હું ઉમદા સાંધન :

ફ શો-ગ દ.

Established.

1911 A. D.

(i. e. Renovation.)

અધીપતી—એરવદ ફીરોઝ શાપુરજી મસાની,

એમ. એ., એલ. એલ. બી., સોલીસીટર.

તમામ દેખીતી તેમજ અણદ્રીઠ કુદરતનો અખંડ અચળ કાયદો એજ જરથોસ્તી
દ્યેન છે અને આ દુન્યામાં જન્મી તે દ્યેન મુજબ કેવી રીતે જીવે
ગુનરવી આપણુ જરથોસ્તીઓને લાજમ છે કે જેથી આપણે આ ફેરે
સફળ થાય ; આપણી જરથોસ્તી તરીકેતો અને ક્રીયાકામોના જરથોસ્તી
ઇદમે-દનૂમને આધારે અપાતા ખરા ખુલાસાઓ જે આજમુખી
બહાર પડ્યા નથી ; વેજટેરીયન બાબદની સત્યાધ અને અત્યતા ;
દાર-શરાબ સામેની લડત ; બીડી વિરૂદ્ધ તેમજ અનેક સંસારી
બદી અને અનીતી વિરૂદ્ધ પોકાર ; શારીરીક તેમજ માનસીક
આરોગ્યતાના નીચમે વીગેરે વીગેરે અનેક વહેવાર સંગીન
બાબદોથી ભરચક આશરે ૭૦ પાનાનું દળદાર,
ઠાઠેલાં-કુચળા તથા નિંદાથી સદંતર નીરાળું

ત્રીમાસીક.

આદ રાખજો કે આ ચોપાન્યું વળી સસ્તામાં સસ્તું છે.

લવાજમ—ફક્ત વરસ દહાડે રૂ. ૧૧ (પોસ્ટેજ સાથે) આંગપર—

વી. પી. થી પણ મોકલીશું.

લખો :—ઑનરરી સેક્રેટરી,

ધી પારસી વેજટેરીયન એન્ડ ટેમ્પરન્સ સોસાયટી,

૧૨૪, દાદીરોઠ હાઉસ, કાવસજી પટેલ સ્ટ્રીટ, કોઠ, મુંબઈ.

પારસી વેલ્ટેરીયન એન્ડ ટેમ્પરન્સ સોસાયટીમાં કાંય ભેડાવું ભેધએ ?

(સ્થાપના : તા. ૨ જાન્યુઆરી ૧૯૦૭.)

(૧૮૯૦ ના ૨૧ મા એપ્રિલ મુજબ રજીસ્ટર્ડ થઇ : માર્ચ ૧૯૧૧.)

(૧) એ સોસાયટીની સૌથી મોટામાં મોટી નેમ જરથોસ્તી ધર્મનો અધ્યક્ષને કાયદો બજામાં લાવવાની તથા અમલમાં ચુકાવવા ભેગવાઇઓ કરી આપવાની છે, જેથી અવસ્થામાં બજાવેલી સોનેરી જમાનાની હાલત—ક્રો-કેરેટી યાને ક્રો-અર્ડ (Renovation) પાર પાડવામાં દીનદાર જરથોસ્તીઓ હીરો આપી શકે. ક્રો-અર્ડ ના જમાનામાં તમામ નેકીનીતી, તનદુસ્તી, મન-દુસ્તી, રવાન-દુસ્તી, દોન-આગાહી, આસ્તવાની, બુન્દીક મનસ્વી (આરમધતી), તેમજ સલાહસંપન્ન મોહબત કુલ દુન્યામાં રાજ કરશે, અને આકૃત, દુષ્કર, લડાઇ-મારામારી, યુદ્ધગારી, કવખાનું મોત હમેશનું નાબુદ થશે.

(૨) ઉપલી નેમ તરફનાં પહેલાં પગથીયાં તરીકે જરથોસ્તી ધર્મ તથા હાલની સાયન્સ મુજબ દુધ-અન્ન-ફળ-મેવા-તરકારીની ઉત્તમતા, તેમજ દારૂ-તમાકુ-બીડી જેવી દેહી, ભેરી, હોશ મારનારી યીલેના રોજંદા વપરાશથી હાથ ઊઠાવવાના અપ્રુદ્ય ફાયદાઓ બાબે હીલચાલ કરવાની બીજ નેમ આ સોસાયટી ધરાવે છે.

(૩) જરથોસ્તી ધર્મની ખરી બાતેન સીલસુરી, જે આજે ઇસ્લમે-ફનમને નામે ધરકુર છે, તેની લાઇનથી જરથોસ્તી તરીકતો, કીયાકામો, દીન-આધનો, રાહ-રીવાજો, આચાર-બીચારોની સમજણ કામમાં ફેલાવવાની ત્રીજી નેમ આ સોસાયટી ધરાવે છે.

(૪) એ માટે દર મહીને એકવાર બહેર જશન, હમ-બંદગી અને ધાર્મિક ભાષણ કરવામાં આવે છે, જે જશનની કીયામાં દારૂ-ઇંડાં-ગોસ્ત-મછી જેવી કોહતી અપવીત્ર ચીજો મુલ ભણાવવામાં આવતી નથી.

(૫) વળી, દર સોમવારે સાંજે ફા થી ૭ા તથા દર બુધવારે સાંજે ફા થી ૭ા તથા દર શુક્રવારે સાંજે ફા થી ૭ા (સ. ટા.) સોસાયટીના હાલમાં નીચમીત જરથોસ્તી ધર્મનું શીક્ષણ—ઇસ્લમે-ફનમનો મુક્ત કલાસ ચાકુ ચલાવવામાં આવે છે, જ્યાં મેમ્બરો ઉપરાંત બાહરનાં બાળકો-ગૃહસ્થો ચાકુ બુરીથી આવે છે.

(૬) આ સોસાયટી પોતાના મેમ્બરો માટે મુંદર લાઇબ્રેરી ધરાવે છે અને બહારનાં બાળકો માટે શ્રી રીડીંગ રૂમ ઉઘાડ્યો છે.

(૭) આ સોસાયટી તરફથી ક્રો-અર્ડ ચોપાન્યું ત્રીમાસીક નીકળે છે, જેમાં વેલ્ટેરીયન ઉપરાંત જરથોસ્તી ઇસ્લમે-ફનમની પુસ્તક બાબદો હપાય છે. ઇસ્લમે-ફનમ ફાએશ કરનાર ક્રો-અર્ડ એકલું જ ચોપાન્યું છે. મેમ્બરોને તદ્દન શ્રી મોકલવામાં આવે છે અને બાહરનાંઓ પાસેથી રૂ. ૧૦ (૧૦) નામનું વારસીક લવાજમ લેવામાં આવે છે. આવા ગ્રાહકોની સંખ્યા સારી છે. એના ૨૮ વારસીક પુસ્તકો નીકળી ચુક્યાં છે. તેમાંનાં હજારો થોડાંક વેચાતાં મળી શકશે. એ ચોપાન્યું આનાશ-બેહરામો, અગ્યારીઓ, લાઇબ્રેરીઓ, ધર્મખાતાંઓમાં મુક્ત ભય છે, અને આવી રીતે ધર્મજ્ઞાન ચોમેર ફેલાયું છે.

(૮) વળી સોસાયટી ધાર્મિક તેમજ બીજા બાબદો ઉપર ચોપડી-ચોપાન્યાં કાઢી મેમ્બરોમાં તેમજ બાહરનાંઓમાં મુક્ત ફેલાવતી આવી છે.

(૯) વળી એ સોસાયટી પોતાની બેહનપણી જરથોસ્તી રાત્રી સોસાયટીની સાથે મળીને ફસલની બર-વકતની હીલચાલ ચલાવે છે, તેમજ પારસી તરીકત-સંસ્થાનની બેગી યોજના માટે લખેલા વાર જમીન મુબઇની નબદીક ભેગેરવરીનાં એક ગામમાં ધરાવે છે.

(૧૦) સૌથી ઉત્તમમાં ઉત્તમ તો તેની જગી અનુરોહ-રવાન મેમ્બરોની કીયાકામ યોજના છે : તેમાં આજ સુધીમાં ૫૮૨ નરનારીઓ સામેલ થયાં છે, અને ૨૬૮ હુબરેલાં મેમ્બરોની કીયા હાલમાં ચાલુ છે. તેનું પ્રોપેક્ટસ મંગાવો.

આ સોસાયટીમાં કોઇબી ૧૮ વરસની ઉપરના જરથોસ્તી બાળકો અને ગૃહસ્થો ફક્ત આઠ આનાની માસીક ફીએ દાખલ થઇ ઉપલા બધા લાભો મેળવી શકે છે. આવા પીવાની કરી બાધ નથી. દાખલ ફી રૂ. ૧ છે. વધુ વિગતો તેમજ કાયદા કનુનોની પાંચી માટે લખો યા મળો :—

દીનશાહ શાપુરજી મસાની, બી. એ., બાનરરી સેક્રેટરી,

પારસી વેલ્ટેરીયન એન્ડ ટેમ્પરન્સ સોસાયટી,

દાંડીગેટ, હાલમાં ૩૨૦, નાગરજી સ્ટ્રીટ, રાજકોટ.

